

ERF GOED EN VISIE

architectuur- en
adviesbureau voor
erfgoedprojecten

Beheersplan

Kasteeldomein de Merode

22.09.2022

Kasteeldomein de Merode
Polderstraat 49 . 2260 Westerlo

Opdrachtgever

VZW Vrienden van het Kasteel van Westerlo
Polderstraat 51 . 2260 Westerlo

Opgemaakt door

Erfgoed en Visie bv
Frankrijklei 166 . 2000 Antwerpen

Colofon

Architectenbureau : Erfgoed en Visie bv

Nationale Bank . Frankrijklei 166 . B-2000 Antwerpen

Boswachterwoning . Lierselei 84 . B-2390 Malle

Telefoon : +32 (0)3 309 09 93

E-mail : architecten@erfgoed-en-visie.be

Website : www.erfgoed-en-visie.be

Projectverantwoordelijke: Edith Vermeiren

Projectmedewerker: Stefanie Van der Wallen

Birgit Grieten

Landschapsbureau : Landmax bv

Everdongenlaan 15 . B-2300 Turnhout

Telefoon : +32 (0)14 26 25 00

E-mail : info@landmax.be

Website : www.landmax.be

Projectverantwoordelijke : Jeroen Truyen

Geldigheid beheersplan : 2022 tot 2046

Kaftillustratie :

"Gravure Jakob Le Roy, 1705 (*Brabantia Illustrata*)"

"Zicht op het kasteel vanuit het zuiden"

© Erfgoed en Visie bv

Alle afbeeldingen zijn eigendom van Erfgoed en Visie bv, tenzij anders vermeld. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

0.	INLEIDING	7
1.	SITUERING EN IDENTIFICATIE VAN HET DOMEIN	8
1.1.	DOEL OPMAAK BEHEERSPLAN	8
1.2.	IDENTIFICATIE	8
1.3.	EIGENDOM	10
1.4.	SITUERING EN JURIDISCHE CONTEXT	12
1.4.1.	SITUERING	12
1.4.2.	STATUUT VAN WEGEN EN WATERLOPEN	12
1.4.3.	GEWESTPLAN	13
1.4.4.	(P)RUP EN BPA	14
1.4.5.	GEMEENTELIJK RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN	14
1.4.6.	NATUURRESERVATEN	14
1.4.7.	HABITATRICHTLIJNEN- EN VENGEBIED	15
1.4.8.	HISTORISCH PERMANENT GRASLAND	15
1.4.9.	BOSBEHEERPLAN	16
1.4.10.	BIOLOGISCHE WAARDERINGSKAART	16
1.4.11.	ACTUEEL HABITAT	18
1.5.	ABIOTIEK	19
1.5.1.	RELIËF EN HYDROGRAFIE	19
1.5.2.	BODEM EN GEOLOGIE	22
1.6.	ARCHEOLOGIE	23
1.7.	DESTILLATIE TOT HOOFDSTRUCTUUR	24
2.	HISTORISCHE NOTA	25
2.1.	ONTSTAANSGESCHIEDENIS	25
2.1.1.	ONTSTAAN (11 ^E EEUW)	25

2.1.2.	DE HEREN VAN WEZEMAE (CA. 1200 - 1488)	25
2.1.3.	JAN II EN JAN III DE MERODE (1488 - 1550): MODERNISERING KASTEEL	26
2.1.4.	HERSTEL EN VERHEVEN TOT MARKIEZAAT (1594 - 1691)	27
2.1.5.	JAN FILIPS EUGEN DE MERODE 'DE VELDMAARSCHALK' (1692-1732)	27
2.1.6.	EIND 18E-BEGIN 19E EEUW	34
2.1.7.	RENOVATIE ONDER GRAAF HENRI DE MERODE (1842)	35
2.2.	EVOLUTIE VAN HET LANDSCHAP	39
2.2.1.	KASTEELPARK	39
2.2.2.	PARKBOS	46
2.2.3.	HET RIET	50
2.2.4.	GROTE NETE EN TRAMMEKE	53
2.3.	CONCLUSIE	55
3.	INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN	60
3.1.	INLEIDING	60
3.2.	BOUWKUNDIG ERFGOED	60
3.2.1.	KASTEEL	60
3.2.2.	NEERHOF	74
3.2.3.	BOSWACHERSWONING	80
3.2.4.	SLUIS HET TRAMMETJE	83
3.2.5.	KAPEL	84
3.2.6.	DE WIP	85
3.2.7.	KLEINE BOUWKUNDIGE OBJECTEN	85
3.3.	DIAGNOSE - BOUWKUNDIG ERFGOED	91
3.3.1.	KASTEEL	91
3.3.2.	NEERHOF	127
3.3.3.	BOSWACHERSWONING	153
3.3.4.	SLUIS HET TRAMMETJE	169
3.3.5.	KAPEL	169
3.3.6.	DE WIP	169

3.3.7.	KLEINE BOUWKUNDIGE OBJECTEN	171
3.4.	LANDSCHAPPELIJK ERFGOED	174
3.4.1.	FUNCTIES	174
3.4.2.	BELEVING	174
3.4.3.	LANDSCHAPPELIJKE OMSCHRIJVING	174
3.4.4.	DIAGNOSE	222
3.5.	ARCHEOLOGISCH ERFGOED	234
4.	BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN	235
4.1.	KASTEEL EN KASTEELDOMEIN	235
4.2.	SLUIS HET TRAMMETJE	236
5.	VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER	237
5.1.	VISIE	237
5.2.	DOELSTELLINGEN	241
5.2.1.	KASTEEL EN NEERHOF	241
5.2.2.	KASTEELPARK	242
5.2.3.	PARKBOS	243
5.2.4.	HET RIET	245
5.2.5.	BOSWACHERSWONING	245
5.2.6.	GROTE NETE EN SLUIS HET TRAMMETJE	245
5.3.	ZEN-ERFGOED	246
5.4.	ARCHEOLOGISCH ERFGOED	246

6.	OPSOMMING EN VERANTWOORDING BEHEERSMAATREGELEN	248
6.1.	BOUWKUNDIG ERFGOED	248
6.1.1.	EENMALIGE MAATREGELEN	248
6.1.2.	WEDERKERENDE MAATREGELEN	267
6.2.	LANDSCHAPPELIJK ERFGOED	287
6.2.1.	KASTEELPARK	287
6.2.2.	HET PARKBOS	293
6.2.3.	HET RIET	296
6.2.4.	GROTE NETE EN HET TRAMMETJE	297
6.2.5.	BEHEERRICHTLIJNEN	298
6.2.6.	SAMENVATTENDE TABELLEN	300
6.3.	ARCHEOLOGISCH ERFGOED	308
7.	VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE	309
8.	BIJLAGEN	310

0. INLEIDING

Het kasteeldomein de Merode in Westerlo is integraal beschermd als monument. Binnen de afbakening van deze bescherming zijn er uiteraard diverse elementen, zowel bouwkundig als landschappelijk, te identificeren die mee de erfgoedwaarden van het domein bepalen. Het erfgoedbeheersplan maakt onderscheid tussen 'bouwkundig erfgoed' en 'landschappelijk erfgoed', om zo ook het beheer ten goede te kunnen uitvoeren.

Tot slot fungeert het beheersplan voor de Kaaibeekhoeve, apart beschermd als monument en als dorpsgezicht, als een 'satellietbeheersplan'. De Kaaibeekhoeve behoort historisch gezien tot het kasteeldomein maar behoort niet tot de afbakening van de bescherming van het kasteeldomein vandaag. Daarom wordt er voor dit dorpsgezicht en monument een apart beheersplan opgemaakt.

Afbeelding 1. Afbakening beschermd monument (MB 14.04.2002) én de afbakening beheersplan

1. SITUERING EN IDENTIFICATIE VAN HET DOMEIN

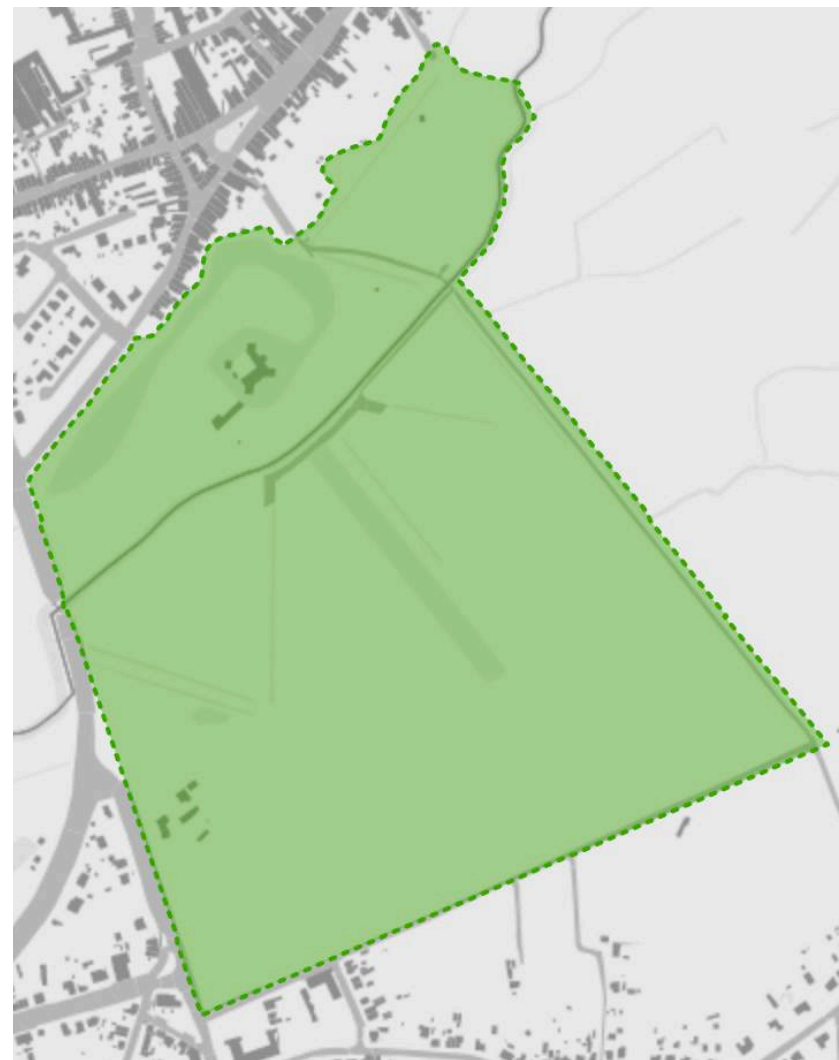
1.1. DOEL OPMAAK BEHEERSPLAN

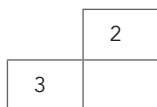
Het beheersplan voor het kasteeldomein de Merode heeft een tweeledig doel. Enerzijds wilt het beheersplan de erfgoedelementen binnen de grote perimeter van het beschermde monument identificeren. Er zijn diverse objecten en landschappelijke structuren die deel uitmaken van het beschermde monument en het is nuttig om hier een duidelijk zicht op te hebben. Anderzijds wilt het beheersplan de toekomstvisie voor het volledige domein vastleggen, met de nadruk op een duurzaam beheer (in de brede zin van het woord).

1.2. IDENTIFICATIE

De afbakening van het beheersplan omvat de volledige perimeter van het beschermde monument kasteeldomein de Merode. Binnen de afbakening van het beschermde monument is het sluisstelsel 'Trammetje' ook nog apart beschermd als monument. De afbakening van het beheersplangebied is gebaseerd op de afbakening van het beschermd monument 'Kasteeldomein de Merode'. Het beheersplangebied heeft een oppervlakte van 66,96 ha (GIS-oppervlakte).

Naam	Kasteel de Merode met de donjon, poort- en dienstgebouwen, boswachterswoning en kasteeldomein (landschapspark en Parkbos)
Adres	– Kasteel de Merode en dienstgebouwen: Polderstraat 49 . 2260 Westerlo – Boswachterswoning: Dietsebaan 2A . 2260 Herselt/Bergom – Kasteeldomein: landschapspark gelegen Polderstraat 49-51 te Westerlo en Parkbos gelegen tussen Grote Nete, Diestsebaan en Kaaibeek te Herselt.
Beschermingsstatuut	Beschermd monument
Beschermingsbesluit	M.B. 14.04.2002 (3830)

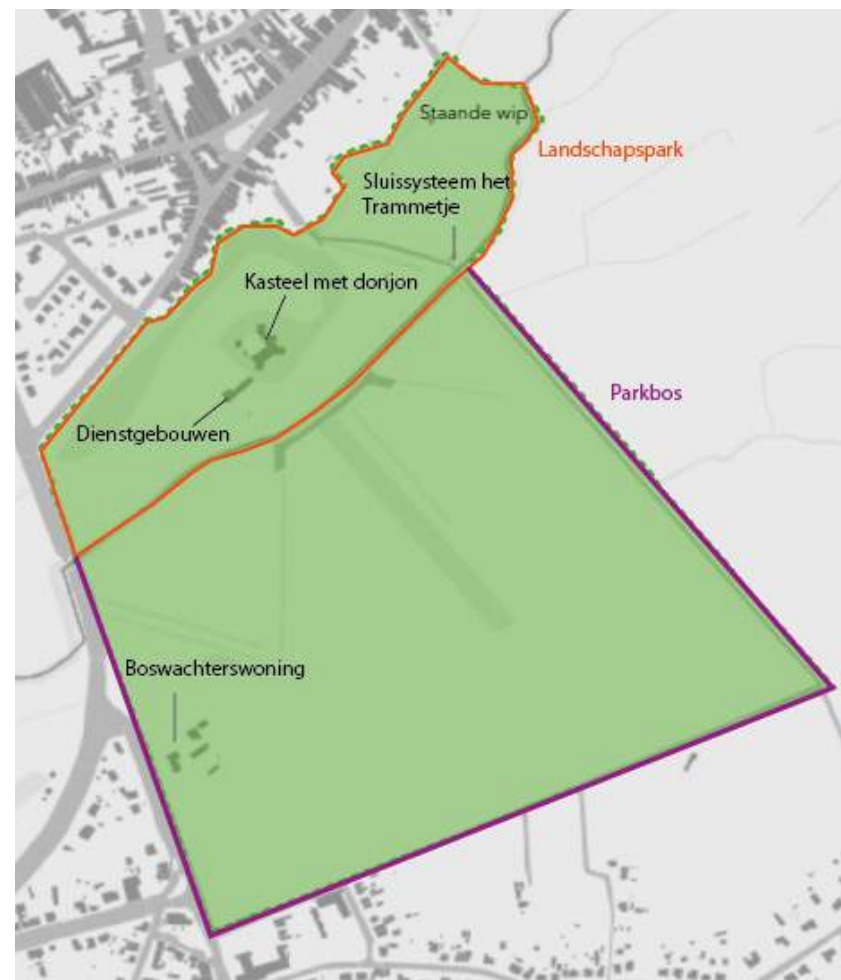
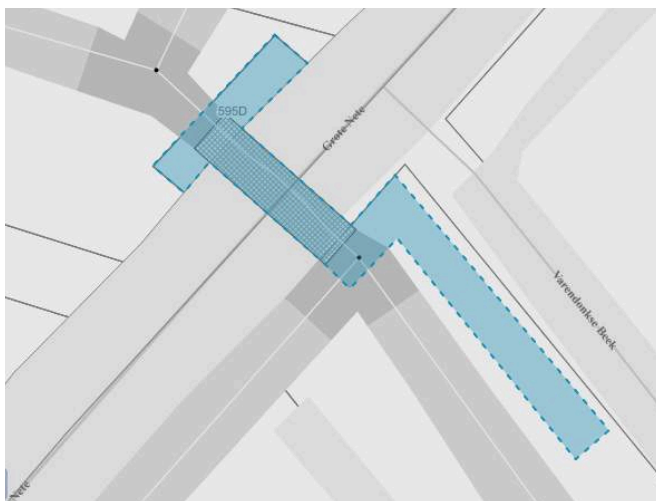

Afbeelding 2. Identificatie verschillende objecten die opgenomen zijn in de beschermingsbesluiten MB 14.04.2002 en MB 29.09.1999

Afbeelding 3. Afbakening bescherming sluissysteem Het Trammetje volgens MB 29.09.1999

Beschrijving	– Kasteel de Merode met inbegrip van poort- en dienstgebouwen is beschermd omwille van historische, architectuur-historische en artistieke waarde. – Kasteeldomein (landschapspark en Parkbos) is beschermd omwille van de historische waarde. – Boswachterswoning is beschermd omwille van de historische waarde.
---------------------	--

Naam	Sluis- of stuwsysteem Het Trammetje, sluishoofden, de sporen, de gleuf, de lier
Adres	Rietstraat z.n. - 2260 Westerlo
Beschermingsstatuut	Beschermd monument
Beschermingsbesluit	MB 29.09.1999 (3481)
Beschrijving	Het sluissysteem is beschermd omwille van historische, industrieel-archeologische en volkskundige waarde.

1.3. EIGENDOM

Hierna worden de kadastrumnummers opgesomd. Er wordt eveneens bij vermeld tot welk onderdeel vermeld in het beschermingsbesluit, het kadastrumnummer betrekking heeft.

<i>Kadastrumnummers</i>		<i>Onderdeel</i>
Westerlo, 1e afdeling, sectie B	589	Landschapspark
	590	Landschapspark
	591	Landschapspark
	592	Landschapspark
	593	Landschapspark
	594	Landschapspark
	595c	Landschapspark
	596a	Landschapspark
	597a	Landschapspark
	597c	Landschapspark
	601c	Landschapspark
	603d	Dienstgebouwen
	604	Kasteel
	606a	Landschapspark
	610d	Landschapspark
	611a	Landschapspark
	612f	Landschapspark
	613a	Landschapspark
	613b	Landschapspark
	614a	Landschapspark

	614b	Landschapspark
	617a	Landschapspark
	617b	Landschapspark
Herstelt, 1e afdeling sectie B	350b	Parkbos
	350/2	Parkbos
	351	Parkbos deel sluisstelsel het Trammetje
	352	Parkbos
	353	Parkbos
	354	Parkbos
	355	Parkbos
	356	Parkbos
	357	Parkbos
	358	Parkbos
	359	Parkbos
	360	Parkbos
	361	Parkbos
	362	Parkbos
	363	Parkbos
	364	Parkbos
	365	Parkbos
	366a	Parkbos
	366b	Parkbos
	367	Parkbos
	368	Parkbos

	369	Parkbos
	370	Parkbos
	371	Parkbos
	372a	Parkbos
	372b	Parkbos
	373a	Parkbos
	374a	Parkbos
	375a	Parkbos
	375b	Parkbos
	376a	Parkbos
	377	Parkbos
	378	Parkbos
	380	Parkbos
	381	Parkbos
	382	Parkbos
	383	Parkbos
	384b	Boswachterswoning
	384d	Deel boswachterswoning
	385	Parkbos
	386	Parkbos

4
5

Afbeelding 4. Kaart met aanduiding wegen en waterlopen

Afbeelding 5. Atlas der Buurtwegen

1.4. SITUERING EN JURIDISCHE CONTEXT

1.4.1. SITUERING

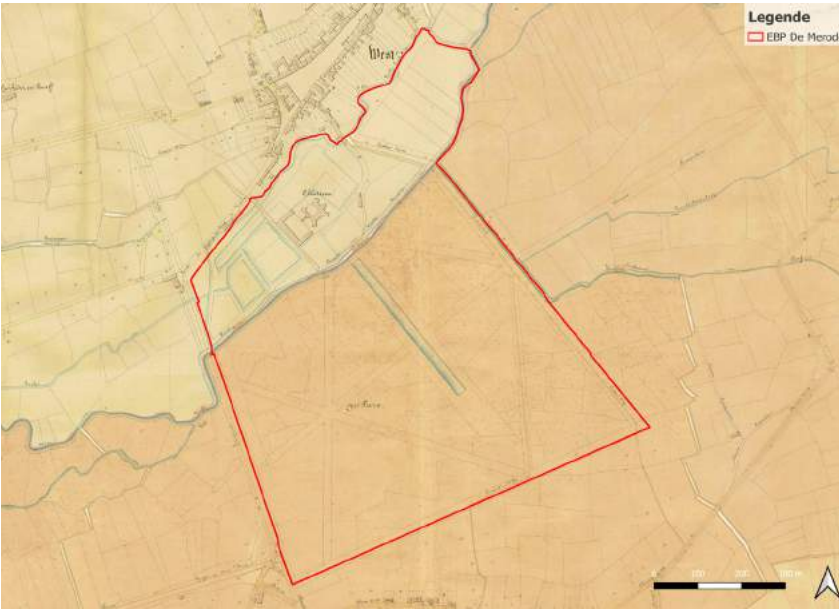
Het beheerplangebied is gelegen in de gemeentes Westerlo en Herselt, in de provincie Antwerpen. Het grenst ten noorden aan de dorpskern van Westerlo en ten zuiden aan de kern van het gehucht Bergom. Aan de westzijde wordt het gebied begrensd door de N19. Het gebied is gelegen in de vallei van de Grote Nete, dewelke het domein doorkruist.

1.4.2. STATUUT VAN WEGEN EN WATERLOPEN

Door en rond het domein stromen verschillende waterlopen. De Grote Nete, volgens de Vlaamse Hydrografische atlas als bevaarbare waterloop geklasseerd, stroomt noordoost-zuidwest door het gebied en wordt door de Vlaamse Waterweg beheerd. De Varendonkse Beek/Rode Laak/Gerheserloop loopt parallel aan de Langedreef en mondt uit in de Grote Nete ter hoogte van het Trammetje. De Varendonkse Beek is een waterloop van tweede categorie en wordt door de provincie Antwerpen beheerd.

Verder vormt de (Kleine) Laak de noordgrens van het gebied, deze waterloop is niet geklasseerd en mondt tevens uit in de Grote Nete.

Waterloop	Categorie	Beheerder
De Grote Nete	0: Bevaarbaar	Vlaamse Waterweg
Varendonkse Beek	2: Geklasseerd	Provincie Antwerpen
Kleine Laak	9: Niet geklasseerd	Ongekend

Afbeelding 6. Gewestplan

De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) duidt verschillende buurtwegen aan die door en rond het domein lopen, namelijk sentiers nr 84 en nr. 86. De publiek toegankelijk paden op het domein zijn echter doorheen de tijd gewijzigd. Ten eerste zijn delen van de buurtwegen niet meer in gebruik. Ten tweede loopt er langs de Grote Nete een jaagpad dat een openbaar karakter heeft. Langs de Grote Nete gelden onder andere volgende regels:

Langs deze jaagpaden mogen geen werken worden uitgevoerd. Ze dienen te worden gevrijwaard over een breedte van 7m80 (aan beide zijden). Daarenboven mogen binnen een breedte van 9m75 geen beplantingen worden aangebracht langs de oevers. Daarenboven is het voor de private eigenaar (als aangelande) wettelijk niet toegestaan om de toegang tot het jaagpad te ontfeggen aan het (traag) verkeer zoals fietsers en voetgangers¹.

Bijgevoegde luchtfoto (wegen en waterlopen) geeft een overzicht van de bestaande paden. De paden binnen het afgesloten Parkbos zijn niet toegankelijk.

¹ Kasteeldomein de Merode Herselt, Wegenis, Nota - Advocatenkantoor Ryckbost & Ryckbost (29 september 2013)

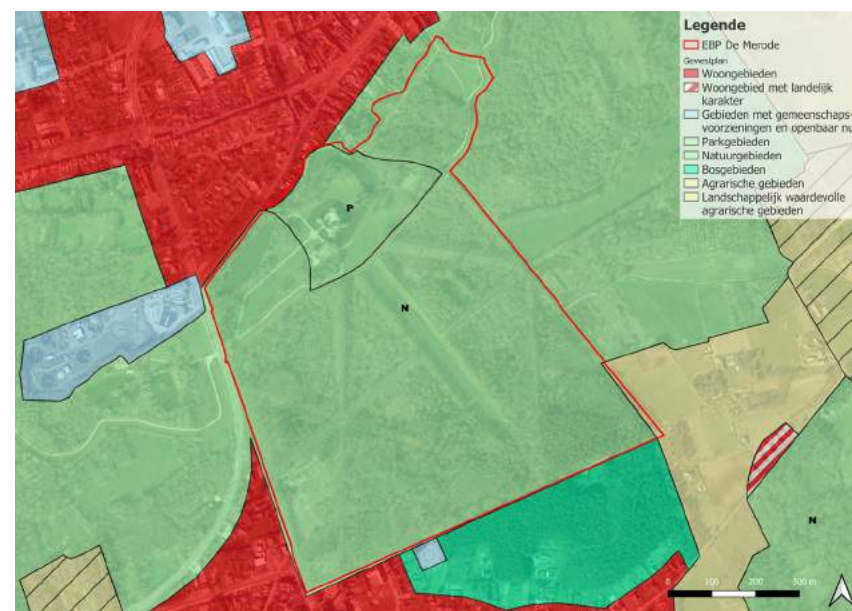
1.4.3. GEWESTPLAN

Het beheerplangebied is aangeduid als 'parkgebied' en 'natuurgebied' op het gewestplan, beide 'groengebieden'. Het gewestplan schrijft volgende voor in deze bestemmingen:

De groengebieden zijn bestemd voor het behoud, de bescherming en het herstel van het natuurlijk milieu.

De parkgebieden moeten in hun staat bewaard worden of zijn bestemd om zodanig ingericht te worden, dat ze, in de al dan niet verstedelijkte gebieden, hun sociale functie kunnen vervullen.

De natuurgebieden omvatten de bossen, wouden, venen, heiden, moerassen, duinen, rotsen, aanslibbingen, stranden en andere dergelijke gebieden. In deze gebieden mogen jagers- en vissershutten worden gebouwd voor zover deze niet kunnen gebruikt worden als woonverblijf, al ware het maar tijdelijk.

Afbeelding 7.
natuurreservaten

Aanduiding

1.4.4. (P)RUP EN BPA

Er is geen (P)RUP of BPA van toepassing voor het beheerplangebied. Dit is wel in opstelling. In de periode januari-maart 2022 liep een openbaar onderzoek voor de Startnota van het GRUP 'Vallei van de Grote Nete tussen E313 en Hellebrug'. Het beheerplangebied maakt integraal deel uit van de afbakening van dit GRUP.

1.4.5. GEMEENTELIJK RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN

Het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan van Westerlo beschrijft inzake visie op de deelruimte 'Grote Netegebied' dat in het beheerplangebied een gepaste parkgerichte invulling wenselijk is om de natuurlijke structuur van de vallei te verzekeren. Het pad ten zuiden van de Grote Nete is aangeduid als wandelpad in de gewenste recreatieve structuur, alsook het fietspad van de 'Langedreef' met fietsknooppunt ter hoogte van het Trammetje.

Inzake gewenste natuurlijke structuur is het Kasteelpark aangeduid als natuurconcentratiegebied en is het grasland ter hoogte van de wip als winteroverstromingsgebied aangeduid.

De gewenste landschappelijke structuur markeert het gebied als historisch karakteristiek landschap met markante terreinovergang en het kasteel als puntbaken. Over de Diestseweg duidt men een functionele open ruimteverbinding aan. Verder duidt men het Kasteelpark aan als zone voor verblijfsrecreatie.

Het GRS van Herselt vernoemt het kasteel en park ook als belangrijk historisch landschap, baken en een belangrijke eenheid in de natuurlijke structuur van de vallei van de Grote Nete. Het beheerplangebied wordt deels aangeduid als gewenste toeristisch-recreatieve centrumzone ('Zone Bergom Kasteelpark'). Het GRS schrijft het volgend: *In dit gebied is ruimte voor nieuwe ontwikkelingen die een ruimtelijke en functionele relatie vertonen met kasteel en park enerzijds en waarbij een duurzaam evenwicht gevonden wordt met de kwaliteiten/kwetsbaarheid van het gebied anderzijds. De precieze modaliteiten moeten blijken uit diepgaander onderzoek in een RUP.*

1.4.6. NATUURRESERVATEN

Er is geen Vlaams of erkend natuurreservaat binnen de perimeter aanwezig. Ten westen van het beheerplangebied is het reservaat 'Netevallei regio Zuiderkempem' aanwezig in de vallei van de Grote Nete. Binnen het beheerplangebied is wel een uitbreidingszone gelegen voor de natuurreservaten met als doel het connecteren van de natuurreservaten ten westen en oosten van het beheerplangebied.

8

9

Afbeelding 8. Habitat-richtlijnen- en vengebied

Afbeelding 9. Historisch permanent grasland

1.4.7. HABITATRICHTLIJNEN- EN VENGEBIED

Het gebied is niet gelegen in VEN-gebied maar sluit aan op de VEN-gebieden 'De Grote Nete Schaapwees-Kwarekken' en 'De Gebroekten Grote Nete'. Het kasteel en park worden als structurerend baken aangeduid voor de landschappelijke structuur en als gaaf landschap.

Het gebied is niet gelegen in een Speciale Beschermingszone (habitatrichtlijn- of vogelrichtlijngebied) maar sluit aan op 'Bovenloop van de Grote Nete met Zammelsbroek, Langdonken en Goor'.

1.4.8. HISTORISCH PERMANENT GRASLAND

In het beheerplangebied is Historisch permanent grasland aanwezig, ter hoogte van Het Riet. Dit is aangeduid als 'verboden te wijzigen' en is beschermd door de natuurwetgeving (HPG door artikel 7 BVR van 23/07/1998, permanente graslanden door het artikel 25 natuurdecreet en artikel 6 van het maatregelenbesluit): verboden te wijzigen, zowel mechanisch, chemisch als door afbranden, evenals verbod op wijzigen reliëf en verbod op doorzaaien.

10

11

Afbeelding 10.
bosbeheerplan

Dreven

Afbeelding 11.
waarderingsskaart

Biologische

1.4.9. BOSBEHEERPLAN

Voor een deel van het beheerplangebied werd een bosbeheerplan opgemaakt. Dit beheerplan beschrijft hoe de bossen beheerd dienen te worden in functie van ecologische, economische en sociale doelstellingen.

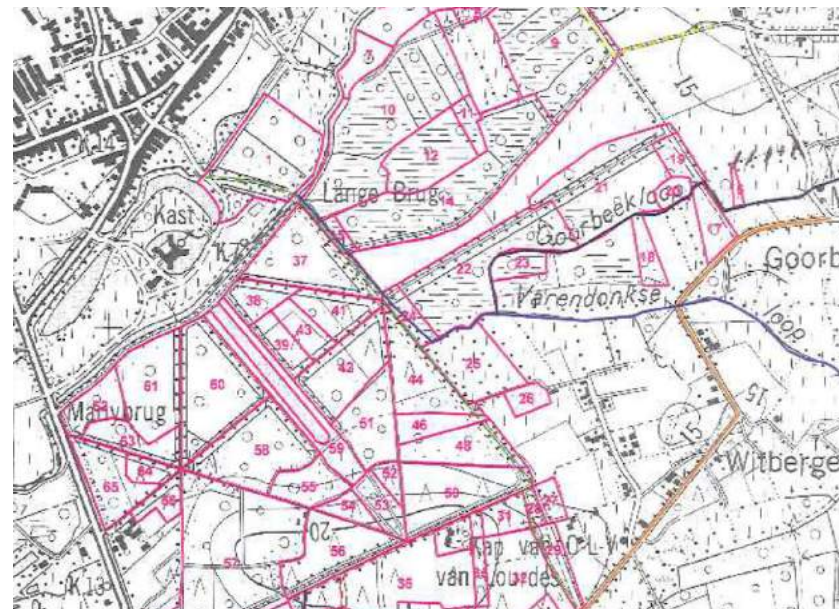
Voor het voorliggende erfgoedbeheerplan beschrijft het bosbeheerplan enkele relevante elementen. Ten eerste worden de dreven (boomsoort, vitaliteit, beschrijving) en enkele waardevolle historische bosbestanden beschreven. Verder wordt de Spiegelvijver vernoemd als paaipplaats voor amfibieën. Daarnaast worden als zwakte de invasieve soorten Amerikaanse vogelkers, Witte kornoelje en Pontische rododendron genoemd. Als economische doelstelling is onder andere een omvorming van populierenbestanden naar inheems loofhout voorzien alsook het lokaal bestrijden van de invasieve exoten. Als ecologische doelstelling voorziet men de bestrijding van invasieve exoten in inheemse bestanden en dreefbeheer in functie van het herstel van de dreven.

1.4.10. BIOLOGISCHE WAARDERINGSKAART

De biologische waarderingsskaart toont de biologische waarde van het terrein. De kartering van het gebied dateert van de periode 2000-2007. De kaart toont dat het gebied grotendeels biologisch (zeer) waardevol is. Het gebied wordt niet aangeduid als een zone met (waardevolle) fauna-elementen. Conform het natuurdecreet geldt er voor verschillende van de voorkomende vegetaties een verbod op wijziging (hf, ae, hp*, mr, k., hu, sf). Bosvegetaties zijn onderhevig aan het bosdecreet, een belangrijke implicatie is het verbod op ontbossing. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aanwezige vegetatie.

De voornaamste vegetaties zijn de volgende:

- Kasteelpark (kpk) in de periferie van het kasteel (bestaande uit waterpartijen, grasvlaktes, bomengroepen etc.).
- De Grote Nete en de dijk (kd) doorsnijden het beheerplangebied. Op de dijk komt mesofiel hooiland (hu) voor.
- In het valleigebied liggen natte bossen bestaande uit voornamelijk populieropstanden (lh) in combinatie met moerasspirearuipte (hf), wilgenkoepels (sf), opslag van allerlei aard (sz), nitrofiel elzenbos (vn).
- In het valleigebied liggen enkele verruigde graslanden (hr) en permanente graslanden (hp). Begeleidend komen houtkanten van eik (kbq) en es (kbv) voor.

- De Spiegelvijver is gekarteerd als eutroof water (ae) en de aanpalende graszone als permanent grasland (hp). Langs deze eenheid liggen rietkragen k(mr) en bomenrijen van eik (kbq).
- Op de hoger gelegen locaties in het zuiden van het projectgebied liggen voornamelijk eikenbossen (qb) met bijmenging van beuk (fs). Tevens liggen er enkele naaldhoutopstanden met ondergroei van bomen en struiken (pmb).

Vegetatietype (vereenvoudigde benaming) In afnemende oppervlakte.	Code	Opp. (ha)
Eiken- en beukenbossen	qb + qs + fs	10,89
Kasteelpark	kpk	8,73
Populierenbossen met aanwezigheid van wilgenkoepels, moerasspirearuigte en houtkanten met zomereik.	lhb/sf + lhb/hf + kbq*	10,52
Naaldhoutbestand met ondergroei bomen en struiken	pmb	2,97
Eutroof water met aanpalend permanent grasland en lineaire elementen met riet en eiken.	ae° + hp* + k(mr) + kbq	2,18
Dijk met mesofiel hooiland	wat + kd + hu + hu°	2,12
Bosopslag in combinatie met moerasspirearuigte met aanwezigheid essen.	sz/hf + frax	2,12
Houtkanten met jonge opslag/karakteristieke zuur eikenbos	kh(sz) + kh(qs°)	1,93
Akker	bs	1,28
Historisch permanent grasland met bomenrijen van linde, es en eik.	hp* + kbt + kbfr + kbq	1,08
Verruigd grasland met opslag allerlei aard met o.a. berk en fijnspar	hr + sz + bet + pica	1,05
Populierenbos met ondergroei nitrofiel elzenbos en kenmerken moerasspirearuigte.	lh/vn + hf	1,04
bebouwing	ua	0,92
Nitrofiel elzenbos	vn	0,80
Naaldbos met lork als dominante soort	pms + lar	0,74
Permanent grasland met perceelrand met beuk en perceelrand met eutroof water	hp* + kbfr + k(ae)	0,67
Spontane opslag	sz	0,63
Naaldhout zonder ondergroei bestaande uit fijnspar	pa + pica	0,55
Verruigd grasland	hr	0,35
	Eindtotaal	66,69

Afbeelding 12.
habitat

Actueel

1.4.11. ACTUEEL HABITAT

De typering als 'actueel habitat' volgt uit een automatische doorvertaling van de biologische waarderingskaart. De ecologisch meest hoogwaardige karteringseenheden conform de typologie gebruik in het Vlaamse Natuurdecreet corresponderen daarbij met de vegetatietypologieën gebruikt in de Europese Natura2000 habitatrichtlijn. Regionaal belangrijke biotopen (rbb's) kennen een beschermingsstatus conform het Natuurdecreet.

In het gebied is actueel habitat aanwezig. In deze zones moet dit Europees beschermd habitat of regionaal belangrijk biotoop (rbb) in stand gehouden worden of verder ontwikkeld worden. Het betreft volgende habitattypes:

Code	Type
6430	Voedselrijke, soortenrijke ruigtes langs waterlopen en boszomen
rbbhf	Moerasspirearuigte met graslandkenmerken
91E0	Valleibossen, Elzenbroekbossen en zachthoutooibossen
vn	Nitrofiel alluviaal elzenbos
rbbsf	Moerasbos van breedbladige wilgen
9120	Eiken-beukenbossen op zure bodems
6510	Glanshaver- en grote vossenstaartgraslanden
hu	Mesofiel hooiland

Afbeelding 13. Digitaal
Terrein Model (DTM)

1.5. ABIOTIEK

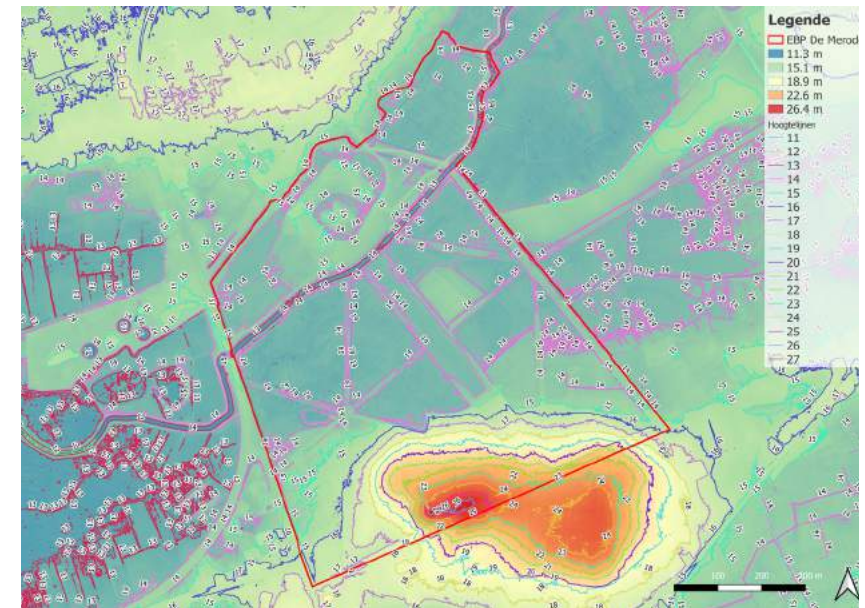
1.5.1. RELIËF EN HYDROGRAFIE

1.5.1.1. Reliëf

In het beheerplangebied is er een duidelijke substructuur van natuurlijke oorsprong aanwezig. Het natuurlijke reliëf van het beheerplangebied wordt namelijk gekenmerkt door de lager gelegen, natte valleigronden van de Netevallei en de hoger gelegen, drogere en zandige gronden op de flank van een Diestiaanheuvel aan de zuidzijde van het beheerplangebied. Het kasteel zelf ligt op een natuurlijke verhevenheid in de Netevallei. Het laagst gelegen punt (13 m TAW) situeert zich in de Vallei van de Grote Nete en het hoogst gelegen punt (28 m TAW) is de top van heuvel langs de zuidkant van het beheerplangebied – op deze locatie werd de ijskelder gesitueerd.

Het reliëf en microreliëf, zoals weergegeven op het Digitaal Terreinmodel, is gekenmerkt door menselijke invloed. Structurerend is de Grote Nete die in een ingedijkt traject doorheen het beheerplangebied stroomt. Het Kasteelpark kent een sterk kunstmatig reliëf vormgegeven door de inbedding van de kasteelvijvers. Tussen Het Riet en het Kasteelpark ligt een opvallende verhoogde weg (dijk) die het dorp van Westerlo verbindt met de Netedijk ter hoogte van het Trammetje. Ten zuiden van de Grote Nete loopt dit verhoogde wegtracé verder, gekend als de 'Langedreef'. Het microreliëf van Het Riet bevat daarnaast nog een historische rabattenstructuur. In het Parkbos valt op hoe de drevenstructuur verheven ligt in het valleilandschap. Deze opgehoogde wegen geven jaarrond toegang tot het natte gebied. De natte bossen kenmerken zich allen door de nadrukkelijke aanwezigheid van rabattenstelsels. Opvallen is de aanwezigheid van een donk (hoger gelegen zone in het valleigebied) ten oosten van de Spiegelvijver. Deze donk leende zich tot een ander landgebruik. Bijvoorbeeld de Vandermaelenkaart (1850) toont de aanwezigheid van een akker omgeven door natte hooilanden.

Een detail van de DTM geeft aan hoe het microreliëf aangepast werd aan het wijzigende landgebruik. De illustratie toont een historische beemd die binnen het Sterbos ligt, aanpalend aan de Grote Nete. Deze beemd werd rondom 1950 bebost.

14

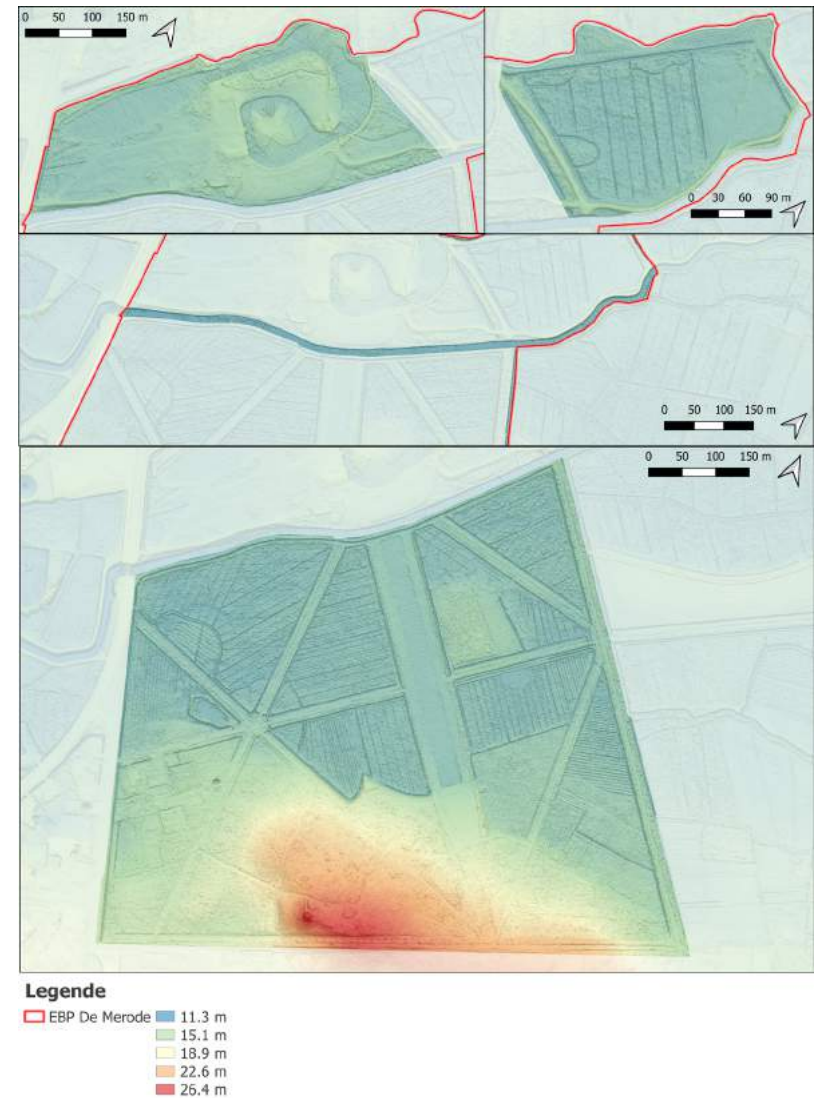
15

Afbeelding 14. Details
digitaal terrein model

Afbeelding 15. Detail
greppelstructuur

In het historische beemdenlandschap lagen greppels en rabatten, een veelvoorkomende modificatie van het microreliëf die een beter beheer van het grasland mogelijk maakte. Enerzijds door afvoer van overtollig (regen) water, anderzijds door het creëren van een iets warmer microklimaat dat een betere productie mogelijk maakte. Deze historische rabattenstructuur tekent zich schuin/horizontaal af op de foto.

Opvallend is hoe bij de aanleg van het bos nog een diepere greppelstructuur werd uitgegraven. Deze tekent zich schuin (circa 45°) af op de foto. De greppels liggen tevens op een kortere tussenafstand. Dit nieuwere greppelsysteem geeft aan dat het om een erg natte locatie ging en meer drastischere ingrepen nodig waren om bos aan te planten (rabatten op kortere afstand, dieper ingesneden).

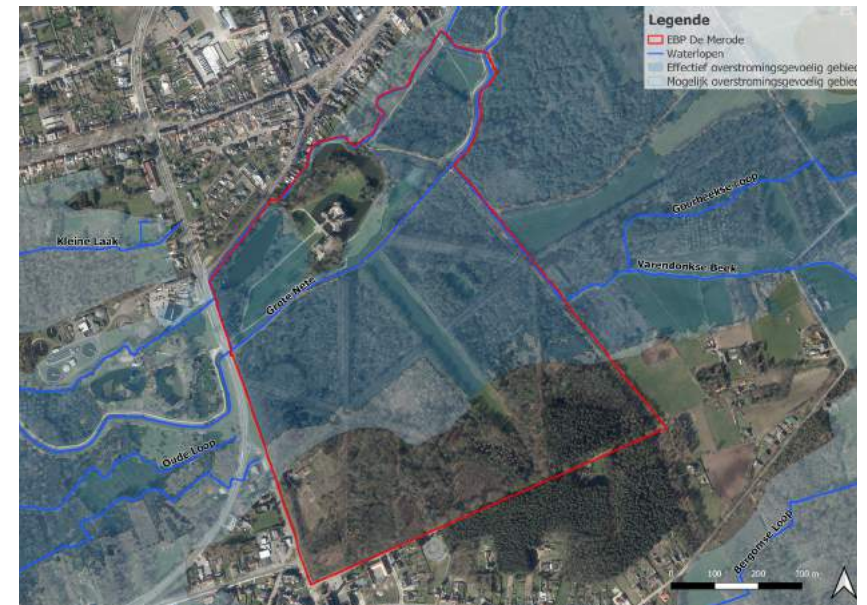
Afbeelding 16. Hydrologie

1.5.1.2. Hydrografie

De belangrijkste waterlopen in het beheerplangebied zijn de Grote Nete, de (Kleine) Laak en de Varendonkse Beek. De Grote Nete is als 'bevaarbaar' geklasseerd, hoewel er in de praktijk geen gemotoriseerd verkeer kan plaatsvinden. De Varendonkse Beek en Kleine Laak zijn respectievelijk als tweede categorie en 'niet' geklasseerd. De Varendonkse Beek mondt net stroomopwaarts van het Trammetje uit in de Grote Nete. De Kleine Laak mondt zowel stroomopwaarts als stroomafwaarts van het kasteel in de Grote Nete uit.

De historische functionaliteit van het Trammetje liet de toenmalige gebiedsbeheerders de mogelijkheid om de beemden te bevoelen. Ook de kasteelvijvers en Spiegelvijver waren aangesloten op de Nete. Historisch was het vaak zo dat waterbeheerders van kasteelvijvers de mogelijkheid hadden om vijvers leeg te laten lopen. Dit gebeurde frequent in functie van visvangst. Actueel wordt het historische hydrografische beheer niet meer uitgevoerd.

Gezien de ligging in de vallei van de Grote Nete is zowat het hele gebied effectief overstromingsgevoelig (kaart overstromings-gevoeligheid 2017), behalve het kasteel, de hoger gelegen boswachterswoning en heuvel. De gronden in de vallei van de Grote Nete kenmerken zich door de aanwezigheid van kweldruk. Regenwater infiltreert in hoger gelegen zones en verschijnt als kwelwater aan de oppervlakte in de grachten en slenken van het valleigebied. Typisch in de Kempen is de hoge aanwezigheid van ijzer in het kwelwater, dit wordt uitgespoeld uit de hogere grondlagen. Na eeuwenlange accumulatie ontstond er in deze valleigronden 'ijzeroer' of 'moerasijzererts' op geringe diepte

1.5.2. BODEM EN GEOLOGIE

1.5.2.1. Geologie

In het beheerplangebied zijn geologisch gezien drie zones te onderscheiden, waarvan de meest zuidelijke twee zones het meest interessant zijn. Deze bevatten o.a. groenbruin zand met grindlagen en zandsteen. De zuidelijk gelegen heuvel vertoont duidelijke kenmerken van de tertiaire Formatie van Diest.

1.5.2.2. Bodem

De dominante bodems van het beheerplangebied behoren tot de volgende types:

- Enerzijds natte tot zeer natte licht zandleembodems zonder profiel (PFpm). Op dit bodemtype komen de natte bossen voor. De nattere, lemigere bodems van het gebied zijn alluviale bodems, afgezet door de Grote Nete in diens overstromingsgebied. Op dit bodemtype werden de rabattenstelsels aangelegd.
- Droge zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zbfc). Dit bodemtype situeert zich op de hoger gelegen zuidelijk zone. Het zijn zogenaamde 'podzolbodems' die een historische verarming en verzuring kenden door uitspoeling van voedingsstoffen met het insijpelende regenwater.
- De omgeving van het kasteel en de Spiegelvijver staan ingetekend als sterk gemodificeerde bodems die hun natuurlijke bodemstructuur verloren (OT).
- In de omgeving van de boerderij en op nog enkele ander locaties komen bodemprofielen met een dikke antropogene humus A horizont voor (Sdm). Dit zijn gronden die door een langdurig landbouwgebruik (akkerland) een verhoogd koolstofgehalte verkregen door het historische potstalsysteem.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de aanwezige bodemtypes en hun respectievelijke oppervlakte.

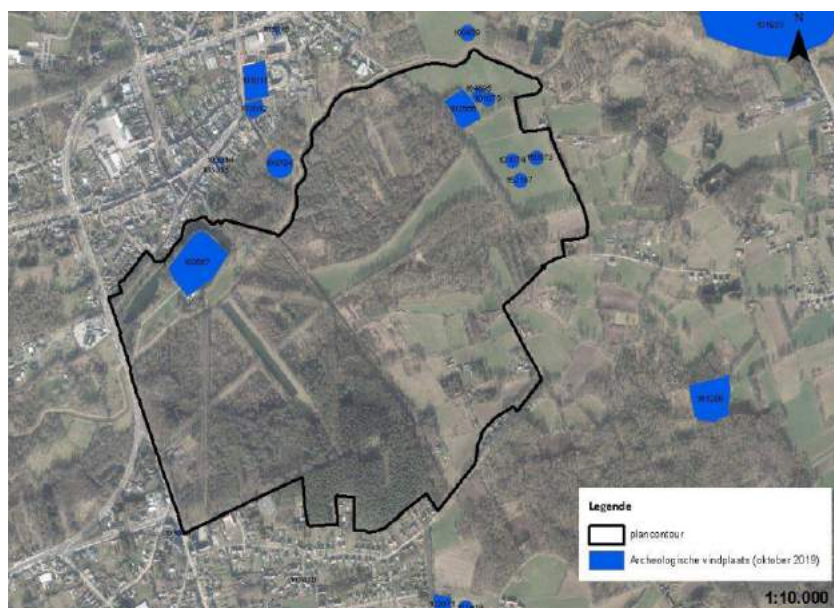
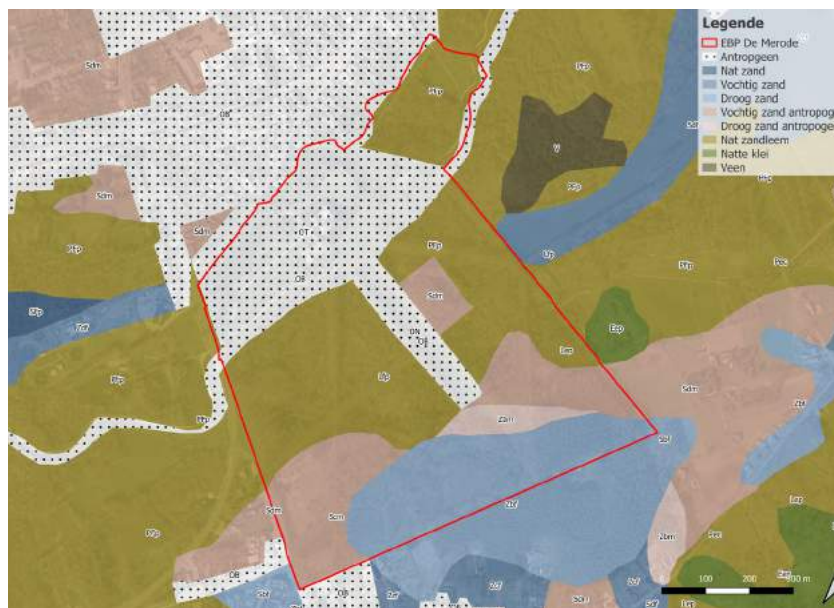
Bodemtype	Beschrijving	Opp (ha)
PFpm	Natte tot zeer natte licht zandleembodem zonder profiel	11,95
OT	Sterk vergraven gronden	11,42
Zbfc	Droge zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont	9,86
Sdm	Matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont	6,41
Lfpm	Zeer natte zandleembodem zonder profiel	5,06
PFp	Natte tot zeer natte licht zandleembodem zonder profiel	4,65
vLfp	Zeer natte zandleembodem zonder profiel	4,50
Scm	Matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont	3,41
OB	Bebouwde zones	3,31
ON	Opgehoogde gronden	2,23
Zbm	Droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont	1,57
Sdm(g)	Matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont	1,49
Lep	Natte zandleembodem zonder profiel	0,83
Sbf	Droge lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont	0,26
Totale oppervlakte		66,96

17

18

Afbeelding 17.
Bodemkaart.

Afbeelding 18.
Archeologische vindplaatsen
Centraal Archeologische
Inventaris. (GRUP de Merode
2de startnota. De
plancontouren van het GRUP
omvatten het projectgebied
van het kasteeldomein.)

1.6. ARCHEOLOGIE

In het projectgebied situeert zich een archeologische vindplaats (ID 102667). De locatie van deze archeologische vindplaats komt overeen met de locatie van het kasteel de Merode. Daarnaast is, gezien de historie van het projectgebied als Kasteelpark, de aanwezigheid van archeologische relictten niet onbestaande.

Verder is volgende info terug te vinden omtrent archeologie in de wetenschappelijke inventaris:

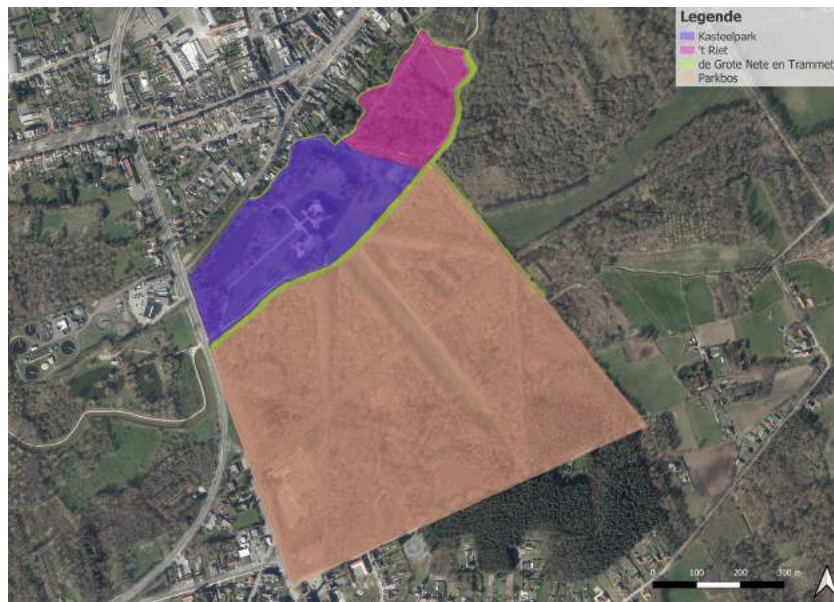
Bron	Informatie omtrent archeologie
Grote Nete van Zammel tot Zoerle, Beeltjens en de depressie van Goor-Asbroek Landschappelijk geheel	'Het aantal archeologische vondsten is beperkt omdat er binnen de ankerplaats weinig onderzocht werd. Nochtans is het archeologisch potentieel hoog. Valleien en de droge gronden erlangs vormden immers een belangrijk aantrekkingspunt voor de mens in het verleden'. 'Gezien de strategische ligging van het huidige kasteel de Merode lijkt het aannemelijk dat hier voordien een middeleeuwse burcht stond maar hiervoor is geen archeologisch bewijs gevonden'.

Tot slot is het domein niet aangeduid als 'Gebied waar geen archeologie te verwachten valt'. Ook zijn er binnen het projectgebied geen bodems opgenomen in de databank voor waardevolle bodems.

1.7. DESTILLATIE TOT HOOFDSTRUCTUUR

Bovenliggend op de substructuur, welke voornamelijk door het reliëf en de abiotische kenmerken van het gebied wordt gevormd, maken we binnen dit beheerplan een onderscheid tussen vier hoofdstructuren. Dit zijn landschappelijke entiteiten waarbinnen doorheen de tijd een min of meer eenduidige ontwikkeling plaatsvond. Zo onderscheiden we het Kasteelpark, het Parkbos en Het Riet als vlakvormige landschappelijke eenheden. De Grote Nete, inclusief het Trammetje, wordt als lijnvormige landschapseenheid opgenomen. Deze laatste landschapseenheid is nauw verbonden met het (historisch) functioneren van de waterelementen in het Kasteelpark en het Parkbos (Spiegelvijver).

Deze hoofdstructuren omvatten daarnaast de verschillende landschappelijke eenheden. Dit komt verder in het beheerplan nog aan bod. Onderstaande figuur geeft de verschillende hoofdstructuren weer.

2. HISTORISCHE NOTA

De historische nota is een beknopte samenvatting van voornamelijk literatuuronderzoek. Er werd geen uitgebreid archiefonderzoek gevoerd binnen het kader van het beheersplan, waardoor verschillende elementen nog onbekend blijven. Het hier geenszins de bedoeling om een uitgebreide bouwhistoriek voor te stellen, maar een algemene historische schets van de het kasteel en het domein.

In eerste instantie wordt een algemene ontstaansgeschiedenis van het kasteel geschetst, met de uitlichting van belangrijkste bouwfases en aanpassingen.

Daarna wordt er nog dieper ingegaan op de evolutie van de landschappelijke entiteiten, vermits deze elementen een belangrijk en groot deel vormen van het beschermde dorspgezicht.

2.1. ONTSTAANSGESCHIEDENIS

2.1.1. ONTSTAAN (11E EEUW)

De oudste vermelding van het kasteel dateert rond het begin van de 11e eeuw. Op dat moment schonk een zekere Ansfried, bisschop van Utrecht en graaf van Toxandrië en Rijen, onder meer Westerlo aan de Kerk van Utrecht: "*Westerlo, Odlo, Bolo, Mierbeke, Honbeke en Buronte*". Over de locatie van de laatste drie plaatsen bestaat discussie, waarbij 'Buronte' waarschijnlijk een verkeerde lezing en later verkeerde overname is geweest van het woord 'burcht'. Dit wijst er expliciet op dat er ook op dat moment hoogstwaarschijnlijk al een versterking aanwezig was in Westerlo².

De locatie van het huidige kasteel is uitermate strategisch gelegen, aan de Grote Nete en op de grens met het hertogdom Brabant en het graafschap Loon. De versterking ten tijde van Ansfried, bestond uit een houten toren die in het water geplaatst was. Het water vormde een uitstekende eerste verdedigingsgordel. De houten toren - de voorloper van de versteende donjon - had louter een defensieve functie³.

2.1.2. DE HEREN VAN WEZEMAEL (CA. 1200 - 1488)

Westerlo werd samen met Olen door de kapittelkerken van Utrecht in erfpacht gegeven aan de heren van Wezemaal. Het geslacht van Wezemaal klom op tot 'ministriales' van de hertogen van Brabant en kon zichzelf dus tot de hoogste adelstand rekenen.

² WINTER, K., *Westerlo, land van Merode*, p.8

³ Ibidem, p.19

2.1.2.1. Versteende donjon

De versterkte burcht werd tijdens de erfpacht van de heren van Wezemaal in gebruik en de donjon werd wellicht rond 1400 ook versteend in haar huidige vorm. De donjon is opgetrokken uit ijzerzandsteen, een materiaal dat typisch is voor de Demervallei. In die zin sluit de donjon qua uitzicht eerder aan bij de woontorens uit het Hageland (Horst, Sint-Pieters-Rode, Rotselaar) dan bij de bakstenen donjon-torens van de Kempen. De donjon van Westerlo is vandaag de grootste donjon (18,6 meter op 15,28 meter). Ook de muurdiktes van 2,65 tot 2,75 meter benadrukken het imposante uiterlijk⁴. Wellicht wilde het geslacht van Wezemaal ook hun machtspositie hiermee uitdrukken.

Dat de heren van Wezemaal ook woonden op de voorloper van het kasteel, bewijst het testament van Jan I van Wezemaal (1417). Aan zijn vrouw Johanna moesten er 100 'voeders' turf en 100 'wissen' hout geleverd worden om het kasteel van Westerlo te verwarmen⁵. Op dat moment bestond het 'kasteel' waarschijnlijk uit niet meer dan houten bijgebouwen bij de versterkte donjon-toren.

2.1.2.2. Plundering in 1477

Begin 15e eeuw bracht een betwisting rondom de wettige afstamming van Jan II van Wezemaal de positie van het geslacht van Wezemaal in Westerlo aan het wankelen. Jan II van Wezemaal was de zoon van Jan I en Johanna van Baufremont, maar werd geboren tijdens een periode van concubinaat. Later huwde Jan I en Johanna, waardoor hun zoon als wettige erfgenaam werd aangenomen in 1417 door de adel van Brabant en de kerkelijke instellingen. Zijn tante en haar man, Margaretha van Wezemaal en Richard I de Merode, beschouwden Jan II echter als bastaardzoon. De kapittels van Utrecht, de eigenlijke eigenaars van Westerlo, steunden deze hypothese. Het echtpaar betaalde ondertussen de erfpacht op eigen initiatief aan de kapittels van Utrecht, maar in de praktijk veranderde er weinig⁶.

Om zijn positie in Westerlo te verstevigen, schonk Jan II Westerlo aan Karel te Stoute, die het op zijn beurt opnieuw in leen aan Jan II. Dit was een enorme schending van de rechten van de Utrechtse kapittels, vermits zij de enige eigenaars waren. Karel de Stoute werkte rustig mee aan het plan om zijn macht binnen Vlaanderen te vergroten.

Jan II van Wezemaal liet bij zijn dood Westerlo na aan Karel de Stoute.

⁴ Ibidem, p.19

⁵ Ibidem, p.13

⁶ Ibidem, p.27

Afbeelding 19. Gravure
Frans Hogenberg 1583-1585
(rijksmuseum Amsterdam)

Hoewel het land nog steeds in leen was van de Utrechtse kapittels, verkocht hij het in 1474 aan Guy de Brimeu, heer van Humbercourt. Het is geweten dat hij de slotkapel liet bouwen of toch tenminste de bestaande kapel liet herbouwen en opnieuw inrichten. Deze 'kapel' bevond zich hoogstwaarschijnlijk in of in de nabijheid van het kasteel. Het kasteel was op dat moment vermoedelijk nog steeds een kleinere versie van het huidige kasteel.

Guy de Brimeu werd echter in 1477 terechtgesteld omwille van hoogverraad. Westerlo had geen feodale heer meer en het kasteel werd bezet door een groep soldaten uit Antwerpen. Zij plunderden het kasteel, mogelijk zelfs met brandstichting⁷.

In 1484 erkende de Raad van Brabant dat de kapittels van Utrecht de enige eigenaars waren van Westerlo. Doordat de de Merodes al jaren de erfpacht betaalde, kon in 1488 een akkoord gesloten worden met de weduwe van Guy de Brimeu en kreeg Jan II de Merode de titel 'heer van Westerlo'⁸.

2.1.3. JAN II EN JAN III DE MERODE (1488 - 1550): MODERNISERING KASTEEL

Het kasteel zelf zou vergroot en aangepast zijn door Jan II de Merode, eerste kasteelheer van het geslacht de Merodes. Dit is op zich een zeer logische reactie, na meer dan 50 jaar kreeg zijn familie eindelijk de vruchten van de erfpacht waarvoor ze een lange tijd hadden gestreden. Bovendien was de opstand van de Brabantse steden tegen Maximiliaan van Oostenrijk (1488-1489) een tweede reden om het kasteel te vergroten⁹.

De echte modernisering van het kasteel gebeurde echter onder Jan III de Merode (1497 - 1555). Het zuivere militaire belang, dat in de eeuwen daarvoor primeerde, nam hier zoals in de rest van Vlaanderen af ten voordele van een modern kasteel dat ook een zeker comfort bood aan haar bewoners. Een gravure van Frans Hogenberg gedateerd in 1583-1585 geeft een beeld van het toenmalige uitzicht van het kasteel.

Het waterkasteel vormt een gesloten geheel rondom een binnenplaats die gevormd wordt door de donjon en drie vleugels tussen schuingerichte bakstenen torens. De toegang tot de donjon ligt enkele treden hoger.

De dakruiter op de donjon is ook duidelijk herkenbaar op de gravure. De toegang tot het kasteel ligt in het westen, waar de inkomtoeren met brug ook reeds aanwezig is.

Het neerhof bestaat uit een L-vormig volume, met losse bijgebouwen aan de noord-oostelijke kant. De renaissancepoort met ajuinvormige spits vormt de monumentale toegang tot het neerhof. In tegenstelling tot vandaag was de hoofdtoegang tot het kasteel dus langs de zuidkant. Het neerhof wordt samen met het kasteel binnen een tweede omwalling ingetekend. Het versterkte karakter van deze tweede omwalling is wellicht wel een artistieke vrijheid geweest van Frans Hogenberg.

De gravure van Frans Hogenberg is te kaderen binnen de godsdienstoorlogen die in de regio woedden eind 16e eeuw. Westerlo was een belangrijk steunpunt binnen de Kempen. In 1579 werd het kasteel ingenomen door de 'staatsgezinden', die ook het dorp Westerlo plunderden. In 1583 werd het kasteel ingenomen door Alexander Farnese, aanvoerder van het Spaanse leger. Er is hier weinig documentatie over, maar het kasteel heeft tijdens deze inname en belegering ongetwijfeld schade geleden¹⁰.

⁷ Ibidem, p.28-29

⁸ Ibidem p.33

⁹ Ibidem p.45

¹⁰ Ibidem, p.74-77

Afbeelding 20. Kaart de Ferraris (1770-1778) met aanduiding drevenpatronen (kbr.be)

2.1.4. HERSTEL EN VERHEVEN TOT MARKIEZAAT (1594 - 1691)

Dat de woelige periode van de Tachtigjarige oorlog ook zijn sporen had nagelaten in Westerlo, is evident. Filips I de Merode vestigde zich opnieuw op het kasteel en zorgde voor herstel van de bezittingen. In 1626 werd Westerlo verheven tot markizaat door de Spaanse koning Filips IV en werd Filips II de Merode de eerste markies van Westerlo¹¹.

Op basis van de huidige beschikbare informatie is niet geweten of het kasteel nog aanpassingen kende in deze periode. De familie de Merode verbleef echter wel regelmatig op het kasteel, dus zijn aanpassingen aan de toenmalige comfortstandaarden zeker te verwachten.

Filips I de Merode was eveneens een bezieler van het gildewezen. Zo gaf hij ook de gildereglementen aan de schuttersgilde Sint-Sebastiaansgilde van Westerlo (1596) die ook vandaag nog bestaat.

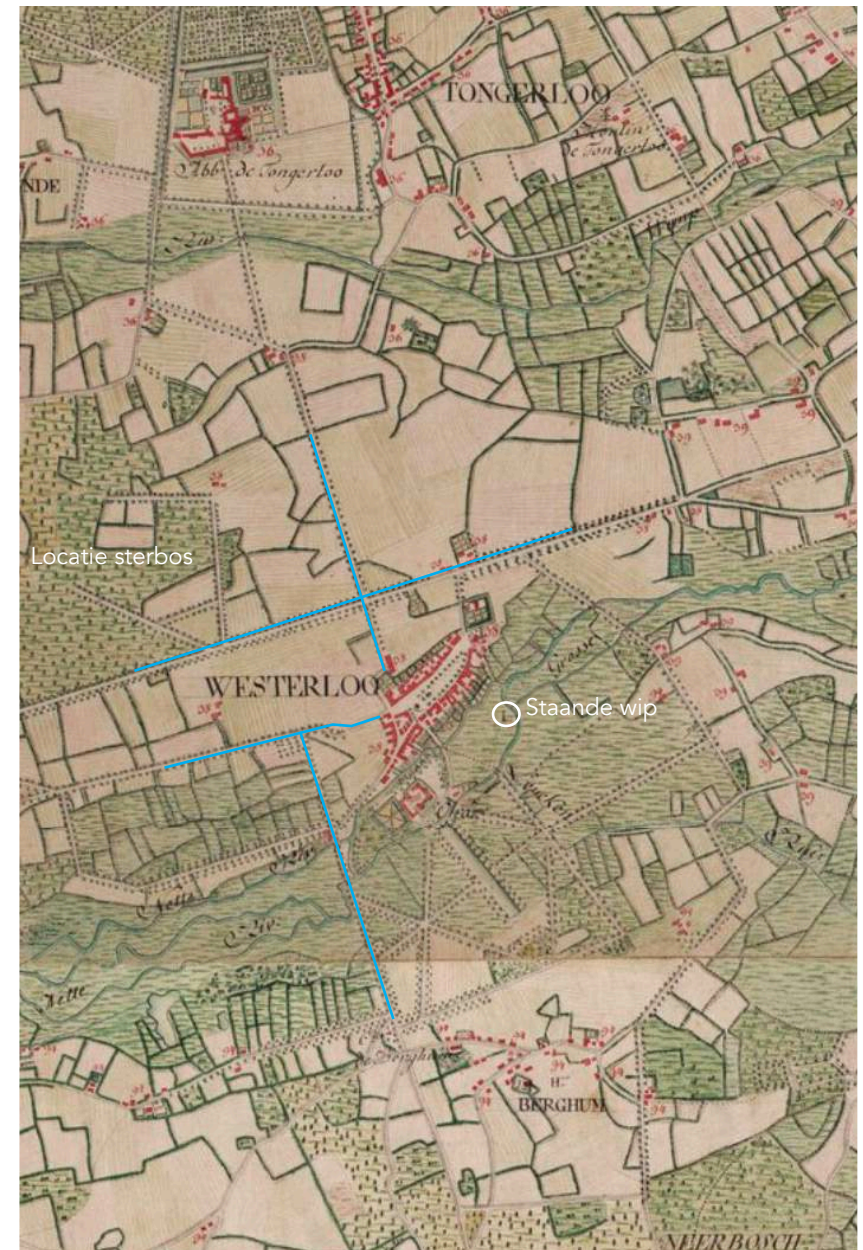
2.1.5. JAN FILIPS EUGEN DE MERODE 'DE VELDMAARSCHALK' (1692-1732)

Jan Filips Eugene de Merode liet onder zijn bewind het kasteeldomein in Westerlo sterk verfraaien. Hij wilde namelijk grote rechte dreven aanleggen naar alle windrichtingen. Dit zou naar voorbeeld geweest zijn van de abdij van Tongerlo, die sinds 1676 op hun domein ook een heel drevenstelsel liet aanleggen. Omstreeks 1700 had hij reeds het idee opgevat om dreven te realiseren naar analogie van de abdij van Westerlo, maar de administratie van het markiezaat achtte zijn plannen niet realistisch. Pas in 1710 toen hij Westerlo als hoofdresidentie had gekozen, kon hij zijn plannen in uitvoering laten gaan¹². De eerste dreef werd in 1710 aangelegd richting het noorden, deze moest een rechte verbinding vormen naar de abdij van Tongerlo. In 1713 volgde de dreef naar Diest in het zuiden en naar Zammel in het oosten. Richting het westen werden de Beeltjesdreef en Zoerledreef aangelegd in 1715¹³.

¹¹ Ibidem, p.95-103

¹² Van Driessche, T., "Les plus belles allées du monde. Historische dreven en drevenstelsels in Tongerlo en Westerlo", M&L2016/3, p. 10

¹³ WINTER, K., *Westerlo, land van Merode*, p.146

Afbeelding 21. Plan van de dreven op de grens van Tongerlo en Westerlo, ca. 1730. Het noorden is onderaan. (ARA, FAMW, O74)

Naast deze grote centrale wegen in alle windrichtingen, werden ook alle kronkelende dorpswegen vervangen door rechte dreven. Hiervoor liet hij ook de gronden nivelleren. De dreven werd aangelegd op zichtassen, waarbij hij geen rekening hield met perceelsgrenzen of andere hindernissen. Langs de Nete werden de dreven op een dijk gelegd. Alle dreven waren omzoomd met bomen en afwateringssloten.

Om dit alles te kunnen realiseren, moest hij tal van gronden in de omgeving van het kasteel onteigenen. Hierdoor ging er in Westerlo ook tal van landbouwgronden verloren of werd de exploitatie ervan bemoeilijkt¹⁴.

De dreef naar de abdij van Tongerlo werd dus als eerste gerealiseerd en de zichtas geënt op de abdijkerk. De dreef sluit echter niet aan op de toegangsdreef die de abdij zelf liet aanleggen. Verschillende conflicten tussen Philips Eugene de Merode en de abdij van Tongerlo lagen aan de basis hiervan. Ten eerste had de abdij aan de moeder van Philips Eugene gevraagd om hun dreef meer door te trekken richting het zuiden, waar zij mee had ingestemd zonder met haar (toen nog minderjarige) zoon te overleggen. De dreef was in 1700 voltooid en werd afgesloten met een slagboom. Philips Eugene de Merode verdacht de abdij haar jurisdictie verder te willen uitbreiden richting het zuiden, ten koste van het markiezaat. Daarbij was er in 1710 ook nog een incident waarbij de primus van de universiteit van Leuven met medestudenten en professoren via Westerlo trok terug naar zijn geboortestad Herentals. De primus en de professoren zouden op het kasteel blijven overnachten, maar de medestudenten op de abdij. Bij aankomst bleef de abdij echter gesloten, waardoor de veldmaarschalk nog nieuw onderkomen moest zoeken voor de studenten. Hierop liet hij de pas aangekochte gronden door de abdij onteigenen en trok hij zijn dreef richting de abdij verder door. Hij noemde dreef ook 'Primusdreef', verwijzend naar het fameuze incident. Het uiteindelijk doel van één lange zichtas creëren vanuit Westerlo naar de abdij is echter nooit gerealiseerd, beide dreven sluiten niet op elkaar aan¹⁵.

¹⁴ Van Driessche, T., "Les plus belles allées du monde. Historische dreven en drevenstelsels in Tongerlo en Westerlo", M&L 2016 /3, p. 12

¹⁵ Ibidem, p.16

22

23

Afbeelding 22. Plan aanleg kasteeldomein, met de centrale spiegelvijver (noorden onderaan), 1710. Op dit plan is aangeduid welke eigenaars onteigend moesten worden voor de aanleg van de dreven die het park moesten begrenzen. (ARA, FAMW, O746)

Afbeelding 23. Figuratieve kaart opgemaakt door Meulemans in 1788. Hierop is heel duidelijk de aanleg van het kasteeldomein zichtbaar met de stervorm en de ganzenvoet (ARA, FAMW, kaarten en plattegronden, reeks 2, nr. 1).

Aanleg kasteeldomein

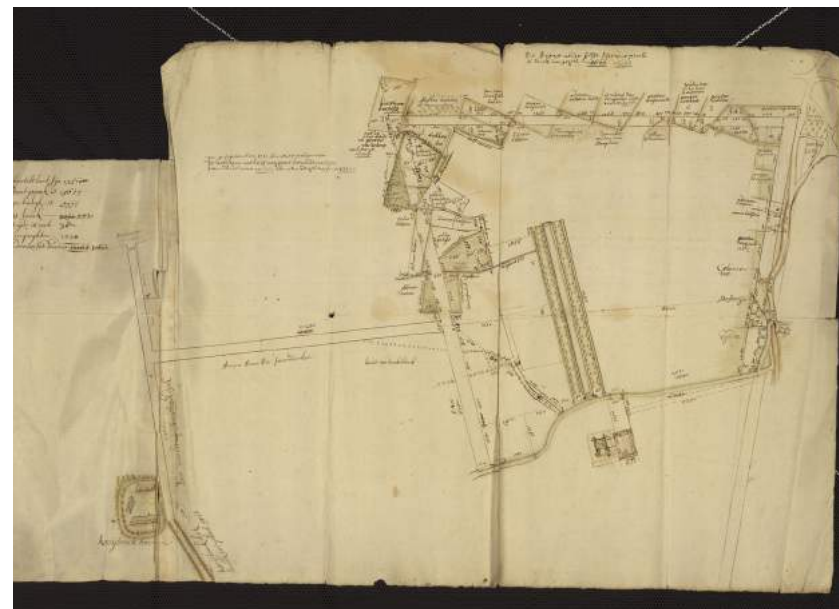
Bovendien was hij ook diegene die de kasteeltuinen opnieuw liet aanleggen vanaf 1710. Buiten de omarming van de Nete werd een nieuw Kasteelpark aangelegd, met een zeer grote centrale Spiegelvijver. Deze percelen waren voorheen voornamelijk akkers en weilanden, die zelfs niet allemaal in eigendom waren van de markies. Het nieuwe park had een trapezium-vormige plattegrond en werd aan drie kanten begrensd door nieuwe dreven: de Langedreef aan de oostzijde, de Hoge Dreef aan de zuidzijde en de dreef die parallel liep aan de Diesterse Baan aan de westzijde¹⁶.

Aan weerszijden van de vijver werd een stervormig drevenpatroon aan de westkant aangelegd en aan de oostkant een patte d'oie (Ganzenvoet). Dit is op "de Ferraris"-kaart uit 1771-1777 en op de figuratieve kaart van Meulemans uit 1788 zeer duidelijk zichtbaar. De middelste dreef aan de oostzijde vormde hier wel een rechtstreekse verbinding naar de belangrijkste pachthoeve van het kasteel, de Kaaibeekhoeve.

De langgerekte Spiegelvijver werd in het verlengde van het kasteel geplaatst en werd omzoomd met een dubbele rij lindenbomen. Ze deed dienst als eendenvijver. Uit briefwisseling is geweten dat de veldmaarschalk een groot eendenliefhebber was en onder meer exotische soorten liet aanvoeren van overzee¹⁷.

Op het domein werden de dreven met diverse soorten aangeplant, onder andere es, populier, kastanje en esdoorn. De dreef parallel aan de Dietsche Baan werd aangelegd met haagbeuk¹⁸.

Tussen deze dreven was het landgebruik toen nog voornamelijk weiland en akkerbouw. Ten oosten van de Spiegelvijver is er één stuk land aangeduid als 'den nieuwen hof', wat vermoedelijk slaat op een gebruik als moestuin.

¹⁶ Van Driessche, T., "Les plus belles allées du monde. Historische dreven en drevenstelsels in Tongerlo en Westerlo", M&L 2016 /3, p. 14

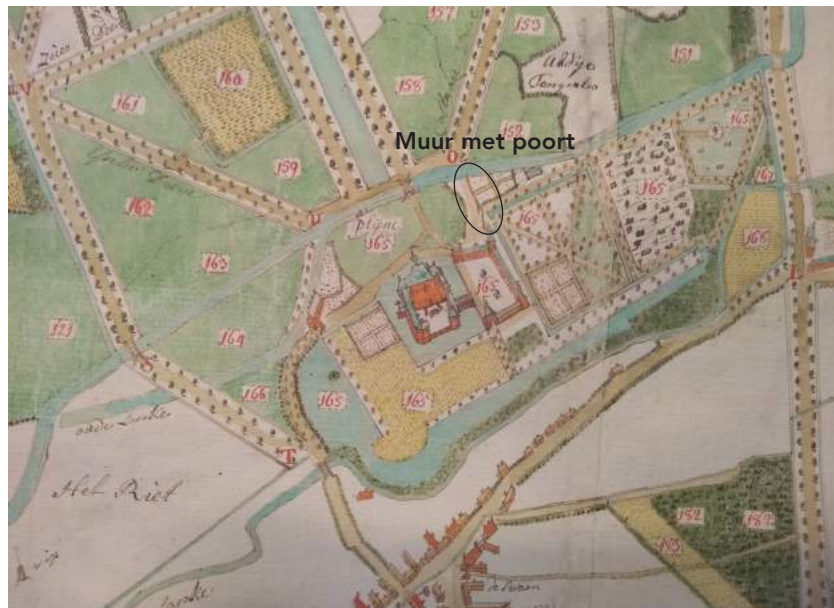
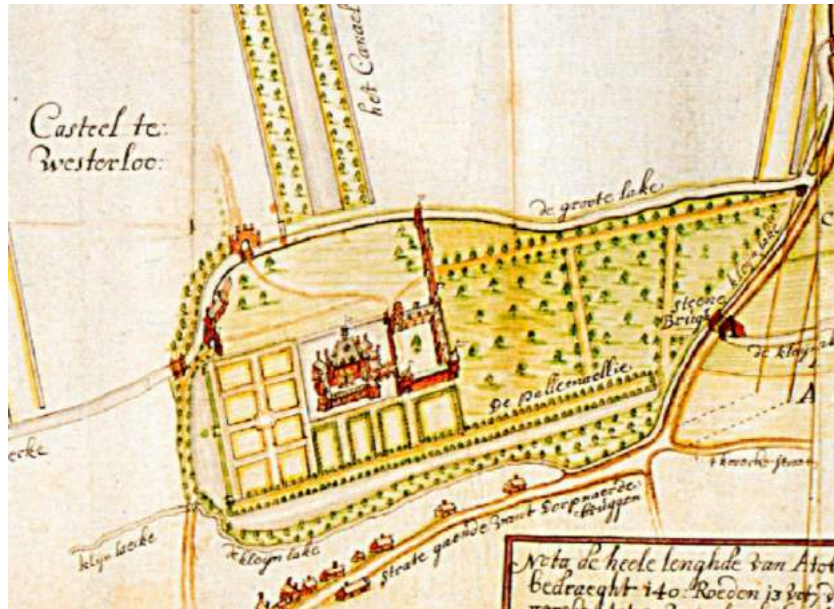
¹⁷ WINTER, K., *Westerlo, land van Merode*, p.148

¹⁸ Van Driessche, T., "Les plus belles allées du monde. Historische dreven en drevenstelsels in Tongerlo en Westerlo", M&L 2016 /3, p. 14

24
25

Afbeelding 24. Figuratieve kaart van het kasteel van Westerlo door landmeter P. Wijnricx 1712 (noorden onderaan) (familiearchief de Merode, Westerlo, kopie uit publicatie WINTER, K., *Westerlo, land van Merode*)

Afbeelding 25. Figuratieve kaart opgemaakt door Meulemans in 1788 (noorden onderaan) (ARA, FAMW, kaarten en plattegronden, reeks 2, nr. 1).

De tuinen die binnen de zogenaamde 'omarming' van de Nete liggen (op de kaart van 1712 'de groote lake' en 'de klijn lake' genoemd), staan gedetailleerd weergegeven op de kaart van 1712 en de figuratieve kaart van Meulemans uit 1788. Op de kaart van 1712 zijn ten noorden en oosten van het kasteel symmetrische siertuinen aangelegd, die in het noorden begrensd worden door een dreef. Ten westen van het kasteel en het neerhof zijn boomgaarden afgebeeld. De kaart uit 1788 toont een ander beeld, waarbij er nog steeds een symmetrische aanleg is, maar waarbij er ten westen van het neerhof ook een stervormig aanlegpatroon afgebeeld staat. In deze stervorm is ook een kwadrant afgebeeld, vermoedelijk een moestuin. Deze westelijke nuttuinen waren omsloten met watergrachten en een muur langs de oostzijde, die in het verlengde lag van het neerhof. De toegang tot deze tuinen werd gevormd door een poort in de afsluitingsmuur. Ten oosten van het kasteel zijn er graslanden en ook een geometrische (sier?)tuin. De boomgaard is in het uiterste westen aanwezig.

Belangrijk is om op te merken dat er vanuit deze kasteeltuinen een rechtstreekse toegang tot de westelijke lindendreef aan de Spiegelvijver bestond. Met een brug over de Nete had men vanuit het kasteel zo rechtstreeks toegang tot de rest van het kasteeldomein. Deze brug en toegang tot het kasteeldomein is vandaag verdwenen, waardoor ook de rechtstreekse link teniet gedaan wordt.

De volledige tuin rondom het kasteel is ingericht volgens de toenmalige barokke stijlnormen.

Jan Filips Eugeen de Merode liet ook een 'stervormig bos' aanleggen aan de Beeltjes, waarvoor rentmeester Hennesey in 1728 7 hillen heide aankocht van de familie De Winter uit Zoerle. Op "de Ferraris"-kaart staat deze ster nog niet afgebeeld, op latere kaarten is dit Sterbos wel voltooid.

De grootschalige werken in het landschap kaderen binnen de 18e-eeuwse aanleg van kasteeldomeinen. In deze 'barokke' tuinaanleg zijn symmetrie, perspectief en rechte lijnen zeer belangrijke aspecten. Buiten de grenzen van het eigenlijke kasteeldomein werd het landschap door zichtassen ook mee betrokken bij het kasteel.

26
27

Afbeelding 26. Figuratieve kaart van het Domein van Westerlo omstreeks 1712 (niet exact gedateerd, noorden onderaan). In aanvulling op afb. 22 geeft deze kaart de aanleg van de eerste dreefsegmenten in het parkbos aan. Opvallend is tevens de aanwezigheid van enkele boerderijen centraal in dit deelgebied, vermoedelijk werden deze na de beschreven onteigeningsronde gesloopt. In de omgeving van het kasteel valt de nutsfunctie van het landgebruik op, met een hoge aanwezigheid van moestuinen en hoogstamboomgaarden. (familiearchief de Merode)

Afbeelding 27. Figuratieve kaart van de dorpskern van Westerlo omstreeks 1716 (noorden onderaan). De kaart toont er duidelijk de aanwezigheid van de staande Wip in Het Riet, omzoomd door een houtkant. Het Riet wordt in zijn totaliteit weergegeven als een grasland (beemd). Opvallend is de vermelding 'commune de Westerlo'. De toegangsdreef naar het kasteel staat duidelijk ingetekend. Langs de Kleine Laak staat een dubbele bomenrij in geschrant verband. Op de binnenplaats van het Neerhof staan 2 prominente solitaire bomen ingetekend. (familiearchief de Merode, door landmeter Pierre-Philippe Ricquier)

28

29

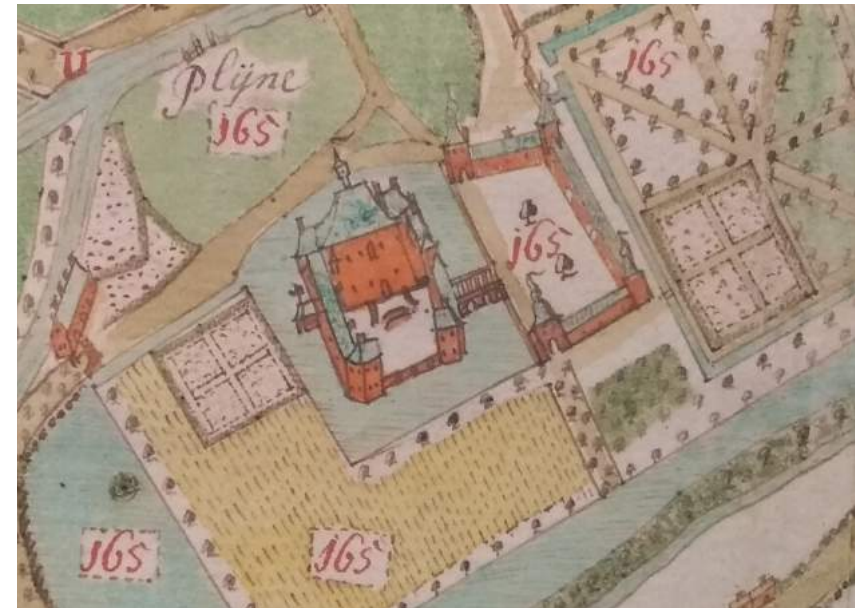
Afbeelding 28. Figuratieve kaart van het kasteel van Westerlo door landmeter P. Wijnricx 1712 (familiearchief de Merode, Westerlo, kopie uit publicatie WINTER, K., *Westerlo, land van Merode*)

Afbeelding 29. Gravure Jakob Le Roy, 1705 (*Brabantia Illustrata*)

Kasteel en neerhof

Ook het kasteel werd door de veldmaarschalk waarschijnlijk aangepast. Het kasteel werd door hem gebruikt als een residentie waar hij graag verbleef en waar het waarschijnlijk is dat ook het kasteel werd vernieuwd naar de 18e-eeuwse standaarden. Tot nu toe is er weinig informatie beschikbaar. Toch kunnen er op basis van de kaart uit 1712, "de Ferraris"-kaart, kaart van Meulemans uit 1788 en de gravure van Jakob Le Roy (*Brabantia Illustrata*, 1705) bepaalde dingen afgeleid worden.

De hoofdtoegang tot het kasteel bevond zich nog steeds aan de zuidelijke kant. Op de kaart van 1712 zijn in twee bruggen met poorten over de Nete te zien, eentje die rechtstreeks toegang geeft vanuit het dorp en de andere vanuit het zuiden met een brug over de Nete. De twee toegangswegen leiden uiteindelijk tot het neerhof. In 1788 is de zuidelijke toegang meer richting het westen afgebeeld. De toegangsweg vanuit het dorp werd ter hoogte van de omgrachting afgesloten met een toegangspoort. Hiernaast is zowel in 1712 als in 1788 en bijgebouw afgebeeld, vermoedelijk een soort portierswoning.

30
31

Afbeelding 30. Donjon anno 2020 met bouwspoor verwijderd balkon (erfgoed en visie)

Afbeelding 31. Toegang donjon anno 2020 (erfgoed en visie)

Het neerhof vormde een U-vorm aan de westelijke kant van het kasteel. Het kasteel en het neerhof worden als het ware 'omarmd' door aftakkingen van de Nete. Het neerhof bestaat uit gebouwen die in gebruik waren voor het onderhoud van het kasteeldomein, inclusief stallen en koetshuizen. De gravure van Jakob Le Roy beeldt ook monumentale gebouwen af, waarbij de langste vleugel uitgerust is met een fronton. Het meest opvallende gebouw is uiteraard de monumentale toegangspoort.

De kaart van 1712 toont, net zoals de gravure van Frans Hogenberg (1579), het kasteel met een volledig omsloten binnenplein. Op de kaart van Meulemans uit 1788 is te zien dat de noordelijke muur die het binnenplein omsloot, afgebroken is. In de 18e-eeuw werden bij tal van kastelen de oorspronkelijk ommuurde binnenplaatsen meer opengetrokken, zo ook hier in Westerlo. Het is niet toevallig dat dit aan de noordelijke zijde werd gedaan. Dit is immers de zijde van het dorp en de openbare weg, van waaruit mensen een rechtstreeks zicht hadden op het kasteel. Hier is ook de verfraaiing van de toegang van de donjon verbonden. De nieuwe toegang is opgetrokken in een late barok-stijl, met rococo-invloeden. Naar verluidt zou Jan Pieter van Bauerscheit hier aan hebben meegewerkt¹⁹, hoewel het ontwerp wel niet gelijk is op zijn andere werken.

De kaart van 1712 beeldt ook de uitsprong van de kapel reeds af, het is niet duidelijk wanneer deze precies werd toegevoegd.

De gravure van Jakob Le Roy laat toe om een vergelijking te maken met de huidige situatie, voornamelijk van de donjon. Het globale uitzicht van de donjon met de twee schuine vleugels is nog identiek. De dakruiter en de twee arkeltorentjes zijn ook vandaag nog aanwezig. De raamopeningen zijn in de meest oostelijke vleugel in de loop der tijd wel gewijzigd, waarvan vandaag de bouwsporen ook nog zichtbaar zijn. De donjon had op de eerste verdieping oorspronkelijk ook een balkon, deze is thans niet meer aanwezig. Het bouwspoor hiervan tekent zich eveneens ook nog af (er zijn nieuwere stenen toegevoegd).

Ook in het interieur liet hij waarschijnlijk heel wat aanpassingen uitvoeren, die vandaag niet altijd meer zichtbaar zijn door grootschalige aanpassingen in de 19e eeuw. Wat wel nog zichtbaar is, is de enfilade in de oostelijke vleugel van het kasteel. Deze werd in de loop van de 19e-eeuw fysiek gescheiden van de salons met een tussenmuur, maar deze is duidelijk later toegevoegd.

¹⁹ Ibidem p.150

32

33

Afbeelding 32. 'de
Ferraris'-kaart (1770-1778) (kbr.
be)

Afbeelding 33. Primitief
kadasterplan 1830 (cartesius.
be)

2.1.6. EIND 18E-BEGIN 19E EEUW

Na de inlijving van de Zuidelijke Nederlanden bij de Franse Republiek in 1795, verviel het Ancien Régime in Vlaanderen. Dit kwam er concreet op neer dat de oude heerlijkheden werden afgeschaft, zo ook het markiezaat Westerlo.

De 'de Ferraris'-kaart (1770-1778), die in het vorig hoofdstuk ook reeds aan bod is gekomen, is ongeveer in deze periode tot stand gekomen. Een opvallend verschil tussen deze kaart en de figuratieve kaart van 1712, zijn de siertuinen rondom het kasteel en het neerhof. Opvallend is de omwatering rondom de nutstuin ten westen van het neerhof. Dit was op de figuratieve kaart van 1712 nog niet zichtbaar. Buiten deze omgrachting is grasland met bomen ingetekend. De dreef ten noorden van het kasteel is hier ook nog opgetekend. De toegang tot het kasteeldomein is hier vooralsnog aan de zuidkant van het domein, met de toegang vanuit het dorp en de toegang vanuit het zuiden (langs de Spiegelvijver). De westelijke toegang lijkt niet meer aanwezig te zijn.

Deze situatie wordt ook bevestigd op het primitief kadasterplan, daterend uit 1830. Het primitief kadasterplan toont deze omwatering ook. De gedetailleerde weergave van het primitief kadasterplan toont eveneens de tweede omgrachting die het kasteel en het neerhof omsluit.

Op dat moment was het neerhof eveneens nog U-vormig. Ten oosten van het domein zijn er nog twee kleinere gebouwtjes afgebeeld.

Afbeelding 34. Vestibule,
1890-1910 (KIK IRPA)

Afbeelding 35. Schilderij
vestibule (kasteel van Westerlo)

2.1.7. RENOVATIE ONDER GRAAF HENRI DE MERODE (1842)

2.1.7.1. Kasteel

Begin 19e-eeuw was het kasteel, net zoals de andere bezittingen van de familie de Merode, niet echt bewoonbaar. Het was graaf Henri de Merode-Westerloo die het kasteel vanaf 1842 liet herstellen. In eerste instantie deed hij beroep op de bekende architect Tilman François Suys. Nadien werden de werken (na moeilijkheden?) verder gezet door architect Claes uit Antwerpen en P. Langerock uit Leuven.

De aanpassingen aan het kasteel waren grootschalig. De westelijke vleugel, met loopbrug, toegangspoort en bogengalerij dateren uit deze periode. Raamopeningen werden gedicht en het balkon aan de achterzijde van de donjon werd waarschijnlijk op dat moment verwijderd. Ook het neerhof werd volledig opengetrokken: de noordelijke en westelijke vleugel werden afgebroken. Bij de zuidelijke gevel werd een stuk toegevoegd. Het neerhof boette bijgevolg een heel deel in qua grootte. Ook de monumentale toegangspoort van het neerhof werd versoberd. De renaissance poortomlijsting bleef bewaard maar de spectaculaire torenspits werd wellicht op dat moment verwijderd en vervangen door een eenvoudiger dakvorm.

Ook in het interieur werden talrijke aanpassingen gedaan, waarvan de toevoeging van een scheidingmuur tussen de gang en de salons in de oostelijke vleugel de belangrijkste structurele aanpassing was. De gang diende als circulatieas voor het personeel. Dit gegeven is eveneens in samenhang met de ontwikkeling van het landschapspark (zie verder) te bekijken omdat midden 18e eeuw de siertuinen juist aan de oostzijde van het kasteel gesitueerd waren. Midden 19e eeuw wordt de blik richting de oostkant vanuit de salons dus ontnomen.

Verder worden de interieurs helemaal aangepast naar de toenmalige stijlnormen. Ook de kapel krijgt een neogotische afwerking. Van de vestibule is een foto bewaard gedateerd in 1890-1910. De neogotische afwerkingen, onder meer van het plafond, de haard en de deuren is duidelijk zichtbaar. Een deel van dit 19e-eeuwse interieur is inmiddels ook weer verdwenen. In het kasteel is een schilderij van dezelfde ridderzaal bewaard, die dateert van voor deze aanpassingen. De zaal en voornamelijk de haard zijn soberder vormgegeven. De basis van de haard, met de zuilen en de twee beelden bovenaan, komt nog overeen. De trappen richting de westelijke vleugel zijn vandaag ook niet meer aanwezig.

36

37

Afbeelding 36. Kaart uit 1865, met tuinen in landschapsstijl en verlegde toegang (cartesius.be)

Afbeelding 37. Postkaart met nieuwe toegangsbrug, begin 20e eeuw (delcampe.net)

2.1.7.2. Kasteelpark

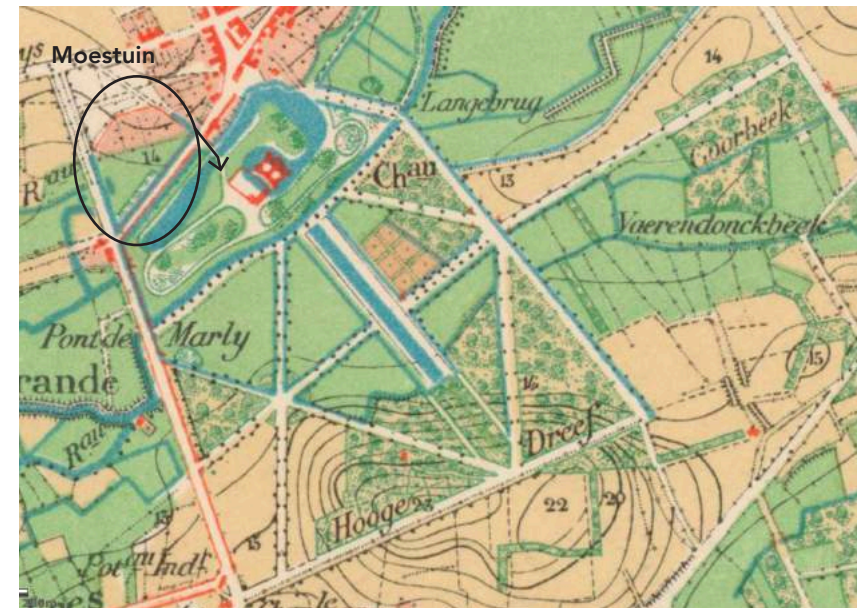
De aanleg van de tuinen rondom het kasteel veranderde midden 19e eeuw ook. De formele tuinaanleg ten westen van het neerhof, die op het primitief kadasterplan aangeduid stond als omwaterd, is verdwenen ten voordele van een meer natuurlijke aanleg. De Engelse landschapsstijl heeft op het kasteeldomein de Merode ook zijn intrede gedaan. Ook de grachtarm die de thans nog bestaande vleugel van het neerhof in het zuiden omzoomde, is gedempt.

Eén van de belangrijkste aanpassingen is de verlegging van de toegang tot het kasteel. Oorspronkelijk bevond de toegang zich in het zuiden van het domein, waarlangs men het neerhof betrad via de renaissance poort. Midden 19e eeuw is deze toegang verlegd naar de noordkant van het domein, waarbij men via een brug over de buitenste grachtarm rechtstreeks vanuit de Polderstraat toegang had tot het domein.

Op een historische postkaart daterend van begin 20e eeuw, is deze brug te zien. De foto toont aan dat in tegenstelling tot vandaag, het zicht op het neerhof afgeschermd werd met groepjes naaldbomen.

Het bos, zoals aangelegd begin 18e eeuw, bleef wel bewaard. De dreefpatronen en de centrale Spiegelvijver zijn nog steeds de grote structurerende elementen. De aanleg van dit deel van het Kasteelpark varieert tussen delen bos en open grasvlaktes. Het grotere aandeel bos moest eveneens voor inkomsten zorgen, hetzelfde geldt voor de dreven. Ze werden regelmatig gekapt om te kunnen verkopen²⁰.

Tot slot heeft hij ook een moestuin laten inrichten aan de noordkant van het domein (thans buiten de afbakening van de bescherming). De moestuin was gelegen tussen de huidige de Merodedreef, Polderstraat en Hovenierstraat. De tuin was ommuurd en hier was een woning voor de hovenier gebouwd. Op de kaart van 1865 is de moestuin met ommuring duidelijk zichtbaar. De volledige moestuin is later onteigend en verkaveld, waarbij enkel nog een restant van de ommuring te zien is in de Hovenierstraat. De hovenierswoning is vandaag nog wel aanwezig en is opgetrokken in een romantiserende laat-19e eeuwse stijl.

²⁰ Van Driessche, T., "Les plus belles allées du monde. Historische dreven en drevensels in Tongerlo en Westerloo", M&L 2016 /3, p. 18

38

39

Afbeelding 38. Kaart 1894
(cartesius.be)

Afbeelding 39. Foto
kasteel 1890-1910 (KIK IRPA)

2.1.7.3. Graaf Charles de Merode (1824-1892)

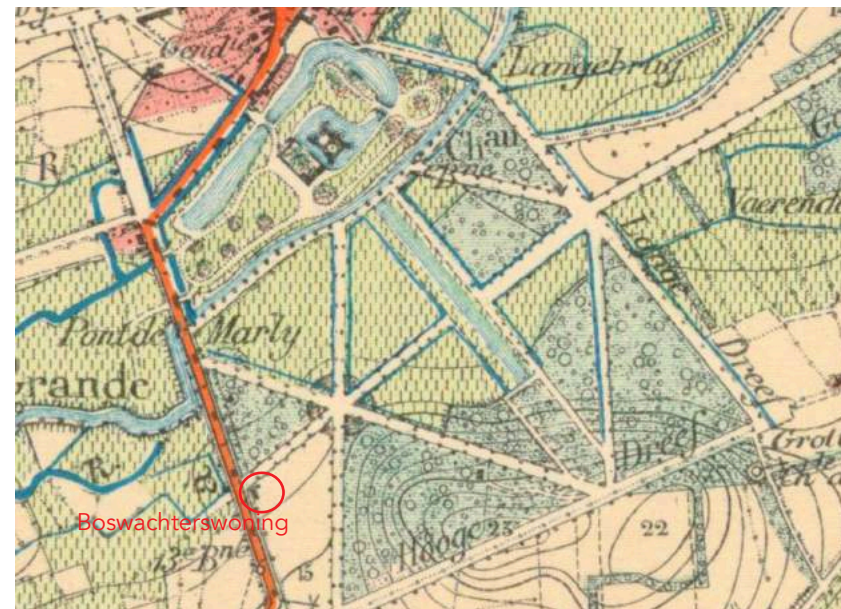
Graaf Charles de Merode liet verschillende bouwwerken optrekken in en rond het kasteeldomein.

In eerste instantie werd in het Kasteelpark een **boswachterswoning** volledig nieuw opgetrokken. De boswachterswoning is gesitueerd aan de dwarse dreef die uitgaat op de Diestsebaan. De woning is opgetrokken in de zogenaamde 'knoestarchitectuur'. Opvallend hierbij is het torentje dat zich aan de westzijde van de boswachterswoning bevindt.

In 1874 liet hij een **sluissysteem** ('het Trammetje') bouwen om het waterpeil van de Nete te kunnen regelen. Hij had hiervoor verschillende redenen: zo kon het hooien als belangrijke landbouwactiviteit tweemaal per jaar doorgaan, werd het fluviale transport van ijzers (vanuit het Netedal) gewaarborgd en kon de omgrachting van het kasteel gereinigd worden. De ijzerertswinning in het Netedal was een belangrijke economische activiteit voor de bevolking, door de bouw van de sluis kwam graaf Charles de Merode hier aan tegemoet.

Tot slot is het neogotisch kapelletje, dat zich thans op het kasteeldomein bevindt ten zuiden van de sluis, vermeldenswaardig. Het kapelletje werd eveneens door graaf Charles de Merode opgericht, naar aanleiding van een belofte die hij had gemaakt. Na de geboorte van zijn twee dochters, beloofde hij een kapel op te richten als er een zoon uit zijn huwelijk zou geboren worden. Toen hierna zijn zoon geboren werd, richtte hij de kapel op. Deze stond oorspronkelijk aan het voormalige rusthuis en is in 1984 naar hier overgebracht.

Een detail: prins Simon de Merode liet het beeld van de kapel - dat vernield was - herstellen. Hij had op dat moment ook reeds twee dochters, en hierna werd zijn zoon geboren.

	40
41	42

Afbeelding 40. Foto
zuidzijde kasteel 1890-1910
(KIK IRPA)

Afbeelding 41. Foto
oostzijde kasteel 1890-1910,
met uiterst links deel van het
neerhof (KIK IRPA)

Afbeelding 42. Foto
noordzijde kasteel 1890-1910
(KIK IRPA)

Afbeelding 43. Kaart de Ferraris (1770-1778) (kbr.be)

Afbeelding 44. Figuratieve kaart opgemaakt door Meulemans in 1788. Hierop is heel duidelijk de aanleg van het kasteeldomein zichtbaar met de stervorm en de ganzenvoet (ARA, FAMW, kaarten en plattegronden, reeks 2, nr. 1).

2.2. EVOLUTIE VAN HET LANDSCHAP

2.2.1. KASTEELPARK

2.2.1.1. Ontwikkelingen doorheen de 18e eeuw

Het landgebruik doorheen de 18de eeuw wordt in detail beschreven door de figuratieve kaarten van 1712 en 1788. (zie respectievelijk afbeelding X – eerste illustratie in dit doc en afbeelding Y). De Ferrariskaart die omstreeks 1777 werd ingetekend geeft minder detail weer. In het geheel kan gesteld worden dat de directe omgeving van het kasteel een landgebruik gericht op de opbrengstfunctie kende binnen de Middeleeuwse verdedigingsstructuur.

De aangehaalde historische kaarten geven als constante de aanwezigheid van moestuinen weer langs de Noordelijke en Oostelijke zijde van het kasteel. Het binnenplein van het Neerhof lijkt een belangrijke functie te spelen als ontmoetings- en handelsplaats. Twee solitaire bomen staan ingepland ten midden van deze binnenplaats.

Langs de westelijke kant van het Neerhof geven de kaarten van begin 18de eeuw de aanwezigheid van hoogstamboomgaarden aan. Vanaf de Kabinetskaart van Ferraris is aansluitend op het Neerhof in het zuidwesten een omwalde, rechthoekige moes- en siertuin gelegen. In het verlengde van het Neerhof naar de westelijke dubbele dreef van de Spiegelvijver is een brug gelegen overheen de Grote Nete.

In tegenstelling tot de Kabinetskaart van Ferraris, toont de Caerte Figuratif van 1788 een veel gedetailleerder beeld. Zo is ten oosten van het kasteel, aansluitend aan de slotgracht tevens een akker en moes- of siertuin gelegen. Op de buitenranden van de akkers komen bomenrijen voor. Ook is het vijvercomplex, dat aansluit aan de grachten rond het kasteel duidelijk afgebeeld. Hierbij is tevens te zien dat deze in verbinding staat met de grachten rondom de omwalde, rechthoekige moes- en siertuin ten zuidwesten van het neerhof. Deze omwalde moes- en siertuin kent een stervormige basisgeometrie van dreven. Ook is te zien hoe ten zuiden van het neerhof eveneens een kleine moes- of siertuin gelegen is. Ten laatste valt op hoe er langs de westkant van het domein een ongedefinieerd landgebruik (watervlak?) te zien binnen een trapeziumvorm. Centraal in dit trapezium staat een solitaire boom ingetekend in een cirkelvormige standplaats.

	45
46	47

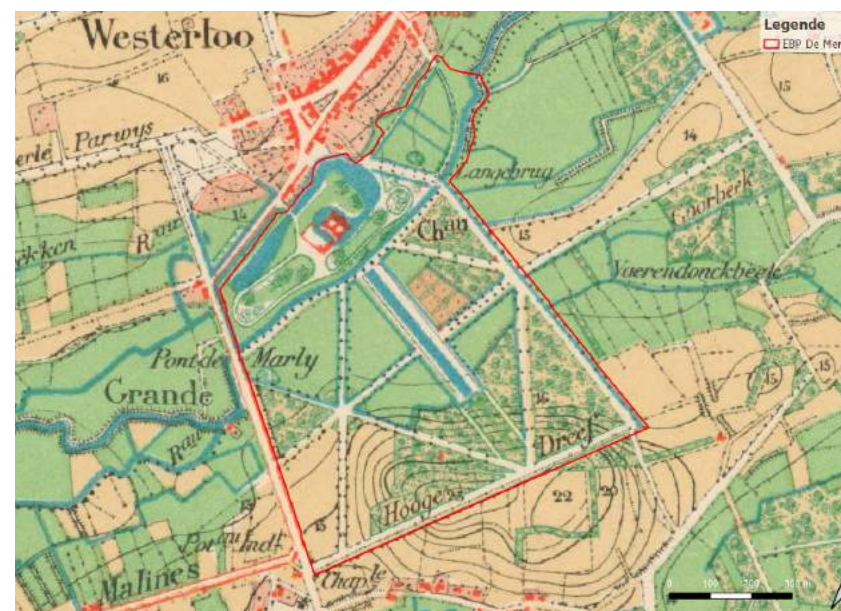
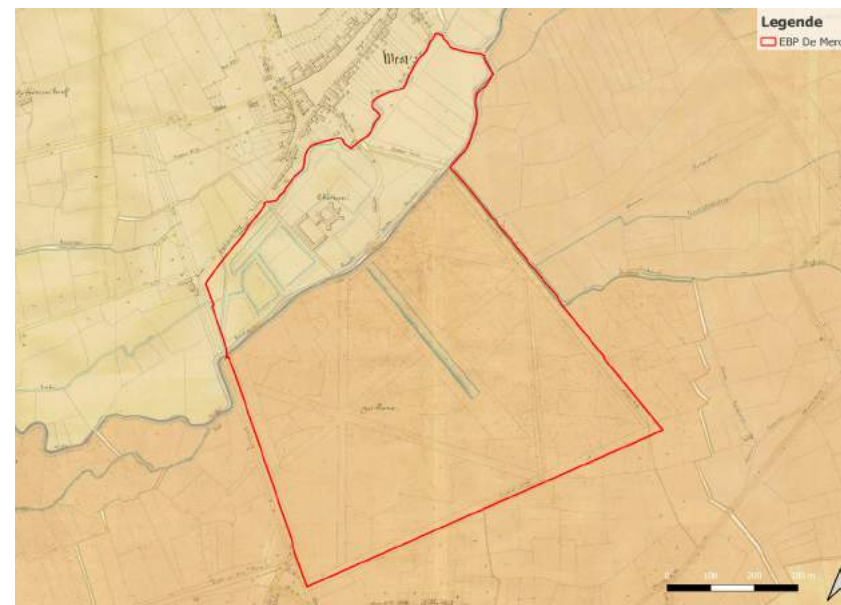
Afbeelding 45. Atlas der Buurtwegen (ca. 1850) (geopunt.be)

Afbeelding 46. Kaart Vandermaelen (1846-1854) (geopunt.be)

Afbeelding 47. Militair topografische kaart van 1873 (cartesius.be)

2.2.1.2. Parkaanleg anno 1834 in landschapstijl

Zowel op de Atlas der Buurtwegen als op de Vandermaelen kaart, zijn de grachten en waterlopen duidelijk zichtbaar. Het gehele systeem van wateraanvoer en -afvoer komt quasi volledig overeen met deze zoals te zien op de Caerte Figuratif van 1788. Het is pas naar het einde van de 19e Eeuw, rond 1870 dat het Kasteelpark grondige veranderingen ondergaat. Naar ontwerp van Charles-Henri Petersen uit 1834, wordt het Kasteelpark van bijna 12 ha landschappelijk heringericht. De vele moes- en siertuinen en graslanden met bomen worden omgevormd tot gazons met drie langgerekte ovale perken, bestaande uit bloemen en bomengroepen. Het merendeel van de wateraanvoerende en -afvoerende grachten wordt gedempt en de vijver en slotgracht worden (her)aangelegd als parkvijver. Bij de aanleg van het park wordt eveneens een nieuwe toegang tot het domein voorzien, dit ter hoogte van de Polderstraat, welke met een brug over de parkvijver tot het neerhof en kasteel liep. De brug overheen de Grote Nete is op de topografisch kaart van 1873 echter niet meer zichtbaar. De gebruiksfunctie van het Kasteelpark wordt zo goed als helemaal opgegeven en maakt plaats voor esthetische vormgeving in Engelse landschapstijl (gemengde of 'eclectische' stijl).

Afbeelding 48. Militaire topografische kaart 1939 (cartesius.be)

2.2.1.3. Begin 20ste eeuw

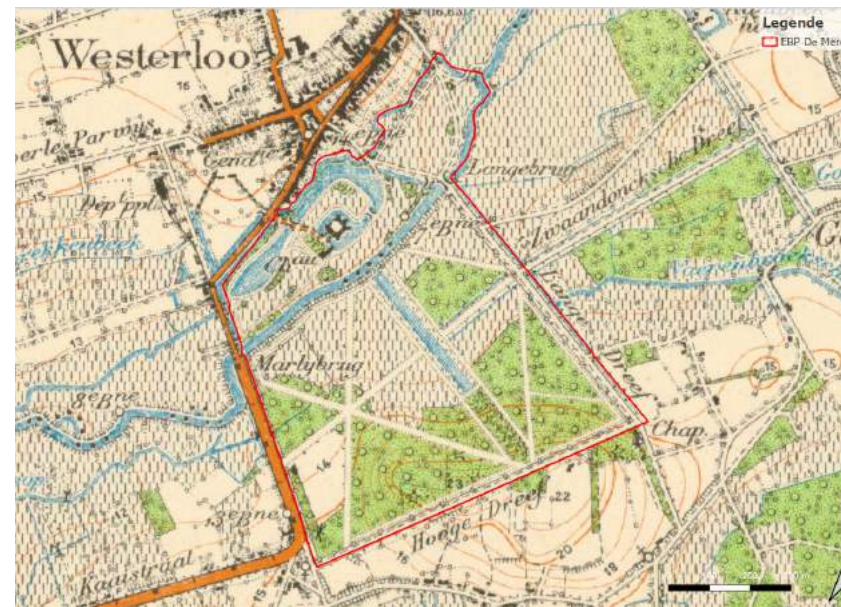
In vergelijking met het eind van de 19e eeuw, zijn er maar enkele wijzigingen doorgevoerd in het Kasteelpark in het begin van de 20ste eeuw. Voornamelijk naar interne en externe toegankelijkheid zijn er enkele zaken op te merken. Zo wordt ten noordoosten een brug geplaatst overheen de parkvijver, ter hoogte van de overgang van slotgracht naar vijver. Hierdoor ontstaat een interne lus, waardoor het Kasteelpark intern toegankelijker wordt.

Daarnaast worden ook twee bruggen gelegd ter hoogte van de huidige De Merodedreef (vroegere Diestersche baan). De aanleg van deze twee bruggen lijkt een organische ontwikkeling te zijn afkomstig van het landschappelijk ontwerp van het park. Rondom één van de grote ovale perken is een pad gelegen. Door de aanleg van deze twee bruggen ontstaat zo een lus van en naar het kasteel. Deze geeft een imposant uitzicht op het kasteel bij het betreden van het domein en laat vrachtwagenverkeer toe.

De meest noordelijke brug van de twee is echter niet langer zichtbaar op de militair topografische kaart van 1939 (noch op recentere kaarten). Naar alle waarschijnlijkheid is deze brug reeds snel in onbruik geraakt en afgebroken.

De eerste helft van de 20ste eeuw is uitvoerig gedocumenteerd. Met name historische postkaarten geven vele details weer van het Kasteelpark.

Opvallend is hoe de meer intensieve gebruiksfunctie (moestuin en hoogstamboomgaard) niet meer aanwezig is. Wel kennen de graslanden een beweiding of hooilandbeheer. Binnen de parkstructuur werd een opbrengstfunctie geïntegreerd.

49	50
51	52

Afbeelding 49. Postkaart begin 20ste eeuw. Beeld van de nieuwe toegang tot het park. De foto toont de inplanting van bomengroepen met naaldhout. Rechts toont de foto de hangende takken van een treurbeuk. (www.delcampe.be)

Afbeelding 50. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto toont het kasteel vanuit de westelijke richting. Meest opvallende element is een monumentale solitaire linde. Waarschijnlijk is dit 1 van de 2 solitaire bomen ingetekend op de binnenplaats van het neerhof op de kaart van 1712 (zie afbeelding 26). De aanwezigheid van prikkeldraad geeft aan dat het grasland werd beweide. Het grasland heeft een extensief karakter en kent een hoge inmenging van bloemende kruiden. (www.delcampe.be)

Afbeelding 51. Postkaart begin 20ste eeuw. Detail van de entreezone met op de rechterkant de monumentale linde (zie vorige postkaart). Opvallend is de inkleding van deze zone met plantenborders. (www.delcampe.be)

Afbeelding 52. Postkaart begin 20ste eeuw. Opvallend is reeds de aanwezigheid van de plataan achter het neerhof als volwassen boom. (www.delcampe.be)

53	54
55	

Afbeelding 53. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto toont de spiegelvijver. De vijver kende een natuurlijke oeverstructuur met begroeiing van vermoedelijk oeverzegge. Op het watervlak ligt het blad van gele plomp, de bloemen en bloemstengels groeien uit tot zo'n 10cm boven het watervlak. Langs beide zijden komt een dubbele opgesleunde bomenrij voor. Op de westkant (links op de foto) situeert zich nog een beemdenlandschap. Een opmerkelijk detail op de foto is de aanwezigheid van een schot dwars doorheen de vijver. Mogelijk hield dit verband met het viskwekerij of het houden van eenden. (www.delcampe.be)

Afbeelding 54. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto geeft een aanblik op het kasteel vanuit Noordelijke richting. Centraal op het grasland ligt een hooimijt. Daaruit kan afgeleid worden dat er op dit moment nog geen gazonbeheer plaatsvond. (www.delcampe.be)

Afbeelding 55. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto toont een aanblik op het kasteel vanuit de oostkant. Op de voorgrond is de oude dreef aanwezig die de historische hoofdtoegangsweg begeleidde. (www.delcampe.be)

56	57
58	

Afbeelding 56. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto geeft een aanblik op het kasteel vanuit de oostelijke richting. De zwanen en het spiegelend watervlak verfraaien het beeld. Opvallend is de prominente aanwezigheid van oeverbegroeiing en waterplanten. Op de linkerkant is een naaldhoutcluster aanwezig ter hoogte van de historische hooftoegang. Het grasland stond gereed om gehooïd te worden. (www.delcampe.be)

Afbeelding 57. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto toont het kasteel vanuit oostelijke richting. De foto capteerde de voedende gracht op de kasteelvijver en toont 2 bakstenen pijlers met de aanwezigheid van een sleuf waarin een schot kon geplaatst worden. (www.delcampe.be)

Afbeelding 58. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto toont de 'landingplaats' waar een sloep kon aangemeerd worden onder een overdekte steiger. Door de boomkruinen priemt de kerktoeren van Westerlo. Links op de foto staat een Italiaanse populier, vermoedelijk op de dijk langs de Kleine Laak. (www.delcampe.be)

59	
60	61

Afbeelding 59. Postkaart begin 20ste eeuw. Beeld van de kasteelvijver met zicht op de brug richting Polderstraat. De vijver kent een natuurlijke oeverbegroeiing. (www.delcampe.be)

Afbeelding 60. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto toont de oostkant van het kasteel. In de graspartij staan 2 monumentale solitaire zomereiken. (www.delcampe.be)

Afbeelding 61. Militaire topografische kaart 1969 (cartesius.be)

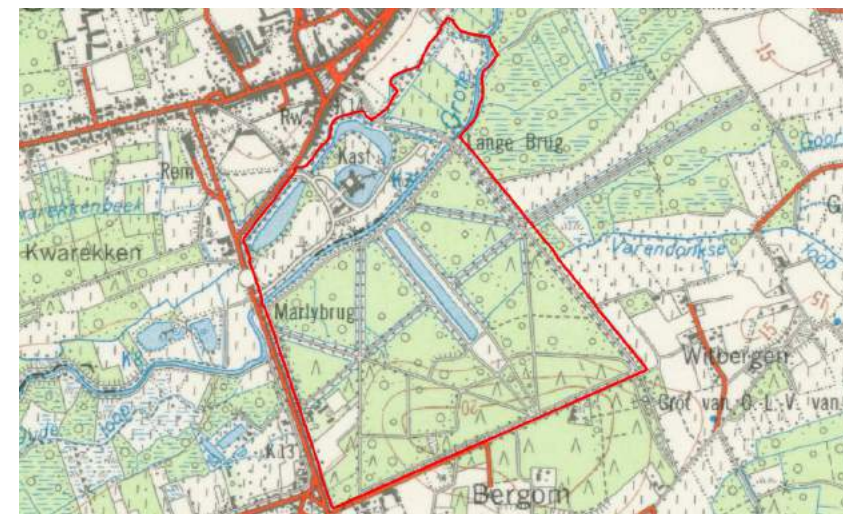

2.2.1.4. Eind 20ste eeuw en begin 21ste eeuw

Ook naar het einde van de 20ste zijn er slechts enkele veranderingen. Zo zijn de grote ovale perken sterk uitgedund in meerdere kleinere perken, welke voornamelijk hoogstammige bomen bevatten. De kruidlaag in de perken maakt op vele plekken plaats voor hooi- of grasland. De verloren ruimte van perken is getransformeerd naar grasland. De topografische kaart van 1969 geeft reeds de aanwezigheid van een tennisveld aan langs de oostkant van het Kasteelpark. Op de topografische kaart van 1969 vinden we opnieuw een bruggetje over de Grote Nete terug. Echter is dit meer westelijk gelegen, ter hoogte van de kastanjedreef (onderdeel van de ster).

In het begin van de 21ste eeuw onderging de wegenstructuur in het park nog een belangrijke wijziging. De ingang langs de Merodedreef werd prominenter naar voor geplaatst als hoofdingang voor de festiviteiten in het park. Een centrale oprijlaan richting het kasteel werd aangelegd doorheen het grote grasland ten Westen van het Kasteel. De functionaliteit van dit wegtraject maakte het mogelijk om een twee andere paden weg te nemen, namelijk een parallelpad aan de toegang langs de Polderstraat en pad langsheen het Neerhof richting Grote Nete.

Langs de westkant van het park werd een bomengroep aangelegd langsheen de Merodedreef. Een maatregel die het park afschermde van deze drukke steenweg.

Afbeelding 62. Aanduiding drevenstelsels naar: Thomas van Driessche 2016: *'les plus belles allées du monde'*. Historische dreven en drevenstelsels in Tongerlo en Westerlo

2.2.2. PARKBOS

2.2.2.1. Inleiding

Zoals reeds aangehaald, werden verschillende dreven, het sterrenbos en park in opdracht van Jan-Filips-Eugeen de Merode aangelegd tussen 1710 en 1727 overheen heel Westerlo. Zijn inspiratie is afkomstig van de dreven en bossen van de abdij van Tongerlo en schrijft hij als volgt neer in zijn memoires: *"Les religieux de Tongerlo avoient donné l'exemple de ce travail à mes ancêtres, en plantant, autour de leur abbaye, les plus belles allées du monde et les plus beaux bois"* (DE MÉRODE-WESTERLOO H., *Mémoires du Feld-maréchal comte de Mérode-Westerloo*, dl. 2, Brussel, 1840, p. 65-66.)

Het drevenstelsel werd aangelegd rond vier hoofdassen, die vanaf het kasteel naar het noorden, oosten, zuiden en westen liepen: de dreef van Tongerlo, de dreef van Zammel of Geel, de dreef naar Diest en de dreef naar Zoerle. De dreven bestonden oorspronkelijk uit zes rijen (drie aan elke kant) en waren in totaal meer dan 1 km lang. Aansluitend op deze hoofdassen, werden secundaire dreven aangelegd, welke korter waren en slechts twee of vier bomenrijen telden. Voor de aanleg van de dreven, werd het terrein genivelleerd, wat een grote hoeveelheid grondverzet met zich meebracht. Bij de aanleg werd geen rekening gehouden met perceelsgrenzen, wegenissen of waterlopen, maar werd puur gekeken naar zichtassen en het esthetisch karakter. Het kende dus een lijnrecht verloop.

De hoger gelegen dreven werden omgrensd door een gracht ter afwatering en bescherming tegen schade. Zo zorgden de grachten ervoor dat het vee niet tot aan de jonge aanplanten kon geraken. De kanten van de grachten werden verstevigd met graszoden die trapsgewijs gestapeld en aangestampt werden. De wegenissen tussen de dreven bestonden voornamelijk uit aangestampte aarde.

Nevenstaande figuur geeft een overzicht van de verschillende aangelegde dreven door de markies van Westerlo. Merk de verschillende hoofdstructuren op alsook de verschillende soorten die gebruikt werden voor de dreven in het Parkbos.

Net zoals voor het aanleggen van de verschillende dreven overheen Westerlo, was het geen evidentie om het Parkbos achter het kasteel de Merode aan te leggen. Dit omwille van de verdeeldheid van eigendom en het variabel landschap van akkers, weiden en bossen.

Het drevenstelsel van Jean Philippe Eugène de Merode in Westerlo (toestand in 1730), geprojecteerd op een recente luchtfoto (2003). De hoofdassen van het drevenstelsel zijn in rood ingekleurd, de secundaire dreven blauw en de dreven van het park groen

1) dreef naar Tongerlo	7) dreef naar de Kwarekken	15) dreef naar het Hollant	22) Drive des Deux Colonnes (westelijke helft)
2) dreef naar Ovenslits	8) dreef naar Quayboeck (Swaendonsche dreef)	16) Grote Olenadreef	23) Kastanjendreef of drive de Hensel
3) Primusdreef	9) Quaystraat Dreef	17) Lange Dreef	24) Drive des jeunes chènes
4) dreef naar Westerlo (dreef van de abdij van Tongerlo, gedeeltelijk ingepalmd door de markies in 1710)	10) dreef naar Bergom	18) Essendreef	25) Hoge Dreef
5) dreef naar Geel (dreef naar Zammel)	11) Beekjensdreef	19) Drive des Deux Colonnes (oostelijke helft)	26) La petite drive ou Parc
6) dreef naar Zoerle	12) Kerkdreef	20) Populierendreef	27) dreef in het park naast de Dietersche Dreef
	13) dreef van de kerk tot aan de brug over de Laak	21) Lindedreven aan weerszijden van het kanaal	28) sterrenbos
	14) Dietersche Dreef		

Aansluitend op de dreven overheen heel Westerlo, werden ook in het Parkbos verschillende dreven aangeplant. Zo werd het Parkbos vanaf dan begrensd door drie dreven (Hoge Dreef, Langedreef en dreef parallel aan de Dietersse baan). Daarnaast werden in het Parkbos nog vele symmetrische drevenstructuren aangelegd. In tegenstelling tot de dreven buiten het Parkbos, waar quasi uitsluitend eik en beuk aangeplant werd, werd er voor de dreven binnen het Parkbos gekozen voor een resem aan verschillende soorten. De markies was sterk geïnspireerd door de Franse tuinen, waaronder de tuinen van Versailles, met dank aan zijn vele reizen door Frankrijk. Vandaar dat naast het drevenstelsel, een Spiegelvijver, een kleine ster (ten westen van de Spiegelvijver) en een Ganzenvoet (ten oosten van de Spiegelvijver) werden aangelegd. Zo werden verschillende typische vormingselementen van de klassieke Franse tuin geïncorporeerd als beeldbepalende elementen van het Parkbos.

2.2.2.2. Einde 18de eeuw

Op de kabinetskaart van Ferraris is de oorspronkelijk aangelegde structuur grotendeels gaaf terug te vinden: het kanaal of Spiegelvijver, begrensd door een dubbele bomerij, de ster waarvan de armen uit enkele of dubbele dreven bestonden en de Ganzenvoet, bestaande uit de hoofddreef en de daarop twee schuin ingeplante dreven. Ook het landgebruik is goed af te lezen. Zo waren de lager gelegen gronden in het noorden en centraal in het Parkbos in gebruik als hooiland, welke bevoeid konden worden (beemden), terwijl de hoger gelegen gronden in gebruik waren als akkers (zuidwesten) of loofbos (zuidoosten).

Zoals gebruikelijk in die tijd, werden dreven gekapt rond 70-80 jarige leeftijd en opnieuw heraangeplant. Zo geschiedde ook voor vele dreven in de het Parkbos van de Merode. Bovendien was de huidige markies, Guillaume Charles de Merode, kleinzoon van markies Jean Philippe Eugène de Merode, niet langer woonachtig te Westerlo. Aangezien het beheer van dreven handenvol geld kostte, besloot hij een zevental dreven in het park te rooien en om te vormen tot bos of weiland. Zo werden onderhoudskosten omgezet tot inkomstbronnen op kortere termijn. Twee eikendreven werden omgezet tot een blekbos, een hakhoutbos van eiken dat periodiek werd gekapt en ontschorst ter winning van de looistoffen.

2.2.2.3. Midden en eind 19de eeuw

Volgens de Atlas der buurtwegen zijn de paden ter hoogte van de Langedreef en populierendreef aangeduid als 'sentier', en dus geklasseerd als voetwegen.

Op de Vandermaelen kaart zijn er weinig tot geen veranderingen terug te vinden in de structuur van het Parkbos. De zuidoostelijke tip staat aangeduid als naaldbos, verder blijft er loofbos aanwezig. De essendreef is hier niet op terug te vinden, terwijl de dreef in het park naast de Dietersche Dreve wel duidelijk weergegeven is. Door het niet weergegeven van de essendreef, lijkt de Ganzenvoet niet meer intact en aanwezig te zijn. Zoals oudere bronnen en nieuwere bronnen vermelden, zijn beide dreven weldegelijk aanwezig voor en na midden 19e eeuw en is de Ganzenvoet effectief nog steeds onderdeel van het Parkbos. Zo ook op de militair topografische kaart van 1873. Deze kaart geeft eveneens meer informatie weer over het landgebruik in die periode. Wat opvalt is de toenemende bebossing met loofhout, voornamelijk ten zuidoosten van het Parkbos, op de hoger gelegen delen.

Ook werden enkele beemden bebost die ingekapseld werden door de dreven van het Sterbos en de Ganzenvoet. Daarnaast zijn ook enkele kleinere stukjes verbost overheen het gehele Parkbos, zo ook de westelijke spie van de ster en de noordelijke spie van de Ganzenvoet. Ten oosten van de Spiegelvijver werd de akker omgevormd tot een moestuin.

2.2.2.4. Begin 20ste eeuw

Op de militaire topografische kaarten van 1904 is de verdere verbossing van voornamelijk de akkers te zien in het zuiden van het Parkbos. Deze verbossing gaat ook verder in 1949. Op de topografische kaart van 1949 is te zien dat de noordoostelijke hoek van het Parkbos niet langer bos is, maar terug omgezet is in hooiland. Opmerkelijk is de intekening van de bosstrook in het verlengde van de Spiegelvijver. Deze geeft de intekening van 'parkhout' aan. Mogelijks geeft deze de aanwezigheid van een rododendronmassief aan. Ook in de periferie van het kasteel krijgen de bomengroepen deze intekening. De kaart van 1949 toont langs de zuidgrens twee kleine naaldhoutclusters.

63

64

Afbeelding 63. De foto toont de Langedreef als monumentale dubbele beukendreef. (Bergom – tussen Westerlo en Herselt, 2011, De Vrienden van Bergom)

Afbeelding 64. De luchtfoto van de zomer van 1971 geeft een blik op het parkbos. De omgeving van de boerderij kent een kleinschalige perceelstructuur. Tussen de dreefstructuren zijn overwegend jonge bosopstanden aanwezig die regelmatige plantpatronen kennen. (www.geopunt.be)

2.2.2.5. Eind 20ste eeuw

Naar het einde van de 20ste eeuw toe bereikt de verbossing van het Parkbos haar hoogtepunt. Zowat alle beemden (door water bevoeide hooilanden) zijn dan ook omgezet of spontaan verbost geraakt. Enkel ter hoogte van de boswachterswoning is nog akker aanwezig. Daar waar beemden voorkwamen, werd de bebossing voornamelijk uitgevoerd met populieren of wilgen, terwijl op de drogere stukken voornamelijk naaldhout werd aangeplant in functie van de productie van mijnhout.

Naast deze structurele wijziging zijn nog twee veranderingen opvallend. Enerzijds de successie en omzetting van weiland naar meer bos. Anderzijds de transitie van soortendiverse dreven naar meer gelijksoortige dreven.

Omstreeks 1996 vond de kaalslag plaats van de Langedreef. Deze bestond uit 4 rijen beuken. Naderhand vond een heraanplanting plaats met moeraseik.

De Langebrug naar de Langedreef die naar de grot leidt, foto circa 1947.

Dreef: n°	Dreef: naam	Soort	Aantal rijen*	Soort	Aantal rijen
17	Langedreef		2	Moeraseik (jong)	2
18	Essendreef	Es	2	zomereik	4
19	Drève des Deux Colonnes (oostelijke helft)		2	zomereik	4
20	Populierendreef	Populier	2	Moeraseik (jeugdfase)	2
21	Lindedreven langs kanaal	Linde	4	Zomereik langs Spiegelvijvers Gemengde dreefopstand in verlengde Spiegelvijvers richting boscluster. (zomereik, beuk, rode beuk, linde, tamme kastanje). Deze dreven vertonen tevens een diversiteit in ouderdom. De oudste dreefbomen staan nog in dubbele rijen.	2 (enkel langs bosrand ter hoogte van de Spiegelvijver) 2 à 4 in bosclutser.
22	Drève des Deux Colonnes (westelijke helft)		2	zomereik	4
23	Kastanjedreef of drève de Herselt	Kastanje	2-4	zomereik	4
24	Drève des jeunes chênes	Eik	2	Zomereik Langs Oostkant staan tamme kastanjes die 1 generatie ouder zijn	4
25	Hoge Dreef		2-4	Beuk. Binnen het Kasteelpark situeert zich nog het relict van een oude beukendreef. (2 rijen). Langs de oostkant van het domein is deze dreefstructuur verdwenen, een bosbestand douglasspar werd aangeplant tot tegen de eigendomsgrens. Langs de zuidkant van de Hoge Dreef staat een enkele rij oude beuken. (buiten projectgebied)	0 à 2 (verdwenen langs oostkant, relict langs westkant). 1 enkele rij buiten het projectgebied.
26	La petite drève au Parc		2-4	zomereik	4
27	Dreef in het park naast de Dietersche Dreve	Haagbeuk	1		

2.2.3. HET RIET

Het Riet, gelegen ter hoogte van de Grote Nete en de Laak, werd beheerd door de gilde van Westerlo. De gilde, Het Riet en het Kasteeldomein de Merode zijn op verschillende manieren met elkaar verbonden. De gilde van Westerlo gebruikte Het Riet als oefenterrein, waar doelhuisjes en een wip aanwezig waren. De gilde stond tevens in voor de verdediging van dit stukje land. Hiervoor konden ze zich beroepen op een uitkijkpost in de kerktoeren en de toeren van het kasteel de Merode. In tijden van gevaar werd zo de bevolking gewaarschuwd zodat ze tijdig samen met het vee konden terugtrekken naar Het Riet. De ideale ligging van Het Riet, dat helemaal omringd was door water en in die tijd enkel toegankelijk was door twee ophaalbruggen, creëerde zo een natuurlijk schans voor beschutting. De ophaalbruggen bevonden zich ter hoogte van de Rietstraat en Ketelstraat. Deze gaven rechtstreekse toegang vanaf de dries van het dorp.

2.2.3.1. Begin 18de eeuw

Het dorpsplan van Westerlo, in 1716 opgesteld door landmeter Pierre-Philippe Ricquier (zie afb. 27) geeft een mooi beeld van Het Riet. In de eerste plaats valt op dat Het Riet zich kenmerkte als een open beemd. De vermelding 'commune de Westerlo' wijst op het gemene gebruik. Opvallend is de prominente intekening van de Staande wip en een schuttershut in een zone omgeven door een houtkant. Langs de Kleine Laak was een bomerrij aanwezig. De Olenaerdreef stond nog niet ingetekend; wel was er een grachtstructuur aanwezig ter hoogte van het toekomstige traject.

2.2.3.2. Einde 18de eeuw

Op de Kabinetskaart van Ferraris is te zien dat Het Riet geheel aangeduid is als hooiland, waar op het westelijke deel een wip aanwezig is. Doorheen Het Riet is een voetweg gelegen, welke loopt van de Lange brug over de Grote Nete (ter hoogte van het Trammetje) tot aan de toegangsbrug van het kasteeldomein. Op de Caerte Figuratief van 1788 is langsheen deze weg een dreef aanwezig, welke begin 18de eeuw door de markies van Westerlo aangelegd werd. Deze dreef, genaamd de Grote Olenaer Dreve, werd aangeplant met 'planen' (esdoorn). Dit toponiem is vermoedelijk terug te brengen tot de historische aanwezigheid van een watermolen.

2.2.3.3. Midden en eind 19de eeuw

In 1834 werd Het Riet verkocht aan de graaf met behoud van de gemeentelijke wip en schuttersrechten. De voetweg tussen de Grote Nete en de (Kleine) Laak is op de Atlas der Buurtwegen aangeduid als 'sentier n° 84'. De wip, die zichtbaar was op de Kabinetskaart van Ferraris, is niet terug te vinden op de Atlas der Buurtwegen of op de Vandermaelen kaart.

Op de militair topografische kaart van 1873 is te zien dat in Het Riet verschillende bevoeiingsgrachten (of afwateringsgrachten) aanwezig zijn. Daarenboven is te zien dat er een verbindende weg gelegen is tussen de Rietstraat en de voetweg doorheen en tussen de Rietstraat en de Lange brug langsheen Het Riet. Ook op deze kaart is de wip niet terug te vinden. Op deze kaart is langs de Noordkant van de Olenarsdreef een clustervormige aanplant te zien, naar analogie van de parkaanleg uit 1834.

2.2.3.4. Begin 20ste eeuw

Op de militair topografische kaarten van 1904 blijft de situatie dezelfde, maar op de kaart van 1939 zien we enkele grote veranderingen. De grachten in Het Riet zijn niet langer aangeduid op de kaart (hoewel deze nog steeds aanwezig zijn). Daarnaast valt een nieuwe verbinding tussen de (Kleine) Laak en de Grote Nete op, ter hoogte van het meest westelijke punt van Het Riet.

Deze periode wordt afgebeeld door verschillende postkaarten. Opvallend is hoe de open structuur (beemd) nog lange tijd aanwezig bleef. Al kwamen er langs de randen van dit grasland wel enkele boomclusters voor in landschapsstijl. Langs de Kleine Laak werden Canadapopulieren aangeplant.

	65
66	67

Afbeelding 65. De luchtfoto van 1971 geeft de bebossing met Canadapopulier weer overheen de zuidkant van het Riet.

Afbeelding 66. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto toont de Kleine Laak op de Noordgrens van Het Riet vergezeld van een 2 bomenrijen bestaande uit Canadapopulier. Opvallend zijn de vele bruggetjes naar de achtertuinen. (www.delcampe.be)

Afbeelding 67. Postkaart begin 20ste eeuw. De foto capteert dezelfde locatie als de vorige postkaart. De Canadapopulieren zijn hier aanwezig als jonge poten. Er kan verondersteld worden dat deze foto zo'n 30 jaar ouder is. opvallend is de treurwilg. Een boomsoort typerend voor de landschapstijl. (www.delcampe.be)

2.2.3.5. Eind 20ste eeuw

De topografische kaart van 1969 geeft nog steeds het beeld weer van Het Riet als open beemd. Een fundamentele wijziging in het landgebruik vond plaats omstreeks 1971. De luchtfoto (zie onderstaande foto) geeft de aanplanting met populier weer. Opvallend is dat deze foto op het centrale segment van de Olenaersdreef de kuinen van een oude dreefformatie weergeeft. Einde jaren 1990 werd de opstand populier gekapt, een bebossing met inheems loofhout kwam in de plaats (gemengd eikenbos). In 2003 werd een nieuwe wip geschonken aan de schietgilde door prins de Merode nadat de vorige wip, welke sinds 1951 in gebruik was, door een storm in 2002 geveld werd.

Volgens mondelinge toelichting (Marc Croonenborghs) vond de laatste bevoeiing van Het Riet plaats begin jaren 1950. Nadien werd het Trammetje niet meer gebruikt.

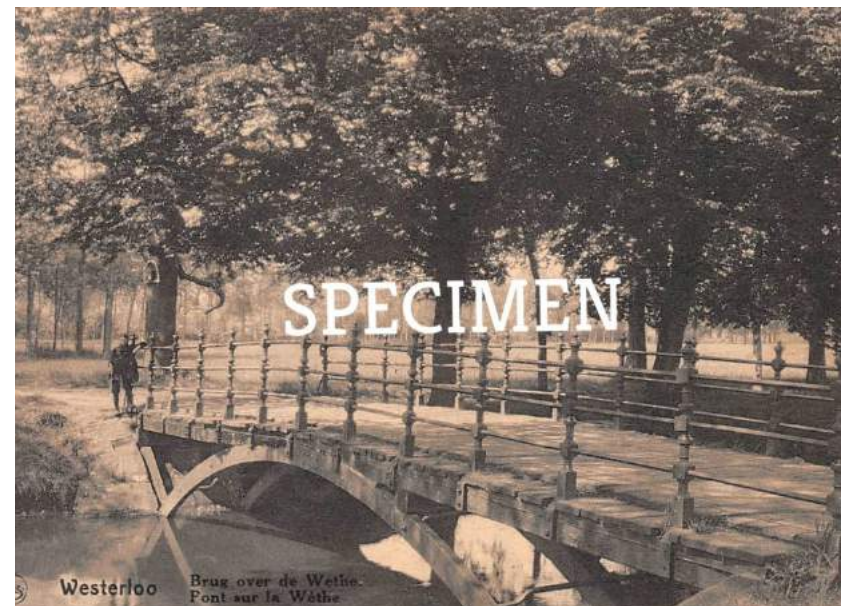

68	69
70	

Afbeelding 68. Postkaart begin 20ste eeuw. Beeld van Het Riet als open beemd. Enkel parkelementen zijn ingebracht waaronder een bomengroep met beuk en diverse Italiaanse populieren. Rechts van de Italiaanse populier is in de verte de staande wip zichtbaar. (www.delcampe.be)

Afbeelding 69. Postkaart begin 20ste eeuw. Detail van de brug over Grote Nete richting Lange Dreef. Opvallend is de aanwezigheid van een rij parkbomen op de oever van de Grote Nete. Links op de foto is opnieuw de kapelboom zichtbaar. Langs de oostkant van de Olenaersdreef is tevens 1 bomengroep aanwezig. (www.delcampe.be)

Afbeelding 70. Postkaart begin 20ste eeuw. Beeld van Het Riet als open beemd. De foto werd getrokken ter hoogte van de brug richting Lange Dreef. Opvallend is de aanwezigheid van een kapelboom (een voorzichtige suggestie is een determinatie als es). Rechts op de foto is de staande wip zichtbaar in de verte. Links van de staande wip is een groepje parkbomen aanwezig. Langs de Kleine Laak kwam houtige beplanting voor. (www.delcampe.be)

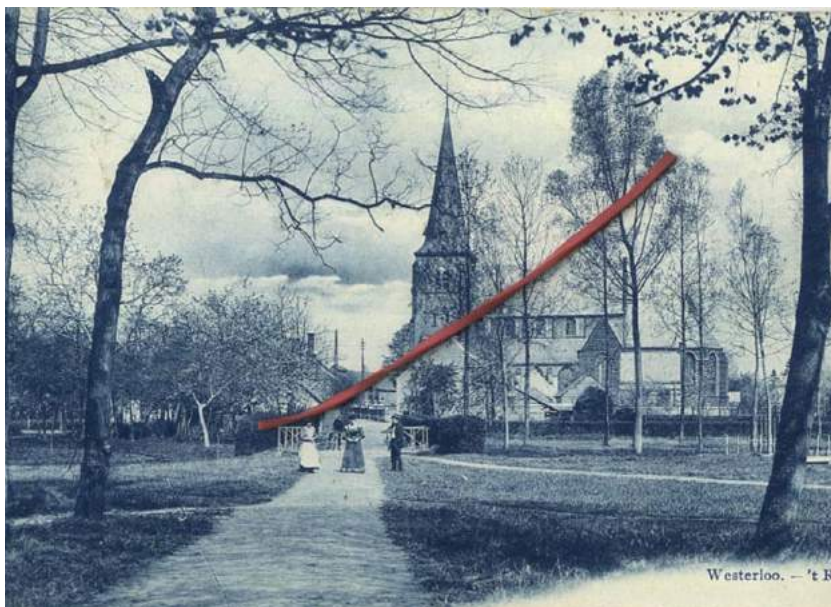

71

72

Afbeelding 71. Frickx-kaart 1712 (met aanduiding watermolen) (geo.onroerendergoed.be)

Afbeelding 72. Postkaart begin 20ste eeuw. Beeld op de entreezone van Het Riet vanuit het dorp. Rechts op de oever van de Kleine Laak zijn Canadapopulieren zichtbaar. Links staan enkele notelaars. (www.delcampe.be)

2.2.4. GROTE NETE EN TRAMMEKE

De Grote Nete is een verbindend landschapselement binnen het studiegebied. Op basis van de beschikbare historische kaarten wordt de evolutie geschetst van de Grote Nete en het landgebruik dat geënt werd op de aanwezigheid van deze rivier.

De Frickx-kaart uit 1745 geeft een erg rudimentaire intekening van dorpskernen, wegen en rivieren. Belangrijkste detail is de aanwezigheid van een watermolen nabij het kasteel. De locatie is niet in detail te achterhalen. Wel draagt het dreefsegment tussen het dorp en de Langedreef het toponiem 'Olenaersdreef'.

De figuratieve kaart van het kasteel van Westerloo door landmeter P. Wijnricx dateert van 1712 en geeft als eerste kaart een gedetailleerd overzicht van het landgebruik. Ten opzichte van de Frickx-kaart, die later opgesteld wordt, ontbreekt evenwel de (duidelijke) intekening van een watermolen. Mogelijk was de informatie waarover de Frickx-cartograaf beschikte gedateerd. Mogelijk was een watermolen aanwezig ter hoogte van de historische hoofdtoegang tot het kasteel. Zonder duidelijke bronvermelding wordt er in geschriften ook gesproken over de aanwezigheid van een watermolen op de Kleine Laak ter hoogte van de Stenen brug. Verder archiefonderzoek zou in deze helderheid kunnen bieden. Opvallend is de benoeming van de Grote Nete als 'Groote Lake' op deze kaart. De figuratieve kaart van 1788 (zie afb. 44) geeft ten opzichte van de kaart van 1712 aan hoe de Grote Nete werd rechtgetrokken langsheen de oostkant van het Kasteelpark.

Het is duidelijk dat de eerste kaarten een situatie weergeven die reeds vele eeuwen aan verandering onderhevig was. Algemeen gesteld vond er tijdens de Middeleeuwen een evolutie plaats van een natuurlijk rivierlandschap naar een cultuurlandschap. Sturend hierin was de aanpassing van de trajecten van grachten en waterlopen. Typisch was het situeren van een parallelgracht aan de rivier/beek langsheen de valleirand (hier de Kleine Laak). Door stuwing van de Grote Nete kon een debiet doorheen de Kleine Laak gestuurd worden en was bevoeiing van Het Riet en andere beemden mogelijk. De beemden in de valleigebieden (zoals Het Riet) ontstonden door ontginning van moerassen waarbij turf ontgonnen werd. Stuwing van de rivieren liet tevens toe de nodige waterkracht te genereren voor watermolens.

Afbeelding 73. Kaart Wijnrickx 1712 (noorden onderaan), met aanduiding vermoedelijke locatie watermolen (familiearchief de Merode, Westerlo, kopie uit publicatie WINTER, K., Westerlo, land van Merode)

Een 'moderne' invulling aan de hydrologische sturing van de Grote Nete kwam er door de plaatsing van het 'Trammeke'. Dit sluizensysteem werd in 1874 gebouwd door architect Pierre Langerock in opdracht van graaf de Merode. Het was een lange ijzeren geklonken balk die lopend op wielen en sporen in een gemetste goot rolde, loodrecht op de as van de Nete. Na de eerste oogst werd het 'Trammetje' over de Nete getrokken met een metalen lier van een bruggenhoofd aan de rechteroever en daar vastgemaakt. De dam zelf werd gevormd door houten balkjes die doorheen een groef in de bedding van de Nete pasten. Zo kwam het Klein Broek op de linkeroever en Het Riet onder water te staan. Ook het water van de kasteelvijver werd dan ververst en het waterpeil van de Spiegelvijver kon zo bijgestuurd worden. De toevoer van de Spiegelvijver gebeurde langsheen de Varendonkse Beek, welke door middel van een duiker onder de Langedreef verbonden was met het grachtenstelsel in het Parkbos. Het 'Trammetje' verzekerde daarnaast de mogelijkheid tot scheepvaart op de Nete. Met name het transport van ijzeroer dat in de Beemden langs de Grote Nete gedolven werd, verliep in hoge mate over de Grote Nete. De ontginning begon omstreeks 1840 en werd op grote schaal volgehouden tot omstreeks 1900. (bron: Bergom, tussen Westerlo en Herselt, 2011, De Vrienden van Bergom)

Latere kaarten tonen geen fundamentele wijzigingen aan in de situering van de waterlopen en het hydrologisch functioneren van deze. Al kwam er een einde aan het actief functioneren van het 'Trammetje' begin jaren 1950. Het waterpeil in de kasteelvijver en de Spiegelvijver werd naderhand beheerd met behulp van pompen.

De belangrijkste bruggen overheen de Grote Nete zijn (waren) van Oost naar West de volgende:

- De 'Langebrug' situeert zich in het verlengde van de 'Langedreef' Deze Brug ontstond vermoedelijk in de eerste helft van de 18de eeuw. Langs de oostkant van de Langebrug situeert zich het 'Trammetje'.
- In het verlengde van de begeleidende dreven langs de Spiegelvijver situeerden zich 2 bruggen. De brug richting de Westelijke dreef wordt getoond door de Ferrariskaart. Het is onduidelijk of de brug richting het oostelijke dreefsegment finaal gerealiseerd werd.
- Een brug tussen het Neerhof en de Noordelijke tip van het Sterbos-dreefsegment staat voor het eerst ingetekend op de topografische kaart van 1969. Anno 2022 is hier nog steeds een voetgangersbrug aanwezig.
- De Marlybrug was de belangrijkste brug en situeert zich op de kruising tussen de Grote Nete en de huidige de Merodedreef. Deze brug is reeds op een plan van 1712 zichtbaar (zie afb. 24). Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd deze brug vernield en vervangen door twee Baileybruggen, één voor de tram en één voor het andere verkeer. Tussen 1954 en 1956 werd een betonnen brug gelegd.
- Langs de oostkant van het Kasteelpark kwam er tevens een brug voor over de Kleine Laak. De 'Steene Brugh' staat reeds ingetekend op de figuratieve kaart van 1712. Later ging deze brug op in de aanleg van de Merodedreef.

(bron: Bergom, tussen Westerlo en Herselt, 2011, De Vrienden van Bergom)

Afbeelding 74. Postkaart: ontginning van ijzeroer in de nabijgelegen Kwarekken omstreeks de eeuwwisseling 1900. (www.delcampe.be)

Afbeelding 75. Postkaart: De Grote Nete langsheen het Kasteel met twee aangemeerde platbodemschuiten. Deze postkaart werd verstuurd in 1905. (www.delcampe.be)

2.2.4.1. Ontginning van ijzeroer

De ontginning van ijzeroer was een economisch erg belangrijke activiteit in de tweede helft van de 19de eeuw, welke aanhield tot WOI. In de Kempen werd gestart met de ontginning van ijzeroer omstreeks 1840, vooral na 1870 breidde deze activiteit zich sterk uit in de valleigebieden. Langsheen de Grote Nete werd op grote schaal ijzeroer ontgonnen en vervolgens via platbodems getransporteerd. Tijdens deze transporten werd het jaagpad op de dijk gebruikt voor het voorttrekken van de schuiten. Het is onduidelijk of er ook ijzeroer ontgonnen werd in Het Riet. Verder archiefonderzoek zou dit kunnen aantonen. Alleszins werd de Nete in deze periode erg intensief gebruikt.

2.3. CONCLUSIE

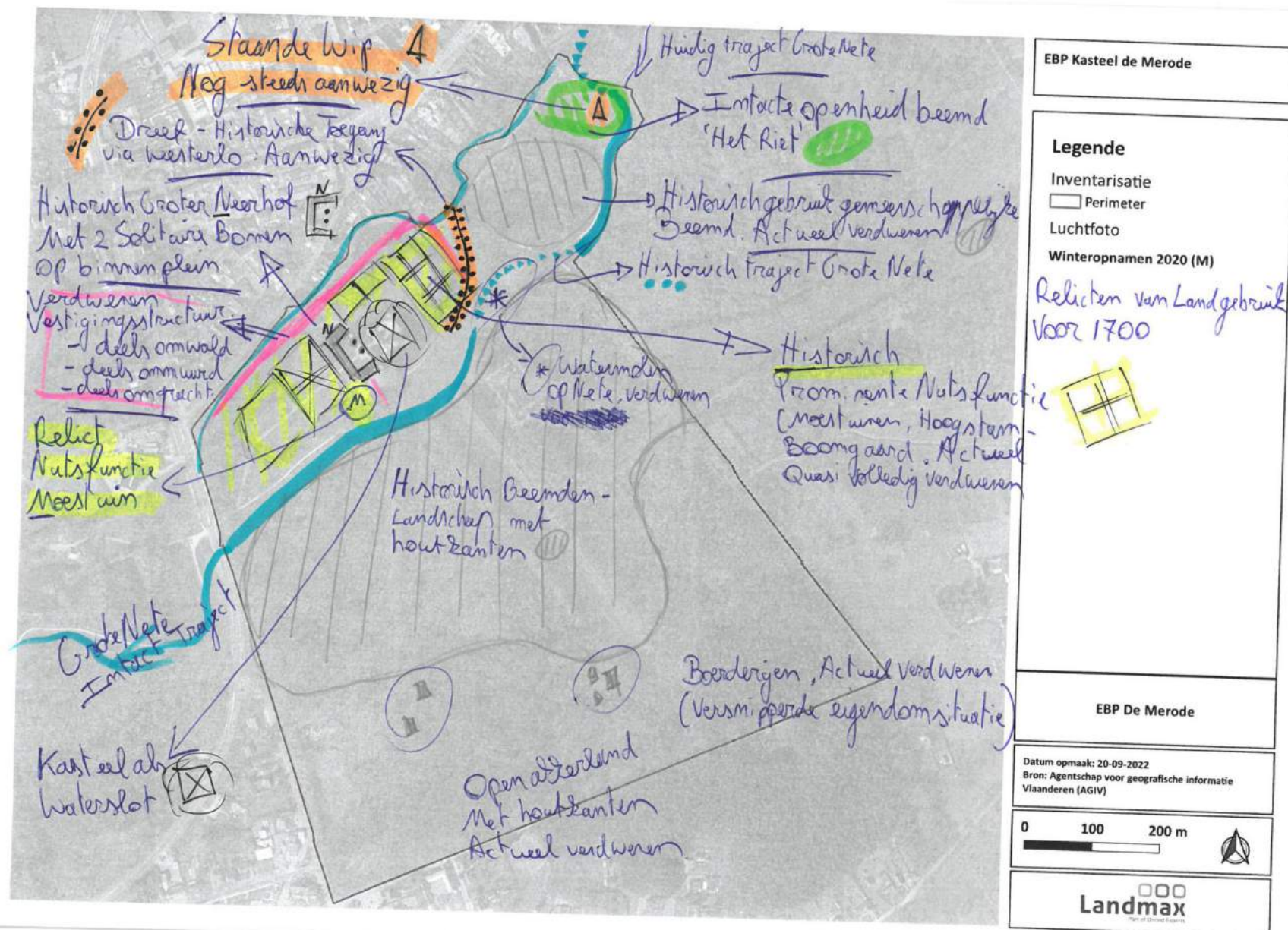
Het kasteeldomein de Merode in Westerlo kent een zeer lange geschiedenis, die ook sterk verweven is met grote gebeurtenissen in de historie van België. Deze nota geeft een zeer beknopte schets van de ontwikkelingen van het kasteeldomein, archieven werden niet geraadpleegd. De eerste belangrijke vaststelling is, is dat er nog zeer veel onderzoeksmogelijkheden zijn.

Het kasteel zelf is met haar donjon terug te dateren tot ongeveer 1400, maar heeft uiteraard doorheen de jaren zeer veel aanpassingen gekend. De afbraak van het omringde binnenplein in de 18e eeuw en de aanpassingen in de 19e eeuw hebben mee een belangrijke stempel gedrukt op het huidige uitzicht. In het volgende hoofdstuk zal er ook steeds verwezen worden naar de verschillende bouwperiodes om zo de nog aanwezige elementen beter te kaderen.

De tuinen rondom het kasteel zijn ook grotendeels het gevolg van de 19e-eeuwse aanpassingen, waarbij de Engelse landschapsstijl zijn intrede deed. Het park aan de zuidkant, met de dreven en het kanaal, heeft haar oorspronkelijke 18e-eeuwse aanleg weten te behouden.

Afbeelding 76. Evolutie landgebruik: relict van landgebruik voor 1700.

Behoud Landschapsbeeld rond Kasteel met prominente Nutsfunctie

Behoud Beemdenlandrhap 'Het Riet'

LANGE BRUG

Rechttrekken Nete

ZWAANDONKSE DREEF

Aanleg Spiegelrij van 'Het Canal'

GANZENVOET

STERBOS

EERSTE BEBOSSING

BEHOUD ALTERN

EERSTE BEBOSSINGEN

'Hoogdreef'

DREEF LANGS DIESTERSCHIE

Behoud Beemden

EBP Kasteel de Merode

Legende

- Inventarisatie
- Perimeter
- Luchtfoto

Winteropnamen 2020 (M)

Periode 1712 Tot 1777 (aanleg dreeven)

Wijzigingen in Landgebruik

Aanleg park bos - ten zuiden Nete in Franse Stijl

EBP De Merode

Datum opmaak: 20-09-2022

Bron: Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (AGIV)

0 100 200 m

Landmax

Afbeelding 78. Evolutie landgebruik: periode 1834 (start parkaanleg in Engelse landschapstijl) tot circa 1900.

EBP Kasteel de Merode

Legende

Inventarisatie

□ Perimeter

Luchtfoto

Winteropnamen 2020 (M)

Periode 1834

(Start parkaanleg in Engelse Landschapstijl)

tot circa 1900

EBP De Merode

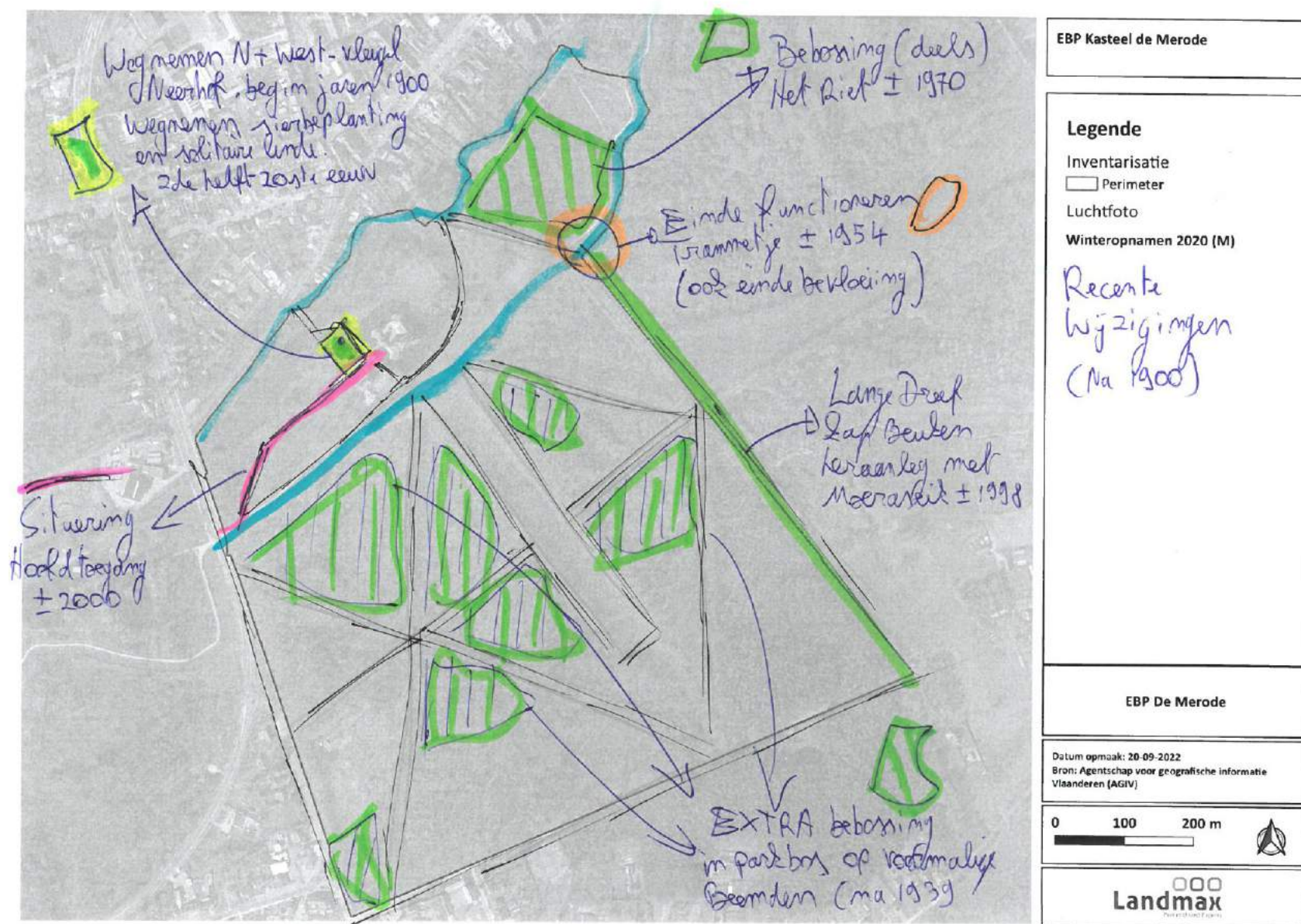
Datum opmaak: 20-09-2022

Bron: Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (AGIV)

0 100 200 m

Landmax
 Part of the Landmax Group

Afbeelding 79. Evolutie
landgebruik: recente
wijzigingen (na 1900).

Afbeelding 80. Aanduiding
onderdelen kasteel de Merode

3. INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN

3.1. INLEIDING

De inventaris wordt opgesplitst in zowel bouwkundig als landschappelijk erfgoed. Het doel van onderstaande inventaris is om een overzicht te geven van de waardevolle elementen die deel uitmaken van het beschermde monument 'kasteeldomein de Merode'.

3.2. BOUWKUNDIG ERFGOEDE

3.2.1. KASTEEL

Het kasteel bestaat eigenlijk uit drie verschillende delen. Deze elementen vormen allemaal een afzonderlijk deel van het kasteel. Deze delen zijn als volgt te identificeren:

1. Kasteelvleugels: deze vleugels zijn eind 15e-begin 16e eeuw aan de donjon aangebouwd.
2. Donjon: dit is het oudste deel van het kasteel, de donjon dateert uit de 14e eeuw.
3. Buitenruimtes (brug en binnenplaats)

Deze gehelen worden hierna verder besproken, zowel in het exterieur als in het interieur.

Bij de inventaris van het interieur wordt er enkel dieper ingegaan op de ruimtes met historische waardevolle afwerkingen die bijdragen tot de artistieke en historische waarde van het kasteel (zoals geformuleerd in het beschermingsbesluit). De overige ruimtes werden in de loop van de 20e eeuw reeds aangepast naar het gebruik van het kasteel waardoor hun waarde beperkt is.

81	82
83	84

Afbeelding 81. Westelijke toren - zuidzijde

Afbeelding 82. Westelijke toren - kant binnenkoer

Afbeelding 83. Westelijke toren, noord-westzijde

Afbeelding 84. Westelijke toren, westzijde

3.2.1.1. Kasteelvleugels

3.2.1.1.1. Westelijke toren

Exterieur

De westelijke toren dateert ongeveer uit begin 16e eeuw, met aanpassingen met de verbouwingsfase in de eerste helft van de 19e eeuw. De toren is opgetrokken uit baksteenmetselwerk met speklagen in ijzerzandsteen op een plint uit ijzerzandsteen. De kroonlijst bestaat uit overhoeks geplaatste bakstenen, thans mee geschilderd met de daklijst. Het schilddak is bedekt met leien en wordt bovenaan bekroond door een stervormige schoorsteen met een smeedijzeren decoratie. De dakconstructie zelf bestaat uit hout en is in de 19e eeuw te dateren.

Aan elke zijde van het dak is een dakkapel met trapgevel aangebracht, die ook in de 19e-eeuwse restauratiecampagne te situeren zijn. De houten overkragende daklijst wordt ondersteund door houten consoles.

In de gevel bevinden zich enkele rechthoekige raamopeningen, sommige omzoomd met natuurstenen negblokken. De lateien en raamdorpels bestaan uit blauwe hardsteen. De houten ramen hebben roedeverdelingen, waarvan sommige uit laat 19e of begin 20e eeuw dateren (sommigen ook reeds vervangen naar het oorspronkelijk model).

Aan de kant van de koer is in de 19e eeuw een overdekte galerij (in baksteenmetselwerk met troggewelven) toegevoegd. Aan deze kant bevindt zich eveneens de toegang tot de toren. De galerij wordt bovenaan afgesloten door een natuurstenen balustrade (die doorloopt over de volledige galerij - zie 3.2.3).

Waardevolle elementen:

- Baksteenmetselwerk met speklagen uit ijzerzandsteen, negblokken uit natuursteen, op een plint van ijzerzandsteen
- Leien daken, dakbekroning en dakkapellen
- Houten kroonlijst met klossen
- Houten ramen met roedeverdelingen
- Galerij

Interieur

Voor foto's van het interieur wordt verwezen naar bijlage 1.

De hoektoren heeft vier verschillende niveau's: gelijkvloers, eerste verdieping, tweede verdieping en tot slot de zolder.

De gelijkvloerse verdieping is via een afzonderlijke deur te betreden, langs de zijde van de koer. Het interieur van de ruimte kent een sterk 19e-eeuws karakter. De ruimte wordt gedomineerd door een tongewelf. De vloer bestaat uit een houten parket in dambordpatroon. Aan de noordzijde is een schouwmantel aanwezig, met natuurstenen haardwangen met houten geprofileerde haardbalk. De natuurstenen haardwangen zijn vormgegeven met zuilen en zware consoles. De haardvloer bestaat uit gesmoorde bakstenen. De haardwand uit geglaazuurde tegels met bloemmotief, in rood-bruin-oranje kleuren. De houten deuren zijn eveneens 19e-eeuws en kennen een vormgeving in neo-renaissancistische stijl.

De verdiepingen van de toren worden bereikt via een afzonderlijke deur en een houten draaitrap. In het halletje onderaan de trap bestaat de vloer uit 19e-eeuwse(?) keramische tegels in rood-wit dambordpatroon met een zwart-gele boord. De ruimte op de eerste verdieping is rechthoekig. De vloer bestaat uit houten planken, bij het plafond zijn de oude moerbalken met balksleutels zichtbaar maar deze zijn thans bepleisterd. Tegen de noordelijke muur is een 19e-eeuwse haardmantel aanwezig, vervaardigd uit hout met een natuursteenimitatieschildering. De haardboezem bestaat uit een schilderij en een spiegel. In de zuidelijke hoek van de toren is een laat 19e-eeuwse of begin 20e-eeuwse geëmailleerde toiletpot aanwezig (later aangepast met waterreservoir).

De tweede verdieping is onderverdeeld in drie aanpalende ruimtes, telkens ook in een 19e-eeuwse vormgeving. De vloeren bestaan uit houten planken, de plafonds en zichtbare moerbalk zijn bepleisterd en er zijn eenvoudige plafondlijsten aangebracht. In de grootste ruimte is tegen de westelijke muur een houten haardmantel met natuursteenimitatie aanwezig. De haardboezem heeft een spiegel. Op deze verdieping bevindt zich eveneens een begin 20e-eeuwse geëmailleerde toiletpot, maar in een veel eenvoudigere vormgeving dan op de eerste verdieping.

De zolderruimte bestaat uit verschillende kleinere (dienst?)ruimtes, die afgewerkt zijn met pleisterwerk. De vloeren bestaan eveneens uit houten planken. De houten 19e-eeuwse dakstructuur is hier zichtbaar.

Waardevolle elementen:

- Houten parket in dambordpatroon (gelijkvloers)
- Houten plankenvloeren verdiepingen
- Vloer uit cementtegels
- Bepleisterde moer- en kinderbalken
- Schouwmantels
- Houten deuren
- Houten draaitrap

3.2.1.1.2. Toegangspoort en zuilengalerij

Exterieur

De toegangspoort kent wellicht een kern in de 16e eeuw, maar waarvan het huidige uitzicht het resultaat is van de 19e-eeuwse verbouwingsfase. De galerijen aan weerszijden van de poort, werden eveneens in de 19e-eeuwse fase toegevoegd.

Het gebouw is opgetrokken uit baksteenmetselwerk met speklagen uit ijzerzandsteen, op een plint van ijzerzandsteen. De opbouw is zeer gelijkaardig aan de westelijke toren. Het dak is kegelvormig en bedekt met natuurleien, bekroond met een ajuinvormige spits met smeedijzeren topdecoratie. De kroonlijst bestaat uit overhoeks geplaatste bakstenen, die thans mee geschilderd zijn met de daklijst. De houten overkragende daklijst wordt ondersteund door houten consoles. Aan vier kanten van de toegangspoort zijn dakkapellen met trapgevels aanwezig, die te dateren zijn in de 19e-eeuwse bouwfase. De rondboogvormige poortomlijsting is in classicistische vormgeving uitgevoerd en opgebouwd uit natuursteen. Ze wordt langs beide zijden geflankeerd door eenvoudige pilasters. Boven de poort is een rondboogvormig raam aanwezig, omlijst met natuursteen, met hierboven een ronde wijzerplaat. Een borstwering uit gietijzer met krulmotieven vervolledigt het geheel.

De doorgang bestaat uit zowel een kruisribgewelf (16e-eeuws) en een tongewelf (wellicht 19e eeuws), beiden opgebouwd uit baksteenmetselwerk. De wanden zijn afgewerkt met een pleister in natuursteenimitatie.

De achterzijde van de toegangspoort wordt ter hoogte van de eerste bouwlaag gedomineerd door de galerij. Op de eerste verdieping is een rondboogvormige deur aanwezig met hierboven eveneens een klok.

85	86
87	88

Afbeelding 85. Westzijde poortgebouw en galerij (vooraanzicht)

Afbeelding 86. Kruisrib- en tongewelf poortdoorgang

Afbeelding 87. Koerzijde poortgebouw en galerij

Afbeelding 88. Ruimte naast poortdoorgang

De bogengalerij is eveneens opgetrokken uit baksteenmetselwerk op een plint van ijzerzandsteen. De rondboogvormige openingen worden omlijst met pleister met natuursteenimitatie. Aan de grachtzijde wordt de afsluiting op de gelijkvloerse verdieping gevormd door een balustrade uit natuursteen. Op de eerste verdieping is een wandelterraas aanwezig, eveneens aan beide zijden afgesloten met een balustrade uit natuursteen. Onder de galerij is aan weerszijde van toegangspoort een ruimte aanwezig. In de gevel van de zuidelijke toren is een bouwspoor van een dichtgemaakte deuropening zichtbaar.

Waardevolle elementen:

- Baksteenmetselwerk met speklagen uit ijzerzandsteen
- Poortomlijsting uit natuursteen, met ensemble van rondboogvormig raam, smeedijzeren hekwerk en klok
- Kegelvormig dak met natuurleien, topbekroning en dakkapellen
- Houten kroonlijst met klossen
- Klok achterzijde
- Wandelterraas met balustrade
- Houten schrijnwerk met roedeverdelingen

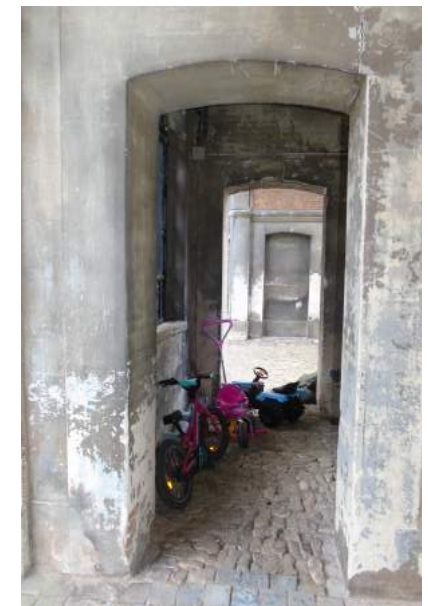
Interieur

Voor foto's van het interieur wordt verwezen naar bijlage 1.

Op de eerste verdieping in het poortgebouw is nog een ruimte aanwezig, die een 19e-eeuwse neogotische afwerking kent. Het plafond bestaat uit een kruisribgewelf met een sluitsteen in het midden. In de ruimte is een neogotische haardmantel uit natuursteen aanwezig. De vloer bestaat uit houten planken. Aan de wanden is een neogotische lambrisering aangebracht.

Waardevolle elementen:

- Kruisribgewelf
- Neogotische haardmantel
- Houten plankenvloeren
- Neogotische lambrisering

	89	90
91	92	93

Afbeelding 89. Westzijde van de zuidelijke vleugel

Afbeelding 90. Noordzijde van de zuidelijke vleugel (aan de kant van de binnenkoer)

Afbeelding 91. Kopse gevel, zuid-westkant

Afbeelding 92. Kopse gevel - zuidgevel

Afbeelding 93. Zuidgevel

3.2.1.1.3. Zuidvleugel

Exterieur

Deze vleugel is aangebouwd aan de donjon en dateert uit de 16e eeuw, toen het kasteel gemoderniseerd en versteend werd. De vleugel is reeds te zien is op de gravure van Frans Hogenberg (1583-1583). In de 19e eeuw werden er nog enkele toevoegingen gedaan (oa de raamomlijstingen).

De zuidvleugel is opgetrokken uit baksteenmetselwerk op een plint van ijzerzandsteen, hoekverbindingen uit ijzerzandsteen en een kroonlijst uit overhoekse bakstenen (geschilderd). Het zaldekdak is bedekt met natuurleien. Er zijn diverse dakkapellen met trapgevels aanwezig in het dak en 19e-eeuwse of begin 20e-eeuwse dakvlakvensters. De houten daklijst wordt ondersteund door houten consoles. De raamomlijstingen zijn uitgevoerd in imitatiepleister (blauwe hardsteen) en is waarschijnlijk tijdens de 19e-eeuwse verbouwingsfasen toegevoegd.

De houten ramen bestaan uit een zwaarder geprofileerd kruis met vast bovenlicht en twee opendraaiende vleugels, met houten roede-verdelingen. De toegang tot deze vleugel bevindt zich aan de zijde van het binnenplein, waarbij een houten beplankte deur toegang geeft tot de voormalige dienstruimtes (niveau van de kelder). Op de schoorsteen is een smeedijzeren topornament aangebracht, die identiek is aan de andere topornamenten.

Waardevolle elementen:

- Baksteenmetselwerk op plint ijzerzandsteen
- Dak met natuurleien, schoorsteen met topbekroning en dakkapellen
- Houten kroonlijst met klossen
- Raamomlijstingen uit imitatiepleister
- Houten schrijnwerk met roedeverdelingen

Interieur

Voor foto's van het interieur wordt verwezen naar bijlage 1.

De zuidelijke vleugel bestaat uit vier verdiepingen: kelder (gelijkvloerse inkom), bel étage, eerste en tweede verdieping (onder het dak). Een verticale circulatie-as verbindt de vier verdiepingen met elkaar. Deze circulatie-as was oorspronkelijk de diensttrap. Deze diensttrap is een houten wenteltrap en in de kelder bestaat de trap uit baksteen met natuurstenen aantreden. De kamers op de bel étage en de eerste verdieping waren de oorspronkelijke leefruimtes, ze hebben hoge plafonds en veel lichtinval. Ze zijn gesitueerd aan weerszijden van een gang die bereikbaar is vanuit de donjon. Op de bel étage geeft de gang eveneens uit op het terras aan de zijde van de toegangspoort.

De kelders en de tweede verdieping (zolder) waren oorspronkelijk voor het dienstpersoneel en ruimtes die gebruikt werden in functie van het huishouden. De tweede verdieping is ook enkel te bereiken via de diensttrap of via de donjon.

Waardevolle elementen:

- Diensttrap
- Hoge plafonds bel étage en eerste verdieping

Kelderstructuur

De structuur van de kelders bestaat uit een combinatie van kruisribgewelven en tongewelven. De kruisribgewelven komen voor in het achterste deel van gang en de zuidelijke hoek van de toren, en zijn wellicht ouder dan de tongewelven. Waarschijnlijk zijn de tongewelven een latere aanpassing van de kelder. De kruisribgewelven dateren mogelijk van vòòr de versterking van de volledige vleugel in de 16e eeuw.

Waardevolle elementen:

- Kruisribgewelven en tongewelven

Dakstructuur

Op de tweede verdieping is de dakstructuur deels zichtbaar, de ruimtes zijn afgewerkt. De zichtbare spantbenen zijn kromhouten en wijzen op een schaargebinte, dat te dateren is in de 16e eeuw en dus overeenkomt met de bouwfases van de vleugel.

Waardevolle elementen:

- 16e-eeuws dakspant

94

95

Afbeelding 94. Oostvleugel, zijde binnenplaats

Afbeelding 95. Oostvleugel, oostgevel

3.2.1.1.4. Oostvleugel

Exterieur

De oostvleugel is net zoals de zuidvleugel aangebouwd aan de donjon in de loop van de 16e eeuw. De vleugel is opgetrokken uit baksteenmetselwerk, met aan de zuidkant een plint van ijzerzandsteen, met een kroonlijst bestaande uit overhoeks geplaatste bakstenen. De hoekverbindingen bestaan uit ijzerzandsteen. Het zadeldak is bedekt met leien, de houten dakrand wordt ondersteund door houten consoles. Het dakvlak wordt doorbroken door diverse dakkapellen met trapgevels en historische dakvlakvensters. Op de schoorstenen zijn smeedijzeren topornamenten aanwezig die identiek zijn aan de schoorsteenornamenten op de andere vleugels. De raamopeningen zijn rechthoekig en worden - uitgezonderd aan de zijde van het binnenplein - omlijst met imitatie natuursteen (uit pleister). Aan de zijde van het binnenplein tekenen zich nog wel sporen af van deze imitatie natuursteen, maar die is thans verdwenen. Het houten schrijnwerk van de ramen op de bel-étage en de eerste verdieping bestaan uit een zwaarder geprofileerd kruis met een vast bovenlicht en houten roedeverdelingen.

Opvallend is de kapel aan de oostkant van de vleugel. De kapel is eveneens opgetrokken in baksteenmetselwerk, met hoekverbindingen uit ijzerzandsteen. De spitsboogvormige ramen met maaswerk zijn eveneens uitgehouwen in ijzerzandsteen.

De vleugel is toegankelijk via twee toegangen langs de zijde van het binnenplein, die afgesloten zijn met houten beplankte deuren.

Aan de zuidkant van de vleugel tekenen zich bouwsporen af van gedichte raamopeningen.

Waardevolle elementen:

- Baksteenmetselwerk, met deels plint uit ijzerzandsteen
- Dak met natuurleien, schoorstenen met topbekroningen en dakkapellen
- Houten kroonlijst met klossen
- Uitbouw van de kapel
- Raamomlijstingen (achtergevel) met imitatiepleister
- Houten schrijnwerk met roedeverdelingen
- Glas-in-lood ramen van de kapel

96	97
98	

Afbeelding 96. Oostvleugel, zuidgevel

Afbeelding 97. Oostvleugel, noordgevel

Afbeelding 98. Oostvleugel, zuid-oostkant

Interieur

In deze vleugel bevinden zich de ruimtes met de meest historisch waardevolle afwerkingen. Ook de kapel is hier uiteraard zeer belangrijk. De vleugel heeft vier verdiepingen: kelder (gelijkvloers niveau), bel-étage, eerste verdieping en tweede verdieping (zolder). Op de bel-étage en de eerste verdieping bevinden zich, net zoals bij de zuidvleugel, de representatieve ruimtes en salons. De kelder en de tweede verdieping waren oorspronkelijk in gebruik door het dienstpersoneel en bevatten daardoor weinig waardevolle afwerkingen. De indeling die hier aanwezig is, is functioneel met relatief kleine kamers voor het dienstpersoneel en ruimtes die in functie stonden van het huishouden.

De salons op de bel-étage en op de eerste verdieping dateren qua indeling oorspronkelijk uit de 18e eeuw, maar hier werden in de 19e-eeuwse verbouwingsfase ook aanpassingen aan uitgevoerd. Het belangrijkste 18e-eeuwse element is hier de enfilade die op beide verdiepingen aan de zijde van de binnenplaats nog aanwezig is. Ook aan de andere zijde was hier oorspronkelijk een enfilade, maar hier is later in de 19e eeuw een aparte gang van gemaakt door hier binnenmuren te plaatsen. Hierdoor zijn de salons iets verkleind, maar kwam er een afzonderlijke circulatie voor het dienstpersoneel.

Bel-étage

Op de bel-étage zijn er een aantal salons met waardevolle interieurafwervingen aanwezig. Deze worden hierna nader toegelicht.

Hoeksalon (K.0.07)

Het hoeksalon bevindt zich helemaal in het uiterste zuiden van deze vleugel en grenst aan de donjon. De volledige afwerking van het salon dateert uit de 19e eeuw. De vloer bestaat uit een houten parket die in grote ruitvormen is gelegd. Het plafond is wit bepleisterd, met een eenvoudige geprofileerde plafondlijst. De wanden van de ruimte zijn volledig bekleed met een lambrisering, waar wandtapijten in verwerkt zijn. Deze wandtapijten zijn wellicht ouder dan de huidige afwerking. De deuren tot het vertrek zijn dubbel openslaande paneeldeuren.

Waardevolle elementen:

- Houten parketvloer
- Plafond met eenvoudige kroonlijsten
- Houten lambriseringen met wandtapijten
- Dubbel openslaande deuren
- Haardmantel uit natuursteen met spiegel

Salon met goudleder (K.0.02)

Dit salon paalt aan het hoeksalon en vanaf hier start de eigenlijke enfilade over de volledige zuidelijke vleugel.

Het salon met goudlederen wandbekleding heeft haar huidige uitzicht grotendeels in de 19e eeuw verkregen, waarbij de houten parketvloeren (in een patroon van Hongaarse punt) en het cassettenplafond met florale schilderijen, houten lambriseringen en deuren uit de 19e-eeuwse bouwfase dateren. Het plafond is zeer gelijkaardig aan de schilderijen op de plafonds in de ridderzaal. Ook de haardmantel dateert uit de 19e-eeuwse verbouwingsfase. Het goudleder met florale motieven op de wanden is gerecupereerd uit een oudere bouwfase, dit dateert uit midden 18e eeuw (1750-1775)²¹ en is bijgevolg te verbinden aan de verbouwingsfase die uitgevoerd werd door veldmaarschalk Jan-Filips-Eugeen de Merode. Het goudleder is in lange rechthoekige stroken aangebracht op de wanden.

Waardevolle elementen:

- Houten parketvloer met Hongaarse punt
- Cassettenplafond met schilderijen
- Houten lambriseringen
- Houten deuren met supra porta's
- Goudleder op de wanden
- Haardmantel uit natuursteen

Gang met goudleder (K.0.03)

Aanpalend aan het salon met goudlederen wandbekleding, bevindt zich een relatief smalle gang die toegang geeft tot de balkons van de huiskapel.

Net zoals het salon heeft deze gang haar uitzicht ook voornamelijk in de 19e eeuw gekregen. De houten vloeren (gelegd in een Hongaarse punt) en het plafond bestaande kinderbalken met houtimitatieschildering en het schrijnwerk dateren uit deze periode. De goudlederen wandbekleding met florale motieven is eveneens gerecupereerd uit midden 18e eeuw (1750-1775) en is te verbinden aan de verbouwingsfase van de veldmaarschalk Jan-Filips-Eugeen de Merode. Het goudleder bestaat uit vierkante stukken.

Waardevolle elementen:

- Houten parketvloer met Hongaarse punt
- Zichtbare moer- en kinderbalken met houtimitatieschildering
- Houten lambriseringen
- Houten deuren
- Goudleder

Chinees salon (K.0.04)

Het chinees salon paalt aan de gang met de goudlederen bekleding. De ruimte kreeg haar huidige uitzicht ook volledig in de 19e eeuw. In tegenstelling tot het salon met goudlederen wandbekleding, is deze ruimte kleiner doordat er bij de 19e-eeuwse verbouwingen een extra muur geplaatst werd aan de oostkant.

De houten parketvloeren zijn gelegd in een patroon van Hongaarse punt. Het plafond is bepleisterd met een eenvoudige geprofileerde plafondblijst. De lambrisering, schrijnwerk en de witmarmeren schouwmantel dateren eveneens uit deze periode. De enfilade aan de kant van de binnenplaats wordt gevormd door twee grote deuropeningen met telkens twee openslaande deurvleugels. De deur naar de gang aan de andere zijde van de ruimte is veel kleiner en gedecoreerd met rolwerk.

Boven de lambrisering zijn Chinese behangpapieren aangebracht. Het behangpapier is met de hand geschilderd op grote lange stroken die naast elkaar geplaatst zijn zodat ze één tafereel lijken te vormen. De grote stroken behang doen vermoeden dat het behang ook in de 19e-eeuwse verbouwingsfase vervaardigd en geplaatst is.

Waardevolle elementen:

- Houten parketvloeren in Hongaarse punt
- Bepleisterd plafond met eenvoudige kroonlijsten
- Houten lambrisering
- Houten deuren
- Chinees behangpapier
- Haardmantel uit natuursteen met spiegel

²¹ Beschermingsdossier kasteel de Merode

Eerste verdieping

Op de eerste verdieping is de indeling zeer gelijkaardig aan de bel-étage. Hier is eveneens een gang aangebracht aan de oostzijde van het gebouw. De meeste salons werden in de loop van de 20e eeuw opnieuw ingericht.

Kapel

De huiskapel is een afzonderlijke ruimte in het kasteel, ze is apart aangebouwd aan de oostzijde van deze vleugel. De kapel is te betreden via de kelderverdieping (voor het huispersoneel) en via de bel-étage (voor de eigenaars). De interieurdecoratie van de kapel is eveneens in de 19e eeuw volledig aangepast. Het 'schip' van de huiskapel bevindt zich nog in de zuidelijke vleugel zelf. De vloer is hier bedekt met een vast tapijt in donkerrode kleur. De wanden zijn bekleed met een houten lambrisering. Boven de lambrisering zijn de wanden bepleisterd en geschilderd met een decoratieve gouden schildering. Het plafond is vlak bepleisterd.

De kapel zelf (het koor als het ware) wordt overwelfd door kruisribgewelven. De gewelven zijn blauw geschilderd met gouden sterren. De ribben zijn in wit - rood geschilderd. De sluitstenen van de gewelven zijn decoratief uitgewerkt met bladmotieven en hebben een gouden kleur. Op het gelijkvloers zijn de wanden afgewerkt met hout met ingewerkte heiligenbeelden. Het altaar met schilderij is eveneens uit hout vervaardigd. Op de eerste verdieping is bij elk spitsboogvormig raam een balkon aangebracht, afgesloten met een houten balustrade. De wanden van de nissen zijn eveneens beschilderd met decoratieve sjabloonschilderingen.

De spitsboogvormige ramen zijn ingevuld met glas-in-lood ramen met medaillons.

Waardevolle elementen:

- Houten lambriseringen met hierboven sjabloonschilderingen ('schip' van de kapel)
- Houten deuren
- Spitsbooggewelven met schilderingen
- Sjabloonschilderingen op de wanden
- Houten schrijnwerk (balustrades, altaars,..)

Tweede verdieping

De tweede verdieping - op de zolder - is opgedeeld in verschillende kamers en bereikbaar via twee dienstrappen. De ruimtes zijn louter functioneel ingericht en waren bedoeld voor het dienstpersoneel. Op sommige plaatsen is de 16e-eeuwse dakconstructie (kromhouten) nog zichtbaar.

Waardevolle elementen:

- 16e-eeuwse dakconstructies

	99	100
101	102	103

Afbeelding 99. Zijde binnenplaats (noordkant)

Afbeelding 100. Detail toegangsportaal

Afbeelding 101. Zuidkant, met aangebouwde vleugels

Afbeelding 102. Zuidgevel

Afbeelding 103. Detail arkeltorentje

3.2.1.2. Donjon

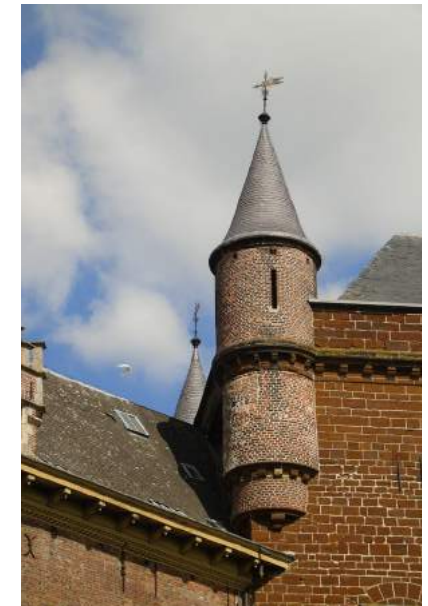
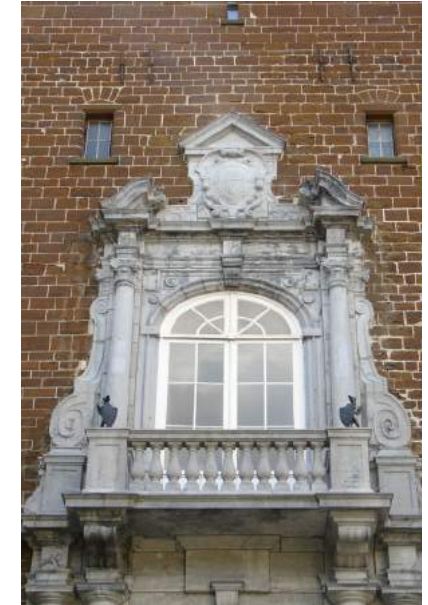
Exterieur

De donjon is het oudste deel van het kasteel en dateert vermoedelijk reeds uit de 14e eeuw. De donjon stond oorspronkelijk op zichzelf. Ze is opgetrokken uit ijzerzandsteen. Het schilddak is bedekt met leien en wordt bekroond met een dakruiter, die eveneens bedekt is met leien. De monumentale dakstructuur (zie verder) dateert eveneens uit de 14e eeuw, waarbij ook de dakruiter reeds op de oudste afbeeldingen te zien is. Op de schouwen zijn twee decoratieve smeedijzeren topbekroningen aangebracht (gelijkaardig als de andere schoorsteenbekroningen).

Op de vier hoeken van de donjon is telkens een arkeltorentje aangebracht, opgetrokken uit baksteen metselwerk onder een kegelvormig dak bedekt met leien. De arkeltorentjes worden bekroond met smeedijzeren windwijzers. De arkeltorentjes zijn eveneens reeds te zien op de oudste afbeeldingen (16e eeuw). In de buitengevel (zuidzijde) en in de arkeltorentjes zijn nog schietgaten aanwezig. De raamopeningen zijn rechthoekig, ze worden met een half uit ijzerzandsteen verdeeld in onder- en bovenlicht. Het houten raamschrijnwerk is met houten roeden verdeeld (in kleinere glasplaten dan de overige vleugels).

Aan de zijde van de binnenplaats bevindt zich de hoofdtoegang tot de donjon en tevens tot het volledige kasteel. De toegang ligt op de bel-étage en is met een trap uit natuursteen te bereiken. De keldertoeegang bevindt zich eveneens hieronder (op -1, lager dan de overige kelders). Het toegangsportaal uit natuursteen is in late barokke stijl opgetrokken, met rococo-invloeden, en zou door J.P. van Bauerscheit ontworpen zijn begin 18e eeuw (toegevoegd door de veldmaarschalk Jan Philips Eugène de Merode).

De toegangsdeur is een houten dubbel openslaande deur, met 19e-eeuwse vormgeving.

Waardevolle elementen:

- Constructie uit ijzerzandsteen
- Schilddak met leien
- Dakruiter
- Arkeltorentjes uit baksteenmetselwerk
- Schouwen met smeedijzeren bekroningen
- Toegang uit blauwe hardsteen, in late barok-stijl (begin 18e eeuw)
- Houten dubbel openslaande toegangsdeur
- Houten schrijnwerk met kleinhoutverdelingen

Interieur

Voor foto's van het interieur wordt verwezen naar bijlage 1.

De donjon bestaat uit vier verdiepingen: kelder, bel-étage, eerste verdieping en tweede verdieping (zolder). Vanuit de zolder kan ook de dakruiter beklommen worden.

Kelder

De kelder van de donjon ligt vijf treden lager dan de kelders van de andere vleugels. De overige kelders liggen als het ware op niveau 0, de kelder van de donjon op niveau -1. De kelder bestaat uit twee gedrukte tongewelven die parallel met elkaar liggen. Deze keldergewelven zijn waarschijnlijk de oudste kelders van het kasteel en dateren uit de oprichtingsfase (14e eeuw). Aan de noordelijke kelder is later de keldertoeegang langs buiten toegevoegd.

Vestibule

De vestibule is de eigenlijke inkomhal van het kasteel en bevindt zich op de bel-étage. De ruimte neemt de volledige oppervlakte in van de donjon. Op basis van een foto daterend uit 1890-1910 is geweten dat de ruimte bij de 19e-eeuwse verbouwingswerken ook aangepast werd, maar dat een deel van deze interieurafwerkingen ook weer verdwenen zijn.

De vloer bestaat uit grote tegels uit natuursteen (blauwe hardsteen?). Het plafond bestaat uit de zichtbare moer- en kinderbalken, die op de laat 19e-eeuwse foto bepleisterd en geschilderd waren. De constructie dateert wellicht nog uit de 14e eeuw, thans is het hout zichtbaar en zijn de afwerkingen niet meer aanwezig. Aan weerszijde van de ruimte staan twee identieke haarden recht tegenover elkaar, vormgegeven in de renaissance stijl.

Op basis van dezelfde laat 19e-eeuwse foto is geweten dat de haardmantel in die periode rijkelijker vormgegeven was, met nog een grote haardboezem boven de schouw. Deze haardboezem was wellicht een 19e-eeuwse toevoeging en is vandaag verdwenen. De twee klassieke figuren staan op de hoeken van de schouwmantel. Op de gietijzeren haardplaat is het wapenschild van de Merode, inclusief aanverwanten, afgebeeld samen met hun wapenspreuk "Plus d'honneur que d'honneurs". Bij één schouwmantel is een gietijzeren kachel aanwezig, die dateert uit de 16e eeuw (1539).

Aan weerszijden van de haarden is telkens een deur aanwezig die toegang geeft tot de aangebouwde vleugels.

Vanuit de vestibule geven twee trappen toegang tot de ridderzaal op de eerste verdieping. De trappen zijn te dateren in de 19e eeuw en zijn vervaardigd uit natuursteen, met een smeedijzeren trapleuning.

Waardevolle elementen:

- Houten moer- en kinderbalken (vermoedelijk 14e eeuw)
- Natuurstenen vloer
- Renaissance haarden
- Gietijzeren kachel (1539)
- Trappen met smeedijzeren leuningen
- Dubbel openslaande deuren naar de aanpalende vleugels

Ridderzaal

De ridderzaal ligt op de eerste verdieping van de donjon. De zaal is te bereiken via twee trappen die vertrekken uit de vestibule. De ridderzaal is zeer rijkelijk afgewerkt, de inrichting dateert volledig van de 19e eeuw. Hierbij werden wel oudere 18e-eeuwse schilderijen geïntegreerd bij de interieurafwerking. Aan de westelijke kant is een grote neo-rennaissance haardmantel aangebracht in rode marmer, de haardwangen bestaan uit gecanneleerde zuilen. De haardwangen en -balk zijn afgewerkt met gouden decoraties in diverse motieven. De volledige ruimte is afgewerkt met houten wandpanelen. Het houtwerk is rijkelijk gedecoreerd met lijstwerk, bloemendecoraties, pilasters,... De decoraties zijn verguld afgewerkt. In het houtwerk zijn de 18e-eeuwse schilderijen op maat ingewerkt, langs alle zijdes van de ruimte. De schilderijen beelden verschillende prominente leden af van de familie de Merode die het kasteel in eigendom hadden. Het plafond bestaat uit stucwerk op rinkellatten en is versierd met gemaroufleurde doeken. De gemaroufleurde doeken zijn versierd met florale motieven. De vloer bestaat uit een eenvoudige houten parketvloer.

Vier deuren (dubbel openslaand) geven toegang tot de aanpalende aangebouwde vleugels.

Waardevolle elementen:

- Wand- en plafondafwerkingen: houtwerk met vergulding, gemaroufleurde doeken
- 18e eeuwse schilderijen
- Haard
- Dubbel openslaande deuren

Zolder

De zolder van de donjon kan enkel bereikt worden via de aanpalende zolderruimtes van de zijvleugels. De oude buitenmuren van de donjon zijn ook op de zolder nog duidelijk zichtbaar en beleefbaar.

Op de zolderruimte is de monumentale houten kapgebinte dat (waarschijnlijk) uit de 14e eeuw dateert. De kap bestaat uit een stijlgebinte met daarop een dubbel gestapeld schaargebinte, met flieringen. De schaargebintes bestaan uit kromhouten. Opvallend zijn ook de hanebalken die tussen twee flieringen over de volledige lengte van de kap zijn aangebracht, onafhankelijk van een spant. De inteugels van de zijbeuken steunen af de muurplaat, het spantbenen van de stijlgebinten op de houten vloerroostering.

De zoldervloer is bedekt met gebakken tegels. In het midden van de ruimte is een wenteltrap aangebracht om de dakruiter te kunnen beklimmen.

Waardevolle elementen:

- 14e-eeuws houten kapgebinte
- Zoldervloer uit gebakken tegels
- Wenteltrap
- Dakruiter

	104
105	106

Afbeelding 104. Westzijde binnenplaats

Afbeelding 105. Brug gezien vanuit het neerhof

Afbeelding 106. Brug zijkant

3.2.1.3. Buitenruimtes

3.2.1.3.1. Binnenplaats

De binnenplaats van het kasteel is volledig gekasseid. In het midden van het plein bevindt zich een waterput. Vier diagonale afwateringsgooten gelegd in kasseien geven hierop uit. De binnenplaats wordt aan de noord- en westzijde begrensd door balustrades vervaardigd uit blauwe hardsteen. Deze balustrades zijn wellicht ook in de 19e eeuw toegevoegd.

Waardevolle elementen:

- Balustrades uit blauwe hardsteen
- Kasseien

3.2.1.3.2. Toegangsbrug

De toegangsbrug tot het kasteel is opgetrokken uit baksteenmetselwerk en bestaat uit twee bogen. De bogen zelf zijn gedecoreerd met ijzerzandsteen. De brugleuning bestaat uit een blauwe hardstenen balustrade met zware pilaren die identiek zijn aan de balustrades van het binnenplein. De balustrade vormt aan de kant van het neerhof een halve cirkel.

De brug is net zoals het binnenplein bedekt met kasseien.

Waardevolle elementen:

- Gemetste brug met ijzerzandsteen
- Balustrades
- Kasseien

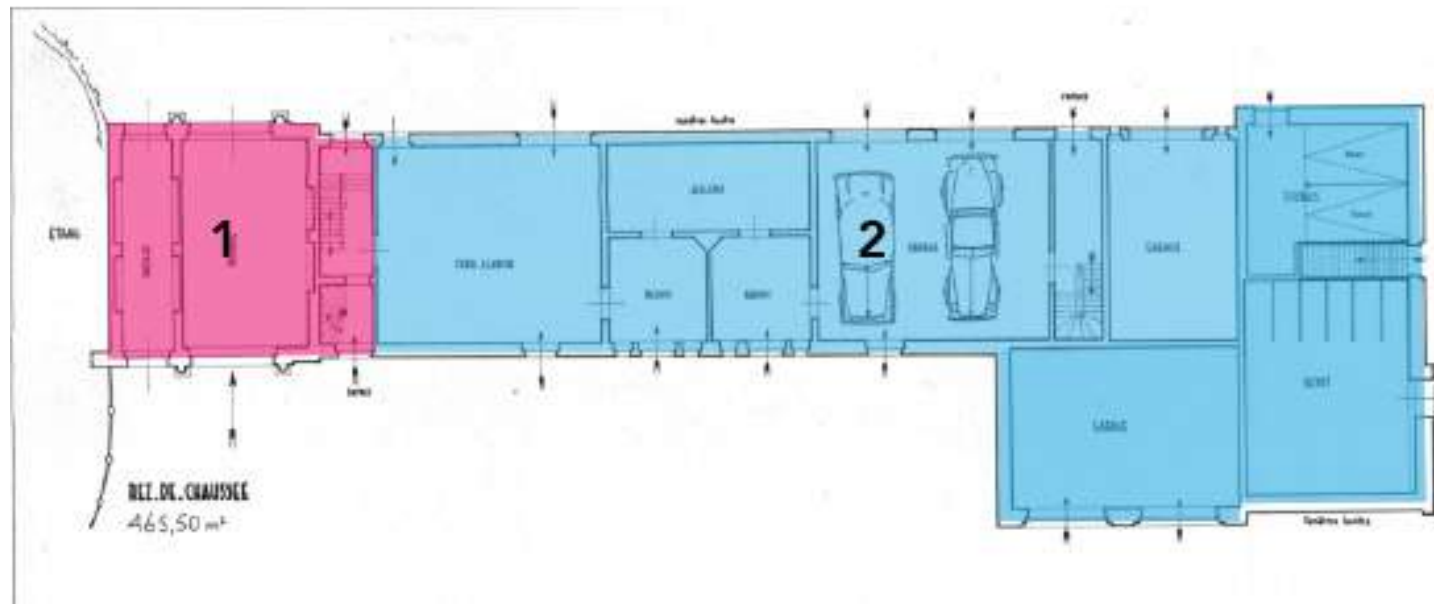
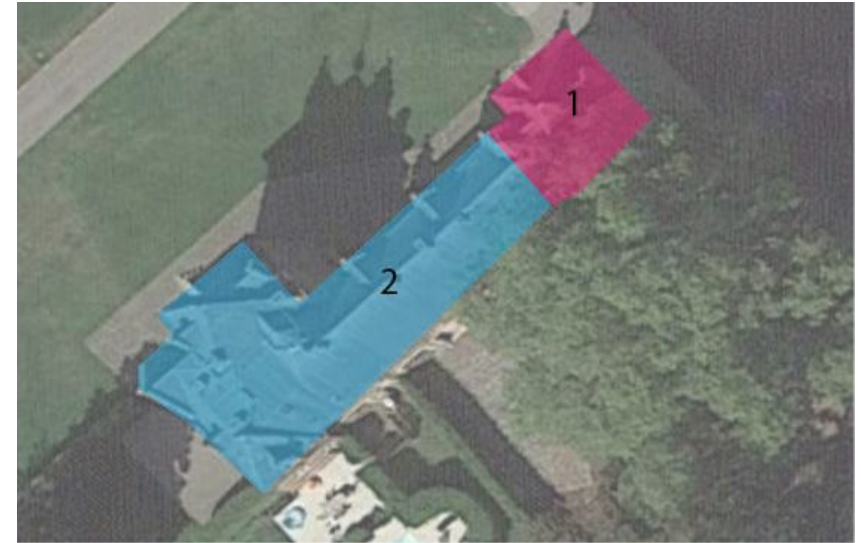

3.2.2. NEERHOF

Het neerhof is te verdelen in twee gehelen:

1. Poortgebouw: de renaissancepoort is het oudste deel van het neerhof en dateert uit de vroege 16e eeuw. De poort omvat het gelijkvloers van een groter poortgebouw, dat haar huidige uitzicht in de 19e eeuw kreeg.
2. Koetshuizen en woning: deze elementen zijn 19e-eeuws en werden aangebouwd aan de renaissance, op de locatie van een vleugel van het oudere neerhof.

Hierna wordt elk deel afzonderlijk besproken.

107	108
109	110

Afbeelding 107. Noordzijde poortgebouw

Afbeelding 108. Zuidzijde en detail renaissancepoort

Afbeelding 109. Traptorentje poortgebouw

Afbeelding 110. Decoratief uitgewerkt metselwerk doorgang

3.2.2.1. Poortgebouw

3.2.2.1.1. Exterieur

Het poortgebouw is opgetrokken in de loop van de 16e eeuw. Het gebouw staat op alle historische figuratieve kaarten afgebeeld en vormde de hoofdtoegang tot het neerhof (toen de toegang oorspronkelijk nog in het zuiden gesitueerd was). Opvallend was toen de monumentale bekroning van het poortgebouw, die vandaag niet meer aanwezig is. De eerste bouwlaag en de poort dateren wellicht nog grotendeels uit de oorspronkelijke oprichtingsfase, maar de rest van het gebouw werd grondig gerenoveerd/ vernieuwd in de loop van de 19e eeuw.

Het poortgebouw is opgetrokken uit metselwerk met speklagen uit witte natuursteen, onder een schilddak bedekt met natuurleien. Het dak wordt aan noord- en zuidkant doorbroken door een dakkapel met trapgevel. Het dak wordt bekroond door een ajuinvormige spits met smeedijzeren topbekroning. De raamopeningen op de eerste en tweede verdieping zijn rechthoekig en zijn uitgevoerd als kruisramen met negblokken in witte natuursteen (noord- en zuidzijde). Het houten schrijnwerk heeft roedeverdelingen.

De eerste bouwlaag van het poortgebouw wordt gedomineerd door een poortdoorgang en voetgangersdoorgang in renaissancestijl. De omlijsting van beide doorgangen wordt zowel aan noord- als zuidkant gevormd door een klassiek fronton uit kalkzandsteen. Bij de poortdoorgang wordt het fronton ondersteund door zuilen van de ionische orde. Boven de poortdoorgang is de tekst "OU SERASSE MERODE" aangebracht. Naast de doorgang zijn aan weerszijden engelenfiguren aangebracht. De frontons boven de voetgangersdoorgang worden niet ondersteund door pilasters. De doorgangen zelf zijn rondboogvormig waarbij het plafond zeer decoratief uitgewerkt is met een geometrisch patroon in het metselwerk.

Opvallend is ook het traptorentje aan de zuidkant, dat toegang geeft tot de verdiepingen van het poortgebouw. De toegang tot de traptoren bevindt zich eveneens langs de zuidelijke kant. De traptoren is eveneens opgetrokken uit baksteenmetselwerk met speklagen. De aanwezige raamopeningen worden omlijst met natuursteen en negblokken in witte natuursteen. Het kegelvormig dak van het traptorentje wordt ook bekroond met een smeedijzeren topbekroning.

Waardevolle elementen:

111

112

Afbeelding 111. Noordzijde koetshuizen

Afbeelding 112. Zuidzijde koetshuizen

- Combinatie van metselwerk met speklagen en negblokken uit witte natuursteen
- Schilddak met leien en ajuinvormige spits
- 16e-eeuwse poortdoorgang in renaissancestijl
- Decoratief metselwerk in geometrische patronen in poortdoorgang
- Traptorentje uit metselwerk met speklagen uit witte natuursteen
- Eenvoudig houten schrijnwerk (19e eeuw)

3.2.2.1.2. Interieur

Foto's zijn toegevoegd in bijlage 1.

Het volledige interieur is in de 19e eeuw opnieuw ingericht. Alle nog aanwezige interieurelementen dateren uit deze periode. Opvallend in het interieur is dat er twee trappen zijn. Eén natuurstenen draaitrap bevindt zich aan de noordkant en is wellicht nog de oude oorspronkelijke (16e-eeuwse?) trap. Ze loopt slechts tot de eerste verdieping en geeft uit op een bordes dat uitkijkt op de tweede trap, en ze geeft geen toegang (meer) tot de toren. De tweede, houten trap bevindt zich aan de zuidzijde en geeft wel uit op de verdiepingen van de toren. Deze trap bevindt zich in de aangebouwde traptoren. De vloer van beide traphallen bestaat uit (vermoedelijk) cementtegels gelegd in een zogenaamd 'tapijtpatroon'.

Op de eerste verdieping bevinden zich enkele kamers. De vloeren bestaan uit parket die in 'Hongaarse punt' gelegd zijn. De plafonds zijn bepleisterd met moulures. Op de tweede verdieping zijn de ruimtes iets minder rijkelijk, waarbij er gebruik is gemaakt van parketvloeren in visgraatmotief.

Waardevolle elementen:

- Natuurstenen draaitrap (16e eeuw?) met bordes
- 19e eeuwse houten trap
- Cementtegels met tapijtpatroon in traphal
- Vloeren 1e verdieping 'Hongaarse punt'
- Bepleisterde plafonds met moulures 1e verdieping
- Vloeren 2e verdieping 'visgraatmotief'

113

114

Afbeelding 113. Detail
schildering kroonlijst

Afbeelding 114. Detail
restanten schildering parement
(voegen)

3.2.2.2. Koetshuizen en woning

3.2.2.2.1. Koetshuizen

Exterieur

De kern van deze vleugel ligt ook in de 16e eeuw (zie dakspanten), maar werd in de loop van de 19e eeuw ook verfraaid.

Het gebouw is opgetrokken uit baksteenmetselwerk met speklagen uit natuursteen. Het zadeldak is bedekt met natuurleien en wordt langs de noordzijde doorbroken door dakkapellen met trapgevel. Aan de noorzijde bestaat de kroonlijst uit een driedubbele rij van overhoeks geplaatste bakstenen en de houten daklijst wordt ondersteund door houten consoles. Aan de zuidzijde is hier slechts een natuurstenen boord aanwezig. Aan de zuidkant zijn er dakvlakvensters aanwezig. In de noordgevel zijn enkel rondboogvormige deuropeningen aanwezig, omlijst met enkele negblokken. Aan de zuidzijde zijn er drie grote rondboogvormige poortopeningen aanwezig, waarvan er twee met negblokken omzoomd zijn.

Op de gevels zijn nog sporen van afwerkingslagen te zien. De voegen van het metselwerk waren donkergrijs geschilderd. Het voegwerk van de kroonlijst was rood geschilderd. Dergelijke afwerkingslagen zijn typerend voor de 19e eeuw.

Waardevolle elementen:

- Baksteenmetselwerk met speklagen uit witte natuursteen
- Zadeldak met leien
- Dakkapellen
- Decoratieve kroonlijst
- Drie rondboogvormige poortopeningen (waarvan twee met negblokken)

Interieur

Foto's zijn toegevoegd in bijlage 1.

De dakconstructie van de koetshuizen is goed zichtbaar op de (thans ongebruikte) zolderruimtes. De constructie bestaat uit een schaargebinte met kromhouten, met gordingen en nokstijl. De basis van deze dakconstructie ligt in de 16e eeuw (kromhouten) maar de dakkap werd later (mogelijk vanaf de 18e eeuw) hersteld/verstevigd door het toevoegen van gordingen (in plaats van flieringen).

De zoldervloer bestaat uit moer- en kinderbalken, waarvan in de meeste ruimtes de onderzijde volledig bepleisterd is. Enkel in de meest oostelijke

115	116
117	118

Afbeelding 115. Hoger volume, langs de oostkant

Afbeelding 116. Hoger volume, langs de noordkant

Afbeelding 117. Zuidkant

Afbeelding 118. Westkant

ruimte zijn de moerbalken niet mee bepleisterd. Op de moerbalken tekenen zich hier wel sporen af van rinkellatjes, wat erop wijst dat hier ooit wel een bepleistering heeft opgezet.

Het interieur van de ruimtes was voornamelijk functioneel, bedoelt voor het stallen van paarden en opslag van materialen. Het volledige interieur kreeg in de loop van de 19e eeuw vorm, met toevoegingen/aanpassingen in de loop van de 20e eeuw. Op basis van een ongedateerd grondplan (wellicht van begin 20e eeuw) kunnen we de 20e eeuwse aanpassingen en de functies van de ruimtes kaderen. De uiterst oostelijke ruimte was in gebruik als hooiopslag, de drie ruimtes hiernaast als opslag en zadelkamer en de ruimte hiernaast als garage. Hiernaast is een traphal aanwezig die fungeert als tweede toegang tot de woning (zie verder), met tot slot hiernaast ook nog een garage. In de beide garages zijn de smeerpotten hier nog getuige van. In de meeste ruimtes zijn de vloeren in de loop der tijd vervangen. In de voormalige garage bestaat de vloer thans uit een betonvloer. In de voormalige zadelkamer is de 19e-eeuwse vloer bestaande uit geel-zwarte keramische tegels (in dambordpatroon) nog bewaard, de twee aanpalende opslagruimtes hebben betontegels (niet origineel).

Alle wanden zijn afgewerkt met pleisterwerk, geschilderd in een lichtgele kleur op een plint in donkere kleur (grijs).

In voormalige zadelkamer zijn de beugels voor het ophangen van de zadels nog aanwezig. De wanden zijn hier afgewerkt met een houten lambrisering (19e-eeuws).

De deuren zijn houten beplankte deuren die in een donkerbruine kleur geschilderd zijn.

Waardevolle elementen:

- 16e-eeuwse kapgebinte
- Houten moer- en kinderbalken (al dan niet bepleisterd)
- 19e-eeuwse geel-zwart keramische vloer in de zadelkamer
- Kleurafwerking lichtgeel op grijze plint
- Wandafwerking zadelkamer met lambrisering en beugels
- Beplankte houten deuren

3.2.2.2.2. Woonhuis

Exterieur

Het woonhuis is een volledig nieuwe toevoeging van de 19e eeuw. Het volume bestaat uit een hoger volume bekroond met een schilddak met ajuinspits, waar aan de westelijke kant een lager volume dwars is aangebouwd. De volumes zijn net zoals de andere delen van het neerhof opgetrokken uit baksteenmetselwerk met speklagen uit natuursteen, met in de gevel zeer decoratief vormgegeven muurankers. Ook hier zijn restanten van schilderlagen aanwezig (zie koetshuizen). Aan de oostelijke kant domineert het hoger volume bestaande uit drie bouwlagen. Opvallend is ook het traptorentje waarvan het dak uitsteek aan de zuidkant. Het dak is bedekt met leien en wordt doorbroken door drie dakkapellen met trapgevel. De daklijst bestaat uit hout en wordt ondersteund door houten consoles. De kroonlijst wordt gevormd door overhoeks geplaatste bakstenen. Op het gelijkvloers wordt de gevel van dit volume doorbroken door twee rondboogvormige poortopeningen die afgesloten worden met twee dubbel opendraaiende poorten (groen en wit geschilderd). De raamopeningen op de verdiepingen zijn rechthoekig en uitgevoerd als kruisramen (met natuurstenen kruis). Het schrijnwerk bestaat uit houten met een fijne metalen roede-verdeling, waar in het bovenlicht een ruitvorm in verwerkt is.

Het westelijk volume bestaat uit twee bouwlagen onder een zadeldak bedekt met leien. De kroonlijst met overhoeks geplaatste bakstenen en de houten daklijst met consoles zijn identiek aan de rest van het gebouw. Aan de westkant valt de trapgevel op. Het dakvlak wordt aan de west- en zuidzijde doorbroken door twee dakkapellen met trapgevel. Het volume is eerder gesloten, er zijn drie rondboogvormige deuren aanwezig (twee aan de westkant, één aan de zuidkant). De ramen zijn op halve hoogte geplaatst en worden verdeeld door een natuurstenen middenstijl. In de trapgevel is op de eerste verdieping een rondboogvormig raam aanwezig met houten schrijnwerk met metalen roeden, geflankeerd door twee smalle rechthoekige raampjes met houten schrijnwerk en metalen roeden.

Waardevolle elementen:

- Baksteenmetselwerk met speklagen uit natuursteen, decoratieve muurankers
- Schilddak met ajuinspits, met leien (hoofdvolume) en zadeldak (westelijk volume)
- Dakkapellen

- Kroonlijst uit overhoekse bakstenen
- Kruisramen met eenvoudige houten schrijnwerk met metalen roede-verdelingen
- Rondboogvormige poortopeningen met houten poorten

Interieur

Een belangrijk onderscheid is te maken tussen het gelijkvloers en de verdiepingen van het woonhuis. Op het gelijkvloers bevinden zich een garage en twee ruimtes die voorheen als paardenstallen gebruikt werden. De plafondstructuur van deze ruimtes is identiek: het zijn troggewelven ingevuld met baksteenmetselwerk. Ter decoratie werden er op de uiteindes telkens driehoekjes toegevoegd met bakstenen die dwars op de andere bakstenen liggen. Dit geeft een zeer verzorgd uiterlijk aan de ruimte. In de noordelijke paardenstal bevindt zich nog een vloer bestaande uit een combinatie van baksteen en kasseien. In de overige ruimtes zijn de vloeren in het verleden vervangen. De wanden zijn bepleisterd en geschilderd, in de noordelijke paardenstal komt de kleurcombinatie lichtgeel op een grijze plint ook terug. In de zuidelijke paardenstal is het pleisterwerk reeds vernieuwd. In de twee paardenstallen zijn nog hooiruiven aanwezig die verwijzen naar de oorspronkelijke functie van de ruimte.

De eigenlijke woonruimtes bevinden zich op de eerste verdieping en zijn toegankelijk via twee trappen: via de deur aan de zuidkant (deel van het koetshuis) en via een deur in de westgevel. De woonruimtes op de verdiepingen zijn grotendeels aangepast in de loop van de 20e eeuw waardoor er nog weinig historische afwerkingen aanwezig zijn. Enkel de indeling van de ruimtes en het schrijnwerk (paneeldeuren) dateren nog uit de 19e-eeuwse bouwphase. De houten vloeren zijn overal nog aanwezig, op sommige plaatsen bedekt met vast tapijt.

Waardevolle elementen:

- Troggewelven gelijkvloers
- Vloer uit baksteen en kasseien in noordelijke paardenstal
- Houten paneeldeuren

119

120

Afbeelding 119. Voorgevel
(noordkant) van de
boswachterswoning

Afbeelding 120. Achtergevel
(zuidkant) van de
boswachterswoning, met links
het schuurgedeelte

3.2.3. BOSWACHTERSWONING

Bij de boswachterswoning zal enkel het exterieur besproken worden, vermits het interieur geen enkele historische waarde nog bezit. De ruimtes zijn in de loop van de 20e eeuw zodanig verbouwd en aangepast dat er geen historische afwerkingen meer aanwezig zijn.

De boswachterswoning dateert van ca. midden 19e eeuw en is opgetrokken in een typerende "knoestarchitectuur". Het gebouw heeft een L-vorm, met torentje aan de westzijde van het gebouw. De boswachterswoning is volledig opgetrokken in baksteenmetselwerk, onder een zadeldak dat bedekt is met roodgebakken en gesmoorde Vlaamse (holle) dakpannen. Oorspronkelijk lijkt er in de dakvlakken een decoratief patroon met sint-andreaskruisen te zijn aangebracht, maar door het ad hoc terugplaatsen van dakpannen bij herstellingen is dit voornamelijk bij het schuurgedeelte niet meer herkenbaar. Het patroon bleef nog het best bewaard op het zuidelijk dakvlak van het woongedeelte.

Het dak wordt aan de voorgevel van het woongedeelte (voorzijde) en de oostgevel van het stalgedeelte doorbroken door respectievelijk twee en één standraam. Het dakvlak loopt met een houten dakoversteek door, waar oorspronkelijk geen dakgoten aan aangebracht waren. Nu zijn er aan de achtergevel enkele hanggoten aangebracht (niet overal). Ook aan de kopse gevels zijn houten dakoverstekten aanwezig.

Tegen de gevels uit baksteenmetselwerk zijn decoratieve houten knoesten aangebracht, die het geheel een pittoresk uiterlijk geven.

De raam- en deuropeningen zijn uitgevoerd als een gedrukte boog, waarvan het schrijnwerk niet meer oorspronkelijk is. In het torentje zijn lichtspleten aangebracht.

Waardevolle elementen:

- Baksteenmetselwerk met 'knoestarchitectuur'
- Zadeldak met combinatie van gesmoorde en rode dakpannen, met decoratief patroon in Sint-Andreas kruisen
- Dakkapellen
- Traptoren

121	122
123	124
125	

Afbeelding 121. Achtergevel
schuurgedeelte

Afbeelding 122. Zijgevel
woongedeelte (westkant)

Afbeelding 123. Torentje aan
de westkant

Afbeelding 124. Westgevel
schuurgedeelte

Afbeelding 125. Torentje aan
de westkant

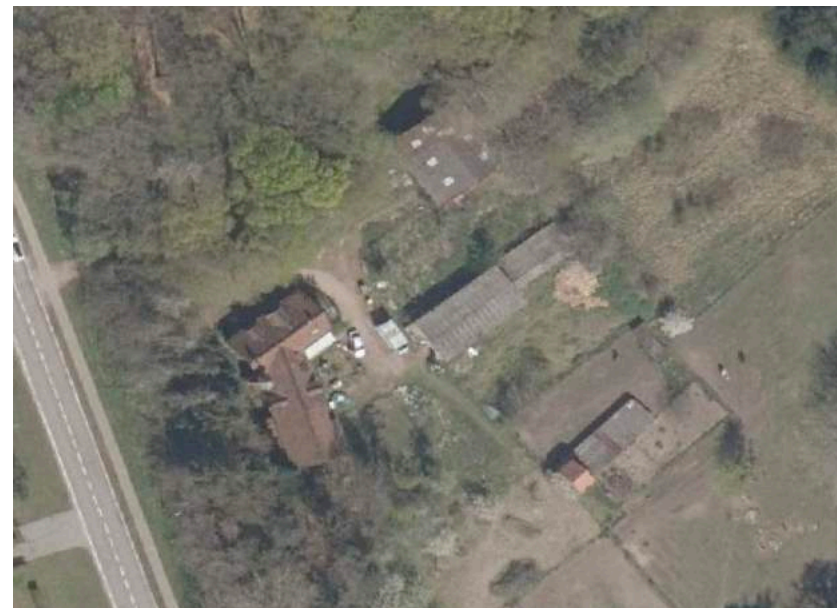
126

127

Afbeelding 126. Luchtfoto waarop de niet waardevolle bijgebouwen aan de oostzijde van de boswachterswoning zichtbaar zijn.

Afbeelding 127. Zicht op één van de bijgebouwen aan de oostzijde van de boswachterswoning.

Tegen de achtergevel en rondom de boswachterswoning zijn er verschillende bijkomende, weinig kwalitatieve en storende constructies opgetrokken. Zo zijn er aan de oostzijde van de boswachterswoning enkele bijgebouwen aanwezig. Deze zijn veelal opgetrokken uit hout en worden gebruikt als schuur/opslagplaats. Deze bijgebouwen hebben geen erfgoedwaarde.

128	129
130	

Afbeelding 128. Sluis het Trammetje (vanaf de linkeroever)

Afbeelding 129. Voorstelling werking sluissysteem (infobord het Trammeke)

Afbeelding 130. Brug parallel met het Trammetje

3.2.4. SLUIS HET TRAMMETJE

Zoals bij de historische nota reeds toegelicht werd, is de sluis Het Trammetje gebouwd in 1874.

Het Trammetje bestaat uit twee delen: aan de Netekant van Herselt (linkeroever) ligt het Trammetje, aan de kant van Westerlo bevindt zich het trekmechanisme.

Met het trekmechnisme werd de lange ijzeren balk over de Nete getrokken en vastgezet op de arduinen blokken aan weerskanten. Houten planken op de ijzeren balk vormden hierbij een loopbrug. De bak aan het uiteinde van de balk werd gevuld met grind als tegengewicht. De iets hogere plaatsing van het trekmechanisme voorkwam tevens dat de ijzeren balk de Nete inzonk.

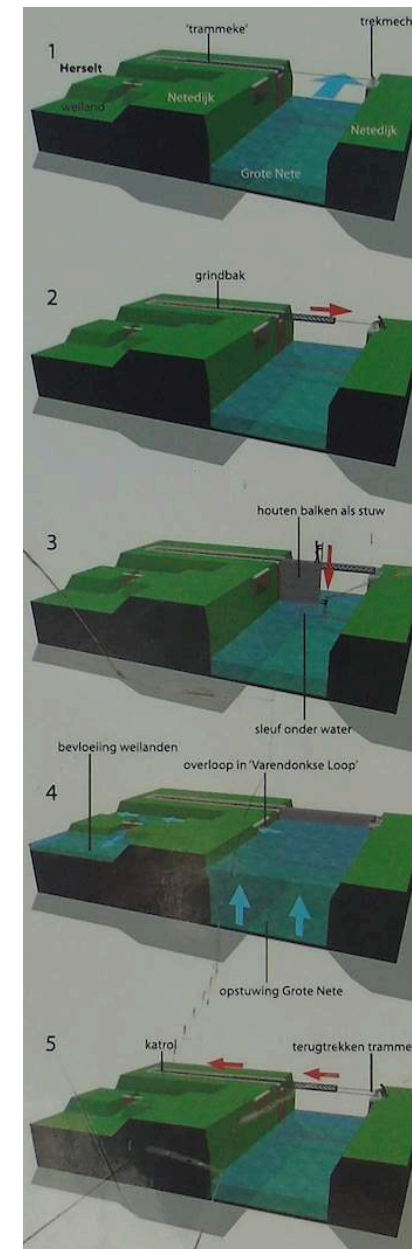
Onder het wateroppervlak, op de bodem, bevindt zich een sleuf. Deze werd eerst door een dorpeling vrijgemaakt van stenen en slib, waarna door een ander persoon eiken balken vanaf de metalen balk naar beneden werden gestoken die tot in de gleuf reikten. De druk van de stroming zorgde ervoor dat de eiken balken in de gleuf en tegen de metalen balk bleven staan.

Wanneer dit over de hele breedte van de Nete gebeurde, steeg het waterpeil stroomopwaarts van de dam en vloeide het Netewater over in de kanaaltjes die elk individueel met een sluisje konden bediend worden. Zo konden de landbouwgronden op maat geïrrigeerd worden.

Na de irrigatie werd de eiken balk verwijderd en werd de metalen balk door hetzelfde trekmechanisme weer op zijn plaats getrokken. Hiervoor bevestigde men de kabel aan de achterkant van de metalen balk, waarna de kabel over een katrol naar de overkant werd geleid.²²

Parallel met de sluis loopt een brug, opgebouwd uit ijzer en hout op bakstenen brughoofden. De brugleuning bestaat uit smeedijzer met een decoratieve vormgeving. De brug dateert eveneens van eind 19e eeuw.

²² Informatie afkomstig van infobord 'Het Trammeke'

131	132
133	

Afbeelding 131. Kapel
voorzijde

Afbeelding 132. Kapel

Afbeelding 133. Detail
opschrift sokkel

3.2.5. KAPEL

De neogotische kapel werd opgericht door Charles de Merode eind 19e eeuw. De kapel is opgetrokken in metselwerk onder een zadeldak bedekt met leien. Aan de voorkant van de kapel is de houten dakoversteek uitgewerkt in neogotische motieven. De nok wordt bekroond met een smeedijzeren kruis. Onder de dakoversteek is een terracotta beeld geplaatst van de aartsengel Gabriël (kopie van het origineel) op een eenvoudige sokkel met Latijns opschrift verwijzend naar de oorspronkelijke oprichter Charles de Merode. Het originele beeld is in de kapel van de Merode (kerk Westerlo) geplaatst, omdat de handen van het beeld waren afgebroken. Het beeld is hersteld en den handen zijn naar kopie gemaakt van Roos en Marina de Merode (twee dochters van prins Simon de Merode).

Rondom de kapel is een smeedijzeren hek geplaatst.

134	
135	136

Afbeelding 134. Het Riet, met houten gildenlokaal en staande wip

Afbeelding 135. Detail bruggenhoofd brug hoofdtoegang kasteel

Afbeelding 136. Brug hoofdtoegang kasteel

3.2.6. DE WIP

Op het Riet, het open terrein tussen de Grote Markt en de Nete, ligt het terrein van de Sint-Sebastiaansgilde, met een staande wip en bijhorend houten gildelokaal. De constructie is een getuige van een teloor gaande, typische volkssport met een lange traditie en maakt deel uit van het goed bewaarde, authentieke dorpsbeeld van Westerlo.

De houten constructie van de schutsboom werd telkens opnieuw opgericht. De huidige schutsboom werd in 2000 opgericht. Deze is 23m hoog, en heeft een hoofdvogel, twee zijvogels en drie prangen met kleine vogeltjes. Ze is vervaardigd uit lork en werd geschonken door prins de Merode vanuit het kasteeldomein. Naast deze wip zijn de fundamenteën van een oudere wip terug te vinden.

3.2.7. KLEINE BOUWKUNDIGE OBJECTEN

3.2.7.1. Bruggen

Er zijn op het domein een aantal bruggen aanwezig die in hun huidige uitvoering een zekere erfgoedwaarde hebben binnen het kasteeldomein.

Brug bij hoofdtoegang kasteel

Deze brug dateert uit midden 19e eeuw, die bij de omvorming van de tuinen rondom het kasteel naar een landschapspark, is toegevoegd.

De brug aan de hoofdtoegang van het kasteel bestaat uit een ijzeren constructie op bakstenen bruggenhoofden (met speklagen uit natuursteen). Het wegdek bestaat uit bakstenen. De brugleuningen zijn eveneens vervaardigd uit ijzer en zijn vormgegeven met takken (vormgeving van 'cementrustiek', maar hier is geen cement toegepast).

De brug heeft een architecturale waarde.

137	
138	139

Afbeelding 137. Brug tuin oostkant

Afbeelding 138. Onderzijde brug richting Zwaandoncksche dreef.

Afbeelding 139. Het wegsegment van de brug richting Zwaandocksche dreef kent maaibeheer.

Brug tuin oostkant

In de oostelijke tuin bevindt zich nog een brug die de grachtarm van de kasteelvijver overbrugt. Deze brug is wellicht ook toegevoegd midden 19e eeuw bij de omvorming naar een landschapspark. De brug is opgetrokken uit metselwerk (met twee zichtbare ankers). De dekstenen zijn in ijzerzandsteen vervaardigd. Het wegdek bestaat uit zand, wellicht op een bakstenen ondergrond.

De brug heeft een architecturale waarde.

Brug richting Zwaandoncksche dreef

De brug richting Zwaandoncksche dreef is de meest zuidelijke brug over de Varendonkse Beek. De brug sluit aan op een privaat dreefsegment en is afgesloten met een bareel.

De brug is opgetrokken uit metselwerk en het wegdek bestaat uit bakstenen troggewelven op metalen I-liggers. De brug is aan verzakking onderhevig. Het wegdek is aangevuld met aarde. Het wegsegment kent maaibeheer.

140

141

Afbeelding 140. Brug naar dreef Lange Blok.

Afbeelding 141. Aantakking van de duiker onder de Lange Dreef op het grachtenstelsel van het Parkbos.

Brug richting dreef Lange Blok

De brug naar dreef Lange Blok is de meest noordelijke brug over de Varendonkse Beek. De brug sluit aan op een privaat dreefsegment en is afgesloten met een bareel.

De brug heeft bakstenen bruggenhoofden en een wegdek uit beton. Het wegdek is bedekt met aarde en begroeiing. De brug is onderhevig aan inzakking.

Duiker

Het Kaneel stond vroeger door middel van een duikersysteem in verbinding met de Varendonkse Beek. Door het in werking stellen van het Trammetje kon men vroeger het Kanaal/Spiegelvijver vullen en kuisen. Het exacte traject tot de Spiegelvijver is actueel niet meer bekend (mededeling boswachter Marc Croonenborghs).

De duiker is opgetrokken als een bakstenen tunnel en is al lange tijd niet meer functioneel. Langs de kant van de Varendonkse Beek is de duiker niet meer zichtbaar. Mogelijk is deze aan deze zijde verzakt. De aantakking op het grachtenstelsel van het Parkbos is wel nog aanwezig, maar sterk in verval.

142

143

Afbeelding 142. Situering van de bruggen over de Varendonkse beek en situering van de duiker: blauw = brug richting dreef Lange Blok, geel = brug richting Zwaandoncksche dreef, rood = duiker onder Lange dreef. (www.geopunt.be)

Afbeelding 143. Ijskelder: de ingang van de ijskelder ligt ingesleten in de heuvel. De ijskelder heeft zijn functionaliteit al lange tijd verloren, het wegtraject naar de ijskelder toe heeft de neiging te verbossen.

Ijskelder

De ijskelder situeert zich langs de zuidrand van het Parkbos. De situering houdt optimaal rekening met het aanwezige reliëf, namelijk de oplopende Diestiaanheuvel richting Bergom. De ingang van de ijskelder situeert zich op DTM hoogte 23,5 m. Ter referentie, de Spiegelvijver situeert zich op DTM-hoogte 13,7 m. Boven de ijskelder werd er een bosvegetatie aangelegd die niet bijzonder verschilt van de omgeving. Een struiklaag van rododendron creëert beschutting. Direct aanpalend staan 5 bomen, o.a. lork, grove den en tamme kastanje. Deze bomen kennen geen specifieke of individuele waarde en zijn daarom ondergeschikt aan de waarde van de ijskelder. Deze bomen kunnen schade berokkenen aan de ijskelder door wortelopdruk of bij windval. Een inventarisatie van deze bomen in 2020 leerde dat het risico op windval bestaat, waarmee ook de ijskelder beschadigd kan worden.

De ijskelder is bereikbaar via een bospad dat aftakt op drevenstructuur van het Sterbos. Dit bospad heeft een meer organische vorm ten opzichte van de strakke geometrie van het Sterbos.

	144	
145	146	147

Afbeelding 144. Poort oostkant parkbos

Afbeelding 145. Poort zuidoostelijke hoek domein

Afbeelding 146. Uitgang Hoge dreef met draadafsluiting

Afbeelding 147. Poort aan boswachterswoning

Poorten langs de randzone

Het Parkbos wordt omgeven door verschillende wegen. Waar de boswegen op deze openbare wegen uitkomen, zijn op enkele locaties poorten geplaatst:

- Langs de oostkant van het Parkbos staat een poort die uitkomt op de dreef met moeraseden (verlengde van D.10). Langs weerskanten van deze poort staat een plataan van zo'n 100 jaar oud.
- In de zuidoostelijke hoek van het domein staat een poort. Het wegtracé naar deze poort is in onbruik geraakt.
- Langs de Hoge Dreef komen op twee plaatsen dreven uit. Telkens is er enkel een draadafsluiting voorzien (in het verlengde van D.7 en ter hoogte van het kruispunt van D.6 en D.11). (geen erfgoedwaarde)
- Langs de Diestsebaan staat er een poort die toegang geeft tot D.8 en de aanpalende boswachterswoning.

148	149	150
151	152	153
154		

Afbeelding 148. Scheuren in de oostvleugel (NW-zijde).

Afbeelding 149. Scheuren in de oostvleugel (NW-zijde).

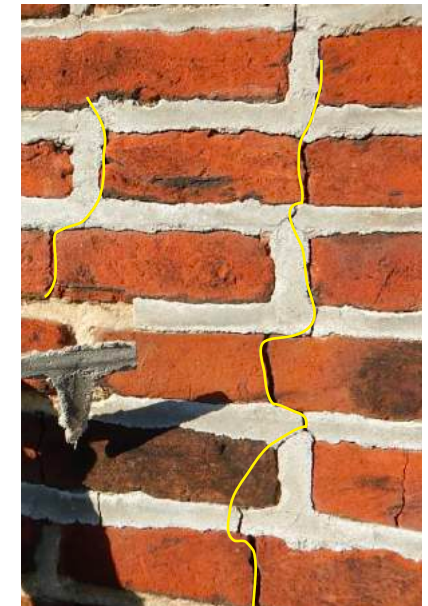
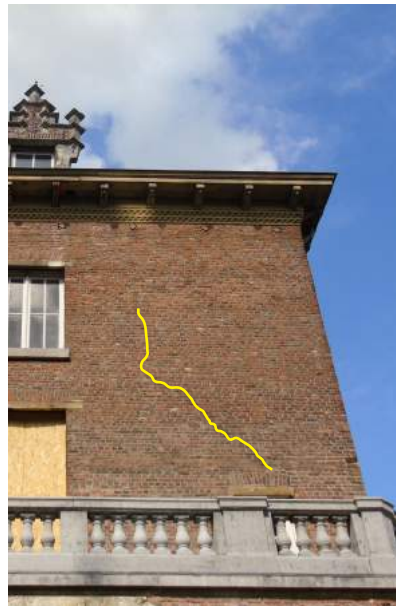
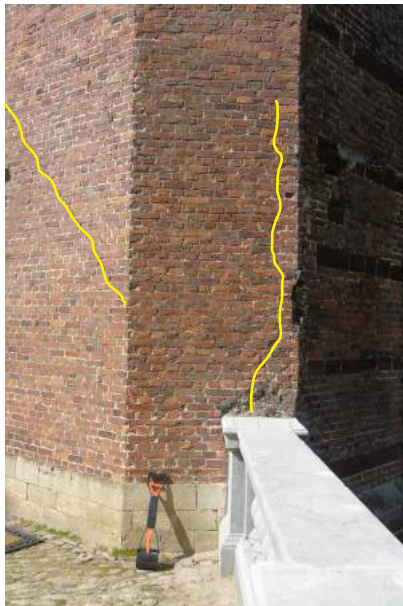
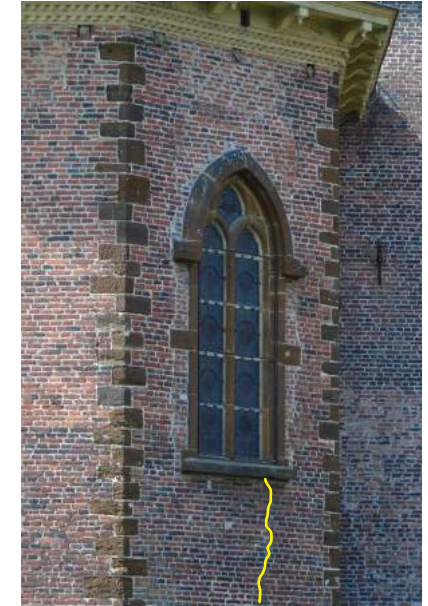
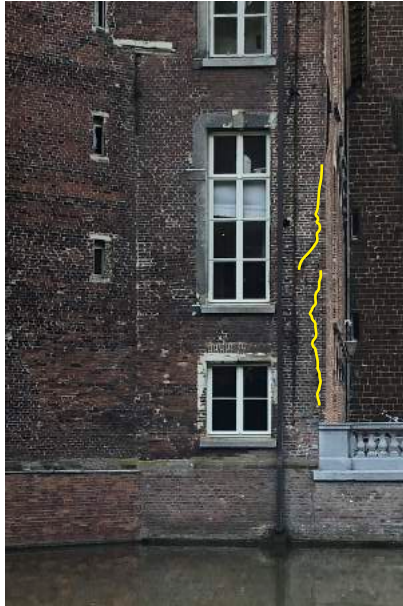
Afbeelding 150. Scheur aan de Z-zijde van de kapel.

Afbeelding 151. Scheuren in de westelijke toren.

Afbeelding 152. Scheuren in de westelijke toren.

Afbeelding 153. Scheuren in de topgevels van de dakkapellen.

Afbeelding 154. Scheuren in de schoorstenen. (verslag MoWa 2019, p. 17)

3.3. DIAGNOSE - BOUWKUNDIG ERFGOED

De diagnose van het bouwkundig erfgoed op het kasteeldomein is gebaseerd op de visu vaststellingen (dd. 13.05.2020, 10.08.2020 en 11.08.2020). Voor het kasteel is ook het laatste verslag van Monumentenwacht (11225/2019/B, dd. 23.01.2019, 27.02.2019 en 29.07.2019) gehanteerd. Enkel het kasteel wordt in dit verslag behandeld.

Onderstaande diagnosenota geeft een inzicht in de algemene toestand van het bouwkundig erfgoed op het kasteeldomein en zal aangeven of er meer doorgedreven vooronderzoeken noodzakelijk zijn. De nota vormt eveneens het aanknopingspunt voor de beheersmaatregelen die in hoofdstuk 6 beschreven zullen worden. In hoofdstuk 6 volgen met andere woorden antwoorden op de bouwfysische knelpunten die hier beschreven staan.

3.3.1. KASTEEL

Het kasteel vertoont een aantal structurele problemen die verder onderzocht moeten worden. Deze problematiek komt als eerste aan bod in onderstaande diagnosenota. Vervolgens wordt het exterieur van het kasteel behandeld dat zich over het algemeen in een matige staat bevindt. Het interieur is over het algemeen in goede staat en vertoont weinig gebreken. Vooral de ruimtes die niet meer gebruikt en dus niet meer onderhouden worden, zoals bijvoorbeeld de zolderverdieping, verkeren in minder goede staat.

In onderstaande tabellen wordt, naast de probleemstelling en oorzaak, ook telkens het onderdeel van het gebouw (OG) waar de schade zich situeert, aangegeven. Hierbij wordt de volgende nummering gehanteerd: westelijke toren (1), toegangspoort en zuilengalerij (2), zuidvleugel (3), donjon (4), oostvleugel (5), binnenplaats (6) en toegangsbrug (7). Vervolgens wordt het betreffende gebouwonderdeel geduid en wordt er een verwijzing gemaakt naar het verslag van Monumentenwacht, indien van toepassing.

3.3.1.1. Structuur

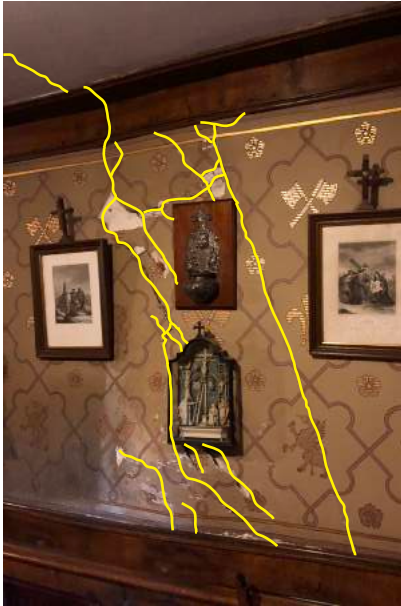
3.3.1.1.1. Scheurvorming

Zowel het exterieur als het interieur van het kasteel vertonen op verschillende plaatsen (oude) scheurvorming. Het is noodzakelijk om alle scheuren, per gebouwonderdeel, in detail te inventariseren en de oorzaak van de scheuren na te gaan zodat vervolgens een gepast behandelingsvoorstel geformuleerd kan worden. Ook is het van belang om na te gaan of de scheuren zich nog verderzetten of gestabiliseerd zijn (bijvoorbeeld door middel van scheurmeters). De uitvoering van een stabiliteits-technisch vooronderzoek (eventueel met inbegrip van een funderingsonderzoek), per gebouwonderdeel, dringt zich met andere woorden op.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Exterieur				
Het exterieur van het kasteel vertoont verspreid over alle bakstenen gevels (oude) scheurvorming. Vooral in de westelijke toren en in de oostvleugel (NW-zijde) tekenen de scheuren zich sterker af. Via de scheuren kan niet alleen vocht infiltreren in de constructie, maar bepaalde scheuren zorgen mogelijk ook voor een instabiliteit van (delen van) het gebouw.	Een stabiliteits-technisch vooronderzoek, met inbegrip van een funderingsonderzoek, dringt zich op om meer inzicht te krijgen over de oorzaak van de scheurvorming.	1, 2, 3 en 5 met sterkere scheurvorming in 1 en 5 (NW)	Verspreid over de bakstenen gevels	A2019/02, p. 33 en 34
In de topgevels van de dakkapellen is scheurvorming aanwezig met gevaar voor wegvallend steenwerk tot gevolg. Sommige hoekbekroningen hellen over. Ook in de schoorstenen is er plaatselijk scheurvorming.	Roestige ankers, sierbekroningen en andere elementen zetten, ten gevolge van roestvorming, uit en drukken het baksteenmetselwerk uit elkaar.	1, 2, 3 en 5 1, 3, 4 en 5	Topgevels dakkapellen Schoorstenen	A2019/07, p. 16, 17 en 18 A2019/04, p. 21 en 22

155	156	157	158
159	160	161	

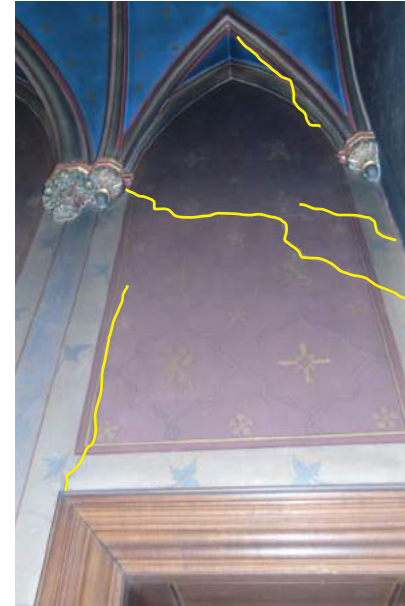
Afbeelding 155. Scheuren in de kapel (niveau kelder).

Afbeelding 156. Scheuren in de kapel (niveau bel-étage): wanden en plafonds.

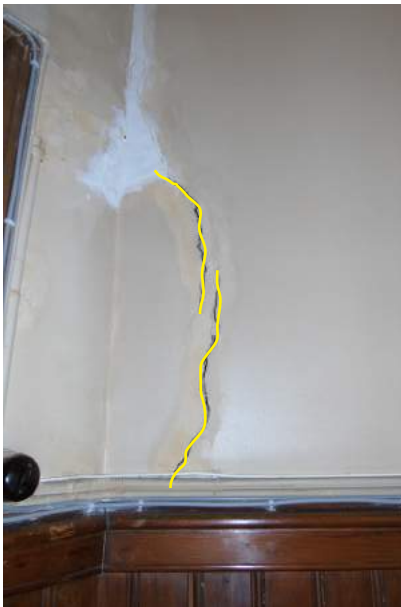
Afbeelding 157. Scheuren in de kapel (niveau bel-étage): wanden en plafonds.

Afbeelding 158. Scheuren in de kapel (niveau bel-étage): wanden.

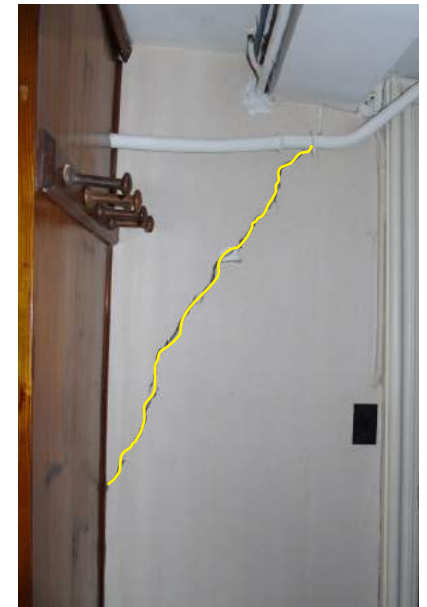
Afbeelding 159. Scheuren in de oostvleugel: traphal aan de NW-zijde.

Afbeelding 160. Scheuren in de oostvleugel: traphal aan de NW-zijde.

Afbeelding 161. Scheuren in de oostvleugel: traphal aan de NW-zijde.

Interieur				
In de kapel (niveau kelder) tekenen er zich twee evenwijdige scheuren af in de muren, op ongeveer 1 meter afstand van de oorspronkelijke buitenmuur. Deze scheuren lopen door in de vloer en in het plafond. Daarnaast tekenen er zich eveneens scheuren af boven de deuren die leiden naar de balkons boven de sacristie en de biechtstoel (niveau bel-étage). Ook in het plafondgewelf zetten deze scheuren zich verder. Het gaat om een symmetrisch schadepatroon wat erop wijst dat de kapel mogelijk aan het wegzakken is.	Een stabiliteits-technisch vooronderzoek, met inbegrip van een funderingsonderzoek, dringt zich op om meer inzicht te krijgen over de oorzaak van de scheurvorming.	5	Oostvleugel: kapel	/
In de traphal aan de NW-zijde van de oostvleugel tekenen er zich verschillende scheuren af in de wanden en plafonds, en dit over de verdiepingen heen. De scheuren zijn structureel. Deze scheurvorming staat wellicht in verband met de scheurvorming die in deze zone zichtbaar is aan de exterieurzijde.		5	Oostvleugel: traphal aan de NW-zijde	/
In de zuidvleugel en in de westelijke toren tekenen er zich verschillende scheuren af in de wanden en plafonds, en dit over de verdiepingen heen. De scheuren zijn structureel.		1 en 3	Westelijke toren en zuidvleugel: wanden en plafonds	/

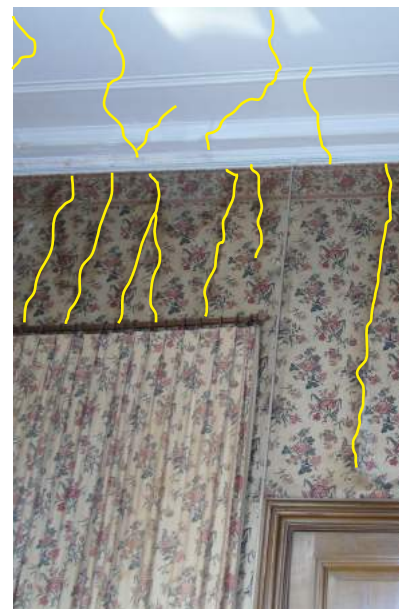
162	163	164	165
-----	-----	-----	-----

Afbeelding 162. Scheuren in de zuidvleugel.

Afbeelding 163. Scheuren in de zuidvleugel.

Afbeelding 164. Scheuren in de zuidvleugel.

Afbeelding 165. Scheuren in de westelijke toren.

166	167	168	169
170	171	172	173

Afbeelding 166. Inrottingen van de houten dakstructuur op de zolderverdieping.

Afbeelding 167. Zuidelijke raveelbalk in de vestibule van de donjon.

Afbeelding 168. Aangetaste MB-kop en verschoven anker. (verslag Patrimoon 2020, p. 42)

Afbeelding 169. Aangetaste MB-kop en verschoven anker. (verslag Patrimoon 2020, p. 41)

Afbeelding 170. Aangetast korbeel. (verslag Patrimoon 2020, p. 49)

Afbeelding 171. Aangetaste MB-kop. (verslag Patrimoon 2020, p. 61)

Afbeelding 172. Aangetast korbeel. (verslag Patrimoon 2020, p. 72)

Afbeelding 173. Scheur in MB. (verslag Patrimoon 2020, p. 78)

3.3.1.1.2. Houten structuren

Het is noodzakelijk om de toestand van alle houten structuren (vloer- en dakstructuren), per gebouwonderdeel, gedetailleerd in kaart te brengen aan de hand van visuele inspecties en resistographboringen. Voor de zolderverdieping van de donjon werd dit reeds uitgevoerd. Hiervoor wordt verwezen naar de desbetreffende rapporten van Patrimoon en Triconsult. Voor de overige zones dringt de uitvoering van een stabiliteits-technisch vooronderzoek, per gebouwonderdeel, zich op.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Op de zolderverdieping van de zuid- en oostvleugel zijn op verschillende plaatsen aantastingen/inrottingen van de houten dakstructuur zichtbaar.	De schadefenomenen zijn het gevolg van een sterke en jarenlange degradatie van de houten structuur door vocht en houtborende insecten.	3 en 5	Zuid- en oostvleugel: dakstructuur	/
In de vestibule in de donjon werden ter hoogte van het raveel van de haardconstructie aan de ZW-zijde verkruiemelingen vastgesteld aan de zuidelijke raveelbalk.	Het betreft verkruiemeld voegwerk tussen de witte natuurstenen console en de console eronder. De verkruiemeling is wellicht het gevolg van thermische effecten, de consoles zitten alleszins nog stevig vast in de muur.	4	Donjon: vestibule, raveelconstructie ZW-zijde	/
De raveelbalken (en ook andere (kinder)balken) in de vestibule vertonen sporen van houtaantasting. Het is niet duidelijk of de aantasting op dit moment nog actief is of niet. De aantasting lijkt vooral oppervlakkig te zijn, maar het uitvoeren van resistographboringen en een houtbehandeling is aangewezen.	De schadefenomenen zijn het gevolg van een sterke en jarenlange degradatie van de houten structuur door vocht en houtborende insecten.	4	Donjon: vestibule	/
In maart 2020 werd er een stabiliteits-technisch vooronderzoek uitgevoerd naar de staat van de houten structuur boven de ridderzaal in de donjon. Het onderzoek werd uitgevoerd door Patrimoon. Uit vaststellingen in situ bleek in eerste instantie dat de sectie van de moerbalken en van de korbelen behoorlijk is, maar dat deze houtstructuren sporen van houtaantasting vertonen. Ter hoogte van de zones die in aanraking staan met (vochtig) baksteenmetselwerk is het hout bijna volledig weggevreten. De uitvliegopeningen verraden de aanwezigheid van kleine en grote klopkever. De kleine klopkever genereert een oppervlakkige aantasting, maar de grote klopkever kan ernstige schade veroorzaken tot in de kern van de houtsecties. Op basis van een visuele inspectie kon reeds een sterke degradatie van de houten structuur worden vastgesteld, maar de resultaten uit de daarna volgende resistographboringen bleken alarmerend.	De schadefenomenen zijn het gevolg van een sterke en jarenlange degradatie van de houten structuur door vocht en houtborende insecten. Anderzijds is de schade gelieerd aan zettingen van de structuur, mogelijk ook deels te wijten aan de aanpassing van de dakstructuur. Zo is er ter hoogte van de zolderverdieping van de donjon een bouwnaad aanwezig die mogelijks wijst op een ophoging van het dak. Mogelijks werd er bij deze wijziging niet voldoende rekening gehouden met de draagkracht van de bestaande vloerconstructie.	4	Donjon: houten structuur	A2019/01, p. 31 en 32

174	175	176
177	178	179

Afbeelding 174. Overzicht
toestand MB-koppen. (verslag
Patrimoon 2020, p. 94)

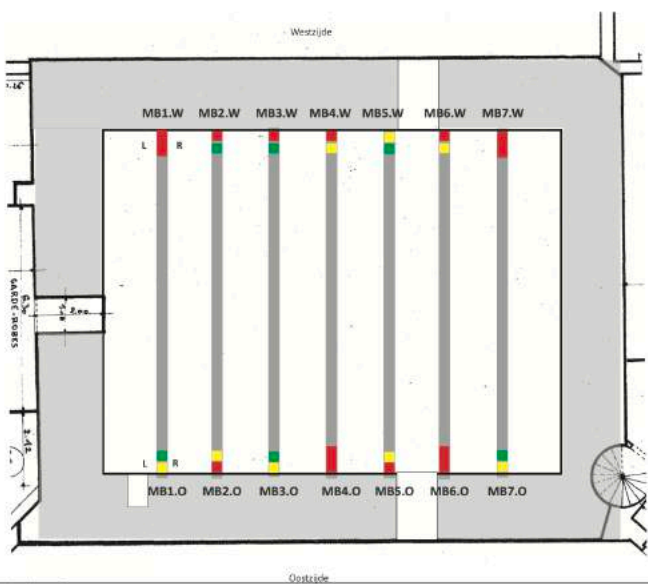
Afbeelding 175. Zone waar
de vloer werd opengelegd.

Afbeelding 176. Aangetaste
spantvoet. (verslag Patrimoon
2020, p. 23)

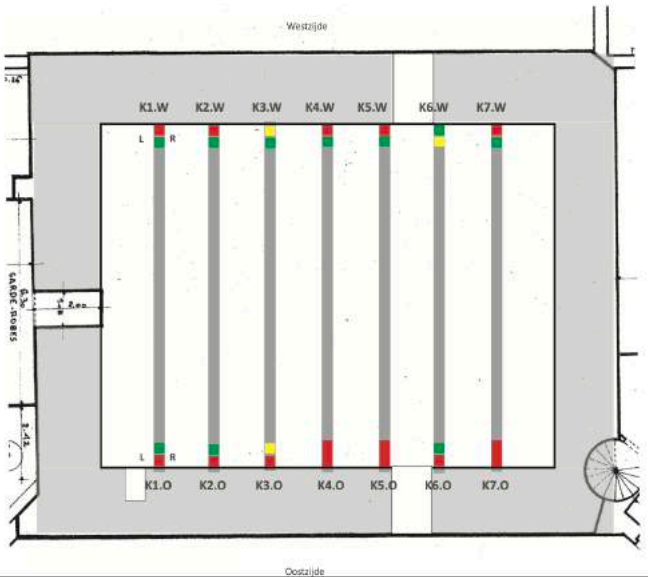
Afbeelding 177. Overzicht
toestand korbelen. (verslag
Patrimoon 2020, p. 94)

Afbeelding 178. Aangetaste
spantvoet. (verslag Patrimoon
2020, p. 25)

Afbeelding 179. Aangetaste
spantvoet. (verslag Patrimoon
2020, p. 26)

Afb. 19. Evaluatie moerbalken © Patrimoon BVBA

Afb. 20. Evaluatie korbelen © Patrimoon BVBA

Er werd vastgesteld dat de houtaantasting van de moerbalken en korbelen aanzienlijk was: - Zo goed als alle korbelen zijn ter hoogte van de opleg sterk aangetast, vooral de conditietoestand van de oostelijke korbelen is problematisch. Alle balkkoppen zijn hier sterk tot volledig ingerot. Enkele korbelen (K4.O, K5.O en K7.O) geven zelfs tot 50 cm van de opleg weinig tot geen weerstand. - Wat de moerbalken betreft, is er een matige tot sterke aantasting van alle balkkoppen. De balkkoppen MB2.W, MB3.W, MB5.W, MB6.W, MB2.O en MB6.O zijn er slecht aan toe. Ook hier doet de aantasting zich op langere afstand van de opleg voor. Zo zijn MB1.W, MB7.W, MB4.O en MB6.O al minstens tot 30 cm van de opleg sterk ingerot. - Ook de kolommen/spanten zijn tot 60 cm hoog ingerot ten gevolge van vocht en grote klopkver. Door de sterke vermolming van de moerbalkkoppen is de opleg onvoldoende draagkrachtig. Bovendien heeft de inrotting reeds geresulteerd in een verzakking waardoor enkele muurankers zijn uitgeschoven of zelfs zijn doorgescheurd. Het is onduidelijk of de gevelankers bijgevolg nog functioneel zijn. Verschillende ijzerzandstenen consoles zijn doorgebarsten of schilferen af onder invloed van de neerwaartse spatkrachten van de dakspanten. Daarnaast zijn er ook enkele schuin aflopende scheuren in het metselwerk rondom de moerbalken aanwezig, onder andere bij MB4.W. Rondom K5.O is een deel van het metselwerk afgescheurd. Tot slot dient de vraag gesteld te worden in hoeverre de ingerotte korbelen de neerwaartse spatkrachten afkomstig van de dakspanten nog kunnen opvangen. De conditietoestand van de structuur brengt mogelijks de stabiliteit ervan in het gedrang.				
---	--	--	--	--

Op basis van bovenstaande vaststellingen en nadat een deel van de vloerconstructie werd open gelegd (niet alleen om de opleg van de moerbalken beter te kunnen bekijken, maar eveneens om te bekijken op welke wijze schorings- en stuttingswerken zouden kunnen worden uitgevoerd en op welke wijze herstel van de moerbalken en korbelen zou aangepakt kunnen worden), werd er een stabiliteitsadvies verleend door Triconsult.

In de 1ste fase dienen er een aantal dringende instandhoudingswerken te worden uitgevoerd (deze werden reeds opgestart in augustus 2020): het ophangen van de moerbalken aan de erboven gelegen spantconstructie, het stutten van de houten kolommen die deze spanten dragen en het curatief en preventief behandelen (dieptebehandeling) van de houten structuur. De schoring is niet alleen noodzakelijk om de standzekerheid van de structuur te garanderen, maar is bovendien ook noodzakelijk om de nodige herstellingen aan de houten structuur op middellange termijn te kunnen uitvoeren.

Pas na de 1ste fase is het mogelijk om verder onderzoek te doen en een dossier op te stellen voor het effectieve herstel van de houten structuur.

180	181	
182	183	184

Afbeelding 180. Verzakking in de gang aan de NO-zijde van de oostvleugel.

Afbeelding 181. De deuren zijn reeds bijgescheurd, maar ze slepen nog steeds.

Afbeelding 182. De deuren slepen.

Afbeelding 183. Scheuren in de supraporta aan de NO-zijde van de oostvleugel.

Afbeelding 184. Omkaste stalen poutrel in de kelder.

3.3.1.1.3. Scheefstand/verzakkingen

De vloer aan de NO-zijde van de oostvleugel vertoont op de verschillende verdiepingen een verzakking. De verzakking situeert zich ter hoogte van de muur die in de 19de eeuw als scheiding tussen de salons en de gang aan de NO-zijde van de oostvleugel werd aangebracht. Het is van belang dat er verder onderzoek wordt uitgevoerd naar deze verzakkingen.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Ter hoogte van de NO-zijde van de oostvleugel is er zowel op de bel-étage, de eerste als tweede verdieping (zolderverdieping) een verzakking zichtbaar in de vloer. De verzakking situeert zich ter hoogte van de muur die in de 19de eeuw werd toegevoegd in deze vleugel om zo een gang te creëren aan de NO-zijde van de salons (zie ook historische nota). In de kelder is zichtbaar dat er een stalen poutrel (omkast) werd geplaatst ter ondersteuning van de muur, maar deze blijkt niet voldoende draagkrachtig te zijn om het gewicht van de muur erboven op te vangen. Verder heeft de verzakking ervoor gezorgd dat de deuren op de bel-étage, die opendraaien naar de gang toe, erg slepen. De deuren werden verschillende jaren geleden al eens bijgeschuurd, maar slepen ondertussen opnieuw. De verzakking is met andere woorden nog steeds actief. Ook de supraporta's aan de NO-zijde van het salon met goudleder (K.O.02) zijn ten gevolge van deze verzakking gescheurd. De deuren op de eerste verdieping slepen veel minder, aangezien de deuren hier opendraaien naar de salons en niet naar de gang toe.	De scheidingsmuur tussen de gang en de salons werd in de 19de eeuw toegevoegd en wordt ondersteund door een stalen poutrel die niet voldoende draagkrachtig is om het gewicht van de muur erboven te dragen. Hierdoor ontstaat er een verzakking. Het is van belang dat er verder onderzoek wordt uitgevoerd naar de verzakkingen.	5	Oostvleugel: NO-zijde t.h.v. de muur tussen de gang en de salons	/

185	186	187	188
189	190	191	192

Afbeelding 185. De leien zijn plaatselijk weggeschoven. (verslag MoWa 2019, p. 12)

Afbeelding 186. De leien zijn plaatselijk weggeschoven. (verslag MoWa 2019, p. 12)

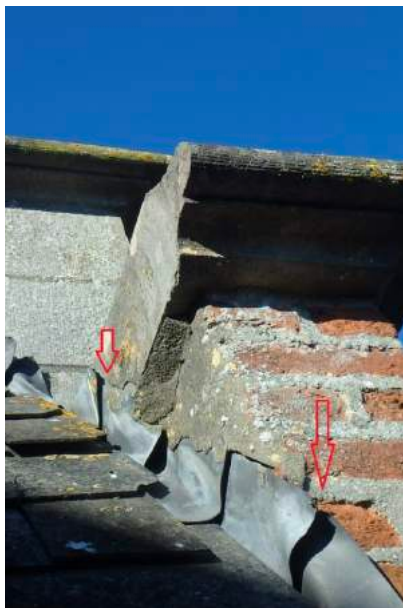
Afbeelding 187. De leien daken vertonen mosvorming.

Afbeelding 188. De loden aansluitingen staan plaatselijk open. (verslag MoWa 2019, p. 13)

Afbeelding 189. De loden aansluitingen staan plaatselijk open. (verslag MoWa 2019, p. 14)

Afbeelding 191. De roofing is koud opgetrokken tegen de schoorstenen. (verslag MoWa 2019, p. 14)

Afbeelding 190. De mortel scheurt plaatselijk los. (verslag MoWa 2019, p. 14)

Afbeelding 192. De loden aansluitingen zijn plaatselijk niet goed ingewerkt in het baksteenmetselwerk. (verslag MoWa 2019, p. 14)

3.3.1.2. Exterieur

3.3.1.2.1. Bedaking

Dakbedekking

De leien van de dakruiter en hoektorens van de donjon werden reeds vernieuwd en zijn in goede staat. De rest van de dakbedekking is in een redelijke staat. Op verschillende plaatsen zijn er leien weggevallen met vochtindringing tot gevolg. De vezelcementleien voldoen, maar zijn mogelijk asbesthoudend. De daken kunnen niet veilig gecontroleerd of hersteld worden door het ontbreken van de nodige Europees genormeerde ladderhaken en/of ankerpunten.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Plaatselijk zijn er leien beschadigd, scheefgezakt, weggevallen of bloot vernageld met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.	1, 2, 3, (4) en 5	Alle daken, m.u.v. de dakruiter + hoektorens van de donjon	A2019/10, p. 11 en 12
De leien daken vertonen mosvorming.		1, 2, 3, (4) en 5		/
Verschillende daken zijn afgewerkt met vezelcementleien, bevestigd met koperen leihaken. Deze leien zijn mogelijk asbesthoudend. Aangezien de leien oppervlakkig verweerd zijn, kunnen er gevaarlijke asbestvezels vrijkomen. De opmaak van een asbestinventaris is dan ook aanbevolen.	Het gebruik van asbesthoudend materiaal (vermoedelijk).	1, 2, 3 en 5		A2019/10, p. 11 en 12
De daken zijn momenteel niet permanent toegankelijkheid.	Er ontbreken Europees genormeerde ladderhaken en/of ankerpunten.	1, 2, 3, 4 en 5	Alle daken	A2019/24, p. 8

Dakaansluitingen en dakdoorbrekingen

De dakaansluitingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Ze sluiten echter niet (meer) overal waterdicht aan met vochtindringing tot gevolg. De dakdoorbrekingen betreffen voornamelijk dakkapellen, schoorstenen en verluchtingsbuizen. Het voegwerk van deze elementen is over het algemeen uitgespoeld en de dekstenen zijn plaatselijk gescheurd.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Dakaansluitingen				
De loodaansluitingen of aansluitingen uit andere materialen (zoals mortel of rubber) met de goten, dekstenen, dakkapellen en schoorstenen komen plaatselijk los, zijn opgewaaid, naar voren geplooid of sluiten niet (meer) waterdicht aan met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud. Sommige aansluitingen zijn niet vakkundig aangebracht.	1, 2, 3, 4 en 5	Alle daken	A2019/19, p. 13, 14 en 15
Plaatselijk, bv. bij het zuidelijk dakdeel van de oostvleugel, is de roofing koud opgetrokken tegen de schoorstenen wat op termijn zal loskomen.	De aansluiting tussen het opgaand muurwerk en de roofing is niet vakkundig aangebracht, maar koud uitgevoerd.	5 (Z-zijde)	Daken met roofing	

193	194	195	196
197	198	199	200

Afbeelding 193. Putcorrosie in de dakaansluiting. (verslag MoWa 2019, p. 23)

Afbeelding 194. De tape is losgekomen. (verslag MoWa 2019, p. 25)

Afbeelding 195. Korstmossen op de dakkapellen.

Afbeelding 196. Schade aan het steenwerk en voegwerk. (verslag MoWa 2019, p. 17)

Afbeelding 197. Scheur in witstenen raamlatei. (verslag MoWa 2019, p. 17)

Afbeelding 198. Verzwakt steenwerk boven houten latei. (verslag MoWa 2019, p. 18)

Afbeelding 199. Schade aan de witstenen schoorsteenrand. (verslag MoWa 2019, p. 22)

Afbeelding 200. Kapjes van de verluchtingsbuizen ontbreken. (verslag MoWa 2019, p. 24)

Plaatselijk, bv. bij het noordwestelijk dakdeel van de zuidvleugel, vertoont de dakaansluiting van een zinken verluchttingsbuis sterke putcorrosie. De aansluiting is erg dun geworden en onderaan licht gescheurd met vochtindringing tot gevolg.	De schade is het gevolg van elektrolyse tussen verschillende metalen: het druijpwater van de koperen leihaakjes zorgt voor een versnelde verwerking van het zink.	3 (NW-zijde)	Dakaansluitingen met zinken verluchttingsbuizen	A2019/06, p. 23
De rubberen dakbedekking van de zuilengalerij is op enkele plaatsen koud opgetrokken en niet voorzien van afdeklood. Op plaatsen waar het rubber loskomt van het opgaand muurwerk of de deurdorpels is vochtindringing mogelijk. Ook zijn er plaatselijk herstellingen uitgevoerd met tape.	De aansluiting tussen het opgaand muurwerk en het rubber is niet overal correct aangebracht, maar koud uitgevoerd. Daarnaast is er geen afdeklood voorzien. De tape-aanwerkingen zijn niet duurzaam.	2	Dak zuilengalerij uit rubber	A2019/30, p. 24 en 25
Dakdoorbrekingen				
Dakkapellen				
Het baksteenmetselwerk van de topgevels van de dakkapellen is plaatselijk beschadigd door vocht en vorst.	Afwisselende vorst- en dooicycli.	1, 2, 3 en 5	Topgevels dakkapellen	A2019/07, p. 16, 17 en 18
De topgevels van de dakkapellen vertonen zones met uitgespoeld voegwerk.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden. Scheuren in de dekstenen ontstaan vaak door restanten van roestige bekroningen.			
De witstenen dekstenen ter bedekking van de topgevels van de dakkapellen zijn plaatselijk sterk verweerd. De dekstenen zijn plaatselijk gescheurd en vertonen mosvorming.				
De witstenen lateien zijn plaatselijk gescheurd en een weinig verzakt. Op sommige plaatsen zijn de witstenen lateien vervangen door hout waardoor het bovenliggend baksteenmetselwerk is verzwakt.	De raamlateien worden niet altijd voldoende ondersteund waardoor scheurvorming ontstaat. Hout is minder stevig dan natuursteen.			
Schoorstenen				
Op plaatsen waar er een witstenen schoorsteenrand aanwezig is, vertoont deze plaatselijk (sterke) scheurvorming en zijn er stukken natuursteen weggevallen. Ook de met siliconen verkleefde stukken vallen plaatselijk weg. De schoorsteenrand vertoont mosvorming.	De scheurvorming wordt grotendeels veroorzaakt door spanningen ten gevolge van roest in de verankeringen van de ijzeren sierbekroning.	1, 3, 4 en 5	Alle schoorstenen met witstenen randen	A2019/04, p. 21 en 22
De schoorstenen vertonen zones met uitgespoeld voegwerk.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.		Alle schoorstenen	
Bij sommige schoorstenen scheurt de dunne laag voegwerk onderaan de schoorsteen los en/of is het voegwerk zelfs grotendeels weggevallen.				
Verluchttingsbuizen				
De afdekkapjes van de verluchttingsbuizen ontbreken op verschillende plaatsen met vochtindringing tot gevolg.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en een gebrek aan onderhoud.	3 en 5	Verluchttingsbuizen	A2019/05, p. 24

201	202	203	204
205	206	207	

Afbeelding 201. Scheur in soldeernaad tapbuis. (verslag MoWa 2019, p. 28)

Afbeelding 202. Scheur in soldeernaad gootbodem. (verslag MoWa 2019, p. 28)

Afbeelding 203. Scheur in soldeernaad gootbodem. (verslag MoWa 2019, p. 29)

Afbeelding 204. Roofingherstelling is losgekomen. (verslag MoWa 2019, p. 28)

Afbeelding 205. Roestige sierbekroning op schoorsteen.

Afbeelding 206. Roestige sierbekroning op kapel.

Afbeelding 207. Roestige sierbekroning op schoorsteen.

Regenwaterafvoersysteem

Over het algemeen is het regenwaterafvoersysteem in een redelijke staat. Op enkele plaatsen zijn de soldeernaden van gootbodems en -opstanden ingescheurd met lekken tot gevolg. De goten zijn over het algemeen vervuild.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De oude afvoeren (pvc en zink) en nieuwe afvoeren (koper en zink) zijn in goede staat. Dit geldt eveneens voor de goten in koper en zink. De beugels van de afvoeren zijn over het algemeen roestig. De afvoeren in PVC zijn storend.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden. Ongeschikte materiaalkeuze.	1, 2, 3, 4 en 5	Alle afvoeren	A2019/08, p. 27 en 28
De soldeernaden van de binnen- en buitenopstanden zijn plaatselijk gescheurd met vochtindringing tot gevolg.	De scheurvorming wordt doorgaans veroorzaakt door onvoldoende uitzettingsvermogen in de lengterichting onder invloed van de thermische werking.		Alle goten	
De soldeernaden van de tapbuizen zijn plaatselijk gescheurd met vochtindringing tot gevolg.	De oorzaak hiervan is doorgaans dat het houtwerk van de kroonlijst te nauw aansluit met de tapbuizen.			
De goten, voornamelijk aan de NO-zijde van de oostvleugel, zijn sterk vervuild met mos. Aangezien er zich mogelijk asbestvezels van de vezelcementleien in de goten bevinden, dient hierover eerst uitsluitel te zijn via de opmaak van een asbestinventaris vooraleer de goten gereinigd worden.	Gebrekkig onderhoud.	1, 2, 3, 4 en 5, met in het bijzonder 5		
De gootrand sluit niet overal waterdicht aan met het onderliggend houtwerk met vochtindringing tot gevolg.	De aansluiting is niet vakkundig aangebracht.	1, 2, 3, 4 en 5		
Plaatselijk zijn er herstellingen uitgevoerd met roofing. Deze herstellingen komen los.	Onoordeelkundige herstelling.			

Dakbekroningen

De dakbekroningen zijn over het algemeen in een redelijke staat. De bekroningen zijn over het algemeen roestig.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De sierbekroningen van de schoorstenen zijn over het algemeen roestig met schade aan het onderliggende steenwerk tot gevolg.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	1, 3, 4 en 5	Alle sierbekroningen	A2019/20, p. 34

208	209	210	211
212	213	214	215

Afbeelding 208. Aangetaste beboarding.

Afbeelding 209. Sporen van oude vochtplekken.

Afbeelding 210. Aangetaste muurplaat en kepervoet.

Afbeelding 211. Gootklos die is weggefallen. (verslag MoWa 2019, p. 30)

Afbeelding 212. Roestige smeedijzeren verankeringen. (verslag MoWa 2019, p. 29)

Afbeelding 213. Schade aan het steenwerk en voegwerk.

Afbeelding 214. Voegwerk dat is uitgespoeld.

Afbeelding 215. Groene aanslag op vochtige zones.

Daktimmer en dakstructuur

De daktimmer is op de meeste plaatsen afgewerkt waardoor de staat niet in detail beoordeeld kon worden. Plaatselijk is de daktimmer echter wel aangetast of weggevreten. De vochttekeningen op de binnenafwerkingen doet vermoeden dat er nog meerdere delen van de daktimmer en dakstructuur zijn aangetast dan op het eerste zicht zichtbaar is.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De daktimmer is op de meeste plaatsen afgewerkt en dus niet zichtbaar. Op verschillende plaatsen zijn er sporen van oude lekken aanwezig wat doet vermoeden dat de daktimmer op deze plaatsen is aangetast. Op plaatsen waar de daktimmer wel zichtbaar is, is de houten bebording weggevreten of ingerot.	De schadefenomenen zijn het gevolg van oude lekken en een aantasting door houtborende insecten.	1, 2, 3, 4 en 5	De daktimmer van alle daken	/
Ter hoogte van de aansluiting tussen de zuidvleugel en de donjon (W-hoek) is de muurplaat plaatselijk weggerot waardoor de kepervoet niet meer ondersteund wordt.	Een gootklos is ter hoogte van deze zone ingerot en weggevallen waardoor vochtindringing mogelijk was en de structuur binnenin kon worden aangetast.	W-hoek tussen 4 en 5	Muurplaat, kepervoet en gootklos	A2019/03, p. 30
De ijzeren verankeringen van de dakstructuur van de hoektorens van de donjon met het onderliggend baksteenmetselwerk zijn sterk roestig en erg dun geworden.	Roest ten gevolge van oxidatie en een blootstelling aan vocht.	4	Donjon: hoektorens	A2019/18, p. 29

3.3.1.2.2. Gevels

Baksteenmetselwerk

Het baksteenmetselwerk is over het algemeen in een redelijke staat. Plaatselijk is het steenwerk sterk aangetast door vocht, vorst en zouten. Verspreid over de gevels zijn enkele zones voegwerk sterk uitgespoeld. Voornamelijk bij de stootvoegen van de bakstenen plint van de oostvleugel is dit het geval.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het baksteenmetselwerk is plaatselijk beschadigd door vocht, vorst en zouten.	Afwisselende vorst- en dooicycli.	1, 2, 3 en 5	Alle bakstenen gevels	A2019/02, p. 33 en 34
De gevels vertonen zones met uigespoeld voegwerk. Hierdoor zit het baksteenmetselwerk op sommige plaatsen volledig los.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.			
Voornamelijk de stootvoegen van de bakstenen plint ter hoogte van de oostvleugel zijn plaatselijk sterk uitgespoeld.	De zinken kraallijst onder de bovenliggende waterlijst is sterk verweerd.	5	Oostvleugel: bakstenen plint	/
Plaatselijk vertoont het baksteenmetselwerk groenaanslag en dit voornamelijk in de plintzones en rond regenwaterafvoeren.	Zones die onderhevig zijn aan vocht.	1, 2, 3 en 5	Plintzones en rond RW-afvoeren	

216	217	218	219
220	221	222	223

Afbeelding 216. Vervuilde witstenen waterlijst en voorkomen van korstmossen.

Afbeelding 217. Vervuilde en verweerde witstenen.

Afbeelding 218. Verweerde witstenen negblokken.

Afbeelding 219. Schade aan de ijzerzandsteen: de buitenste laag springt af.

Afbeelding 220. Schade aan de ijzerzandsteen: verpoedering.

Afbeelding 221. Schade aan de ijzerzandsteen: de buitenste laag springt af.

Afbeelding 222. Vroegere herstelling die opnieuw loskomt.

Afbeelding 223. Roestige muurankers.

Natuursteen

De witstenen onderdelen zijn over het algemeen in een relatief goede staat. De witsteen is verweerd, maar vooral vervuild. Zones die vochtbelast zijn, vertonen mosvorming. De blauwe hardsteen van het toegangsportaal tot de donjon en van de balustrade op de zuilengalerij werd in 2019 gerestaureerd en is met andere woorden in goede staat.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De witstenen elementen zijn plaatselijk verweerd en vervuild.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden. Zones die onderhevig zijn aan vocht.	1, 2, 3 en 5	Witstenen elementen	/
De witstenen waterlijst boven de bakstenen plint (oostvleugel) vertoont mosvorming (vooral korstmossen).		5	Witstenen waterlijst	/

Ijzerzandsteen

De ijzerzandstenen onderdelen zijn over het algemeen in een redelijke staat. De ijzerzandsteen is over het algemeen verpoederd en de oppervlaktelaag brokkelt op verschillende plaatsen af. De plintzones zijn over het algemeen sterker aangetast.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De ijzerzandsteen verpoederd en de oppervlaktelaag brokkelt op verschillende plaatsen af. Ook het voegwerk is plaatselijk uitgespoeld.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en afwisselende vorst- en dooicycli.	1, 2, 3, 4 en 5	Ijzerzandstenen elementen	A2019/32, p. 36 en 37
Ter hoogte van de grachtkant vertonen de plinten grotere schade en worden de plinten sterker met vocht belast.	De waterlijst boven de plinten is gelijk geplaatst met het onderliggend steenwerk.			
Er werden reeds herstellingen uitgevoerd aan de ijzerzandstenen onderdelen, maar de mortelherstellingen scheuren opnieuw los.	Er werd gebruik gemaakt van een te harde voegmortel voor de herstellingen (= onoordeelkundige herstelling).			

Smeedwerk

Het smeedwerk is over het algemeen in een redelijke staat. Het smeedwerk is over het algemeen roestig.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De muurankers zijn over het algemeen roestig. Bij de donjon kan de verankering van de muurankers in vraag gesteld worden, aangezien de balken sterk zijn aangetast (zie hiervoor).	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	1, 2, 3, 4 en 5	Alle muurankers	A2019/20, p. 34

224	225	226	227
228	229	230	231

Afbeelding 224. Houten blokken in de stellinggaten ontbreken plaatselijk.

Afbeelding 225. Schade aan de bepleisterde omlijstingen.

Afbeelding 226. Sporen van de verdwenen bepleisterde omlijsting.

Afbeelding 227. Schade aan de bepleistering van de toegangspoort.

Afbeelding 228. Schade aan de bepleistering van de toegangspoort.

Afbeelding 229. Schade aan de bepleistering van de toegangspoort.

Afbeelding 230. Verschaald schilderwerk op de kroonlijst.

Afbeelding 231. Roestige profielen van de troggewelven.

Houtwerk

In sommige stellinggaten ontbreekt er een houten blok.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De houten blokken in de stellinggaten zijn niet (meer) overal aanwezig waardoor duiven zich op de zolderverdieping kunnen nestelen. Dit is voornamelijk het geval aan de ZO-zijde van de zuidvleugel. Sommige blokken bevinden zich redelijk diep in de openingen.	Gebrekkig onderhoud.	1, 2, 3 en 5, met in het bijzonder ZO-zijde zuidvleugel	Stellinggaten	/

Afwerklagen

De bepleisterde delen zijn over het algemeen in een slechte staat. Het pleisterwerk scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs volledig weggefallen. Het schilderwerk van de kroonlijsten is verschaald en bladdert af.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het pleisterwerk van de raamomlijstingen scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs weggefallen. Op de plaatsen waar de omlijsting volledig is weggefallen, is de aftekening nog zichtbaar op het baksteenmetselwerk.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.	3 en 5	Beplesiterde raamomlijstingen	A2019/22, p. 34 en 35
Het pleisterwerk van de toegangspoort en de aanpalende ruimtes scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs weggefallen.		2	Beplesitering	
Het schilderwerk van de kroonlijsten is over het algemeen verschaald en bladdert af.		1, 2, 3 en 5	Kroonlijsten	A2019/15, p. 38

Overig

De smeedijzeren profielen van de troggewelven zijn roestig.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De smeedijzeren profielen van de troggewelven ter hoogte van de aanpalende ruimtes van de toegangspoort zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	2	Troggewelven	/

232	233	234	235
236	237	238	

Afbeelding 232. Nieuwe ramen waarbij de dagkanten nog moeten worden afgewerkt.

Afbeelding 233. Nieuwe ramen waarbij de dagkanten nog moeten worden afgewerkt.

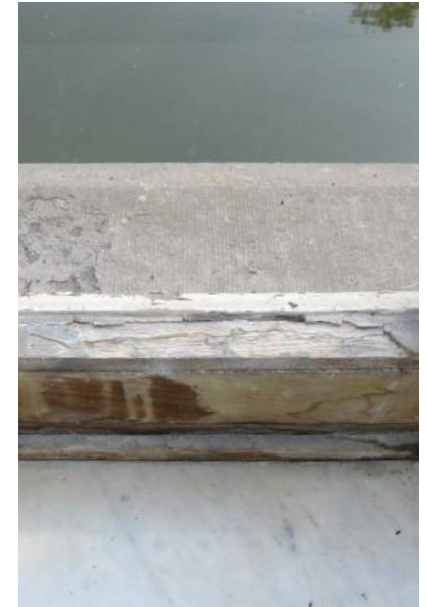
Afbeelding 234. Schrijnwerk dat ontbreekt omwille van restauratie.

Afbeelding 235. Aangetaste onderdorpel van een raam.

Afbeelding 236. Ingerot houtwerk. (verslag MoWa 2019, p. 38)

Afbeelding 237. Mortel als aanwerking is niet aanwezig. (verslag MoWa 2019, p. 40)

Afbeelding 238. Roestig stalen dakvlakvenster. (verslag MoWa 2019, p. 20)

3.3.1.2.3. Buitenschrijnwerk

Het buitenschrijnwerk is reeds voor een groot gedeelte vernieuwd en verkeert met andere woorden in goede staat. Het schrijnwerk dat nog niet vernieuwd werd, verkeert in een relatief slechte staat en is aan restauratie toe. Een deel van het buitenschrijnwerk is momenteel in restauratie.

Houtwerk

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Een groot gedeelte van de ramen, verspreid over het kasteel, is reeds vernieuwd door nieuw houten schrijnwerk met dubbele beglazing. De dagkanten zijn wel nog af te werken.	Het schrijnwerk was aan vervanging toe.	1, 2, 3, 4 en 5	Schrijnwerk verspreid over het kasteel	A2019/15, p. 38, 39 en 40
Plaatselijk ontbreekt het buitenschrijnwerk en zijn de openingen dichtgezet met houten panelen.	Het buitenschrijnwerk wordt gerestaureerd.			
De oude ramen en dakkapelramen zijn in matige tot slechte staat. De waterlijsten en/of onderdorpels zijn vaak volledig ingerot of zelfs weggefallen.	Het ontbreken van een afwerkingslaag zorgt ervoor dat het onderliggende houtwerk kan inrotten alsook gebrekkig onderhoud. Ook het ontbreken van condensgootjes en -gaatjes heeft er mee voor gezorgd dat bepaalde delen zijn ingerot.		Oude ramen en dakkapelramen	
Plaatselijk is de mortelaanwerking met de dagkanten niet meer aanwezig. Via deze naden kan vocht binnensijpelen.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.		Aansluitingen ramen en dagkanten	
Sommige ramen zijn onvoldoende verankerd met het baksteenmetselwerk.	De verankering is niet vakkundig aangebracht.		Aansluitingen ramen en baksteenmetselwerk	
Het houtwerk van de dakvlakvensters is verweerd tot oppervlakkig ingerot.	Het ontbreken van een afwerkingslaag zorgt ervoor dat het onderliggende houtwerk kan inrotten alsook gebrekkig onderhoud.	3, 4 en 5	Houten dakvlakvensters	A2019/31, p. 26

Metaal

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De stalen dakvlakvensters zijn over het algemeen roestig. Door het roestige ijzerwerk scheurt de stopverf veelal los.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	3, 4 en 5	Stalen dakvlakvensters	A2019/09, p. 20

239	240	
241	242	243

Afbeelding 239. Sluitwerk dat ontbreekt. (verslag MoWa 2019, p. 40)

Afbeelding 240. Stopverf-aanwerkingen staan open. (verslag MoWa 2019, p. 26)

Afbeelding 241. Verschraald schilderwerk. (verslag MoWa 2019, p. 40)

Afbeelding 242. Verschraald schilderwerk. (verslag MoWa 2019, p. 39)

Afbeelding 243. Gebreken aan de bliksembeveiliging. (verslag MoWa 2019, p. 41)

Hang- en sluitwerk

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Plaatselijk ontbreekt het sluitwerk van het buitenschrijnwerk of is het beschadigd waardoor het schrijnwerk niet meer geopend kan worden.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.	1, 2, 3, 4 en 5	Buitenschrijnwerk	A2019/15, p. 38, 39 en 40

Beglazing

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het glas is plaatselijk gebarsten en/of beschadigd. Op sommige plaatsen heeft dit (beperkte) vochtindringing tot gevolg.	Mechanische schade ligt wellicht aan de oorsprong.	1, 2, 3, 4 en 5	Ramen	A2019/15, p. 38, 39 en 40
De stopverfaanwerking met de beglazing scheurt plaatselijk los en is hier en daar weggevallen. Hierdoor is er geen waterdichte aansluiting meer met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.			
Bij de houten dakvlakvensters is er onderaan vaak geen bijkomende verankering voorzien waardoor het glas makkelijk kan uitzakken.	De verankering is niet of niet vakkundig aangebracht.	3, 4 en 5	Houten dakvlakvensters	A2019/31, p. 26

Afwerklagen

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het schilderwerk van het buitenschrijnwerk is over het algemeen verschaald en bladdert af met schade aan het onderliggende houtwerk tot gevolg.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.	1, 2, 3, 4 en 5	Buitenschrijnwerk	A2019/15, p. 38, 39 en 40

3.3.1.2.4. Bliksembeveiliging

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De bliksembeveiliging vertoont verschillende gebreken waardoor de installatie niet meer op een veilige manier werkt.	Gebrekkig onderhoud.	1, 2, 3, 4 en 5	Bliksembeveiliging	A2019/13, p. 41

244	245	246
247	248	249

Afbeelding 244. De binnenplaats is in goede staat.

Afbeelding 245. De balustrades zijn in goede staat.

Afbeelding 246. Beperkte schade aan het steenwerk en de ijzerzandsteen.

Afbeelding 247. Mossen op het baksteenmetselwerk.

Afbeelding 248. Vervuilde blauwe hardstenen balustrade.

Afbeelding 249. Schade aan bakstenen trapje.

3.3.1.2.5. Binnenplaats en balustrades (6)

De binnenplaats is over het algemeen in een goede staat. De enige schade die er is, is plaatselijke mosbegroeiing tussen de kasseien. De balustrades uit blauwe hardsteen werden in 2019 gerestaureerd en zijn met andere woorden in goede staat.

3.3.1.2.6. Toegangsbrug en keermuren

De toegangsbrug en de keermuren zijn over het algemeen in een goede staat en vertonen enkele lichte gebreken.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het baksteenmetselwerk vertoont korstmossen en de ijzerzandsteen van de brugbogen is plaatselijk aangetast.	Zones die onderhevig zijn aan vocht.	7	Baksteenmetselwerk en ijzerzandsteen	/
De balustrades uit blauwe hardsteen zijn over het algemeen vervuild.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.		Blauwe hardsteen	/
Het bakstenen trapje aan de zuidoostzijde is in slechte staat en niet meer begaanbaar.	Zones die onderhevig zijn aan vocht in combinatie met een gebrek aan onderhoud.		Bakstenen trapje	/

250	251	252	253
254	255	256	257

Afbeelding 250. Storende herstellingen in de keldervloer.

Afbeelding 251. Barsten in de stenen keldervloer.

Afbeelding 252. Barsten in een natuurstenen tegel in de vestibule van de donjon.

Afbeelding 253. Verweerde keldervloer.

Afbeelding 254. Verweerde keldervloer en vochtplekken.

Afbeelding 255. Verweerde roodgebakken tegelvloer op de zolder van de donjon.

Afbeelding 256. Aangetaste houten planken op de zolder.

Afbeelding 257. De zolder is op verschillende plaatsen niet toegankelijk door het ontbreken van planken.

3.3.1.3. Interieur

Het interieur van het kasteel is over het algemeen in goede staat en vertoont weinig gebreken. Vooral de ruimtes die niet meer gebruikt en dus niet meer onderhouden worden, zoals bijvoorbeeld de zolderverdieping, verkeren in minder goede staat. De schade aan het interieur wordt globaal beschreven.

3.3.1.3.1. Vloerafwerkingen

De vloerafwerkingen zijn over het algemeen in een goede staat. Voornamelijk de vloerafwerkingen in de kelder en op de zolderverdieping zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de vloerafwerkingen op de andere verdiepingen.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Stenen vloeren				
De stenen vloeren zijn over het algemeen vervuild.	Gebruiksschade en gebrek aan onderhoud.	1, 3, 4 en 5	Alle stenen vloeren	/
In de kelder zijn op sommige plaatsen herstellingen uitgevoerd die niet passen bij het oorspronkelijke materiaal.	Onoordeelkundige herstelling.	5	Keldervloer	/
In de kelder zijn sommige tegelvloeren sterk verweerd en vertonen verschillende tegels vocht- en zoutaftekeningen.	Ouderdom speelt een rol alsook gebruiks- en mechanische schade. Verder heeft de kelder een vochtig klimaat.	3, 4 en 5		/
Verspreid over het kasteel zijn er stenen vloeren gebarsten. Zo is de natuurstenen tegel onder de kachel in de vestibule van de donjon bv. gebarsten. Ook elders zijn er plaatselijk gebarsten tegels aanwezig.	Gebruiksschade en mechanische schade.	1, 3, 4 en 5	Alle stenen vloeren	/
De roodgebakken tegelvloer op de zolderverdieping van de donjon is over het algemeen vervuild. Verschillende tegels zijn beschadigd of liggen los.	Ouderdom speelt een rol alsook gebruiks- en mechanische schade. Ook een gebrek aan onderhoud komt de staat van de vloer niet ten goede.	4	Roodgebakken tegelvloer	/
Houten vloeren				
De houten vloeren zijn over het algemeen in goede staat. De beperkte schade die aanwezig is, beperkt zich voornamelijk tot sporen van gebruik en slijtage.	Gebruiksschade.	1, 2, 3, 4 en 5	Alle houten vloeren	/
Hier en daar vertonen de houten plankenvloeren sporen van vocht.	Vochtinsijpeling door lekken.			/
De houten vloeren op de zolderverdieping verkeren in slechtere staat. De planken zijn er sterker verweerd en plaatselijk aangetast door houtborende insecten.	De schadefenomenen zijn het gevolg van een degradatie door vocht en houtborende insecten. Gebruiksschade speelt ook een rol.	3, 4 en 5	Zoldervloer	/

258	259	260	261
262	263	264	265

Afbeelding 258. Vervuilde wanden en vochtplekken.

Afbeelding 259. Enkele wandtegels ontbreken in de kelder.

Afbeelding 260. Barsten in de wandtegels in de kelder.

Afbeelding 261. Schade aan de bepleistering in de kelder.

Afbeelding 262. Schade aan de bepleistering en het schilderwerk in de kelder.

Afbeelding 263. Schade aan de bepleistering op de zolder van de donjon.

Afbeelding 264. Oude vochttaftekening op de wanden in de zuidvleugel.

Afbeelding 265. Oude vochttaftekeningen op de wanden op zolder.

Verschillende zolders zijn op dit moment niet toegankelijk omdat bepaalde zones niet zijn afgewerkt met planken of vloeren.	Gebrekkig onderhoud.	3 en 5	Zoldervloer	/
---	----------------------	--------	-------------	---

3.3.1.3.2. Wandafwerkingen

De wandafwerkingen zijn over het algemeen in een goede staat. Voornamelijk de wandafwerkingen in de kelder en op de zolderverdieping zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de wandafwerkingen op de andere verdiepingen. Daarnaast zijn er in enkele ruimtes vochtaftekeningen zichtbaar op de wanden ten gevolge van oude lekken.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het goudleder in vleugel 5 is vervuild en stoffig en lijkt op sommige plaatsen uit te zakken.	Gebrekkig onderhoud	5	Wandbespanning (goudleder)	/
Het Chinees behangpapier (vleugel 5) is plaatselijk beschadigd.	Mechanische schade	5	Wandbespanning	/
De wandafwerkingen in de kelder en op de zolderverdieping zijn over het algemeen vervuild. Ook in de westelijke toren zijn de wandafwerkingen over het algemeen vervuild.	Ouderdom speelt een rol alsook een gebrek aan onderhoud.	1, 3, 4 en 5	Wandafwerkingen in de kelder, op zolder en de westelijke toren	/
Het pleisterwerk is plaatselijk verpoederd, scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs volledig weggevallen. Dit schadepatroon komt vooral voor in de kelder, maar ook op de zolder en in de westelijke toren komt dit voor.	Dit schadefenomeen is vaak te wijten aan vochtschade, maar een gebrek aan onderhoud speelt ook een rol.		Bepreistering, vooral in de kelder, maar ook op zolder en in de westelijke toren	/
Het schilderwerk op de bepleisterde delen is plaatselijk verschaald en bladdert af. Dit schadepatroon komt voornamelijk voor in de kelder, maar ook op de zolder en in de westelijke toren komt dit voor.	Gebrekkig onderhoud.		Schilderwerk, vooral in de kelder, maar ook op zolder en in de westelijke toren	/
Op enkele plaatsen in de kelder ontbreken de wandtegels. De wandtegels zijn plaatselijk gebarsten.	Gebruiksschade en mechanische schade, maar ook een gebrek aan onderhoud.	3, 4 en 5	Wandtegels in kelder	/
Op de bel-etage in de oostvleugel zijn een aantal salons afgewerkt met een vliesbehang. In deze ruimtes is een materiaal-technisch vooronderzoek aangewezen om op die manier na te gaan of er zich nog oudere afwerkklagen onder het behang bevinden.	/	5	Vliesbehang in enkele salons op de bel-étage	/
In de zuidvleugel zijn er op enkele wandafwerkingen oude vochtaftekeningen zichtbaar.	De vochtaftekeningen zijn het gevolg van oude lekken	3	Enkele wanden in de zuidvleugel	/
Ook op de zolderverdieping en in de westelijke toren zijn er op verschillende wanden oude vochtaftekeningen zichtbaar.		1, 3, 4 en 5	Wandafwerkingen op zolder en in de westelijke toren	/

266	267	268	269
270	271	272	273

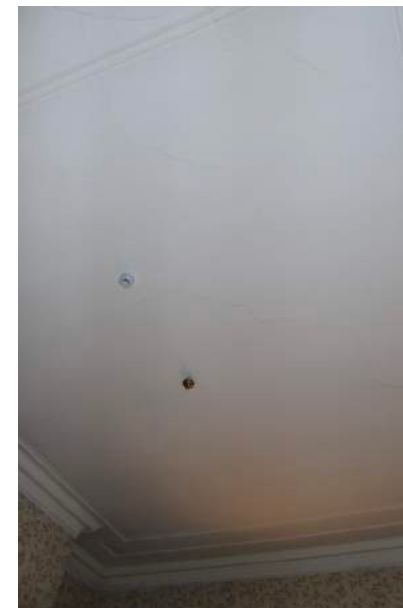
Afbeelding 266. Schade aan de bepleistering op zolder.

Afbeelding 267. Schade aan het schilderwerk in de kelder.

Afbeelding 268. Schade aan het plafond in het salon met goudleder.

Afbeelding 269. Scheuren in de bepleisterde plafonds.

Afbeelding 270. Vervuilde plafonds en vochtplekken.

Afbeelding 271. Oude vochttekeningen op de plafonds op zolder.

Afbeelding 272. Verschaald schilderwerk van de deuren in de kelder.

Afbeelding 273. Verschaald schilderwerk van de deuren op zolder.

3.3.1.3.3. Plafondafwerkingen

De plafondafwerkingen zijn over het algemeen in een goede staat. Voornamelijk de plafondafwerkingen in de kelder en op de zolderverdieping zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de plafondafwerkingen op de andere verdiepingen. Daarnaast zijn er in enkele ruimtes vochttaftekeningen zichtbaar op de plafonds ten gevolge van oude lekken.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De plafondafwerkingen in de kelder en op de zolderverdieping zijn over het algemeen vervuild. Ook in de westelijke toren zijn de plafondafwerkingen over het algemeen vervuild.	Ouderdom speelt een rol alsook een gebrek aan onderhoud.	1, 3, 4 en 5	Plafondafwerkingen in de kelder, op zolder en de westelijke toren	/
Het pleisterwerk is plaatselijk verpoederd, scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs volledig weggevallen. Dit schadepatroon komt vooral voor in de kelder, maar ook op de zolder en in de westelijke toren komt dit voor.	Dit schadefenomeen is vaak te wijten aan vochtschade, maar een gebrek aan onderhoud speelt ook een rol.		Bepileistering, vooral in de kelder, maar ook op zolder en in de westelijke toren	
Het schilderwerk op de bepleisterde delen is plaatselijk verschaald en bladdert af. Dit schadepatroon komt voornamelijk voor in de kelder, maar ook op de zolder en in de westelijke toren komt dit voor.	Gebrekkig onderhoud.		Schilderwerk, vooral in de kelder, maar ook op zolder en in de westelijke toren	/
Het spreidseel tussen de balken in het salon met goudleder is plaatselijk aangetast.	Vochtinsijpeling.	5	Houten plafond in K.0.02	/
Het pleisterwerk vertoont plaatselijk oppervlaktescheuren.	Ouderdom speelt een rol alsook zettingen van het gebouw.	5	Bepileisterde plafonds in de oostvleugel	/
In de zuidvleugel zijn er op enkele plafondafwerkingen oude vochttaftekeningen zichtbaar.	De vochttaftekeningen zijn het gevolg van oude lekken	3	Enkele plafonds in de zuidvleugel	/
Ook op de zolderverdieping zijn er op verschillende plafonds oude vochttaftekeningen zichtbaar.		3, 4 en 5	Plafondafwerkingen op zolder	/

3.3.1.3.4. Binnenschrijnwerk

Het binnenschrijnwerk is over het algemeen in een goede staat en vertoont weinig tot geen gebreken. Enkel de afwerkklagen van het binnenschrijnwerk zijn hier en daar verschaald en bladderen af. Dit is voornamelijk het geval in de kelder.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het schilderwerk op de binnendeuren is plaatselijk verschaald en bladdert af. Dit is voornamelijk het geval bij de kelder- en zolderdeuren. Verder zijn de binnendeuren in goede staat.	Gebrekkig onderhoud.	3, 4 en 5	Kelder- en zolderdeuren	/

274	275	276	277
278	279		

Afbeelding 274. Schade aan de bepleistering van de stenen trappen in de kelder.

Afbeelding 275. Verweerde witstenen treden van de stenen trappen in de kelder.

Afbeelding 276. Verweerde witstenen treden van de stenen trappen in de kelder.

Afbeelding 277. Slijtage van de houten trappen.

Afbeelding 278. Isolatie rond leidingen (wellicht asbest). (verslag MoWa 2019, p. 9)

Afbeelding 279. Schade aan de isolatie rond leidingen (wellicht asbest). (verslag MoWa 2019, p. 9)

3.3.1.3.5. Trappen

De binnentrappen zijn over het algemeen in een goede staat. De keldertrappen zijn over het algemeen het sterkst verweerd. De houten trappen zijn voornamelijk afgesleten ten gevolge van gebruik, maar vertonen geen grote gebreken.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Stenen trappen				
Bij de delen van de stenen trappen die bepleisterd zijn, scheurt het pleisterwerk plaatselijk los van zijn drager en is het op verschillende plaatsen zelfs volledig weggevallen.	Gebruiksschade en gebrek aan onderhoud.	3, 4 en 5	Keldertrappen	
De natuurstenen treden zijn over het algemeen vervuild en afgesleten. Dit is voornamelijk het geval bij de witstenen treden.	Gebruiksschade en gebrek aan onderhoud. Daarnaast is witsteen een relatief zachte natuursteensoort.			/
Houten trappen				
De houten trappen zijn over het algemeen in goede staat. De treden zijn voornamelijk afgesleten ten gevolge van gebruik.	Gebruiksschade.	1, 3, 4 en 5	Houten trappen	/

3.3.1.3.6. Overige

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De isolatie rond een aantal leidingen is mogelijk asbesthoudend. Plaatselijk is deze isolatie reeds beschadigd waardoor schadelijke asbestvezels kunnen vrijkomen. De opmaak van een asbestinventaris is dan ook aanbevolen.	Het gebruik van asbesthoudend materiaal (vermoedelijk).	3, 4 en 5	Leidingen verspreid over het gebouw	A2019/28, p. 9

3.3.1.4. Waterhuishouding

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het is momenteel niet duidelijk hoe de waterhuishouding van het kasteel precies in elkaar zit. Verschillende leidingen komen wellicht rechtstreeks uit in de gracht. Een onderzoek naar de waterhuishouding is dan ook aangewezen. Dit geldt zowel voor het regenwater als het vuil water. Hierbij is het van belang om alle putten in kaart te brengen, zoals bijvoorbeeld aanwezig op het binnenplein en in de kelder van het kasteel.	Oud leidingensysteem.	1, 2, 3, 4 en 5	Riolering	/

280	281	282
283	284	

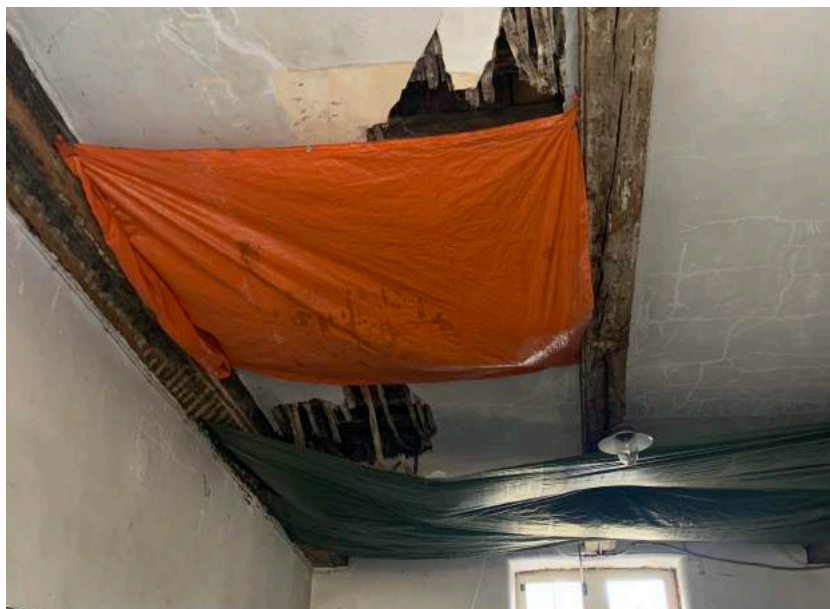
Afbeelding 280. Aangetaste spantvoet.

Afbeelding 281. Aangetaste MB-kop (vermoedelijk).

Afbeelding 282. Stutten voor het plafond in de koetshuizen.

Afbeelding 283. Sporen van vochttekeningen ter hoogte van de dakstructuur.

Afbeelding 284. De moerbalken in de koetshuizen zijn vermoedelijk aangetast.

3.3.2. NEERHOF

Het neerhof vertoont een aantal structurele problemen, weliswaar beperkt, die verder onderzocht moeten worden. Deze problematiek komt als eerste aan bod in onderstaande diagnosesnota. Vervolgens wordt het exterieur van het neerhof behandeld dat zich over het algemeen in een matige staat bevindt. De renaissancepoort wordt hierbij als een apart element behandeld. Het interieur is over het algemeen in goede staat en vertoont weinig gebreken. Vooral de ruimtes die niet meer gebruikt en dus niet meer onderhouden worden, zoals bijvoorbeeld de verdiepingen van het poortgebouw en de koetshuizen, verkeren in minder goede staat.

In onderstaande tabellen wordt, naast de probleemstelling en oorzaak, ook telkens het onderdeel van het gebouw (OG) waar de schade zich situeert, aangegeven. Hierbij wordt de volgende nummering gehanteerd: poortgebouw (1), koetshuizen (2) en woonhuis (3). Vervolgens wordt het betreffende gebouwonderdeel geduid.

3.3.2.1. Structuur

De structuur van het neerhof is over het algemeen in een redelijke staat. Er zijn geen noemenswaardige, structurele scheuren vastgesteld alsook geen funderingsproblematieken.

Het is echter noodzakelijk om de toestand van alle houten structuren (vloer- en dakstructuren), per gebouwonderdeel, gedetailleerd in kaart te brengen aan de hand van visuele inspecties en resistographboringen. Dit kan aan de hand van een stabiliteits-technisch vooronderzoek, per gebouwonderdeel.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Op de zolderverdiepingen zijn op verschillende plaatsen beperkte aantastingen/inrottingen van de houten dakstructuur zichtbaar. Daarnaast zijn er op verschillende plaatsen sporen van oude lekken aanwezig wat doet vermoeden dat de dakstructuur op deze plaatsen is aangetast.	De schadefenomenen zijn het gevolg van oude lekken en een aantasting door houtborende insecten.	1, 2 en 3	Dakstructuur	/
Er wordt vermoed dat de balkkoppen van de moerbalken in de koetshuizen zijn aangetast/ingerot. De zolder is er niet beloopbaar. Een stabiliteits-technisch vooronderzoek is aangewezen om hier meer duidelijkheid over te geven.	De schadefenomenen zijn het gevolg van een sterke en jarenlange degradatie van de houten structuur door vocht en houtborende insecten.	2	Vloerstructuur	/

285	286	287
288	289	290

Afbeelding 285. Mossen op de leien dakbedekking.

Afbeelding 286. Mossen op de leien dakbedekking.

Afbeelding 287. Leien die zijn weggeschoven of afgebroken.

Afbeelding 288. Loden aansluitingen die openstaan.

Afbeelding 289. Loden aansluitingen die openstaan.

Afbeelding 290. Beugel die verschoven is ter hoogte van het noklood.

3.3.2.2. Exterieur

3.3.2.2.1. Bedaking

Dakbedekking

De dakbedekking van het neerhof is in een redelijke staat. Op verschillende plaatsen zijn er leien weggevallen met vochtindringing tot gevolg. De vezelcementleien voldoen, maar zijn mogelijk asbesthoudend. De daken kunnen niet veilig gecontroleerd of hersteld worden door het ontbreken van de nodige Europees genormeerde ladderhaken en/of ankerpunten.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Plaatselijk zijn er leien beschadigd, scheefgezakt, weggevallen of bloot vernageld met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.	1, 2 en 3	Alle daken	/
De leien daken vertonen mosvorming.		1, 2 en 3		/
Verschillende daken zijn afgewerkt met vezelcementleien, bevestigd met koperen leihaken. Deze leien zijn mogelijk asbesthoudend. Aangezien de leien oppervlakkig verweerd zijn, kunnen er gevaarlijke asbestvezels vrijkomen. De opmaak van een asbestinventaris is dan ook aanbevolen.	Het gebruik van asbesthoudend materiaal (vermoedelijk).	1, 2 en 3		/
De daken zijn momenteel niet permanent toegankelijkheid. De ladderhaken die aanwezig zijn, zijn roestig.	Er ontbreken Europees genormeerde ladderhaken en/of ankerpunten.	1, 2 en 3	Alle daken	/

Dakaansluitingen en dakdoorbrekingen

De dakaansluitingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Ze sluiten echter niet (meer) overal waterdicht aan met vochtindringing tot gevolg. De dakdoorbrekingen betreffen voornamelijk dakkapellen en schoorstenen. Het voegwerk van deze elementen is over het algemeen uitgespoeld en de dekstenen zijn plaatselijk gescheurd.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Dakaansluitingen				
De loodaansluitingen of aansluitingen uit andere materialen (zoals mortel of rubber) met de goten, dekstenen, dakkapellen en schoorstenen komen plaatselijk los, zijn opgewaaid, naar voren geplooid of sluiten niet (meer) waterdicht aan met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud. Sommige aansluitingen zijn niet vakkundig aangebracht.	1, 2 en 3	Alle daken	/
De beugels ter bevestiging van het noklood zijn plaatselijk verschoven.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud. Sommige aansluitingen zijn niet vakkundig aangebracht.	1, 2 en 3	Noklood	/

291	292	293
294	295	296

Afbeelding 291. Voegen zijn plaatselijk uitgespoeld in de topgevels van de dakkapellen.

Afbeelding 292. Mossen op de dekstenen van de dakkapellen.

Afbeelding 293. Verschaald schilderwerk van de houten dakkapellen.

Afbeelding 294. Voegen zijn plaatselijk uitgespoeld in de schoorstenen.

Afbeelding 295. Voegen zijn plaatselijk uitgespoeld in de schoorstenen en mossen op de dekstenen.

Afbeelding 296. Storende regenwaterafvoer uit PVC.

Afbeelding 297. Roestige gietijzeren standpijp.

Dakdoorbrekingen				
Dakkapellen				
Het baksteenmetselwerk van de topgevels van de dakkapellen is over het algemeen in goede staat. Zeer plaatselijk zijn er zones met uitgespoeld voegwerk.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en afwisselende vorst- en dooicycli.	1, 2, en 3	Topgevels dakkapellen	/
De witstenen dekstenen ter bedekking van de topgevels van de dakkapellen zijn over het algemeen in goede staat. De dekstenen zijn vervuild en vertonen mosvorming (vooral korstmossen).	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.			
Het schilderwerk van de houten dakkapellen is over het algemeen verschaald en bladdert af. Dit heeft momenteel nog weinig tot geen nadelige gevolgen voor het houtwerk.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.			
Schoorstenen				
De schoorstenen vertonen zones met uitgespoeld voegwerk.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en afwisselende vorst- en dooicycli.	1, 2 en 3	Alle schoorstenen	/
De witstenen dekstenen ter bedekking van de schoorstenen zijn over het algemeen in goede staat. De dekstenen zijn vervuild en vertonen mosvorming (vooral korstmossen).	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.			/

Regenwaterafvoersysteem

Over het algemeen is het regenwaterafvoersysteem in een redelijke staat. De goten zijn over het algemeen vervuild. Heel wat regenwaterafvoeren werden reeds vervangen door PVC wat niet passend is bij het historisch karakter van het gebouw. Het regenwaterafvoersysteem, met in het bijzonder de goten, konden niet in detail geïnspecteerd worden.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De oude en nieuwe afvoeren zijn in goede staat. Dit geldt eveneens voor de goten. De beugels van de afvoeren zijn over het algemeen roestig. Ook de gietijzeren standpijpen zijn roestig. De afvoeren in PVC zijn storend.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden. Ongeschikte materiaalkeuze.	1, 2 en 3	Alle afvoeren	/
De soldeernaden van de binnen- en buitenopstanden, en van de gootbodems zijn wellicht plaatselijk gescheurd met vochtindringing tot gevolg. Dit kon echter niet in detail beoordeeld worden.	De scheurvorming wordt doorgaans veroorzaakt door onvoldoende uitzettingsvermogen in de lengterichting onder invloed van de thermische werking.		Alle goten	/

298	299	300	301
302	303	304	

Afbeelding 298. gootbeugels.

Roestige

Afbeelding 299. gootklos.

Ingerotte

Afbeelding 300. sporen van vocht op de goten.

Sporen van

Afbeelding 301. sierbekroning.

Roestige

Afbeelding 302. Sporen van vochtatfekeningen ter hoogte van de dakstructuur en daktimmer.

Afbeelding 303. Aangetaste bebording en kepers.

Afbeelding 304. Aangetaste bebording en kepers.

De goten zijn wellicht vervuild met mos. Dit aspect kon echter niet in detail beoordeeld worden. Aangezien er zich mogelijk asbestvezels van de vezelcementleien in de goten bevinden, dient hierover eerst uitsluitsel te zijn via de opmaak van een asbestinventaris vooraleer de goten gereinigd worden.	Gebrekkig onderhoud.	1, 2 en 3	Alle goten	/
De gootbeugels van de hanggoten zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	2	Alle hanggoten	/
Het hout van één van de gootklossen is sterk aangetast en voor een gedeelte niet meer aanwezig. Ook de goten zelf vertonen sporen van vocht.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden (vocht) en een gebrek aan onderhoud.	2	Gootklossen	/

Dakbekroningen

De dakbekroningen zijn over het algemeen in een goede staat. De bekroningen zijn over het algemeen licht roestig.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De sierbekroningen van de ajuinspitsen zijn over het algemeen licht roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	1 en 3	Alle sierbekroningen	/

Daktimmer en dakstructuur

De daktimmer is op de meeste plaatsen afgewerkt waardoor de staat niet in detail beoordeeld kon worden. Plaatselijk is de daktimmer echter wel aangetast of weggevreten. De vochtatfereningen op de binnenafwerkingen doet vermoeden dat er nog meerdere delen van de daktimmer en dakstructuur zijn aangetast dan op het eerste zicht zichtbaar is.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De daktimmer is op de meeste plaatsen afgewerkt en dus niet zichtbaar. Op verschillende plaatsen zijn er sporen van oude lekken aanwezig wat doet vermoeden dat de daktimmer op deze plaatsen is aangetast. Op plaatsen waar de daktimmer wel zichtbaar is, is de houten bebording of zijn de kepers plaatselijk weggevreten of ingerot.	De schadefenomenen zijn het gevolg van oude lekken en een aantasting door houtborende insecten.	1, 2 en 3	De daktimmer van alle daken	/

305	306	307	308
309	310	311	312

Afbeelding 305. Voegen die zijn uitgespoeld in de plintzones.

Afbeelding 306. Mossen op het baksteenmetselwerk van de plintzones.

Afbeelding 307. Schade aan het baksteenmetselwerk (mechanisch).

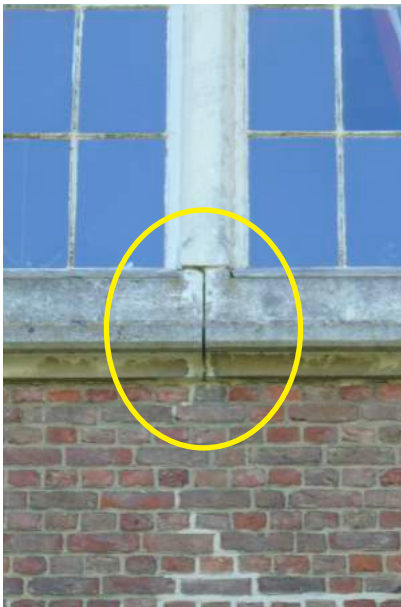
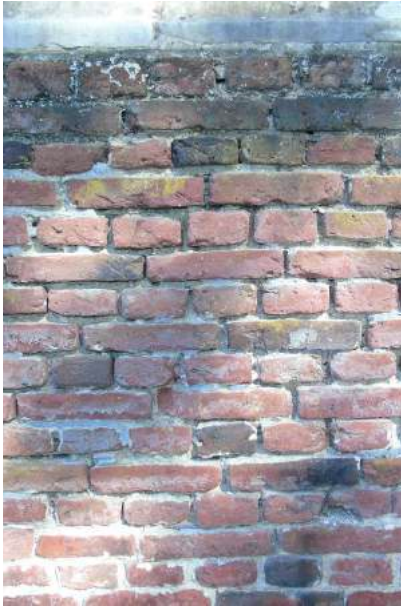
Afbeelding 308. Mossen op de witstenen onderdelen.

Afbeelding 309. Voegen die zijn uitgespoeld tussen de witstenen onderdelen.

Afbeelding 310. Verweerde witstenen onderdelen.

Afbeelding 311. Vervuilde en aangetaste witstenen kroonlijst.

Afbeelding 312. Schade aan een arduinen rijpaal.

3.3.2.2.2. Gevels

Baksteenmetselwerk

Het baksteenmetselwerk is over het algemeen in een goede staat. Plaatselijk is het steenwerk licht aangetast door vocht, vorst en zouten. Verspreid over de gevels zijn enkele zones voegwerk uitgespoeld. Voornamelijk bij de voegen van de plintzones en onder de goten is dit het geval.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het baksteenmetselwerk is plaatselijk licht beschadigd door vocht, vorst en zouten.	Afwisselende vorst- en dooicycli.	1, 2 en 3	Alle bakstenen gevels	/
De gevels vertonen zones met uigespoeld voegwerk. Hierdoor zit het baksteenmetselwerk op sommige plaatsen volledig los.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.			
Voornamelijk de voegen van de plintzones zijn plaatselijk sterk uitgespoeld.	Deze zones zijn onderheviger aan vocht, o.a. opspattend vocht.		Plintzones	
Plaatselijk vertoont het baksteenmetselwerk groenaanslag en dit voornamelijk in de plintzones en rond regenwaterafvoeren.	Zones die onderhevig zijn aan vocht.		Plintzones en rond RW-afvoeren	/
Het baksteenmetselwerk is plaatselijk mechanisch beschadigd.	Mechanische schade		Alle bakstenen gevels	/

Natuursteen

De witstenen onderdelen zijn over het algemeen in een relatief goede staat. De witsteen is verweerd, maar vooral vervuild. Zones die vochtbelast zijn, vertonen mosvorming.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De witstenen elementen zijn plaatselijk verweerd waarbij er hoeken zijn afgebroken.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden. Zones die onderhevig zijn aan vocht.	1, 2 en 3	Witstenen elementen	/
De witstenen elementen zijn over het algemeen vervuild en vertonen mosvorming (vooral korstmossen). Dit is vooral het geval bij de waterlijst boven de bakstenen plint en de witstenen kroonlijst.			Witstenen waterlijst en kroonlijst	/
De voegen tussen de witstenen elementen zijn plaatselijk uitgespoeld.			Witstenen elementen	/
Een gedeelte van de natuurstenen rijpaal (blauwe hardsteen) ontbreekt.	Mechanische schade	Buitenaanleg	Rijpalen	/

313	314	315
316	317	

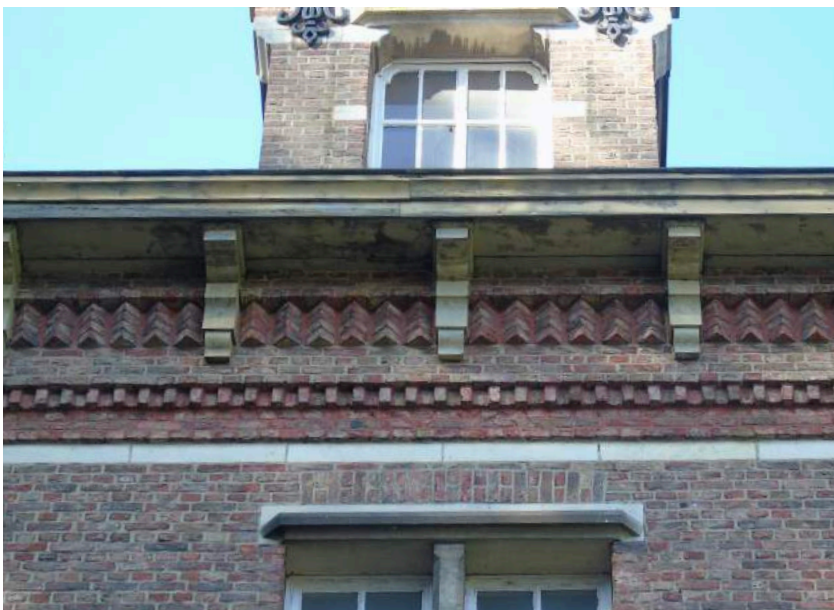
Afbeelding 313. Roestig muuranker.

Afbeelding 314. Roestige smeedijzeren elementen.

Afbeelding 315. Diefijzers die ontbreken.

Afbeelding 316. Verschaald schilderwerk op de kroonlijsten.

Afbeelding 317. Nieuwe ramen waarbij de dagkanten nog moeten worden afgewerkt.

Smeedwerk

Het smeedwerk is over het algemeen in een redelijke staat. Het smeedwerk is over het algemeen roestig.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De muurankers zijn over het algemeen roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	1, 2 en 3	Alle muurankers	/
Plaatselijk zijn er roestige elementen in het baksteenmetselwerk aanwezig. Deze kunnen schade aan het omliggende baksteenmetselwerk veroorzaken. Het heeft ook al voor vervuiling op de gevel gezorgd			Smeedijzeren elementen in de gevels	/
Bij sommige ramen ontbreken de diefijzers.	De diefijzers werden op een bepaald moment verwijderd, mogelijk omdat ze in een te slechte staat verkeerden.		Diefijzers	/

Afwerklagen

Het schilderwerk van de kroonlijsten is verschaald en bladdert af.

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het schilderwerk van de kroonlijsten is over het algemeen verschaald en bladdert af.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.	1, 2 en 3	Kroonlijsten	/

3.3.2.2.3. Buitenschrijnwerk

Het buitenschrijnwerk is reeds voor een gedeelte vernieuwd en verkeert met andere woorden in goede staat. Het schrijnwerk dat nog niet vernieuwd werd, verkeert in een relatief slechte staat en is aan restauratie toe. Een groot deel van het buitenschrijnwerk is momenteel in restauratie.

Houtwerk

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Een gedeelte van de ramen, verspreid over het neerhof, is reeds vernieuwd door nieuw houten schrijnwerk met dubbele beglazing. De dagkanten zijn wel nog af te werken.	Het schrijnwerk was aan vervanging toe.	1, 2 en 3	Schrijnwerk verspreid over het neerhof	/

318	319	320	321
322	323	324	325

Afbeelding 318. Schrijnwerk dat ontbreekt omwille van restauratie.

Afbeelding 319. Aangetaste / ingerotte onderdorpel

Afbeelding 320. Onderste zones zijn zodanig aangetast dat ze verdwenen zijn.

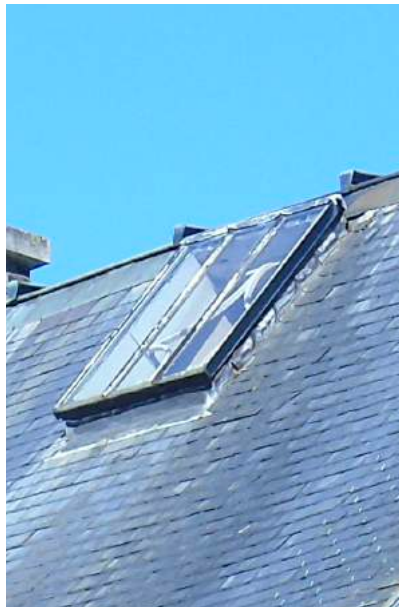
Afbeelding 321. Aangetaste houten latei.

Afbeelding 322. Schade aan de houten dakvlakvensters.

Afbeelding 323. Roestige stalen dakvlakvensters.

Afbeelding 324. Roestige smeedijzeren roeden.

Afbeelding 325. Roestig sluitwerk.

Plaatselijk ontbreekt het buitenschrijnwerk en zijn de openingen dichtgezet met houten panelen.	Het buitenschrijnwerk wordt gerestaureerd.	1, 2 en 3	Schrijnwerk verspreid over het neerhof	/
De oude ramen, dakkapelramen, deuren en poorten zijn in een matige tot slechte staat. Bij de ramen zijn de waterlijsten en/of onderdorpels vaak volledig ingerot of zelfs weggefallen. Bij de deuren en poorten zijn de onderste zones vaak sterk aangetast of zelfs weggefallen.	Het ontbreken van een afwerkingslaag zorgt ervoor dat het onderliggende houtwerk kan inrotten alsook gebrekkig onderhoud. Ook het ontbreken van condensgootjes en -gaatjes heeft er mee voor gezorgd dat bepaalde delen zijn ingerot.		Oude ramen, dakkapelramen, deuren en poorten	/
Het houtwerk van de dakvlakvensters is verweerd tot oppervlakkig ingerot. Ook de loodaansluitingen zijn niet meer overal waterdicht met vochtindringing tot gevolg.	Het ontbreken van een afwerkingslaag zorgt ervoor dat het onderliggende houtwerk kan inrotten alsook gebrekkig onderhoud.		Houten dakvlakvensters	/

Metaal

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
De stalen dakvlakvensters zijn over het algemeen roestig. Door het roestige ijzerwerk scheurt de stopverf veelal los.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	1, 2 en 3	Stalen dakvlakvensters	/
De smeedijzeren roeden van het buitenschrijnwerk zijn over het algemeen roestig.			Smeedijzeren roeden	/

Hang- en sluitwerk

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Plaatselijk ontbreekt het sluitwerk van het buitenschrijnwerk of is het beschadigd waardoor het schrijnwerk niet meer geopend kan worden.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.	1, 2 en 3	Buitenschrijnwerk	/
Het hang- en sluitwerk is plaatselijk roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.			/

Beglazing

Probleemstelling	Oorzaak	OG	Gebouwonderdeel	Verslag MoWa
Het glas is plaatselijk gebarsten en/of beschadigd. Op sommige plaatsen heeft dit (beperkte) vochtindringing tot gevolg.	Mechanische schade ligt wellicht aan de oorsprong.	1, 2 en 3	Ramen	/

326	327	328	329
330	331	332	

Afbeelding 326. Verschraald schilderwerk op het buitenschrijnwerk.

Afbeelding 327. Verschraald schilderwerk op het buitenschrijnwerk.

Afbeelding 328. Het buitenkraantje ontbreekt.

Afbeelding 329. Sterk vervuilde en verweerde witstenen onderdelen.

Afbeelding 330. Sterk vervuilde en verweerde witstenen onderdelen.

Afbeelding 331. Sterk vervuilde en verweerde witstenen onderdelen.

Afbeelding 332. Sterk vervuilde en verweerde witstenen onderdelen.

De stopverfaanwerking met de beglazing scheurt plaatselijk los en is hier en daar weggevallen. Hierdoor is er geen waterdichte aansluiting meer met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.	1, 2 en 3	Ramen	/
Bij de houten dakvlakvensters is er onderaan vaak geen bijkomende verankering voorzien waardoor het glas makkelijk kan uitzakken.	De verankering is niet of niet vakkundig aangebracht.		Houten dakvlakvensters	/

Afwerklagen

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het schilderwerk van het buitenschrijnwerk is over het algemeen verschaald en bladdert af met schade aan het onderliggende houtwerk tot gevolg.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.	1, 2 en 3	Buitenschrijnwerk	/

3.3.2.2.4. Overige

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Eén van de buitenkraantjes ontbreekt.	Het buitenkraantje werd op een bepaald moment verwijderd, mogelijk omdat het niet meer voldeed.	1, 2 en 3	Buitenkraantje	/

3.3.2.2.5. Renaissancepoort

De renaissancepoort is in een slechte staat en is aan restauratie toe.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De witstenen onderdelen van de renaissancepoort zijn in slechte staat en sterk vervuild. De witsteen is sterk verweerd waarbij verschillende delen zijn gebarsten en/of afgebroken. Andere delen zijn zodanig verweerd dat de profileringen weinig tot niet meer zichtbaar zijn. De voegen tussen de verschillende witstenen onderdelen zijn volledig uitgespoeld. Daarnaast vertonen de witstenen onderdelen mosvorming (vooral korstmossen).	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.	1	Witstenen onderdelen	/

333	334	335
336	337	338

Afbeelding 333. Schade aan het pleisterwerk.

Afbeelding 334. Schade aan het pleisterwerk.

Afbeelding 335. Proef-restauratie van het pleisterwerk.

Afbeelding 336. Schade aan het afdeklood van de frontons.

Afbeelding 337. Roestige smeedijzeren elementen.

Afbeelding 338. Een deel van de rijpaal ontbreekt.

De delen die uitgewerkt zijn in pleisterwerk, onder andere het figuratieve pleisterwerk, zijn in slechte staat en scheuren los van hun drager. Het figuratieve pleisterwerk is door verwerking en verpoederding nog maar moeilijk leesbaar.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en gebrekkig onderhoud.	1	Delen uit pleisterwerk	/
Het afdeklood bovenop de frontons is in slechte staat en sluit niet meer overal waterdicht aan met vochtindringing tot gevolg.	Gebrekkig onderhoud.		Afdeklood frontons	/
De smeedijzeren elementen (o.a. hangwerk, rijpaal) die verspreid over de poortdoorgang aanwezig zijn, zijn over het algemeen roestig. De poorten ontbreken.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.		Smeedijzeren elementen	/
Het bakstenen poortgewelf was oorspronkelijk bepleisterd. Deze bepleistering is vandaag de dag bijna volledig verdwenen. Plaatselijk zijn er nog kleine stukken van deze bepleistering bewaard gebleven. Daarnaast zijn er in het gewelf plaatselijk onoordeelkundige herstellingen uitgevoerd met cementmortel. Het baksteenmetselwerk is plaatselijk beschadigd.	De bepleistering werd op een bepaald moment verwijderd, mogelijk omdat ze niet meer voldeed. Onoordeelkundig herstelling.		Bakstenen poortgewelf	/
De vloertegels in de poortdoorgang zijn over het algemeen gebarsten en beschadigd. Plaatselijk is een stuk aangevuld met cement.	Gebruiksschade en gebrekkig onderhoud.		Vloertegels	/

339	340	341	342
-----	-----	-----	-----

Afbeelding 339. Cementmortel ter herstelling.

Afbeelding 340. Restanten van de oorspronkelijke bepleistering.

Afbeelding 341. Schade aan het baksteenmetselwerk (mechanisch).

Afbeelding 342. Schade aan de vloertegels.

343	344	345	346
347	348	349	350

- Afbeelding 343.

Vervuilde stenen vloer.
- Afbeelding 344.

Vervuilde stenen vloer.
- Afbeelding 345.

Vervuilde stenen vloer.
- Afbeelding 346.

Vervuilde stenen vloer.
- Afbeelding 347.

Houten vloer met uitvliegopeningen.

- Afbeelding 348.

Schade aan de houten vloer: losliggende planken.
- Afbeelding 349.

In bepaalde zones is er geen vloerafwerking aanwezig.
- Afbeelding 350.

Zachte vloerbekledingen op sommige houten vloeren.

3.3.2.3. Interieur

Het interieur van het neerhof is over het algemeen in een redelijke staat, toch zeker voor wat het woonhuis betreft. Vooral de ruimtes die niet meer gebruikt en dus niet meer onderhouden worden, zoals bijvoorbeeld de zolderverdiepingen van het poortgebouw en de koetshuizen, verkeren in minder goede staat. De schade aan het interieur wordt globaal beschreven.

3.3.2.3.1. Vloerafwerkingen

De vloerafwerkingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Voornamelijk de vloerafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de vloerafwerkingen in het woonhuis.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Stenen vloeren				
De stenen vloeren zijn over het algemeen vervuild en zijn plaatselijk beschadigd.	Gebruiksschade en gebrek aan onderhoud.	1, 2 en 3, maar vooral in delen 1 en 2	Alle stenen vloeren	/
Sommige stenen vloeren zijn sterker verweerd en vertonen vocht- en zoutaftekeningen. Dit is voornamelijk het geval in de koetshuizen.	Ouderdom speelt een rol alsook gebruiks- en mechanische schade. Verder heeft de kelder een vochtig klimaat.	2	Stenen vloeren in de koetshuizen	/
Houten vloeren				
De houten vloeren in het woonhuis zijn over het algemeen in goede staat. De houten vloeren in het poortgebouw en de koetshuizen zijn in minder goede staat. Deze houten vloeren zijn sterk vervuild, sterker verweerd en plaatselijk aangetast door houtborende insecten. De vloeren vertonen plaatselijk sporen van vocht en de planken liggen plaatselijk los of oneffen.	De schadefenomenen zijn het gevolg van een degradatie door vocht en houtborende insecten. Gebruiksschade en een gebrek aan onderhoud spelen ook een rol.	1, 2 en 3, maar vooral in delen 1 en 2	Zoldervloer, vooral in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Verschillende zolders zijn op dit moment niet toegankelijk omdat bepaalde zones niet zijn afgewerkt met planken of vloeren.	Gebrekkig onderhoud.	2	Zoldervloer in de koetshuizen	/
Sommige houten vloeren zijn bekleed met zachte vloerbekledingen. Deze zijn storend.	Latere toevoeging, wellicht om de vloeren onderhoudsvriendelijker te maken.	1, 2 en 3	Zoldervloer	/

351	352	353	354
355	356	357	358

Afbeelding 351. Wanden met verpoederde bepleistering.

Afbeelding 352. Schade aan de bepleistering waardoor de rinkelatten zichtbaar zijn.

Afbeelding 353. Scheuren in de wandbepleistering (oppervlaktescheuren).

Afbeelding 354. Verschaald en afbladderend schilderwerk.

Afbeelding 355. Aangetaste plaatafwerkingen op de zolderverdiepingen.

Afbeelding 356. Herstel met cementmortel en zones met cementbepleistering.

Afbeelding 357. Sleuf met leidingen die niet werd gedicht of afgewerkt.

Afbeelding 358. Onderzijde van de scheidingsmuur ontbreekt.

3.3.2.3.2. Wandafwerkingen

De wandafwerkingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Voornamelijk de wandafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de wandafwerkingen in het woonhuis.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De wandafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen zijn over het algemeen vervuild.	Ouderdom speelt een rol alsook een gebrek aan onderhoud.	1 en 2	Wandafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Het pleisterwerk is plaatselijk verpoederd, scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs volledig weggevallen. Op sommige plaatsen zijn de onderliggende rinkelatten zichtbaar. De wandbepleistering vertoont plaatselijk oppervlakteschertjes. Dit schadepatroon komt vooral voor in het poortgebouw en de koetshuizen.	Dit schadefenomeen is vaak te wijten aan vochtschade, maar een gebrek aan onderhoud speelt ook een rol.		Beplevistering, vooral in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Het schilderwerk op de bepleisterde delen is plaatselijk verschaald en bladdert af. Ook de behangpapieren komen op verschillende plaatsen los. Dit schadepatroon komt voornamelijk voor in het poortgebouw en de koetshuizen.	Gebrekkig onderhoud.		Schilderwerk en behangpapier, vooral in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Op de zolderverdiepingen van het poortgebouw en de koetshuizen zijn de wanden vaak met plaatafwerkingen afgewerkt. Deze afwerkingen zijn plaatselijk aangetast en vertonen oude vochttekeningen. De opmaak van een asbestinventaris is aangewezen om op die manier na te gaan of de afwerkingen asbesthoudend zijn.	De vochttekeningen zijn het gevolg van oude lekken. Gebruik van asbesthoudend materiaal.		Zolderverdieping in het poortgebouw en de koetshuizen	/
In het baksteenmetselwerk van de rookkanalen zijn verschillende, onoordeelkundige herstellingen met cementmortel uitgevoerd. Ook elders zijn er zones afgewerkt met een cementbepleistering.	Onoordeelkundige herstellingen.	1, 2 en 3, vooral in het poortgebouw	Rookkanalen, maar ook andere wandafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Op de verdiepingen van het poortgebouw zijn er leidingen ingeslepen in de wanden. Deze sleuven zijn niet gedicht of afgewerkt.	Onoordeelkundige ingreep.	1	Leidingen in de wanden	/
Op de zolderverdieping van de koetshuizen ontbreekt de onderzijde van de scheidingsmuren.	Wellicht is dit het gevolg van het uitvoeren van de nodige herstellingen.	2	Scheidingsmuren koetshuizen	/

359	360	361	362
363	364	365	366

Afbeelding 359. Schade aan de plafondbepleistering.

Afbeelding 360. Doeken om de naar beneden vallende bepleistering op te vangen.

Afbeelding 361. Scheuren in de plafondbepleistering (oppervlaktescheuren).

Afbeelding 362. Verschaald of afbladderd schilderwerk.

Afbeelding 363. Aangetaste plaatafwerkingen op de zolderverdieping.

Afbeelding 364. Roestige profielen van de troggewelven.

Afbeelding 365. Verschaald of afbladderend schilderwerk.

Afbeelding 366. De binnendeuren zijn over het algemeen in goede staat.

3.3.2.3.3. Plafondafwerkingen

De plafondafwerkingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Voornamelijk de plafondafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de plafondafwerkingen in het woonhuis.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De plafondafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen zijn over het algemeen vervuild.	Ouderdom speelt een rol alsook een gebrek aan onderhoud.	1 en 2	Plafondafwerkingen in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Het pleisterwerk is plaatselijk verpoederd, scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs volledig weggevallen. Op sommige plaatsen zijn de onderliggende rinkelatten zichtbaar. Onder enkele plafonds zijn doeken aangebracht om de naar beneden vallende bepleistering op te vangen. Daarnaast vertoont de plafondbepleistering plaatselijk oppervlaktescheurtjes. Dit schadepatroon komt vooral voor in het poortgebouw en de koetshuizen.	Dit schadefenomeen is vaak te wijten aan vochtschade, maar een gebrek aan onderhoud speelt ook een rol.		Bepkeistering, vooral in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Het schilderwerk op de bepleisterde delen is plaatselijk verschaald en bladdert af. Dit schadepatroon komt voornamelijk voor in het poortgebouw en de koetshuizen	Gebrekkig onderhoud.		Schilderwerk, vooral in het poortgebouw en de koetshuizen	/
Op de zolderverdiepingen van het poortgebouw en de koetshuizen zijn de plafonds vaak met plaatafwerkingen afgewerkt. Deze afwerkingen zijn plaatselijk aangetast en vertonen oude vochtatfekeningen. De opmaak van een asbestinventaris is aangewezen om op die manier na te gaan of de afwerkingen asbesthoudend zijn.	De vochtatfekeningen zijn het gevolg van oude lekken. Gebruik van asbesthoudend materiaal.		Zolderverdieping in het poortgebouw en de koetshuizen	/
De smeedijzeren profielen van de troggewelven zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie.	2	Troggewelven	/

3.3.2.3.4. Binnenschrijnwerk

Het binnenschrijnwerk is over het algemeen in een goede staat en vertoont weinig tot geen gebreken. Enkel de afwerklagen van het binnenschrijnwerk zijn hier en daar verschaald en bladderen af. Dit is voornamelijk het geval in het poortgebouw en de koetshuizen.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het schilderwerk op de binnendeuren is plaatselijk verschaald en bladdert af. Dit is voornamelijk het geval bij de deuren in het poortgebouw en de koetshuizen. Verder zijn de binnendeuren in goede staat.	Gebrekkig onderhoud.	1 en 2	Binnendeuren	/

367	368	369	370
371	372	373	

Afbeelding 367. Verweerde witstenen treden van de stenen trappen.

Afbeelding 368. Verweerde witstenen treden en plaatselijke scheurtjes.

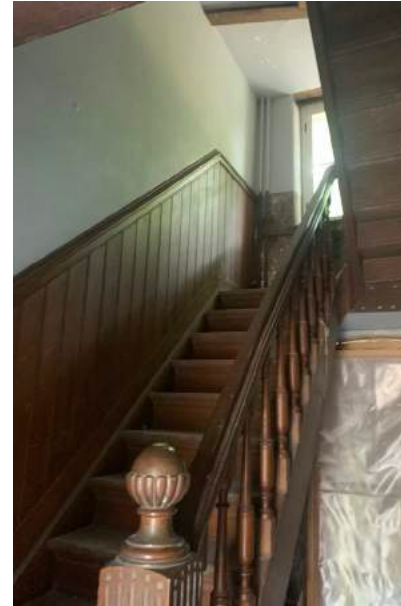
Afbeelding 369. De houten trappen zijn over het algemeen in goede staat.

Afbeelding 370. Slijtage van de houten trappen.

Afbeelding 371. Slijtage van de houten trappen.

Afbeelding 372. Zachte vloerbekleding op de houten trap.

Afbeelding 373. Isolatie rond leidingen (wellicht asbest).

3.3.2.3.5. Trappen

De binnentrappen zijn over het algemeen in een goede staat. De stenen trappen zijn over het algemeen het sterkst verweerd. De houten trappen zijn voornamelijk afgesleten ten gevolge van gebruik, maar vertonen geen grote gebreken.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Stenen trappen				
De natuurstenen treden zijn over het algemeen vervuild en afgesleten. Plaatselijk vertonen de witstenen elementen scheuren.	Gebruiksschade en gebrek aan onderhoud. Daarnaast is witsteen een relatief zachte natuursteensoort.	1	Stenen trappen	/
Houten trappen				
De houten trappen zijn over het algemeen in goede staat. De treden zijn voornamelijk afgesleten ten gevolge van gebruik.	Gebruiksschade.	1, 2 en 3	Houten trappen	/
In het woonhuis is de houten trap afgewerkt met zachte vloerbekledingen. Dit is storend.	Onoordeelkundige ingreep.	3	Houten trappen	/

3.3.2.3.6. Overige

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>OG</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De isolatie rond een aantal leidingen is mogelijk asbesthoudend. Plaatselijk is deze isolatie reeds beschadigd waardoor schadelijke asbestvezels kunnen vrijkomen. De opmaak van een asbestinventaris is dan ook aanbevolen.	Het gebruik van asbesthoudend materiaal (vermoedelijk).	1, 2 en 3	Leidingen verspreid over het gebouw	/

374	375	376
377	378	379
380		

Afbeelding 374. Plaatselijke beschadigingen aan de dakpannen.

Afbeelding 375. Het decoratief patroon in de dakbedekking wordt verstoord.

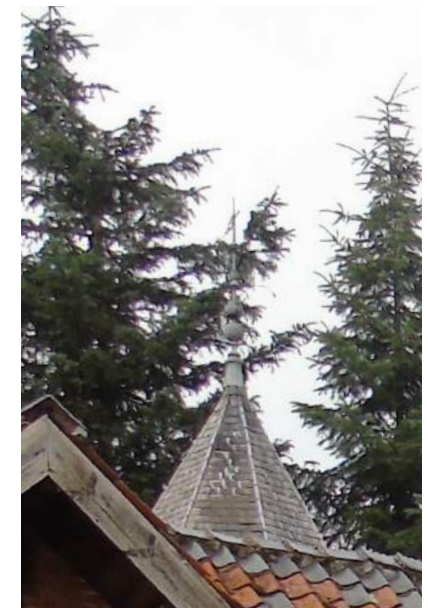
Afbeelding 376. Het decoratief patroon in de dakbedekking wordt verstoord of is zelfs niet meer herkenbaar.

Afbeelding 377. Aantasting van de dakoversteken.

Afbeelding 378. Aantasting van de randplanken.

Afbeelding 379. Aantasting van de randplanken.

Afbeelding 380. Leien dakbedekking van het westelijk torentje.

3.3.3. BOSWACHTERSWONING

De boswachterswoning is over het algemeen in een redelijke toestand en vertoont weinig tot geen structurele problemen. Voor wat het exterieur betreft, vertonen alle gebouwonderdelen wel een aantal schadepatronen. Het interieur is, voor wat de delen die bewoond worden betreft, in een goede staat. Vooral de ruimtes die niet meer gebruikt worden, zoals een gedeelte van de zolderverdieping van het woongedeelte en het schuurgedeelte, verkeren in minder goede staat.

In onderstaande tabellen wordt, naast de probleemstelling en oorzaak, ook telkens het gebouwonderdeel waar de schade zich situeert, aangegeven.

3.3.3.1. Structuur

De structuur van de boswachterswoning is over het algemeen in een redelijke staat. Er zijn geen noemenswaardige, structurele scheuren vastgesteld alsook geen funderingsproblematieken. Het is echter wel aangewezen om de toestand van alle houten structuren (vloer- en dakstructuren) gedetailleerd in kaart te brengen aan de hand van visuele inspecties en resistographboringen. Dit kan aan de hand van een stabiliteits-technisch vooronderzoek.

3.3.3.2. Exterieur

3.3.3.2.1. Bedaking

Dakbedekking

De dakbedekking van de boswachterswoning is in een redelijke staat. Op verschillende plaatsen zijn er dakpannen weggevallen met vochtindringing tot gevolg. Het decoratief patroon met sint-andreaskruisen in het dak wordt hier en daar, voornamelijk bij het schuurgedeelte, verstoord door onoordeelkundige herstellingen en is nog maar nauwelijks te herkennen. De daken kunnen niet veilig gecontroleerd of hersteld worden door het ontbreken van de nodige Europees genormeerde ladderhaken en/of ankerpunten.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Plaatselijk zijn er dakpannen beschadigd, scheefgezakt of weggevallen met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.	Alle daken	/
De daken vertonen mosvorming en de dakpannen zijn bedekt met blaadjes, takjes, etc.	Bosrijke omgeving alsook een gebrek aan onderhoud.	Alle daken	/
Het decoratief patroon met sint-andreaskruisen in het dak wordt hier en daar, voornamelijk bij het schuurgedeelte, verstoord door onoordeelkundige herstellingen en is nog maar nauwelijks te herkennen.	Onoordeelkundige herstellingen.	Alle daken, maar voornamelijk bij het schuurgedeelte	/
De daken zijn momenteel niet permanent toegankelijkheid.	Er ontbreken Europees genormeerde ladderhaken en/of ankerpunten.	Alle daken	/
Het houtwerk van de dakoversteken en de randplanken is over het algemeen aangetast en plaatselijk ingerot.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en een gebrek aan onderhoud.	Alle dakoversteken en randplanken	/

381	382	383
384	385	

Afbeelding 381. Schade aan de aansluitingen ter hoogte van de kilgoot.

Afbeelding 382. Schade aan de aansluitingen van de nokpannen.

Afbeelding 383. Goten en afvoer uit PVC.

Afbeelding 384. Goten die naar beneden hangen op de uiteinden.

Afbeelding 385. Bekroning op het dak van het torentje aan de westzijde.

De leien dakbedekking van het torentje aan de westzijde is over het algemeen in goede staat. De leien vertonen over het algemeen groenaanslag en zijn licht verwerd.	Ouderdom speelt een rol, alsook een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en een gebrek aan onderhoud.	Leien dakbedekking westelijk torentje	/
--	---	---------------------------------------	---

Dakaansluitingen en dakdoorbrekingen

De dakaansluitingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Ze sluiten echter niet (meer) overal waterdicht aan met vochtindringing tot gevolg. De dakdoorbrekingen betreffen voornamelijk standramen en schoorstenen. De structuur van deze elementen (baksteenmetselwerk) is over het algemeen in een goede staat.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Dakaansluitingen			
De loodaansluitingen of aansluitingen uit andere materialen (zoals mortel of rubber) met de dak- en nokpannen, goten, dekstenen, standramen en schoorstenen komen plaatselijk los, zijn opgewaaid, naar voren geplooid of sluiten niet (meer) waterdicht aan met vochtindringing tot gevolg.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud. Sommige aansluitingen zijn niet vakkundig aangebracht.	Alle daken	/

Regenwaterafvoersysteem

De daken waren oorspronkelijk niet van dakgoten voorzien. Momenteel zijn er aan de achtergevel hier en daar hanggoten en afvoeren uit PVC aangebracht (niet overal). Dit is echter niet passend bij het historisch karakter van het gebouw.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Ad hoc zijn er hanggoten en afvoeren uit PVC voorzien. Deze zijn storend.	Ongeschikte materiaalkeuze.	Alle goten en afvoeren	/
De hanggoten zijn provisorisch bevestigd en hangen op de hoeken naar beneden.	Onvakkunige bevestiging.	Alle goten	/
De gootbeugels van de hanggoten zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie en een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden.	Alle goten	/

Dakbekroningen

De dakbekroning van het torentje aan de westzijde is over het algemeen in een redelijke staat. De koperen bekroning heeft zijn gebruikelijke groene patina gekregen ten gevolge van oxidatie. De bekroning kon echter niet in detail geïnspecteerd worden.

386	387	388	
389			

Afbeelding 386. Spleten tussen de dakbedekking van het schuurgedeelte.

Afbeelding 387. Aantasting door houtborende insecten.

Afbeelding 388. Oude vochtplek met aantasting van de achterliggende houten elementen tot gevolg.

Afbeelding 389. Roestige ijzeren spantelementen ter hoogte van de standramen van het schuurgedeelte.

Daktimmer en dakstructuur

In het woongedeelte is de daktimmer op de meeste plaatsen afgewerkt waardoor de staat niet in detail beoordeeld kon worden. Plaatselijk is er een vochtaftekening zichtbaar op de binnenaferking ten gevolge van een oud lek. De daktimmer en dakstructuur zijn op deze plaats aangetast of ingerot. In bepaalde delen van het woongedeelte en in het schuurgedeelte is er geen onderdak of bebording aanwezig. Hierdoor zijn er verschillende spleten in de dakbedekking zichtbaar en heeft vocht de mogelijkheid om binnen te dringen.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De daktimmer is in het woongedeelte op de meeste plaatsen afgewerkt en dus niet zichtbaar. Op een enkele plaats is er een vochtaftekening zichtbaar op de binnenaferking en is de daktimmer en dakstructuur op deze plaats aangetast of ingerot.	Oude lekken.	Daktimmer en dakstructuur van het woongedeelte	/
Plaatselijk vertonen de houten elementen kleine gaatjes. Dit zijn uitvliegopeningen van houtborende insecten.	Aantasting door houtborende insecten.	Daktimmer en dakstructuur van alle daken	/
In bepaalde delen van het woongedeelte en in het schuurgedeelte zijn er verschillende spleten in de dakbedekking zichtbaar en heeft vocht de mogelijkheid om binnen te dringen. Momenteel zonder ernstige vervolgschade.	Het ontbreken van een onderdak of bebording.	Deel van het dak van het woongedeelte en volledige dak van het schuurgedeelte	/
Ter hoogte van de standramen van het schuurgedeelte zijn er ijzeren spantelementen aanwezig. Deze elementen zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie.	Standramen in het schuurgedeelte	/

390	391	392	393
394	395	396	397

Afbeelding 390. Voegwerk dat is uitgespoeld.

Afbeelding 391. Groene aanslag op het baksteenmetselwerk.

Afbeelding 392. Witte verkleuring op het baksteenmetselwerk.

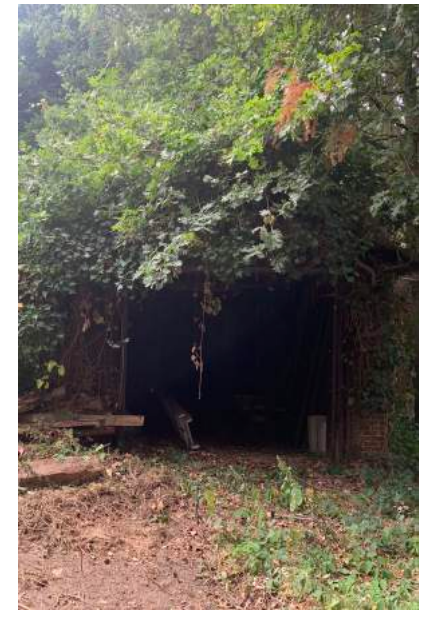
Afbeelding 393. Scheur in het baksteenmetselwerk.

Afbeelding 394. Houtwerk dat ontbreekt of los hangt.

Afbeelding 395. Houtwerk dat is aangetast.

Afbeelding 396. Aanbouw aan de westzijde die overwoekerd is.

Afbeelding 397. Garage aan de westzijde die overwoekerd is.

3.3.3.2.2. Gevels

Baksteenmetselwerk

Het baksteenmetselwerk is over het algemeen in een goede staat. Verspreid over de gevels zijn enkele zones voegwerk uitgespoeld. Voornamelijk bij de voegen van de plintzones.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De gevels vertonen zones met uitgespoeld voegwerk. Dit is voornamelijk het geval bij voegen van de plintzones, maar ook elders komt uitgespoeld voegwerk voor.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden, waarbij plintzones onderheviger zijn aan vocht, o.a. opspattend vocht.	Alle gevels	/
Plaatselijk vertoont het baksteenmetselwerk groenaanslag en dit voornamelijk in vochtbelaste zones, zoals rond goten en regenwaterafvoeren.	Zones die onderhevig zijn aan vocht.	Vochtbelaste zones	/
Plaatselijk vertoont het baksteenmetselwerk een witte verkleuring, met name bovenaan de westelijke puntgevel.	Vocht en zouten.	Bovenaan de westelijke puntgevel	/
Het baksteenmetselwerk is plaatselijk gescheurd.	Oude zettingen.	Schuurgedeelte	/

Houtwerk

Het houtwerk en meer specifiek de decoratieve houten knoesten zijn over het algemeen in een redelijke staat. De knoestige stammen zijn plaatselijk beschadigd.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De knoestige stammen hangen plaatselijk los, ontbreken plaatselijk of zijn plaatselijk ingerot.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en een gebrek aan onderhoud.	Houtwerk	/

Overige

Sommige delen van de boswachterswoning zijn volledig overwoekerd met plantengroei.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Sommige delen van de boswachterswoning, onder andere de aanbouw en garage aan de westzijde, zijn volledig overwoekerd met plantengroei.	Gebrek aan onderhoud.	Aanbouw en garage aan de westzijde	/

398	399	400	
401	402		

Afbeelding 398. Het buitenschrijnwerk is over het algemeen in goede staat.

Afbeelding 399. Het schrijnwerk in de standramen ontbreekt plaatselijk.

Afbeelding 400. Het schilderwerk bladdert af op de luiken.

Afbeelding 401. Het schilderwerk bladdert af op de deuren.

Afbeelding 402. Het schilderwerk bladdert af op de ramen.

3.3.3.2.3. Buitenschrijnwerk

Het buitenschrijnwerk is over het algemeen in een redelijke staat. Voornamelijk in het schuurgedeelte is het buitenschrijnwerk in slechtere staat en ontbreekt het plaatselijk zelfs volledig.

Houtwerk

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
In de dakkapellen van het schuurgedeelte ontbreekt het schrijnwerk.	Gebrek aan onderhoud.	Dakkapellen van het schuurgedeelte	/

Hang- en sluitwerk

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Plaatselijk ontbreekt het sluitwerk van het buitenschrijnwerk of is het beschadigd waardoor het schrijnwerk niet meer geopend kan worden. Dit is hoofdzakelijk in het schuurgedeelte het geval.	Ouderdom speelt een rol, alsook een gebrek aan onderhoud.	Buitenschrijnwerk, vooral in het schuurgedeelte	/

Beglazing

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het glas is plaatselijk gebarsten en/of beschadigd. Op sommige plaatsen heeft dit (beperkte) vochtindringing tot gevolg.	Mechanische schade ligt wellicht aan de oorsprong.	Ramen	/

Afwerklagen

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het schilderwerk van het buitenschrijnwerk is over het algemeen verschaald en bladdert af met schade aan het onderliggende houtwerk tot gevolg. Dit is voornamelijk het geval bij de luiken en deuren.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en een gebrek aan onderhoud.	Buitenschrijnwerk, vooral bij de luiken en deuren	/

403	404	405	406
407	408	409	410

Afbeelding 403. Vervuilde stenen vloer.

Afbeelding 404. Vervuilde stenen vloer.

Afbeelding 405. Vervuilde stenen vloer.

Afbeelding 406. Plaatselijke schade aan stenen vloer.

Afbeelding 407. Vervuilde houten vloer.

Afbeelding 408. Vervuilde wandafwerking op de zolder van het schuurgedeelte.

Afbeelding 409. Het schilderwerk bladdert af van de wandbepleistering.

Afbeelding 410. Oude vochtatfekening op de wanden.

3.3.3.3. Interieur

Het interieur van de boswachterswoning is over het algemeen in een redelijke staat, toch zeker voor wat de bewoonde delen van het woongedeelte betreft. Vooral de ruimtes die niet meer gebruikt en dus niet meer onderhouden worden, zoals bijvoorbeeld een deel van de zolderverdieping van het woongedeelte en het schuurgedeelte, verkeren in minder goede staat. De schade aan het interieur wordt globaal beschreven.

3.3.3.3.1. Vloerafwerkingen

De vloerafwerkingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Voornamelijk de vloerafwerkingen op de zolderverdieping van het woongedeelte en in het schuurgedeelte zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de vloerafwerkingen in de bewoonde delen van het woongedeelte.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Stenen vloeren			
De stenen vloeren zijn over het algemeen vervuild en zijn plaatselijk beschadigd.	Gebruiksschade en gebrek aan onderhoud.	Stenen vloeren	/
Sommige stenen vloeren zijn sterker verweerd en vertonen vocht- en zoutaftekeningen. Dit is voornamelijk het geval in het schuurgedeelte.	Ouderdom speelt een rol alsook gebruiks- en mechanische schade.	Stenen vloeren, vooral in het schuurgedeelte	/
Houten vloeren			
De houten vloeren in het woongedeelte zijn over het algemeen in goede staat. De vloeren zijn over het algemeen vervuild.	Gebruiksschade en gebrek aan onderhoud.	Houten vloeren	/

3.3.3.3.2. Wandafwerkingen

De wandafwerkingen zijn over het algemeen in een redelijke staat. Voornamelijk de wandafwerkingen op de zolderverdieping van het woongedeelte en het schuurgedeelte zijn in minder goede staat en vertonen grotere gebreken dan de wandafwerkingen in de bewoonde delen van het woongedeelte.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De wandafwerkingen zijn over het algemeen vervuild. Dit is voornamelijk het geval bij de wandafwerkingen op de zolderverdieping van het woongedeelte en in het schuurgedeelte.	Ouderdom speelt een rol alsook een gebrek aan onderhoud.	Wandafwerkingen	/
Het pleisterwerk is plaatselijk verpoederd, scheurt los van zijn drager en is op verschillende plaatsen zelfs volledig weggefallen. De wandbepleistering vertoont plaatselijk oppervlakteschietjes.	Dit schadefenomeen is vaak te wijten aan vochtschade, maar een gebrek aan onderhoud speelt ook een rol.	Wandbepleistering	/

411	412	413	414
415	416	417	

Afbeelding 411. Schade aan de wandbepleistering.

Afbeelding 412. Scheuren in de plafondbepleistering (oppervlaktescheuren).

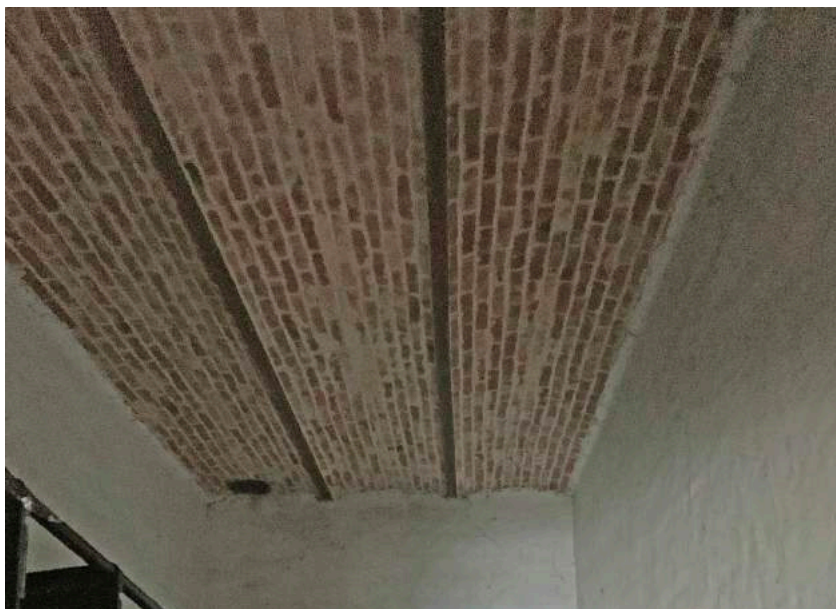
Afbeelding 413. Oude vochtatkening op de plafondbepleistering.

Afbeelding 414. Het schilderwerk bladdert af van de troggewelven.

Afbeelding 415. Roestige profielen van de troggewelven.

Afbeelding 416. Verschaald en afbladderend schilderwerk.

Afbeelding 417. Het binnenschrijnwerk is over het algemeen in goede staat.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het schilderwerk op de bepleisterde delen is plaatselijk verschaald en bladdert af. Ook de kaleilaag kent hetzelfde schadepatroon.	Gebrek aan onderhoud.	Schilderwerk en kaleilaag	/
De afwerkingen vertonen plaatselijk vochttaftekeningen.	De vochttaftekeningen zijn het gevolg van oude lekken.	Wandafwerkingen	/

3.3.3.3.3. Plafondafwerkingen

De plafondafwerkingen zijn over het algemeen in een goede staat. Plaatselijk zijn er oppervlaktescheuren in de plafondbeplevstering aanwezig of zijn er vochttaftekeningen zichtbaar op de plafonds ten gevolge van oude lekken.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De plafondafwerkingen zijn over het algemeen vervuild.	Ouderdom speelt een rol alsook een gebrek aan onderhoud.	Plafondafwerkingen	/
De plafondbeplevstering vertoont plaatselijk oppervlaktescheurtjes.	Dit schade fenomeen is vaak te wijten aan vochtschade, maar een gebrek aan onderhoud speelt ook een rol.	Plafondbeplevstering	/
Het schilderwerk op de bepleisterde delen is plaatselijk verschaald en bladdert af. Ook de kaleilaag kent hetzelfde schadepatroon.	Gebrek aan onderhoud.	Schilderwerk en kaleilaag	/
De afwerkingen vertonen plaatselijk vochttaftekeningen.	De vochttaftekeningen zijn het gevolg van oude lekken.	Plafondafwerkingen	/
De smeedijzeren profielen van de troggewelven zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie.	Troggewelven	/

3.3.3.3.4. Binnenschrijnwerk

Het binnenschrijnwerk is over het algemeen in een goede staat en vertoont weinig gebreken. Het binnenschrijnwerk in het schuurgedeelte vertoont de meeste gebreken.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het schilderwerk op de binnendeuren is plaatselijk verschaald en bladdert af.	Gebrek aan onderhoud.	Binnendeuren	/
Het hang- en sluitwerk is roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie.	Hang- en sluitwerk binnendeuren	

418	419		

Afbeelding 418. Slijtage van de houten trappen.

Afbeelding 419. Slijtage van de afwerkingslaag van de houten trappen.

3.3.3.3.5. Trappen

De binnentrappen zijn over het algemeen in een goede staat. De trappen zijn voornamelijk afgesleten ten gevolge van gebruik, maar vertonen geen grote gebreken.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De houten trappen zijn over het algemeen in goede staat. De treden en de afwerklagen zijn voornamelijk afgesleten ten gevolge van gebruik.	Gebruiksschade.	Houten trappen.	/

420	421	422	
423	424	425	426

Afbeelding 420. Het Trammetje is overwoekerd met plantengroei.

Afbeelding 421. Het Trammetje is overwoekerd met plantengroei.

Afbeelding 422. Het Trammetje is overwoekerd met plantengroei en de ijzeren onderdelen zijn roestig.

Afbeelding 423. De ijzeren onderdelen van het Trammetje zijn roestig.

Afbeelding 424. Vervuiling en groenaanslag in de onderste zones van het metselwerk.

Afbeelding 425. Vervuiling en groenaanslag in de onderste zones van het metselwerk. Verspreid over het metselwerk zijn er zoutuitbloeiingen aanwezig.

Afbeelding 426. De wip en het houten gidelokaal zijn over het algemeen in goede staat.

3.3.4. SLUIS HET TRAMMETJE

Het 19de-eeuwse Trammetje is vandaag de dag niet meer operationeel en is overwoekerd met plantengroei waardoor het Trammetje nog maar moeilijk leesbaar is in het landschap. De schade aan het Trammetje wordt globaal beschreven. Een gedetailleerde, technische diagnose van het Trammetje kan worden opgemaakt door een expert.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het Trammetje is over het algemeen overwoekerd met plantengroei. Ook tussen de voegen van de natuurstenen boordstenen is onkruid aanwezig.	Gebrek aan onderhoud.	Trammetje	/
De natuurstenen boordstenen zijn plaatselijk beschadigd, onder andere scheuren, verzakkingen, verwerking aan de hoeken, etc.	Gebrek aan onderhoud.	Natuurstenen onderdelen	/
De ijzeren onderdelen van het Trammetje zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie.	Ijzeren onderdelen	/
Wellicht ontbreken er verschillende onderdelen van het Trammetje. Om dit in detail in kaart te brengen, wordt bij voorkeur een gedetailleerde diagnose op technisch vlak door een expert opgemaakt.	Gebrek aan onderhoud.	Trammetje	/

3.3.5. KAPEL

De neogotische kapel verkeert over het algemeen in een goede staat. De kapel werd recent gerestaureerd en vertoont met andere woorden weinig tot geen gebreken. Er is enkel zeer beperkte schade aan het baksteenmetselwerk aanwezig.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Het baksteenmetselwerk is in de onderste zones vervuild en vertoont groenaanslag.	Dit is een gevolg van opspattend vocht.	Onderste zones van het metselwerk	/
Het baksteenmetselwerk vertoont hier en daar zoutuitbloeiingen.	Afwisselende vorst- en dooicycli.	Verspreid over het metselwerk	/

3.3.6. DE WIP

De staande wip en het bijhorend houten gidelokaal zijn over het algemeen in een goede staat. Beide constructies vertonen geen noemenswaardige schadepatronen.

427	428	429	430
431	432	433	

Afbeelding 427. Scheuren en verzakkingen in het bakstenen brugdek.

Afbeelding 428. Een deel van de ijzeren brugleuning ontbreekt.

Afbeelding 429. Een deel van de ijzeren brugleuning ontbreekt.

Afbeelding 430. Schade aan de bakstenen bruggenhoofden.

Afbeelding 431. Verweerde deksteen.

Afbeelding 432. Verweerd baksteenmetselwerk en voegwerk.

Afbeelding 433. Klimop aan de noordoostzijde van de brug.

3.3.7. KLEINE BOUWKUNDIGE OBJECTEN

3.3.7.1. Bruggen

3.3.7.1.1. Brug bij hoofdtoegang kasteel

De brug bij de hoofdtoegang van het kasteel is over het algemeen in een goede staat. Voornamelijk de bakstenen bruggenhoofden en de ijzeren brugleuningen vertonen schade patronen.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
De bakstenen verharding van het brugdek is op sommige plaatsen verzakt en gescheurd.	Gebruiksschade.	Bakstenen brugdek	/
Het baksteenmetselwerk van de bruggenhoofden is op verschillende plaatsen beschadigd en verweerd.	De bruggenhoofden staan rechtstreeks in contact met water en de afwisselende vorst- en dooicycli zorgen voor schade aan het metselwerk.	Bakstenen bruggenhoofden	/
Het voegwerk van de bruggenhoofden, zowel van de baksteen als van de natuursteen, is uitgespoeld.			/
De bruggenhoofden vertonen groenaanslag.			/
De ijzeren brugleuningen zijn roestig.	Roest ten gevolge van oxidatie.	Brugleuningen	/
Sommige delen van de ijzeren brugleuningen ontbreken.	Gebrek aan onderhoud.		/

3.3.7.1.2. Brug tuin oostkant

De brug in de tuin aan de oostkant van het kasteel is in een redelijke staat. Voornamelijk de dekstenen van de brug vertonen schade patronen.

<i>Probleemstelling</i>	<i>Oorzaak</i>	<i>Gebouwonderdeel</i>	<i>Verslag MoWa</i>
Sommige dekstenen van de brug zijn sterk verweerd of gebarsten.	Een continue blootstelling aan diverse weersomstandigheden en een gebrek aan onderhoud.	Dekstenen	/
Het baksteenmetselwerk van de brug is op sommige plaatsen beschadigd en verweerd.	De bruggenhoofden staan rechtstreeks in contact met water en de afwisselende vorst- en dooicycli zorgen voor schade aan het metselwerk.	Baksteenmetselwerk	/
Het voegwerk van de brug is plaatselijk uitgespoeld.		Voegwerk	/
De noordoostzijde van de brug is volledig overwoekerd met klimop.	Gebrek aan onderhoud.	Noordoostzijde van de brug	/

434	435
436	437

Afbeelding 434. Brug richting Zwaandonckse dreef: het metselwerk en de troggewelven zijn in slechte staat.

Afbeelding 435. Brug richting dreef Lange Blok: het metselwerk is in slechte staat.

Afbeelding 436. De duiker is sterk in verval.

Afbeelding 437. De poorten zijn in een redelijke staat.

3.3.7.2. Brug richting Zwaandonkschse dreef

De brug is opgetrokken uit metselwerk en het wegdek bestaat uit bakstenen troggewelven op metalen I-liggers. De brug is aan verzakking onderhevig. Het metselwerk is in slechte staat en de troggewelven zijn sterk verroest. Verder onderzoek naar stabiliteit kan meer duidelijkheid geven over de stabiliteit van de brug.

3.3.7.3. Brug richting dreef Lange Blok

De brug heeft bakstenen bruggenhoofden en een wegdek uit beton. De brug is onderhevig aan inzakking en het metselwerk is in slechte staat. Verder onderzoek naar stabiliteit kan meer duidelijkheid geven over de stabiliteit van de brug.

3.3.7.4. Duiker

De duiker is opgetrokken als een bakstenen tunnel en is al lange tijd niet meer functioneel. Langs de kant van de Varendonkse Beek is de duiker niet meer zichtbaar. Mogelijk is deze aan deze zijde verzakt. De aantakking op het grachtenstelsel van het Parkbos is wel nog aanwezig, maar sterk in verval.

3.3.7.5. Ijskelder

De ijskelder bevindt zich in matige staat. Het metselwerk is gedegradeerd, mede door de bomen die op het gewelf groeien. Verder onderzoek naar de stabiliteit is aangewezen.

3.3.7.6. Poorten langs de randzone

De poorten zijn algemeen in een redelijke staat. De schade aan de bakstenen pijlers is beperkt, de metalen poorten zijn over het algemeen roestig.

3.4. LANDSCHAPPELIJK ERFGOED

3.4.1. FUNCTIES

3.4.1.1. Structuur en functies

Het domein vervult tegenwoordig diverse functies. Volgende invullingen zijn het meest relevant en sturend in dit beheerplan:

- Het kasteel vormt de woonplaats van de huidige eigenaar (prins de Merode).
- Het kasteel en Kasteelpark hebben occasioneel een semipublieke functie, deze zone wordt opengesteld voor evenementen.
- Het domein, in het bijzonder het Parkbos, heeft een bepaalde productiefunctie ingevuld door bosexploitatie.
- Het domein heeft een ecologische functie. Deze komt het meest naar voor in de inheemse bosopstanden, waterelementen, bermvegetaties en oude bomen.
- Het Riet fungeert als oefenterrein en plaats voor samenkomst voor de schuttersgilde. Het Riet heeft een publieke parkfunctie.
- De gehele perimeter heeft een belangrijke erfgoedkundige functie. Deze wordt toegelicht in de beschermingsbesluiten en verder ontleed in het beschrijvende gedeelte van dit beheerplan.
- Op diverse ecosysteemdiensten als waterberging, bestuiving, CO₂-captatie en andere wordt niet verder ingegaan.

3.4.2. BELEVING

Het globale beeld van het domein is kwaliteitsvol. Er zijn duidelijk herkenbare gehelen te onderscheiden waartussen een historische samenhang is. De historische hoofdstructuur, met het Kasteelpark, Parkbos (met boswachterswoning), Het Riet en de Grote Nete en Trammetje, is grotendeels intact en leesbaar.

3.4.3. LANDSCHAPPELIJKE OMSCHRIJVING

Zoals reeds gesteld, kan het domein opgedeeld worden in vier verschillende landschapseenheden, de zogenaamde hoofdstructuur, op basis van hun historiek en landbedekking. In dit beheersplan worden vereenvoudigde benamingen gebruikt conform het beschermingsbesluit voor de verschillende eenheden van het domein:

- Een landschapspark met kasteel: Kasteelpark
- Een Parkbos met dreven, Spiegelvijver en boswachterswoning: Parkbos
- Het Riet, een oude schans met staande wip en kapel: Het Riet
- De Grote Nete met Trammetje, Kleine Laak en Varendonkse Beek. De voornaamste elementen: Grote Nete en Trammetje

Het **kasteel** vormt het centrum van het domein. Het omliggende **landschapspark** is in de tweede helft van de 19de eeuw aangelegd in Engelse landschapsstijl met een eerder formeel karakter (pleasure grounds).

Het **Parkbos** ligt ten zuiden van het landschapspark en wordt gekenmerkt door een drevenstructuur en bassin (Kanaal of Spiegelvijver), aangelegd in het begin van de 18de eeuw in Franse stijl.

Het **Riet** ligt ten oosten van het landschapspark en heeft een eigen historisch karakter. Het heeft namelijk lange tijd dienst gedaan als semi-natuurlijke schans voor de bewoners van het dorp Westerlo met een rechtstreeks toegang vanaf de dries van het dorp. Lange tijd kende Het Riet een gebruik als gemeenschappelijke beemd. Men heeft vanaf eind 19de eeuw enkele landschapselementen (gebogen pad, bomengroepen) toegevoegd in de Engelse landschapsstijl maar dit bleef eerder beperkt qua omvang. Het gebied is nog steeds herkenbaar als aparte entiteit, in het bijzonder door de wip van de schuttersgilde.

De **Grote Nete** en Kleine Laak vormen de belangrijkste waterlopen in het gebied en beïnvloeden in grote mate zowel de structuur, het beeld als de abiotiek van het gebied. Ze zijn tevens een verbindend element tussen de andere drie grote landschapseenheden.

3.4.3.1. Zichtassen

De drevenstructuur en het Kanaal (Spiegelvijver) vormen de voornaamste zichtassen op het domein. Ze knopen het kasteel zelf vast aan het landschap, want de zichtassen zijn nauwkeurig gekozen en ingericht opdat er een imposant uitzicht ontstaat. De belangrijkste zichtassen zijn de volgende:

- Zichtas vanuit het kasteel op de Spiegelvijver – in het verlengde volgt een struikmassief rododendron ingesloten tussen twee oude bomenrijen. De aanplant van rododendrons op dit oplopende reliëf creëerde een esthetische climax achteraan de zichtas. Actueel is het rododendronmassief verbost door onder andere boomopslag van berk en tamme kastanje.
- Zichtassen in de drevenstructuur
- Vergezichten in het Kasteelpark

438

Afbeelding 438. De locatie van de bomen met een verhoogde erfgoedwaarde. Deze bomen worden verder in de inventaris individueel besproken.

3.4.3.2. Inventaris van het bomenbestand

Het bomenbestand wordt als geheel besproken. De bomen staan immers verspreid over vele landschapselementen. Onder deze titel wordt een algemene synthese gegeven. Niet elke boom op het kasteeldomein de Merode werd in deze inventaris opgenomen. Volgende criteria werden gehanteerd bij het opstellen van de lijst:

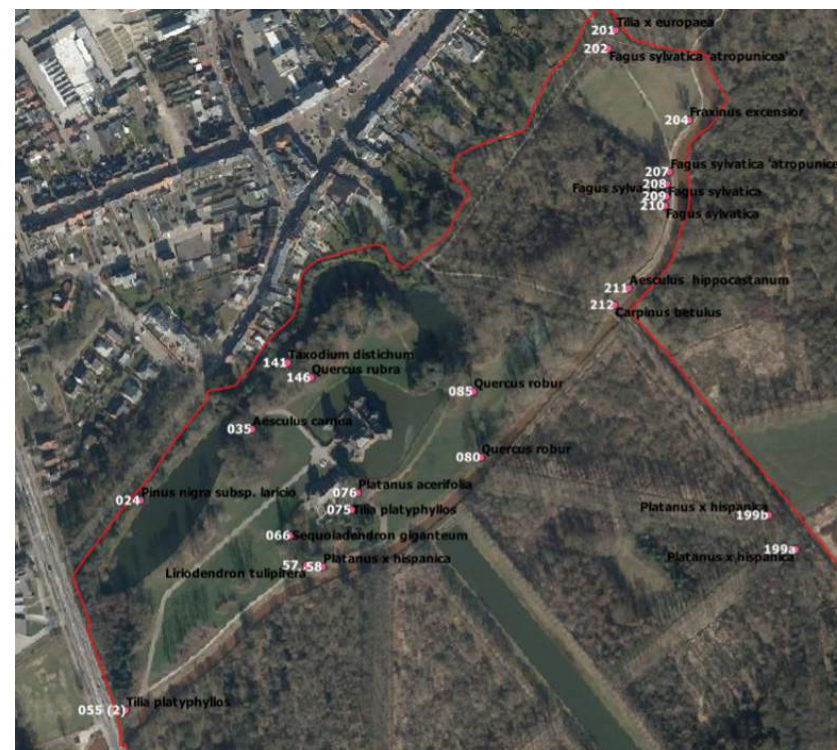
- Aspectbepalende bomen. De volwassen bomen in het Kasteelpark, die een prominente plaats hebben in het landschapsbeeld, werden allen opgenomen in de inventaris.
- Supplementair vond er een volinventarisatie plaats van de oudste dreefsegmenten in het projectgebied. Deze specifieke opmeting geeft enerzijds een beeld van de vroegere soortenkeuze, anderzijds kan deze inventarisatie beheerkeuzes onderbouwen van deze oudere elementen die aan natuurlijke aftakeling onderhevig zijn.

De volledige lijst van aspectbepalende bomen in het projectgebied wordt weergegeven als **bijlage 3**. Drie bijhorende kaarten geven de locaties van de betreffende bomen weer.

Enkele bomen met een verhoogde erfgoedwaarde, in belangrijke mate bepalend voor de identiteit van het kasteeldomein, worden bij de bespreking van de deelgebieden individueel uitgelicht. Het geheel van de puntlocaties van de bomen met een verhoogde erfgoedwaarde bomen wordt weergegeven op onderstaande illustratie.

Volgende lijnsegmenten hebben in hun geheel een verhoogde erfgoedwaarde en worden later onder het hoofdstuk Inventaris in detail besproken:

- D1: de oude lindedreef die de historische toegang vormde tot het kasteel.
- D2a2: het segment met een oude beukenformatie op de dreef tussen het Dorp en de Lange Brug.
- De oude bomenrijen in het verlengde van de Spiegelvijver: BR.3 (deels), BR.4 (deels), BR.6 en BR.7. In deze segmenten staat beuk, rode beuk, zomereik, tamme kastanje en Hollandse Linde individueel in menging.
- Een dreefsegment in het Sterbos D6b. Op dit segment staan de oudste bomen in het Sterbos (tamme kastanje en zomereik in menging).
- De Hoge Dreef (D.13). In dit dreefsegment is nog een relict aanwezig van een oude bomenrij bestaande uit beuk.

Interpretatie inventarisatie aspectbepalend bomenbestand:

Volgende interpretaties kunnen gemaakt worden na het vergelijken van de inventarisaties van 2011 en 2021. De extra geïnventariseerde bomen uit de inventarisatieronde 2021 werden buiten beschouwing gelaten, specifiek gaat het om de dreefsegmenten D2, D6b, D13, BR3,4, 6 en 7.

- 16 bomen die in 2011 werden opgenomen in de lijst zijn anno 2021 verdwenen. Het betreft voornamelijk beuken (2 individuele beuken en 1 groepje van beuken), 1 valse Christusdoorn, 1 lork, 1 fijnspar, 3 Canadapopulieren, 1 Am. eik, 4 robinia's, 1 groepje linde en 1 individuele linde. De beuken werden vervangen door jonge exemplaren (bosplantsoen).
- De mediaan in bijgroei van de omtrek op 1,5m hoogte bedraagt 20cm. Dat stemt overeen met een jaarlijkse toename van 2cm. Het is zo dat de toename in omtrek afneemt naarmate bomen ouder en dikker worden.
- Omdat meerdere boomsoorten slechts in beperkte aantallen voorkomen in de inventaris, is het moeilijk om conclusies met betrekking tot vitaliteit op soortniveau te maken. In het park blijkt wel dat volgende soorten de laatste decennia een slechtere vitaliteit vertoonden: beuk, tamme kastanje, fijnspar, lork, douglasspar.
- 140 bomen komen in volwassen fase voor, 7 bomen in jeugdfase, 7 bomen in eindfase.
- 28 bomen vertonen veteraanmerken.
- 19 bomen hebben een levensverwachting beneden 20j.

Interpretatie soortenvariëteit en diameterklassen:

- Er komen 40 soorten voor in de inventaris. Dat geeft aan dat de dendrologische waarde van het park erg hoog is. Desondanks heeft het park niet het uitzicht van een arboretum. Verschillende, vooral inheemse, boomsoorten hebben een hoog aspectbepalend aandeel in het park. Met name beuk, zomereik en linde zijn in hoge aantallen aanwezig. Het is vooral zo dat de uitheemse bomen in individuele menging staan. Dikwijls staan deze solitair of langs de rand van bomengroepen, wat de esthetische waarde sterk verhoogt.
- In het park komt een hoog aandeel loofhout voor, al is het zo dat verschillende naaldhoutsoorten toch groepsgewijs ingemengd staan in de bomengroepen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorkomende soorten in het Kasteelpark. De extra geïnventariseerde bomen uit de inventarisatieronde 2021 werden buiten beschouwing gelaten, specifiek gaat het om de dreefsegmenten D2, D6b, D13, BR3,4, 6 en 7, alsook om de bomen die in deelgebied Het Riet individueel ingemeten werden.

Soorten en omtrekklassen	nvt	0-50cm	51-100cm	101-150cm	151-200cm	201-250cm	251-300cm	301-350cm	351-4	401-450cm	451-500cm	551-600cm	651-700cm	Som
Quercus robur				2	4	7	4	3	2	2	1	1		26
Tilia platyphyllos				1	4	6	3			1				15
Fagus sylvatica 'Atropunicea'		2		1	4	1		3		1	1			13
Fagus sylvatica	1			3	2	5								11
Quercus rubra	1			1	1	2	4			1				10

Platanus x hispanica								2	1	4			2	9
Castanea sativa				1	2	4	1							8
Tilia cordata					1	2	1	2	2					8
Robinia pseudoacacia	4				2	1								7
Liquidambar styraciflua				2	1	2								5
Aesculus hippocastanum					2	2								4
Betula pendula				2	2									4
Populus x canadensis		4												4
Quercus palustris				1	3									4
Taxodium distichum						1	1	1		1				4
Cedrus atlantica					1		2							3
Metasequoia glyptostroboides					3									3
Nyssa sylvatica		2	1											3
Picea abies	1			1	1									3
Liriodendron tulipifera								1		1				2
Pinus nigra var. 'Maritima'						1	1							2
Pinus strobus					1	1								2
Pseudotsuga menziesii				1		1								2
Acer platanoides					1									1
Acer pseudoplatanus					1									1
Aesculus carnea								1						1
Catalpa bignonioides				1										1

Chamaecyparis pisifera (2)						1								1
Gleditsia triacanthos	1													1
Larix decidua	1													1
Magnolia soulangeana			1											1
niet aanwezig	1													1
Parrotia persica	1													1
Platanus orientalis								1						1
Prunus avium						1								1
Quercus ilex			1											1
Quercus petraea					1									1
Salix babylonica		1												1
Sequoiadendron giganteum						1								1
Tilia x europaea 'Euchlora'						1								1
Ulmus minor				1										1
Totaal	17	3	3	18	37	40	17	14	5	11	2	1	2	170

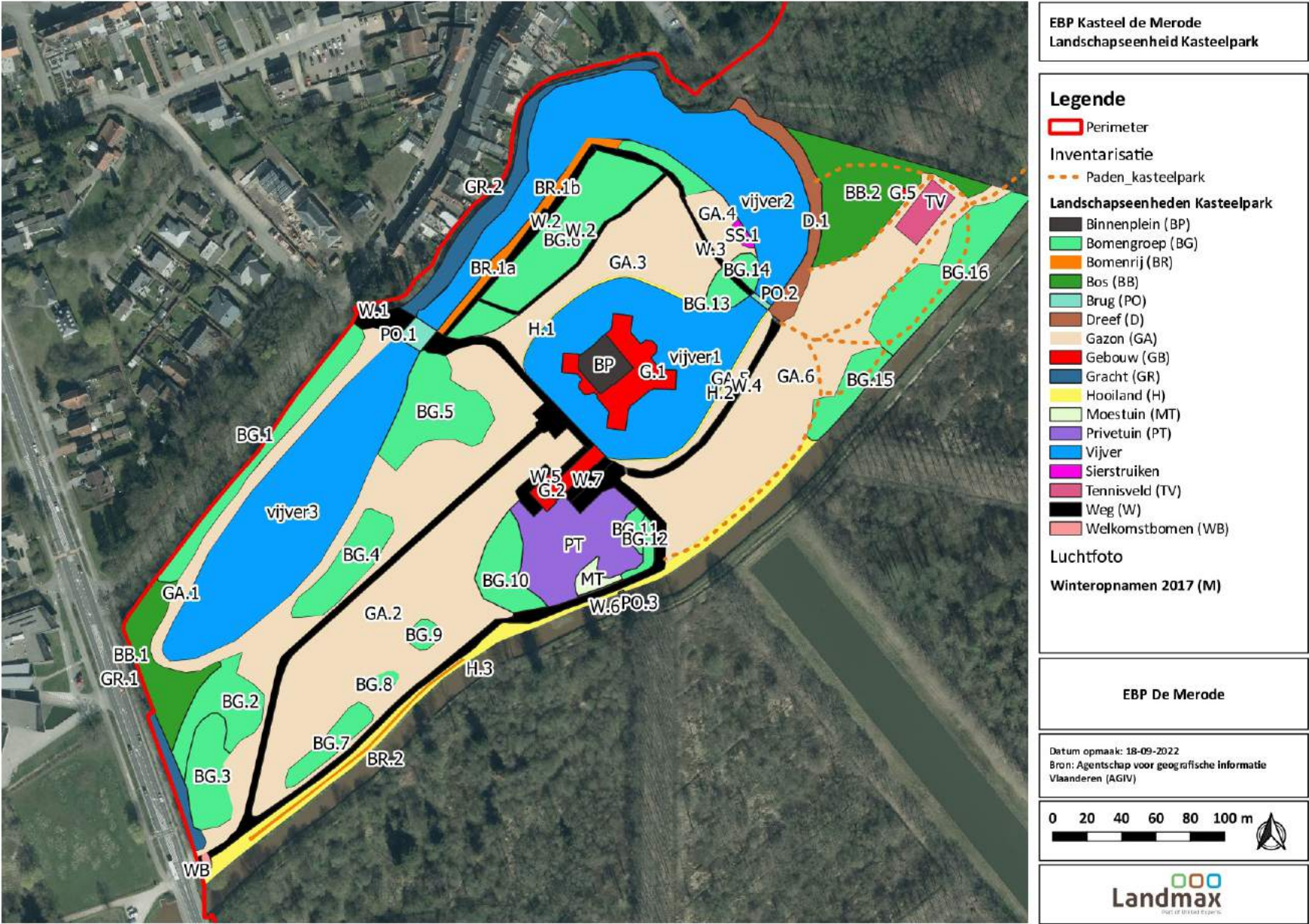
3.4.3.3. Kasteelpark

Het Kasteelpark is gelegen onmiddellijk rond het kasteel. Het is origineel aangelegd in de Franse stijl maar is rond 1834 heraangelegd als Engels landschapspark naar ontwerp van Charles-Henri Petersen. Uit de periode van aanleg (eerste helft 19de eeuw, eclectische stijl vanaf begin 19e eeuw), beperkte schaal van aanleg (geen zeer wijde open ruimten) en gebruikte soorten in bomengroepen (met bonte, contrasterende kleuren en uitheemse soorten) leiden we af dat het landschapspark eerder in de 'gemengde' of 'eclectische' stijl aangelegd is.

De landschapselementen die gebruikt werden in deze landschappelijke aanleg zijn: grasvlakten, solitaire bomen, vijvers, bomengroepen – al dan niet vergezeld van een struiklaag, en dreven. De kaart geeft een indeling van het Kasteelpark in terreineenheden.

439

Afbeelding 439. Kaart
landschapseenheden
kasteelpark.

440

441

Afbeelding 440. Beeld op de parkvijver vanaf brug ter hoogte van Polderstraat naar het westen toe. Op de linkerkant staat een massief bamboe. De vijverrand is beschoeid en gaat over in een maaibeheer.

Afbeelding 441. Zicht op bocht van de parkvijver met sierstruiken langs de oever (o.a. rododendron).

3.4.3.3.1. Parkvijver (Vijver. 1-3) en noordelijke gracht (Gr.)

De parkvijver is voorzien van houten beschoeiing, welke op sommige plekken ontbreekt of vervangen werd door plastieken beschoeiing. De oevers zijn daarbij telkens steil afgestoken, met op sommige plaatsen ter hoogte van het maaiveld een licht hellende oever, waar oeverplanten zoals gele lis gedijen. Op andere plaatsen kenmerken de oevers zich als vochtig hooiland. Hier wordt duidelijk minder frequent gemaaid. Langs de bomengroepen komt struikvegetatie voor op de oever met o.a. rododendron, bamboe en hakhout van inheems loofhout. Het water is troebel o.a. door de grote vispopulatie van bodemwoelende vissen zoals brasem en karper. De vijver is ook sterk verslibt, wat duidelijk te merken is ter hoogte van de brug aan de Polderstraat. Een accumulatie van bladval en takresten leidt tot een afname van de waterkolom. In de vijver zijn verschillende fonteinën voorzien en in het meest westelijke punt van de vijver zijn recent waterlelies aangeplant.

De parkvijver kan in 3 segmenten opgedeeld worden:

- Vijver 1: dit segment omsluit het Kasteel tot waterburcht. De oevers kenmerken zich in zijn totaliteit door een beschoeiing en een maaibeheer in de overgang naar gazonzone.
- Vijver 2: dit segment situeert zich tussen de brug aan de lindedreef en de brug ter hoogte van de Polderstraat. Dit segment grenst in hoge mate aan beboste oevers (zuidkant). Langs de noordkant komt er een smalle strook met struikgewas voor op de dijk tussen vijver en Kleine Laak en vijver. Met name dit segment kent in de hoogste mate accumulatie van blad- en takval. De beschoeiing bevindt zich op meerder plaatsen in verval of is verdwenen.
- Vijver 3: dit segment situeert zich langs de westkant van de brug naar de Polderstraat. Dit segment grenst in hoofdzaak aan gemaaide zones (gazonbeheer) en kent een beschoeiing. Op dit segment wordt nog gehengeld. Langs de westkant werden enkele waterlelies aangeplant.

Ten noorden van de parkvijver is een gracht (Gr.) gelegen. Op historische kaarten kreeg deze gracht de naam 'Kleine Laak'. De Kleine Laak omsluit is een kustmatige gracht die ooit ontsprong uit de Nete, langs de noordgrens van Het Riet liep en het kasteeldomein omsloot. Verder stroomafwaarts loopt de Kleine Laak opnieuw uit in de Grote Nete. Ten noorden van het Kasteelpark is de gracht gelegen langs twee hoge oeverwallen, welke sterk begroeid zijn met Japanse duizendknoop en bamboe. De gracht loopt door langsheen de Polderstraat en loopt zuidwaarts ter hoogte van de Merodedreef, waar ze in het zuidwestelijke punt van het Kasteelpark in

442	443	444
445	446	447

Afbeelding 442. De foto toont de overloop van de vijver richting de Kleine Laak. Een pvc-buis (beperkt zichtbaar) doorsteekt de dijk van de vijver.

Afbeelding 443. Accumulatie van blad- en takval ter hoogte van de brug. Een hoge sterfte van brasem en karper was waarneembaar in de zomer van 2021.

Afbeelding 444. Detail van beschoeiing. Een 'harde' vijverrand. Onder andere wolfspoot kan zich in beperkte mate vestigen als oeverplant

Afbeelding 445. Beeld op het westelijke deel van de parkvijver met aanplant van waterlelie.

Afbeelding 446. Zicht op gracht (Kleine Laak) met overvloedige begroeiing van bamboe en Japanse duizendknoop.

Afbeelding 447. Sluissysteem ter hoogte van de Grote Nete in de gracht (Kleine Laak). Accumulatie van tak- en bladval in de bedding van de gracht.

448

449

Afbeelding 448. BB.1 met beperkte aanwezigheid van infrastructuurresten

Afbeelding 449. BB.2 met takkenwallen

verbinding staat met de Grote Nete. Deze verbinding wordt gemaakt door een sluisstelsel. Deze gracht heeft zijn historische functionaliteit verloren en heeft slechts bij erg hoge waterstanden een watervoerende functie.

3.4.3.3.2. Bossen (BB.)

In het Kasteelpark komen twee bosbestanden voor.

BB.1 situeert zich in de noordwestelijke hoek van het Kasteelpark en bestaat in hoofdzaak uit zomereik en zomerlinde met voorjaarsflora en typische bossoorten in de kruidlaag (bosanemoon, kleeftkruid, hondsdrif, klimop, scherpe boterbloem, brandnetel). Japanse duizendknoop komt beperkt voor, ten gevolge van een hoge schaduwdruk onder een cluster linde kan de soort zich niet zo sterk manifesteren. In het bos zijn beperkt infrastructuurresten aanwezig. De zuidrand van het bos bestaat uit witte abeel, rode beuk, tamme kastanje en gewone plataan. In dit bosbestand komt een aandeel naaldbout voor met o.a. jongere Corsicaanse den.

BB.2 situeert zich langs de rand van 'Het Riet' en kenmerkt zich als een gemengde loofhoutopstand met onder andere beuk, zomereik, gewone esdoorn en gewone plataan. De ondergroei is ruig met soorten als kleine maagdenpalm, gewone salomonszegel en klimop. De struiklaag omvat soorten als valse acacia, hulst, gewone esdoorn, haagbeuk, beuk, rododendron en lijsterbes. Ter hoogte van de grens van het Kasteelpark zijn takkenwallen aangelegd.

3.4.3.3. Bomengroepen (BG.)

Onderstaande opsomming bespreekt de voornaamste kenmerken van de bomengroepen:

- BG.1 vormt een slanke gordel tussen de kasteelvijver (segment 3) en de polderstraat. In de struiklaag is een hoog aandeel rododendron aanwezig, welke voor visuele afscherming zorgt, alsook een mooie spiegeling genereert over de waterpartij. De boomlaag is opvallend gevarieerd met een hoge fractie naalddhout. Onder andere staan er enkele dikke Corsicaanse dennen.
- BG.2 en 3 zijn jongere aanplantingen die het park afschermen van de Merodedreef. Deze bestaan uit een groepsgewijze variatie met een hoog aandeel naalddhout. Deze opstanden bevinden zich in een sterke dichtstand, er werd nog geen dunning uitgevoerd.
- BG.4 bestaat uit gevarieerd loofhout. De kruidlaag kent een extensief maaibeheer.
- BG.5 kenmerkt zich door een hoge variëteit aan oudere loofbomen (o.a. zomereik, rode paardenkastanje, beuk, rode beuk). langs de zuidkant vond in 2020 sterfte plaats van een groep beuk, welke herplant werd met bosplantsoen in 2021. De kruid- en struiklaag kennen een bosdynamiek.
- BG.6 kenmerkt zich als een diverse opstand met o.a. zomereik, beuk en Amerikaanse eik. De kruid- en struiklaag kennen een bosdynamiek. Langs de oostkant vond begin jaren 2000 een heraanplant van een zone plaats met rode beuk.
- BG.7 bestaat uit een 14-tal zomerlindes. De kruidlaag van deze bomen wordt gemaaid. De vitaliteit van de bomen is eerder matig, de bomen vertonen topsterfte. Langs de zuidkant vond omstreeks 2015 een kapping plaats van een rij Canadapopulier.
- BG.8 werd omstreeks 2015 vervangen met moerasedik (circa 10 bomen).
- BG.9 is heel recent gekapt en heraangeplant met zomerlinde. De ondergroei is afwezig en de bodem is nog sterk verstoord.
- BG.10 is een bomengroep waarin enkele van de meer bijzondere bomen in het park staan (plataan en liriiodendron). Vele van deze bomen zijn overwoekerd door klimop.
- BG.11 + 12 situeren zich ten zuiden van het Neerhof en bestaan voornamelijk uit gevarieerd naalddhout. Vele van deze bomen zijn overwoekerd door klimop.
- BG.13 + 14 bestaat uit naalddhout, er komen enkele Atlasceders in een cirkelvormig plantverband. Ook staan er oudere weymouthdennen en siert een opvallend massief rododendron de vijverrand. Ondergroei is beperkt tot tussen de bomen.
- In BG.15 en BG.16 is het aandeel gewone plataan opvallend. Zij zijn sterk bepalend in deze bomengroepen. De struiklaag kenmerkt zich door bosontwikkeling met o.a. gladde iep.

450	451
452	453

Afbeelding 450. Voorbeeld van een bomengroep met duidelijke afwezigheid van struiklaag (BG.7). De oudere zomerlindes (Boomnummer 53) ontwikkelen veteraanmerken.

Afbeelding 451. Voorbeeld van een bomengroep met een variatie aan verschillende bomen (BG.1). De esthetiek wordt o.a. bepaald door de differentiatie in kleuren (bv. rode beuk), stammen (ruwe berk), hoogte/boomvorm (metasequoia) en bloemen (wilde kastanje). De bomengroep heeft een bebost karakter met aanwezigheid van rododendron, zaailingen van esdoorn, robinia, Am. vogelkers, lijsterbes e.a. op die manier heeft de struiklaag een schermfunctie naar de Polderstraat toe.

Afbeelding 452. Verboste bomengroep (BG.10) met dichte struiklaag van rododendron en oude tulpenboom (ø 420 cm) en platan (ø 650 cm) als veteraanbomen (Boomnummers 57 en 58).

Afbeelding 453. Zicht op BG.9 met op de achtergrond BG.4, beide ijle bomengroepen. Deze bomengroep werd herplant met bosplantsoen van zomerlinde (Boomnummer 51).

454	455
456	

Afbeelding 454. Zicht op de lindedreef ter hoogte van de brug over de parkvijver (D.1). Omtrek van dikste bomen liggen rond 360 cm (Boomnummer 86).

Afbeelding 455. Zicht op lindedreef ter hoogte van de historische toegang (D.1). Duidelijk minder beeldbepalend.

Afbeelding 456. Beeld van doorlevende stronkopslag van een verdwenen linde in de lindedreef. Op die manier is de dreefboom doorlevend en draagt het behoud van de boom bij aan een evoluerend dreefaspect waarin de verschillende successiestadia van linde naast elkaar kunnen voorkomen.

3.4.3.3.4. Dreef (D1.) en bomenrijen (BR.)

In het Kasteelpark zelf komt één dreef voor, dit ter hoogte van de oude toegang aan de Grote Markt van Westerlo. De dreef volgt de kromming van de vijverrand. Deze enkele, geschrinkt ingeplante dreef bestaat uit zomerlinde met variabele leeftijd. In de dreef komen zowel monumentale lindes voor met omtrek > 300cm, als jonge bomen met omtrek < 100cm. Verschillende lindes hebben dan wel hun opgaande stam verloren, hun stronkopslag manifesteert zich opnieuw. Op die manier zijn vele dreefbomen doorlevend in fenix-vorm. Ter hoogte van de historische toegang tot het domein is de dreef als dusdanig nog herkenbaar, ook ter hoogte van de brug over de parkvijver zijn nog vele bomen aanwezig. In het tussenliggende segment langs de parkvijver is er echter veel uitval en komen er doorlevende stoven voor. Het beeld in het tussensegment wordt echter vooral bepaald door opslag van hulst, zwarte els, valse acacia, rododendron, braam en klimop. In ondergroei bevinden zich nog restanten van voorjaarsflora en stinzenplanten (gewone salomonszegel, kleine maagdenpalm en cycлаam).

In 2022 vond een volinventarisatie plaats van deze dreef. Deze wordt gegeven door **bijlage 3**. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorkomende boomvormen in de dreef.

Boomvorm	Aantal
Opgaand, oude bomen	15
Stoofvorm, oude bomen	13
Jonge, opgaande bomen (ca. 20j)	4
Afwezig	8

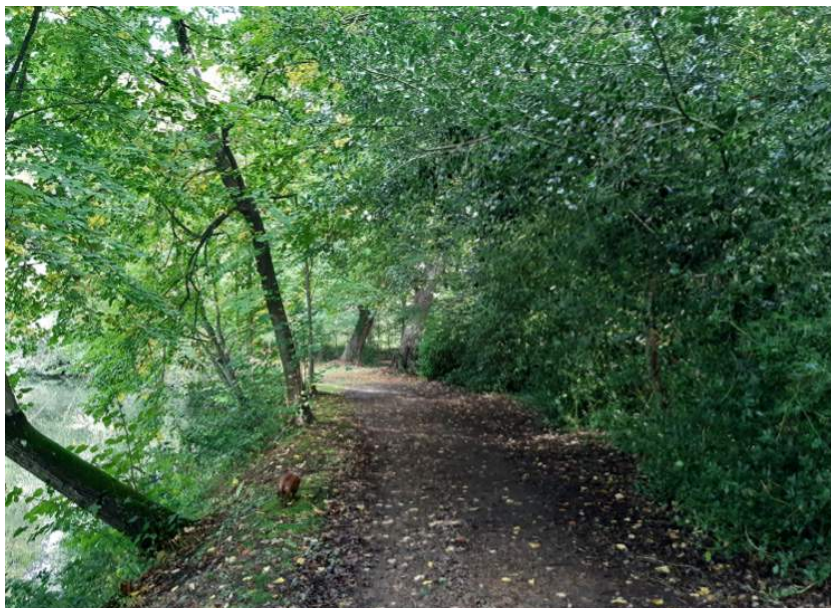

457	458
459	

Afbeelding 457. De foto toont de aanwezigheid van hulst in de nevenetage van de lindedreef. Deze ontnemt de visuele beleving van de dreefaanplanting in geschrinkt verband. Ook ontnemt de hulst het licht van het doorlevende stamschot op de veteraanbomen.

Afbeelding 458. Beeld van een veteraniline op de kop van de dreef langs poort naar Westerlo. De afgebroken stam is nog tot circa 4m hoogte aanwezig. De boom is echter zeer vitaal en maakte volop stamschot. Deze boom heeft niet de typische morfologie van een opgekroonde dreefboom, net zoals vele andere bomen in deze dreef. Door de boom in fenixvorm te behouden blijft echter de waardevolle genetica van deze dreefbomen behouden.

Afbeelding 459. De aanwezigheid van oud-bosflora (gewone salomonszegel) en een fraaie stinzenplant (cyclaam) in de dreefberm.

460	461
462	463

Afbeelding 460. Zicht op de bomenrij van canadapopulieren ter hoogte van de toegang aan de De Merodedreef (BR.2)

Afbeelding 461. Zicht op singuliere canadapopulier van de bomenrij (BR.2)

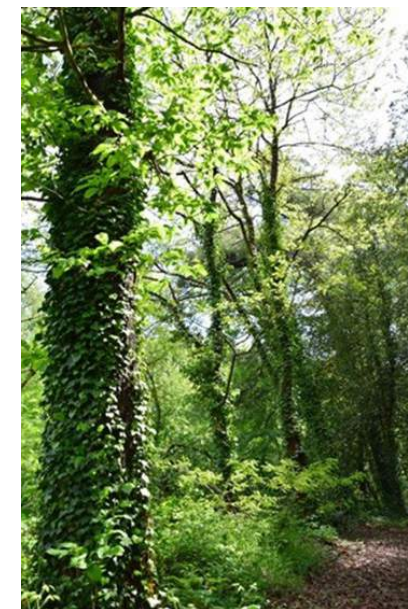
Afbeelding 462. Zicht op bomenrij van moerascipres (BR.1a). Omtrek van dedikste bomen ligt rond 300 cm (Boomnummer 136).

Afbeelding 463. Zicht op tweede deel van bomenrij uit tamme kastanje (BR.1b)

Op het domein komen ook twee bomenrijen voor.

Bomenrij BR.1 is gelegen langsheen het wandelpad ter hoogte van de binnenbocht van de parkvijver en bestaat uit twee delen. Deel a is een bomenrij van moerascipres met ruige ondergroei van braam, klimop en varens. Deel b is een bomenrij van tamme kastanje en valse acacia met ruige ondergroei en boomopslag van valse acacia. In de kruidlaag bevindt zich salomonszegel.

Bomenrij BR.2 is gelegen ter hoogte van de nieuwere toegang aan De Merodedreef, langsheen de Grote Nete. Deze bomenrij bestaat uit canadapopulieren met een ondergroei van grassen, kruiden en bloemen. Het betreft bomen in jeugdfase. Het snoei-beheer is licht achterstallig (uitgaande van het streven naar een takvrije onderstam zoals historisch gangbaar voor Canadapopulier in bomenrijen).

Afbeelding 464. Twee zomerlindes als welkomstbomen.

3.4.3.3.5. Welkomstbomen

Ter hoogte van de ingang aan de De Merodedreef staan twee zomerlindes als welkomstbomen. Deze bomen hebben een diameter van 70 cm (boomnummer 55).

466	467	468	469	465
-----	-----	-----	-----	-----

Afbeelding 465. Monumentale plataan ter hoogte van de kasteelgebouwen.

Afbeelding 466. Detail kroon monumentale plataan

Afbeelding 467. Detail stam monumentale plataan

Afbeelding 468. Uitzicht op monumentale plataan vanaf vijver.

Afbeelding 469. Detail verankering op stam

3.4.3.3.6. Solitaire bomen in Kasteelpark (met erfgoedwaarde)

Opgaande plataan

In het Kasteelpark staat vlakbij de kasteelgebouwen een monumentale opgaande plataan. Deze plataan (Boomnummer 76), waarschijnlijk daterend van de aanleg in de jaren 1870, kent een omtrek van 660 centimeter en is daarmee de dikste boom op het kasteeldomein. De boom is solitair uitgroeiend en is in zeer goede conditie. Verschillende wortels komen oppervlakkig voor waardoor deze makkelijk beschadigd kunnen worden. In de stam werd voor een lichtshow een verankering geplaatst.

470

Afbeelding 470. Detail van boom nr 57, een lirioidendron (tulpenboom) van 420cm omtrek. Opvallend is de ijle kruin, de aanwezigheid van dik dood hout en de woekerende klimop op stam en gesteltakken. Op de gesteltakken is doorgegroeid waterlot van circa 15j oud zichtbaar, een reactie op een eerdere stressperiode.

Naast de plataan langs het Neerhof zijn ook volgende bomen bepalend voor de identiteit van het Kasteelpark.

- De lindes in de oude toegangsdrif (D1) die het kasteel langs de oostzijde met het dorp ontsloot (eerder besproken onder titel 3.4.4.2.4)
- De twee welkomstbomen (zomerlinde, boomnr. 55(2)) langs de toegang aan de Merodedreef (eerder besproken onder titel 3.4.4.2.5)
- Een plataan (platanus x hispanica) met boomnummer 58, gepositioneerd op de dijk van de Grote Nete, langs de zuidkant van het Neerhof (BG.10). Deze veteranboom heeft een omtrek van 650cm. aandachtspunten zijn het risico voor uitscheurende takken en een ingroeie klimop.
- Een zomereik met boomnummer 85 en omtrek 565cm, gepositioneerd als solitaire boom op het grasland ten oosten van het kasteel.
- De boominventaris van 2011 geeft aan dat er ten oosten van deze eik nog een solitaire rode beuk (nr. 88) voorkwam met omtrek 445cm. Deze boom werd vervangen.
- Een zomereik met boomnummer 158 en omtrek 455 gepositioneerd in het bosbestand BB.2 ten noorden van de tennis. Deze zomereik heeft een goede vitaliteit, een aandachtspunt is echter de concurrentie om licht die jongere aanpalende bomen aangaan. In deze bomengroep komt nog een tweede uitzonderlijke zomereik voor: boomnr. 157 met omtrek 440cm.
- Een taxodium distichum (moerascypres) met boomnr. 141 en omtrek 445cm. Deze boom maakt deel uit van een korte dreefformatie op de oever van de kasteelvijver (BG.6). Niet al deze bomen uit deze dreefformatie hebben doorheen het verleden voldoende vrije kroonruimte gehad, waardoor dit exemplaar opvalt. (ook boomnr. 140 heeft een omtrek van 339cm).
- Een Amerikaanse eik met boomnr. 146 en omtrek 426cm. Deze boom is aspectbepalend in BG6 ten noorden van het kasteel.
- Een Lirioidendron (tulpenboom) met boomnr. 57 en omtrek 420. De boom kent een mindere vitaliteit die zich uit in een lage bladbezetting en terugvallende kruin. Een sterk woekerende klimop bezorgt de boom extra windbelasting. De boom is gesitueerd binnen bomengroep 10.
- Een zomerlinde met boomnr. 75 en omtrek 408 gesitueerd op een prominente plaats ten zuiden van het Neerhof. Deze boom kent een terugvallende vitaliteit.
- Een zomereik met boomnr. 80 en omtrek 325cm. Deze boom maakt deel uit van BG15, een langgerekte bomengroep langs de Grote Nete. In deze bomengroep staan meerdere dikke bomen (ook enkele platanen). De zomereik met boomnr. 80 is echter de hoekboom van deze formatie en is beeldbepalend in het (oostelijke) perspectief vanuit het kasteel.

- Een sequoiadendron giganteum met boomnr. 66 en omtrek 237cm gesitueerd op een prominente plaats langs de grote gazonpartij in BG.10 langs de westkant van het Neerhof.
- Een rode paardenkastanje (aesculus carnea) met boomnr. 35 en omtrek 345cm. deze boom verfraait de entree vanuit de Polderstraat.
- Een Corsicaanse den met boomnr. 24 en omtrek 285cm gesitueerd in de langgerekte bomengroep BG.1 tussen de vijver en de Polderstraat. Tekenend is de inmenging van naaldhout in de gemengde bomengroepen met o.a. ook lork, douglasspar, weymouthden, fijnspar en hemlockspar.

De historische nota toonde eerder het verdwijnen aan van de meest prominente solitaire boom: een monumentale linde langs de brug naar het kasteel. Deze boom was reeds aanwezig op de kaarten daterend van begin 18de eeuw, op de toenmalige binnenplaats van het Neerhof, samen met een tweede solitaire boom. De topografische kaart van 1969 (zie afb. 61) geeft nog de aanwezigheid van een boom aan op deze locatie. Op een luchtfoto van 1989 is de boom niet meer zichtbaar.

471	472	
473	474	

Afbeelding 471. Een dikke zomereik (boomnr. 80 met omtrek 325cm in BG.15). Deze boom is beeldbepalend in het oostelijke perspectief vanuit het kasteel. De boom kent een ingroeïende klimop. Op de kop van deze groep werd in 2011 nog een robinia pseudoacacia geïnventariseerd. Deze boom is anno 2022 verdwenen en niet vervangen.

Afbeelding 472. Op de noordelijke kant van bomengroep 11, rechts op de foto, staat een oude zomerlinde met omtrek 385cm (boomnr. 75). Deze boom staat prominent in beeld langs de zuidelijke kant van het Neerhof. Anno 2022 heeft deze boom een terugvallende vitaliteit.

Afbeelding 473. De foto toont de dikste zomereik in het kasteelpark. Een solitaire boom staande in het grasland ten oosten van het kasteel. Deze zomereik met boomnr. 85 heeft een omtrek van 565cm. Een aandachtspunt is het intensieve gazonbeheer onder deze boom, dit maakt de boomspiegel gevoelig voor uitdroging in de zomerperiode. De pas aangeplante rode beuk rechts van deze zomereik betreft een vervanging van een rode beuk die in 2011 een omtrek kende van 445cm en in slechte conditie verkeerde.

Afbeelding 474. De foto toont zomereik met nr. 158 in bomengroep BB.2 ten Noorden van het tennisveld. Een aandachtspunt is de doorgroeïende nevenetage van Noorse esdoorn, deze treedt in concurrentie om licht.

475	476
477	

Afbeelding 475. De foto toont een monumentale Sequoiadendron giganteum met boomnr. 66 en omtrek 237 in de bomengroep langsheen het Neerhof.

Afbeelding 476. De foto toont centraal links de rode paardenkastanje (aesculus carnea), met boomnr. 35 en omtrek 345cm. Deze uitbundig bloeiende boom verfraait de entree vanuit de Polderstraat.

Afbeelding 477. De foto toont een monumentale Corsicaanse den (boomnr. 24 en omtrek 285cm) in de bomengroep langsheen de Polderstraat (BG.1).

		478	
479	480	481	482

Afbeelding 478. Algemeen uitzicht op open zone uit gazon

Afbeelding 479. Hooiland langsheen weg (H.3)

Afbeelding 480. Rododendronmassief (SS.1)

Afbeelding 481. Berm met hooilandkenmerken langsheen de parkvijver (H.2)

Afbeelding 482. Beeld van de border met buxuskamperfoelie langsheen de oprijweg.

Open zones (GA., H., SS.)

Naast de verschillende bomengroepen bestaat het Kasteelpark voor een groot deel ook uit open zones met graslanden, hooilanden en sierstruiken. Het overgrote deel van de open zones bestaat uit gazons. Hier zijn verschillende robotmaaiers aanwezig om het gras kort te houden. Langsheen de oevers van de parkvijver, de Grote Nete en de weg ter hoogte van de ingang aan De Merodedreef komen echter hooilandstroken voor waar een ruigere grazige groei getolereerd wordt. Hier komen soorten voor als fluitenkruid, hondsdrif, grote brandnetel, scherpe boterbloem, madeliefje, gewone margriet, gewone rolklaver en gewone ereprijs. Langsheen de binnenbocht van de parkvijver is een rododendronmassief gelegen.

De open zones in de periferie van het kasteel functioneren als evenementruimte waar o.a. tenten en tribunes geplaatst worden.

De onthaalzone van het poortgebouw kent anno 2022 een erg sobere, steriele invulling. Tussen de oprijweg en de kasteelvijver staat een smalle strook van de groenblijvende, bloemloze bodembedekker buxuskamperfoelie. Dit betekent een stijlbreuk met het verleden, historische prentkaarten geven aan dat er grotere borders voorkwamen in de entreezone van het kasteel (met ook de inplanting van een monumentale solitaire linde).

483	484
485	486

Afbeelding 483. Pad van dolomiet (W.6)

Afbeelding 484. IJzerzandsteen aanwezig in wegbedding (W.4, PO.2) Brug langs oostkant van het kasteel.

Afbeelding 485. IJzerzandsteen op het pad in de lindedreef (W.4, D1.)

Afbeelding 486. Pad van kasseien en dolomiet (W.7)

Wegenissen en bruggen

In het Kasteelpark zijn ook enkele wegen (W1-7) aanwezig in kasseiverharding en dolomiet en/of grind. In het bijzonder lijken in verschillende paden restanten van ijzerzandsteengrind te bevatten. In het Kasteelpark liggen tevens enkele maaipaden, bijvoorbeeld in de grazige zone tussen de Polderstraat en de kasteelvijver. Het wandelpad wordt hier frequenter gemaaid dan de grazige zone waar het doorheen snijdt.

Volgende types verharding zijn te onderscheiden:

- Kasseiverharding: W1 (ingang Polderstraat tot de brug over de vijver, op de brug zelf liggen Hollandse klinkers) + W3 + W4 (rondom Neerhof) + binnenplaats Kasteel.
- Grindverharding: W6 (hoofdwegen vanuit het kasteel richting westelijke zijde, tot poort op de Merodedreef. Naar noordelijke zijde tot brug richting Polderstraat)
- Aarde bedding met steenslag ijzerzandsteen: D1 + W4 (lindedreef, oude hoofdtoegang)
- Aarde wegen: W2 + W3 + padenstructuur langs oostkant rondom tennisplein.

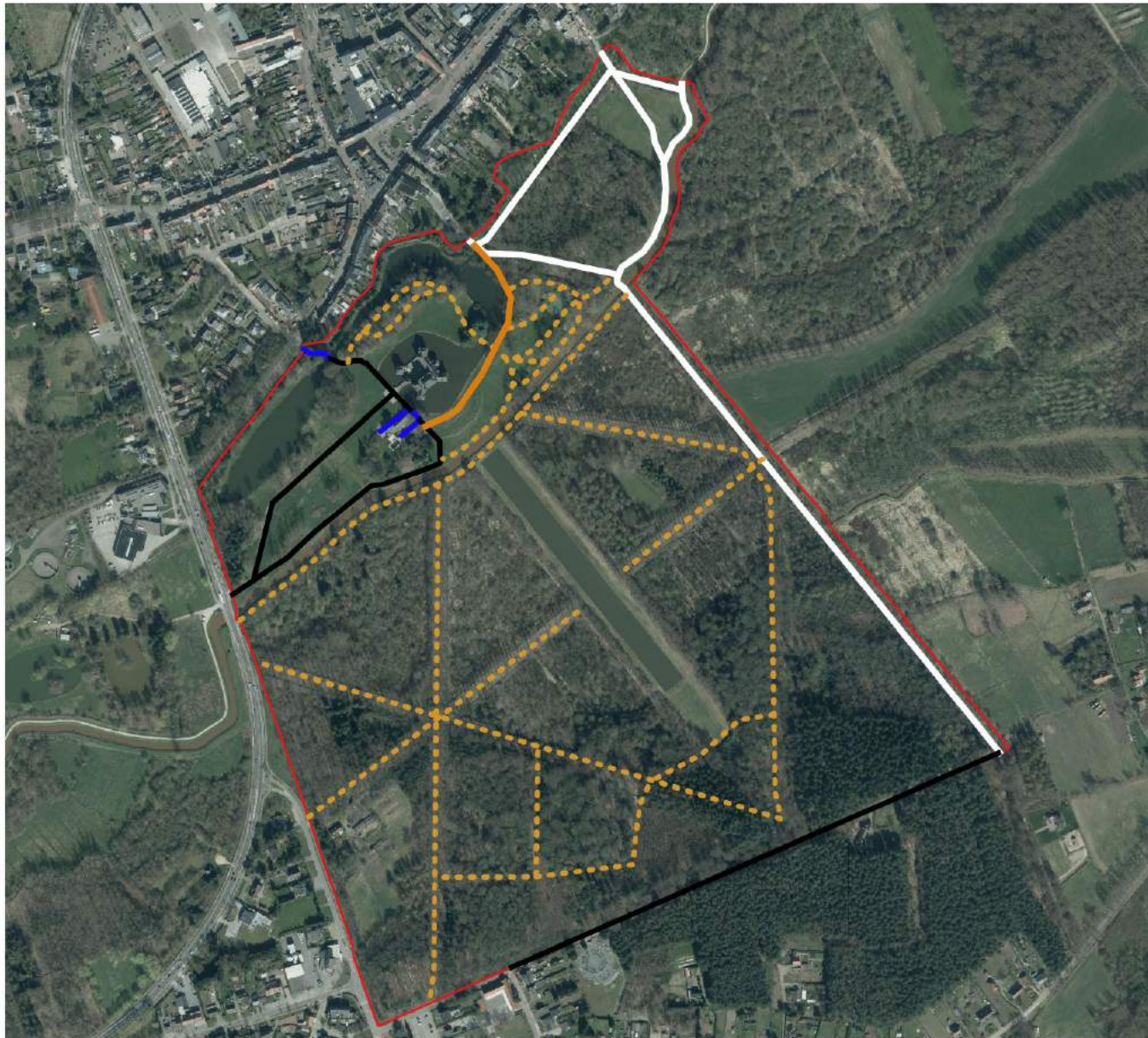
Over de parkvijver zijn twee bruggen gelegen. Eentje ter hoogte van de lindedreef en eentje ter hoogte van de toegang aan de Polderstraat. De verbinding tussen het Kasteelpark en het Parkbos wordt gemaakt door een brug achter het private gedeelte, over de Grote Nete.

487

Afbeelding 487.
verhardingen.

Kaart type

EBP Kasteel de Merode
Typologie verhardingen**Legende**

Inventarisatie

Verhardingen_paden

Dolomiet

Grind

Menging steenslag
ijzerzandsteen

Kassei

Onverhard

Perimeter

Luchtfoto

Winteropnamen 2017 (M)

EBP De Merode

Datum opmaak: 19-09-2022

Bron: Agentschap voor geografische informatie
Vlaanderen (AGIV)

0 50 100 150 200 m

Landmax
Part of Bouda Experts

	488
489	490

Afbeelding 488. De foto toont de inpassing van het tennisveld in het kasteelpark. Anno 2020 werden enkele fruitbomen aangeplant langs de westelijke rand van het tennisveld.

Afbeelding 489. De aanwezigheid van een kippenren langsheen de moestuinzone.

Afbeelding 490. Detail van de moestuinzone met ook enkele sierplanten (o.a. sedum).

Tennisveld

Langs de oostkant van het Kasteelpark ligt sinds midden 20ste eeuw een tennisveld. Het tennisveld ligt onttrokken aan de oostelijke zichtas vanuit het Kasteel en werd in die zin strategisch ingepast in het parkontwerp.

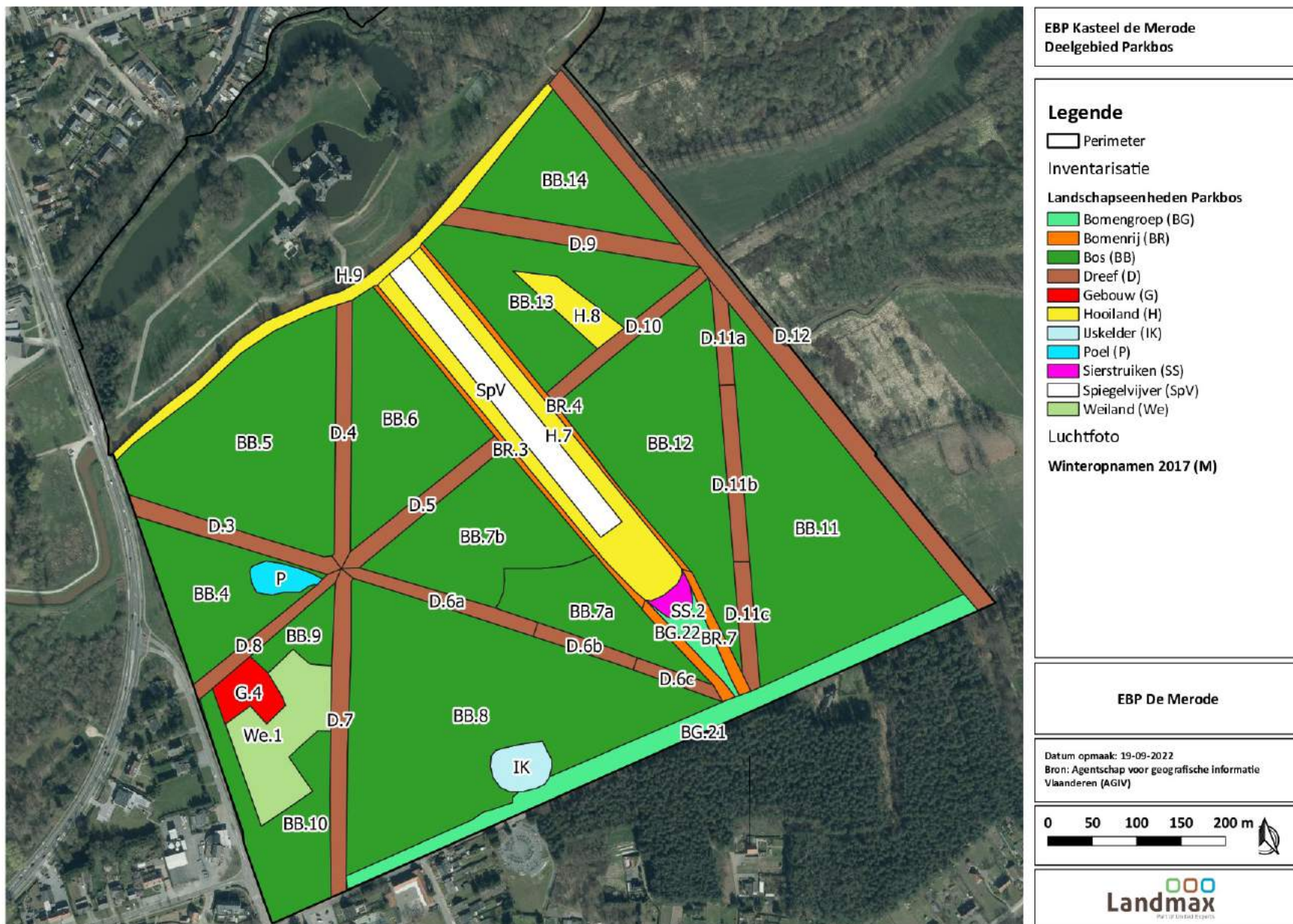
Privétuin en moestuin

De benaming privétuin wijst op het afgezonderd karakter van deze tuinzone die zich situeert ten zuidwesten van het Neerhof. In feite is het hele park private eigendom, in die zin behoeft de benaming van deze zone deze nuance. Een afscherming wordt enerzijds gevormd door de bomengroepen BG10, BG11 en BG12. Langsheen de Grote Nete en de oostelijke grens situeert zich een beukenhaag.

De moestuinzone is eerder beperkt, maar geeft een zekere continuïteit aan een historisch erg prominent landgebruik rondom het kasteel. Een storend element is de aanwezigheid van een uitgroeiende laurierkers met kroondiameter 15m. Naast de moestuin is er ook een kippenren aanwezig. Meer aanpalend aan het Neerhof is een zwembad + gazonzone aanwezig.

Afbeelding 491. Kaart
landschapseenheden parkbos.

492

493

Afbeelding 492. Het algemene beeld van de dreven in het Sterbos en de Ganzenvoet. Een dubbele dreef van zomereik. Grazige ondergroei.

Afbeelding 493. In segment 6b komen oudere zomereiken (#4) en tamme kastanjes (#4) voor. Daartussen werden jongere beuken aangeplant.

3.4.3.4. Parkbos

Ten zuiden van de Grote Nete bevindt zich een Parkbos met een geometrische drevenstructuur (ster en Ganzenvoet) waarbinnen een groot bassin/kanaal/Spiegelvijver is aangelegd om een imposante zichtas te creëren. In deze zone is ook de boswachterswoning gelegen, aan de zuidwestelijke rand van het Parkbos.

3.4.3.4.1. Drevenstructuur Sterbos en Ganzenvoet

De hoofdstructuur van het Parkbos wordt gevormd door de dubbele dreven in een (dubbele) Ganzenvoet patroon. De meeste dreven (D.3, D.4, D.5, D.6, D.7, D.8 en D.9) bestaan uit gelijkjarige zomereiken. De bomen staan in quinconceverband, hebben een gemiddelde diameter van 45 cm en ze zijn tot 5m opgekroond. De plantafstand is 5 meter, de centrale dreef is 6m breed en de zijdreven zijn 4m breed. De dreven kennen een extensief maaibeheer, beperkt komt rododendron voor in ondergroei. Voorkomende bosplanten zijn bochtige smele, pijpenstrootje, wilde kamperfoelie, dalkruid (D.10) en braam. De aanpalende grachten worden op gezette tijden geruimd van takken en bladval. De wegtracés zijn onverhard. Putten en sporen worden op frequente basis geschaafd.

Volgende dreefsegmenten vertonen een afwijkend beeld:

- Dreef 10 (D.10) heeft dezelfde vorm en beheer maar bezit slechts 3 bomenrijen, waardoor het een asymmetrische dreef is.
- In segment 6b is nog een relict van de voormalige dreefstructuur aanwezig. In deze sectie staan nog 5 zomereiken en 6 tamme kastanjes met een gemiddelde stamdiameter van 90cm. Tussen deze oude bomen zijn circa 60j geleden beuken aangeplant die actueel in de kruinen groeien van de oude bomen en concurreren om licht. De oudste dreefbomen werden opgenomen in de inventarisatie van het bomenbestand (zie **bijlage 3**).
- In segment 6c komt actueel geen dreefaanplanting voor. Deze is doorheen de tijd verdwenen.
- In segment D.11a, met een lengte van circa 100m, komt een zone voor waarin er meer dan 70% uitval is. De hoofdboomsoort is er zomereik.
- In segment D.11b komt er een dubbele dreef van beuk voor. Deze beuken hebben een goede vitaliteit en ken een onderlinge plantafstand van 5m op 5m.
- In segment D.11c komt er geen dreef meer voor. Deze is opgegaan in de opstand douglasspar.

494	495
496	497

Afbeelding 494. In segment 6c ontbreekt actueel een dreefbeplanting.

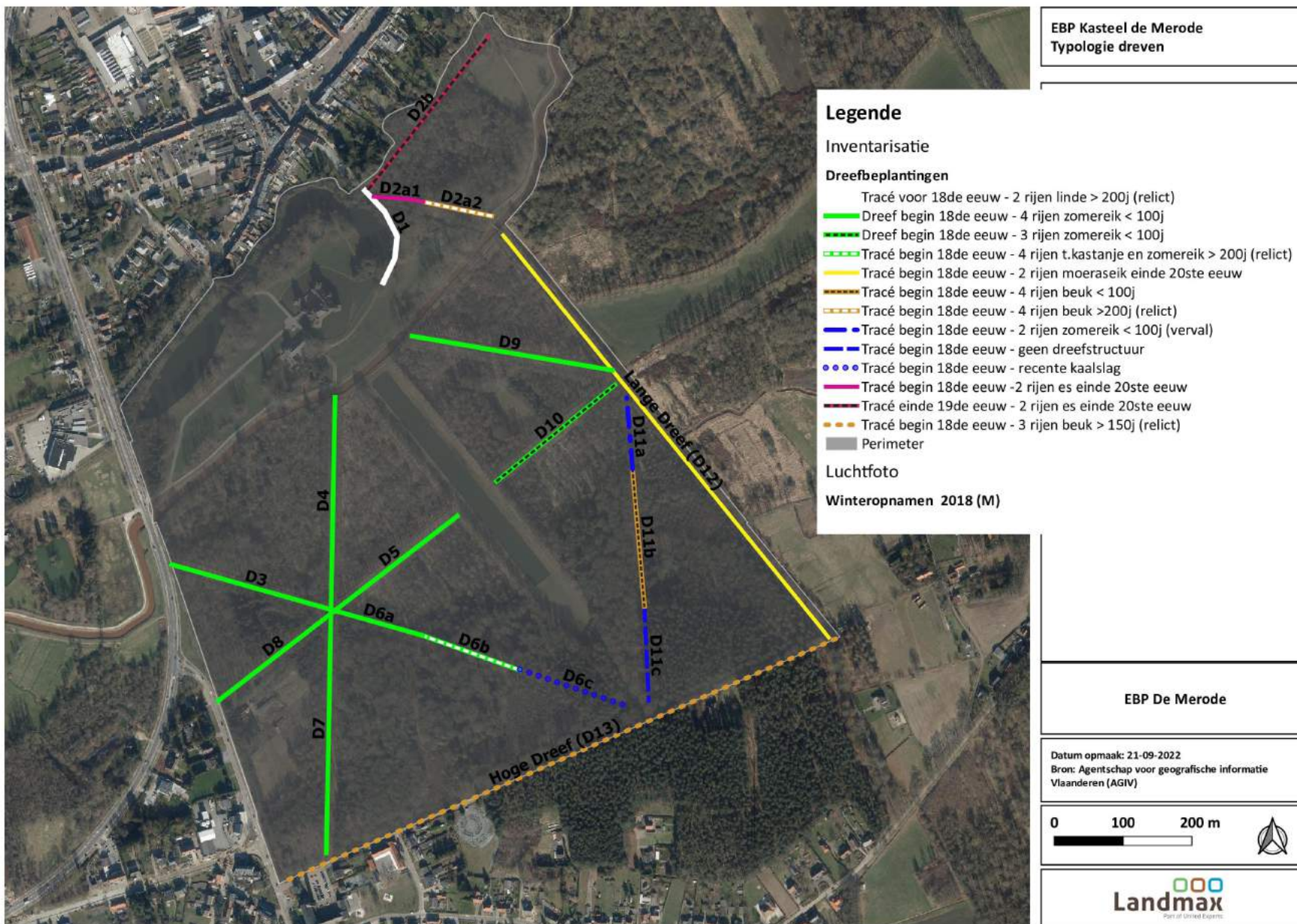
Afbeelding 495. Segment D11a kenmerkt zich door sterk verhoogde uitval.

Afbeelding 496. Segment D11b bestaat uit beuk. Een dubbele bomenrij in plantverband 5m op 5m. In de boomspiegels tolereert enkel rododendron de schaduwdruk.

Afbeelding 497. Segment D11c werd niet heraangelegd toen de aanpalende bosopstanden (douglasspar en beuk) aangeplant werden. Langs het beukenbos staat een enkele rij beuken.

Afbeelding 498. Kaart
typologie dreven.

499

500

Afbeelding 499. Een beeld van het historisch wegtracé geflankeerd door de oude laanbomen, actueel beuken in veteraanfase. Het wegtracé is overgroeid. Lokaal zijn de dreefbomen verdwenen over afstanden van tientallen meters. Op het tracé komen ook enkele oudere zomereiken voor. Dit is het beeld van het westelijke segment van deze oude dreef. (tussen 2 dreefarmen van het Sterbos)

Afbeelding 500. Een beeld van de randzone van het parkbos langs de Hoge dreef. De overhangende vegetatie wordt op frequente basis ingekort om een dichte afscheiding te behouden. De douglasspar werd aangeplant tot tegen de bosrand, het oostelijk gedeelte van deze historische dreef binnen de eigendom is verdwenen. Langs de Hoge Dreef (buiten de afbakening) is nog een enkele rij met oudere beuken aanwezig op de Hoge dreef.

3.4.3.4.2. Historische dreef en grensbeplanting langs Hoge Dreef (BG.21)

De Hoge Dreef bestond historisch uit 2 parallelle wegtracés. Het Noordelijke tracé had een meer privaat karakter en werd vergezeld van een dreefbeplanting. Het zuidelijke tracé had een openbaar karakter en werd vergezeld van 1 bomenrij op de zuidkant. Tussen deze 2 tracés staat reeds lang een draadafsluiting.

Het privatieve segment is langs de oostkant verloren gegaan in een aanplant van douglasspar. Langs de westkant is dit tracé nog intact, echter overgroeid door bosvegetatie. Circa 50% van de bomen die historisch langs dit tracé stonden, zijn actueel nog aanwezig langs dit westelijke tracé. Het betreft erg oude beuken en zomereiken met dikwijls veteraanmerken. Langs de Hoge Dreef zelf staat nog het relict van de enkele rij oude beuken op de zuidkant van het wegtracé. Actueel komen er nog 10 oude beuken voor, de voorbije decennia nam het aandeel stelselmatig af (mededeling boswachter Marc Croonenborghs). Opvallend is de inmenging van een linde in deze bomenrij (oostkant). De Hoge Dreef kent een verharding van kiezel. Naar de westkant gaat deze op openbaar domein over naar asfalt

501

502

Afbeelding 501. Het Hillshade-model toont de situering van het verboste wegtracé, alsook de locatie van de stamvoet van de bomen. (www.geopunt.be)

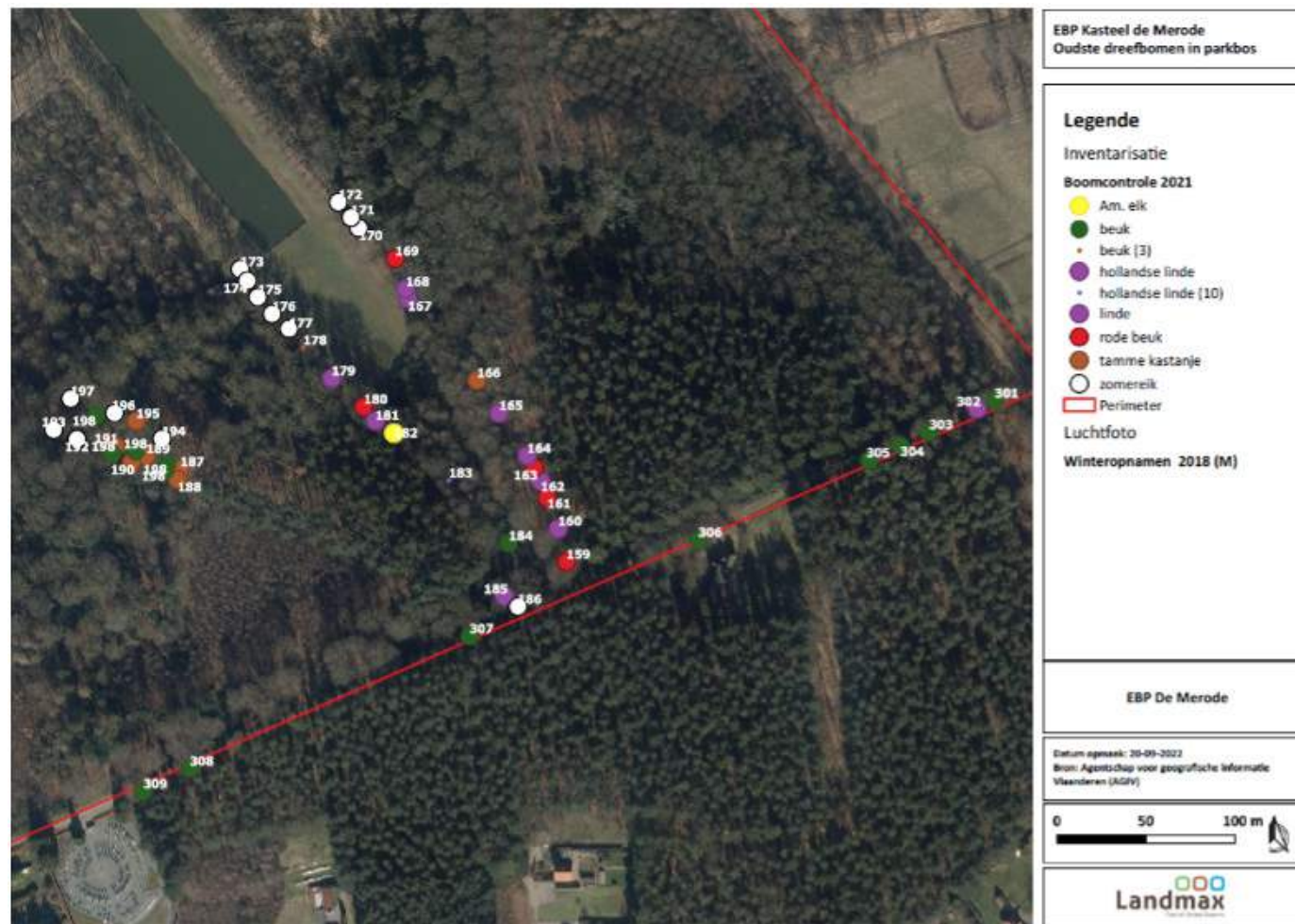
Afbeelding 502. Detail van de militair topografische kaart van 1939. Deze toont de aanwezigheid van de betreffende dreef parallel aan de Hoge Dreef, binnen de afsluiting van het kasteeldomein.

503

Afbeelding 503. Kaart
oudste dreefbomen in parkbos.

Onderstaand kaartje geeft de situering van de oudste dreefbomen in het Parkbos weer. Het gaat allen om bomen met een ingeschatte leeftijd van 150j en ouder. Het is weinig waarschijnlijk dat er nog dreefbomen van de eerste generatie voorkomen. Het drevensetstel werd aangelegd vanaf 1712. De bomen komen voor in volgende segmenten: D6b (nrs 187-198), D13 (Hoge Dreef – nrs. 301-309). Bomenrijen BR4 en BR7 in het verlengde van de Spiegelvijver langs de oostkant (boomnrs 159-172). Bomenrijen BR3 en BR6 in het verlengde van de Spiegelvijver langs de westkant (boomnrs. 173-186). Opmerkelijk is het voorkomen van de verschillende boomsoorten in individuele menging in de dreefsegmenten. In de historische nota werd eerder aangehaald dat er een hoge soortenvariatie voorkwam in de dreven. Dit ging enigszins verloren in de 20ste eeuw, in de huidige opstanden is zomereik sterk dominant. Het voorkomen van rode beuk in de bomenrijen heeft vermoedelijk zijn oorsprong in het visuele effect op de zichtas over de Spiegelvijver.

504	505
506	507

Afbeelding 504. Beeld van deze dreef. De dreefbomen lijken te verdwijnen in de dichte spontane opslag van onder andere Amerikaanse vogelkers, boswilg. De dreef bestaat hoofdzakelijk uit moeraseik. In individuele menging werden enkele zomereiken aangeplant.

Afbeelding 505. De onderstam van een moeraseik. De meerderheid van deze aangeplante dreefbomen werd nooit opgesleund. Hierin wijkt het beeld van deze dreef af van de dreven in het Sterbos en de Ganzenvoet. Vele moeraseiken hebben actueel erg zware vertakkingen laag op de stam of soms zelfs gevorkte stammen. Het verkrijgen van een rechte, takvrije onderstam is in deze gevallen moeilijk, tot niet haalbaar.

Afbeelding 506. Beeld van de westelijke bomenrij (BR.3).

Afbeelding 507. Beeld van de oostelijke dubbele bomenrij (BR.4).

3.4.3.4.3. De Langedreef

De dreef aan de oostelijke zijde (D.12) ('de Langedreef'), verbindt de Hoge Dreef met het 'Trammetje' en bestaat uit jonge moeraseiken. In de dreefformatie werd een fractie zomereik aangeplant (10 à 20%). De dreef is vrij jong maar is verwaarloosd en heeft een hoge uitval (30% ontbreekt). Een beperkt aantal bomen werd slechts opgesnoeid. Doordat de dreef 10m breed is, de bomen overwoekerd worden door natuurlijke verjonging en er veel uitval is, valt het op sommige plaatsen niet op dat het om een dreef gaat. Het tracé van de Langedreef kent een halfverharding van dolomiet.

3.4.3.4.4. Jonge bomenrijen langs Spiegelvijver

Historische kaarten tonen dat er langs weerskanten van de Spiegelvijver ooit een dubbele bomenrij voorkwam. Actueel komt er een langs de westkant een enkele bomenrij voor bestaande uit zomereik. De zomereiken hebben een gemiddelde stamdiameter van 50 cm en zijn tot op 5m hoogte opgesnoeid, waardoor de bomen een statig aanzien hebben. De eiken in deze bomenrijen staan op 6m plantafstand. Langs de oostkant komt er een dubbele bomenrij van zomereik voor langs de boskant. Op die manier blijft het beeld langs weerskanten van de Spiegelvijver identiek. In de boomspiegels vindt een maaibeheer plaats. In de bomenrij zelf komt een bosvegetatie voor met een hoog aandeel rododendron. Lokaal werd deze recent mechanisch bestreden.

		508
509	510	511

Afbeelding 508. Het kenmerkende beeld van de spiegelvijver. Rondom de spiegelvijver ligt een hooiland (H7).

Afbeelding 509. Beeld van de beschoeide oevers van de spiegelvijver met o.a. kattenstaart en oeverzegge.

Afbeelding 510. Luchtfoto van het jaar 2009. Voorgaand aan het plaatsen van de beschoeiing was de vijver overgroeid door water- en oeverplanten. (www.geopunt.be)

Afbeelding 511. Foto genomen vanuit het kasteel richting de Spiegelvijver. Opvallend is de hoogte van de rode beuken in BR7, de toppen van deze bomen priemen uit boven het kronendak. (het gaat om bomen 159, 161 en 163)

3.4.3.4.5. Spiegelvijver en omliggend hooiland

Centraal gelegen in het Parkbos ligt een kanaal met een lengte van 380m en een breedte van 32m. Het kanaal heeft een houten beschoeiing en wordt geflankeerd door een 20m brede grasstrook en twee bomenrijen bestaande uit zomereiken om de zichtas te accentueren. In het zuiden is het grasland opgehoogd zodat deze vanuit het kasteel nog zichtbaar is. De grote populatie van karpers zorgt voor troebel water. Het Kanaal stond vroeger door middel van een duikersysteem in verbinding met de Varendonkse Beek. Door het in werking stellen van het Trammetje kon men vroeger het Kanaal/ Spiegelvijver vullen en kuisen. De Spiegelvijver heeft rechte, geschutte oevers die onder de waterspiegel een verticale wand van circa 1,2m creëren. Deze oeverbeschoeiing werd aangelegd tussen 2009 en 2012. Anno 2022 treedt er lokaal verzakking op van de oevers achter de beschoeiing. In de oeverzone groeit in beperkte mate o.a. riet, gele lis, kattenstaart, grote wederik en oeverzegge. Langs de oevers komt de invasieve uitheemse waterplant waterteunisbloem voor. Deze soort is berucht om het vormen van dichtbegroeide tapijten op waterpartijen. Het aanpalende grasland (H.7) kenmerkt zich als een mesofiel hooiland met een gras-kruidentmengeling. Voorkomende soorten zijn onder andere dagkoekoeksbloem, smalle weegbree en kruipend zenegroen.

512	513
514	

Afbeelding 512. Aanblik op het massief rododendron langs de noordkant (SS2), in het verlengde van de spiegelvijver.

Afbeelding 513. Aanblik op de bomengroep tussen de vernauwende bomenrijen. Hierin is rododendron dominant in de struiklaag. Op de achtergrond staan opgaande ruwe berken.

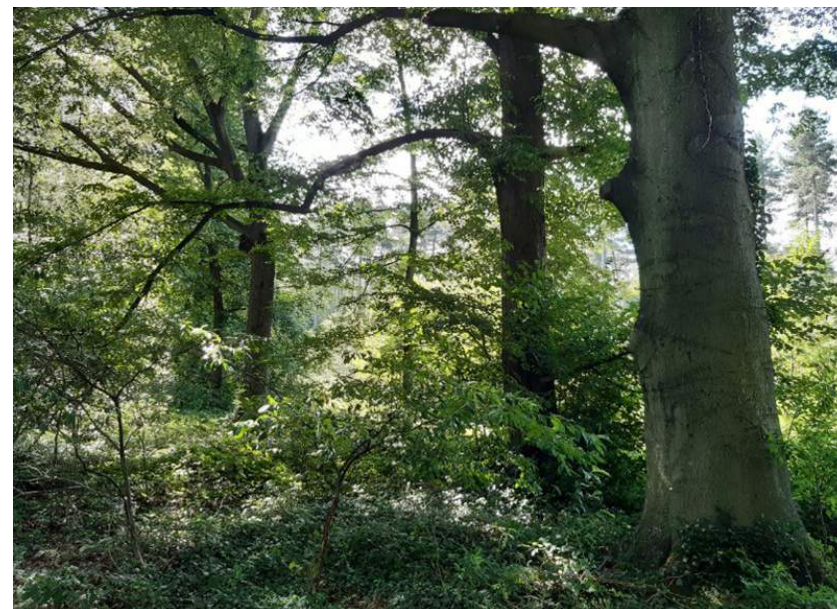
Afbeelding 514. Beeld van de oostelijke bomenrij BR.7. De foto toont van rechts naar links een oude beuk, zomerlinde, zomereik.

3.4.3.4.6. Sierstruiken en bosvegetatie (BG.22) in het verlengde van de Spiegelvijver

In het verlengde van de Spiegelvijver, ingesloten tussen de bomenrijen BR.6 en BR.7, ligt een strooksgewijze bosvegetatie. Deze hellende strook loopt op naar het zuiden toe en wordt nauwer gezien de twee bomenrijen ook naar elkaar toelopen. Op die manier wordt een verlengd perspectief gecreëerd. De struiklaag wordt volledig ingenomen door oudere rododendronstruiken. Daarboven komt een boomlaag voor van o.a. ruwe berk, tamme kastanje van zo'n 40 à 60j oud. Enkel langs de noordkant komt een rododendronmassief voor zonder opgaande bomen (SS2). Dit massief werd lange tijd niet gesnoeid, de hoog opgaande struiken langs de noordrand nemen het zicht op de verder dieper gelegen zichtas enigszins weg.

3.4.3.4.7. Bomenrijen in verlengde Spiegelvijver (BR.6 en BR.7)

De bomenrijen BR.6 en BR.7 lopen in het verlengde van de Spiegelvijver. Deze lopen richting het zuiden naar elkaar toe, oplopend op de helling. Op die manier werd een verlengd perspectief over de zichtas gecreëerd. Opvallend is dat deze bomenrijen bestaan uit erg oude (rode) beuken, zomereiken en lindes en beperkt ook tamme kastanje. Deze bomenrijen zijn een stuk ouder en hebben een gemiddelde stamdiameter van 80 cm met enkele uitschieters tot 136 cm. In de historische documenten is er sprake van de aanleg van deze segmenten met linde, vermoedelijk zijn deze bomen nog authentiek. Om die reden werden alle oude bomen op deze segmenten ook opgenomen in het register van bijzondere bomen. BR.7 kenmerkt zich naar het zuiden toe als een dubbele bomenrij. In BR.6 vond doorheen de tijd vermoedelijk meer sterfte plaats. Er zijn stroken die herplant werden met jongere zomerlinde. Het geheel van deze twee stroken heeft door zijn soortenmenging en leeftijdsvariatie hoge ecologische en landschappelijke waarde.

515	516	517
518	519	520

Afbeelding 515. Beeld van de oostelijke bomenrij BR.7. De linde met boomnr. 165 heeft een omtrek van 405cm. In dit segment staan de oudste bomen uit het kasteelpark.

Afbeelding 516. Op de locatie waar de dreven D6 en D11 samenkomen, ter hoogte van de Hoge Dreef, staat een oude bomengroep. De geënte rode beuk met boomnr. 159 is de meest opvallende boom in deze formatie. De boom heeft een omtrek van 460cm.

Afbeelding 518. Een zone met jongere zomerlindes in BR.6. Ook staat er een Amerikaanse eik in de bomenrij. (eveneens later ingeplant).

Afbeelding 517. Een veteraanlinde in de bomenrij BR.7 (Boomnummer 162). De boom heeft een omtrek van 330cm en werd aangetast door tonderzwam.

Afbeelding 519. Waar de het dreefsegment (D6) uit het Sterbos uitkomt op het hooiland achter de spiegelvijver wordt bomenrij BR.6 doorsneden. Een monumentale rode beuk (boomnr 180. Omtrek 402cm).

Afbeelding 520. Waar bomenrij BR.7 aansluit op de bomenrij langs de de spiegelvijver BR.4 staan 19de -eeuwse zomereiken. Even verder staat een imposante rode beuk in deze bomenrij, aangetast door tonderzwam (boomnr. 169, omtrek 350cm).

521	522
523	524

Afbeelding 521. Een beeld van het broekbos dat zich ontwikkeld op de rabattenstructuur (BB.5).

Afbeelding 522. Een jonge aanplant met Canadapopulier (BB.7).

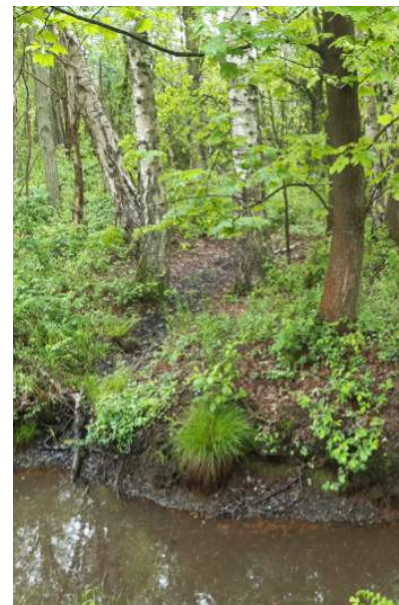
Afbeelding 523. Spontane bosontwikkeling met zomereik, zwarte els en wilg na kapping van populier (BB.6).

Afbeelding 524. Hooghout van zomereik. Recent werd fijnspaar gekapt die aangetast was door de letterzetter (BB.4).

3.4.3.4.8. Natte bosbestanden in het Parkbos

De bosbestanden in het Parkbos kennen een vrij hoge diversiteit, die in belangrijke mate bepaald wordt door de vochtgradiënt. Langs de zuidkant van het Parkbos liggen meerdere broekbossen. Deze bossen liggen in de Vallei van de Grote Nete. Het betreft bebossingen van historische beemden. Om de bomen voldoende wortelruimte te geven, werd een rabattensysteem aangelegd. In het algemeen worden deze bossen gekenmerkt door een kruid- en struiklaag met veel kensoorten van het broekbos. Voorkomende vegetatie is onder andere: gele lis, moerasspirea, moeraszegge, bosanemoon, Gelderse roos, Europese vogelkers, gladde iep, breedbladige wilgen en wilde kardinaalsmuts. In de boomlaag is cultuurpopulier de meest voorkomende boomsoort. Volgende zones kenmerken zich als natte bossen:

- In BB.6. vond na een kaalslag van populier geen heraanplant plaats. Een natuurlijk broekbos met zwarte els en wilg ontwikkelt zich. Dit gebeurde ook in BB.14.
- In BB.5. werd niet herplant na een kaalslag van populier. Ook hier ontwikkelt zich een natuurlijk broekbos. Ook komen er enkele zones voor met oudere zomereiken op rabatten. Zomereik tolereert een natte standplaats die in het groeiseizoen een voldoende lage grondwaterstand kent. Lokaal komen er in deze boscluster permanent natte zones voor met moeraskenmerken.
- In BB.4 komt hooghout van zomereik voor. Recent vond sterfte plaats van fijnspaar door letterzetter. Deze boscluster is eerder vochtig dan nat te noemen.
- Het klassieke plantverband voor populier in raster 8m x 8m wordt toegepast. Er vonden recent nog herbebossingen plaats met populier (in BB.7 en BB.13).
- In BB.13 komt een meer diverse soortensamenstelling voor met naast zones met broekbos en populier ook enkele oudere parkbomen (plataan, tamme kastanje) en zelfs enkele iets drogere zones met o.a. lork. (ook het digitaal hoogtemodel geeft aan dat deze zone iets hoger ligt ten opzichte van de omgeving).

525	526
527	528

Afbeelding 525. Jong
hooghout van linde (BB11).
Ondergroei van rododendron.

Afbeelding 526. Homogeen
hooghout van douglasspar. In
de struiklaag is Amerikaanse
vogelkers dominant (BB.11).

Afbeelding 527. Homogeen
hooghout van beuk in BR.12.
Ondergroei van rododendron.

Afbeelding 528. Homogeen
hooghout van oudere zomereik
in BB.8. ondergroei van
rododendron.

3.4.3.4.9. Droge bosbestanden in het Parkbos

Meer naar de zuidkant van het Kasteelpark kennen de bossen een drogere standplaats. Het Digitaal Terreinmodel toont de oplopende helling. Er komen zowel loof- als naaldhoutbossen voor. Steeds vindt er een hooghoutbeheer plaats.

Volgende bostypes komen voor:

- Aspectbepalend zijn oudere inheemse loofhoutopstanden. In BB.8. is zomereik de dominante soort. De struiklaag wordt gedomineerd door rododendron. Recent vond er een mechanische bestrijding plaats. In de ondergroei werd recent bosplantsoen van o.a. zomerlinde aangeplant. Langs de zuidkant van BB.8. komen enkele jongere zones voor met inheems loofhout en spontaan opgeschoten Amerikaanse vogelkers.
- In BB.10 komt eveneens ouder inheems loofhout voor met zomereik en beuk. Ook hier komt rododendron veelvuldig voor in de struiklaag.
- In BR.11 komt jonger homogeen hooghout van linde voor. In BR.12 komt dan weer homogeen hooghout van beuk voor (kathedraalbos).
- In het zuidoosten situeert zich een opstand douglasspar van circa 2ha (BB11). In de ondergroei komt een hoog aandeel Amerikaanse vogelkers voor.
- Enkele recente kaalslagzones komen voor in bosclusters BB.7 en BB.11.
- Beperkt komen er kleinere naaldhoutclusters voor (fijnspar, Corsicaanse den, hemlockspar)

529

530

Afbeelding 529. Een beeld van het hooilandje met een reebok.

Afbeelding 530. Een beeld van de poel met sterk verruigde oevers (braam en netel).

3.4.3.4.10. Hooilandje in het Parkbos

In BB.13. ligt een hooilandje van zo'n 0,4ha. Het is een relict van een beemdenlandschap dat zich ooit over quasi het hele Parkbos uitstreckte. Het werd in stand gehouden in functie van wildbeheer.

3.4.3.4.11. Poel in het Parkbos

In BB.9, ter hoogte van het middelpunt van het Sterbos, ligt een bospoel. Deze is kunstmatig aangelegd. Vermoedelijk in functie van de eendenjacht. De poel is omgeven door opgaande berken en fijnsparren. Langs de randen groeien wilgen uit. De poel kent een hoge accumulatie van slib.

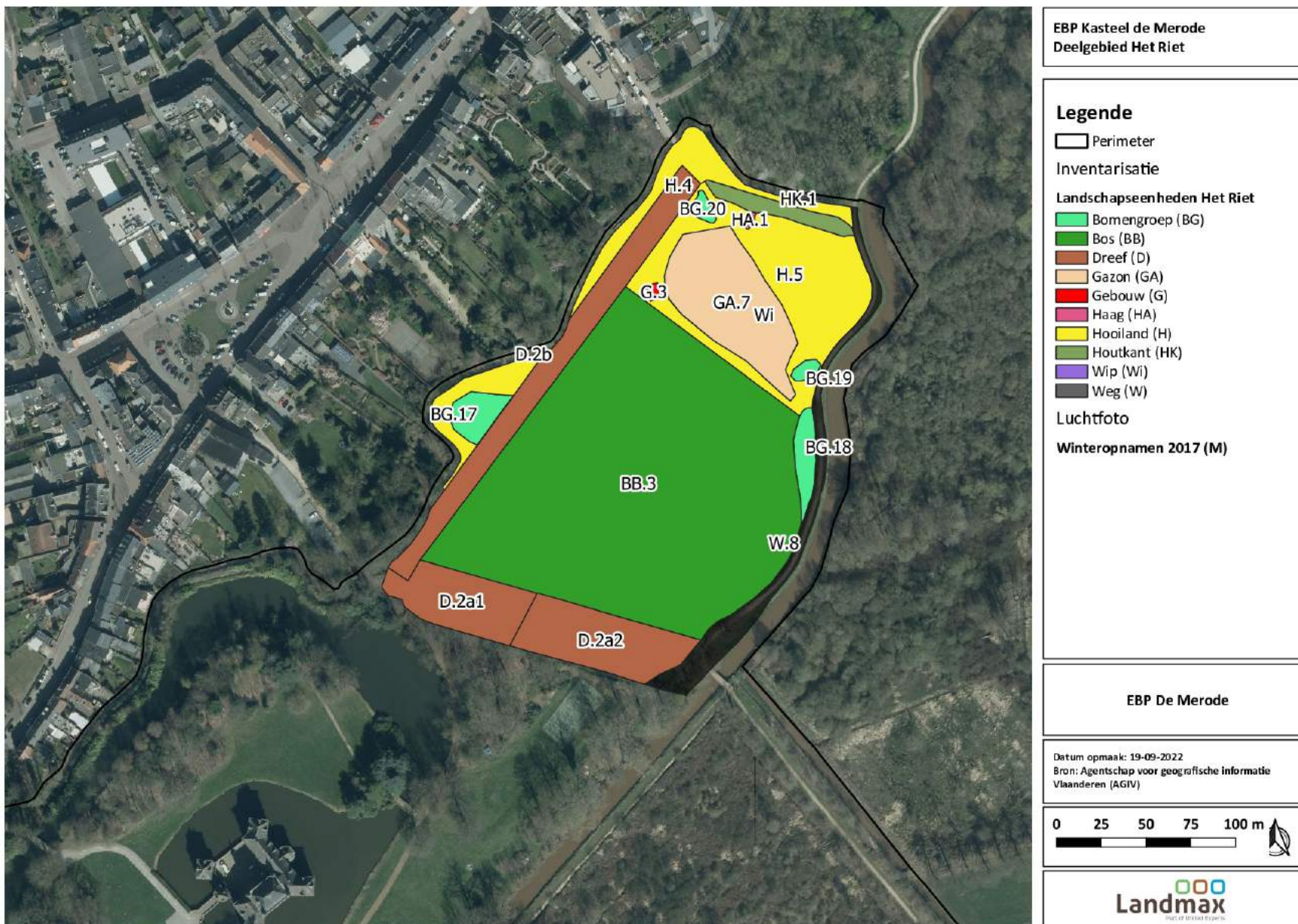

3.4.3.4.12. Omgeving van de boswachterswoning

In de omgeving van de boswachterswoning ligt een historische cluster landbouwpercelen. Actueel zijn deze in gebruik als weilanden (paarden). Aanpalend aan de boswachterswoning komt een aftakelende hoogstamboomgaard voor. Beperkt komen er solitaire bomen en hagen voor. De weides zelf zijn afgezet door 1,5 m hoge schrikdraad. Rondom de historische boswachterswoning bevinden zich verschillende bijgebouwen en hangars die dienen voor de opslag van werkvoertuigen en materiaal.

Afbeelding 531. Kaart
landschapseenheden het Riet.

532	533
-----	-----

Afbeelding 532. Beeld van BG.19 uit tamme kastanje met daartussen een verhard dolomietpad. (2 tamme kastanjes in jeugdfase – omtrek 75cm)

Afbeelding 533. Beeld van BG. 20 uit zomerlinde met zicht op de schuttershuisje van de Gilde.

3.4.3.5. Het Riet

Ten noordoosten van het Kasteelpark is een relatief jong bos gelegen en een grasland met staande wip van de lokale schuttersgilde. Dit gebied wordt al eeuwen als 'Het Riet' aangeduid.

't Riet was een later opgehoogd moeras dat door diverse verleggingen van de Netebedding meermaals een andere afbakening kreeg. Omsloten door de Kleine Laak en de Nete was het de weideplaats voor het vee met van de 16de eeuw tot de 19de eeuw een schans met valbruggen over de Kleine Laak, schanspoort en poorthuis. Langs Het Riet liep eertijds vanaf het "godshuis" (Verlorenkost) de zogenaamde "verboden weg" naar het kasteel.

Bijzonder in Het Riet is de aanwezigheid van een dreefsegment tussen de dorpskern van Westerlo en de Netedijk ter hoogte van het Trammetje. Dit dreefsegment werd als dijk doorheen de vallei aangelegd op het begin van de 18de eeuw.

3.4.3.5.1. Bomengroepen (BG.)

De bomengroepen die voorkomen in Het Riet zijn divers in soorten en oorsprong.

- BG.17 bestaat uit zwarte els en canadapopulier en betreft een bebossing uit de 2de helft van de 20ste eeuw.
- BG.18 betreft een historische bomengroep aangelegd in landschappelijke stijl in de 19de eeuw. Oude postkaarten geven de aanwezigheid van deze bomengroep aan in een verder open landschapsbeeld. Op de historische postkaarten kwam beuk samen voor met Italiaanse populier. Anno 2022 resteren er nog 4 beuken uit deze beplanting. (zie afbeelding XXX)
- BG.19 betreft 2 tamme kastanjes die langs weerskanten van de weg door het grasland aangeplant zijn. Historisch kwamen op deze locatie nooit bomen voor (open landschapsbeeld beemd).
- BG.20 betreft 2 zomerlindes langs de rand van het grasland. Verder komen in deze bomengroep enkele oude rode beuken voor die dezelfde oorsprong kennen als bomengroep 18. Anno 2022 resteren er nog 2 rode beuken. De voorbij decennia verdwenen er reeds enkele bomen en deze werden vervangen door struikvegetatie.

	534	535
536	537	

Afbeelding 534. Beeld van essendreef (D.2b) met daartussen en verhard dolomietpad.

Afbeelding 535. Beeld van HK.1 uit zomereik met meidoorn in de ondergroei.

Afbeelding 536. Toegang over de Kleine Laak komende vanop de markt van Westerlo. De groene poort leidt naar de historische lindedreef die ooit de voornaamste toegang tot het kasteel was. De aftakking naar links werd begin 18de eeuw aangelegd en leidt naar het Trammetje (D.2.a).

Afbeelding 537. Beeld van de Noordkant van dreef D.2a1. Op dit segment zijn jongere essen aangeplant in een dreefformatie. De vitaliteit van de essen is niet goed. Er zijn in totaal 20 essen aanwezig, dit dreefsegment kent een grazige, verruigende ondergroei.

3.4.3.5.2. Dreven (D.) en houtkanten (HK.)

Het pad dat de oude toegang tot het domein aan de Grote Markt verbindt met de Rietstraat (parallel aan de Kleine Laak), wordt begeleidt door een essendreef (D.2b). Deze dreef bestaat uit jonge essen, welke sterk te leiden hebben onder de essentaksterfte. In totaliteit bestaat de dreef uit 54 bomen. De dreef is geschrinkt, grotendeels volledig, ondanks de toenemende uitval. De ondergroei is grazig.

Het tweede segment van de oude voetweg van de Grote Markt tot aan het Trammetje, de historische 'Olenaer Dreve' kan opgedeeld worden in 2 segmenten.

Het eerste segment bestaat uit jonge essen en is identiek aan de eerder besproken dreef D.2b. Het tweede segment wordt begeleidt door oude beuken (D.2a2). Langs de oostkant resteert er nog 1 bomenrij. Langs de westkant restereren er nog 3 bomenrijen. Dit dreefsegment is nog slechts in relictvorm aanwezig. Circa 50% van deze resterende 11 bomen kent verregaande inrotting van de stamvoet. De Olenaersdreef is gelegen op een verhoogd dijktraject.

Langsheen het pad van de Rietstraat naar de Grote Nete is een houtkant gelegen bestaande uit tweestijlige meidoorn met zomereiken als overstaanders. De meidoorn is deels ook als kaphaag beheerd in het verleden (HK.).

538	539
540	

Afbeelding 538. Een monumentale beuk met omtrek 400cm in de dreef D.2a2 (boomnr. 331)

Afbeelding 539. Beeld van de westkant van de dubbele beukendreef die in vervalfase verkeert. Anno 2022 zijn er 11 gelijkjarige, erg oude beuken aanwezig in een dubbele dreefformatie. 5 bomen hebben een omtrek groter dan 300cm. Door middel van visuele waarneming kan vastgesteld worden dat 7 van deze bomen een inrotting of holte aan de stamvoet kennen. Gezien de toegankelijke dreef langs deze bomen kan gesteld worden dat er een verhoogd veiligheidsrisico geldt. Deze veteraanbomen werden mogelijk kort na de aanleg van de dreef aangeplant. Onder de beuken komt een bosvegetatie voor met o.a. een hoge abundantie van gewone en Noorse esdoorn.

Afbeelding 540. Langs de dijk van de Nete staat een solitaire monumentale es in veteraanfase. De es (met boomnr. 204) heeft een omtrek van 347cm en kende recent uitbrekende takken ten gevolge van tonderzwam. Verderop staat een rode beuk, deze hoort tot de historische bomengroep BG.18. Langs het hooiland werd recent een rij van 11 knotwilgen aangeplant.

541	542
543	544

Afbeelding 541. Beeld van de kapellinde. De boom heeft een omtrek van 225cm en kent een goede vitaliteit.

Afbeelding 542. Beeld van de brug over de Kleine Laak vanop de Rietstraat. De twee rode beuken rechts op de foto horen duidelijk tot dezelfde, historisch ruimere, boomgroep. Beide bomen kennen topsterfte als symptoom van een terugvallende vitaliteit.

Afbeelding 543. De eerste van 4 veteranen – rode beuken langs de binnenkant van de Netedijk

Afbeelding 544. Beeld van een veteranen-haagbeuk (omtrek 230cm) langs de brug over de Nete ter hoogte van het trammetje. Deze boom kent holtevorming in de stam en secundaire kruinvorming na eerder uitbreken van gesteltakken. De vitaliteit van deze haagbeuk is goed. Links op de foto staat een oude paardenkastanje (310cm omtrek) in veteranenfase. Ten gevolge van rotting aan de stamvoet betekent deze boom een verhoogd risico. Historisch stonden er nog 2 à 3 oude parkbomen tussen deze 2 bomen in. De uitgewaaide monumentale beuk (inventaris erfgoed) stond nog verder op de Netedijk.

3.4.3.5.3. Solitaire bomengroepen in Het Riet

OPGAANDE KAPPELLINDE

Achter de kapel van de Engelbewaarder, in het noordoostelijke deel van Het Riet, aan de Rietstraat, staat een kapellinde (zilverlinde, boomnr. 201). Lindes werden vaak aangeplant bij kapellen omwille van hun link met genezing, bescherming, Maria, Germaanse godin Freya. De boom werd aangeplant toen het kapelletje verhuisde naar haar huidige locatie rond 1984.

GEËNTE BRUINE BEUK ALS MARKERINGSBOOM

Niet ver van de kapel en kapelboom staat een geënte bruine beuk. Deze boom (boomnr. 202) maakt deel uit van een oudere bomengroep die aangeplant werd in de 19de eeuw (BG.20).

VETERAANBOMEN LANGS DE GROTE NETE

Langs de Grote Nete, ter hoogte van het Trammetje, stond een opgaande, scheefgroeïende beuk. Deze boom is echter geveld nadat deze door hevige wind was uitgewaaid in 2016. Naast deze beuk staan nog een haagbeuk (boomnr. 212, 230cm omtrek) en een paardenkastanje (boomnr. 211, omtrek 310cm), welke beiden vandaag nog aanwezig zijn. Langs de binnenkant van de dijk staan 4 beuken aan de bosrand die uit dezelfde tijdslaag dateren en eerder werden besproken onder BG.18. Deze bomen hebben een omtrek tussen 280 en 310cm.

ES LANGS GROTE NETE

Langs de dijk van de Nete staat een solitaire monumentale es in veteranenfase. De es (met boomnr. 204) heeft een omtrek van 347cm en kende recent uitbrekende takken ten gevolge van tonderzwam.

De eerste van 4 oude beuken langs de binnenkant van de Netedijk, een restant van een oude parkbeplanting (BG.18) (boomnr. 207 – omtrek 305cm.

545

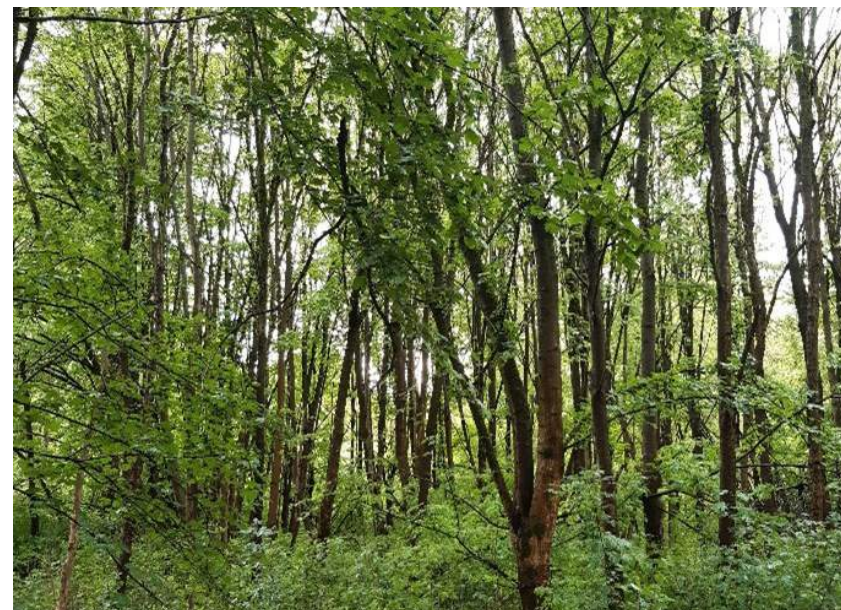
546

Afbeelding 545. Bosbeeld, foto genomen vanop het pad tussen de Grote Markt en het Trammetje. Een eerder ijl bos met zomereik en zwarte els in de boomlaag. In de ondergroei manifesteert zich een struik- en kruidlaag.

Afbeelding 546. Bosbeeld met jong inheems loofhout in dichte opstand. (o.a. zomereik, gewone esdoorn, es, zwarte els)

3.4.3.5.4. Alluviaal bos

Aan de westelijke zijde bevindt zich een bosbestand. Dit bestand bestaat voornamelijk uit een jonge aanplant van gemengd loofhout met o.a. zomereik, zomerlinde, gewone esdoorn en zwarte els. Daarnaast komt er een volwassen eiken-beukenbestand voor (BB.3). Uit het digitaal hoogtemodel valt af te leiden dat de historische rabattenstructuur (grachtjes doorheen beemden) nog aanwezig is.

547	548
549	550

Afbeelding 547. Beeld op het grasland met zitbank

Afbeelding 548. Beeld op de wip met het hooiland vooraan in beeld

Afbeelding 549. Beeld op wip.

Afbeelding 550. Gradiëntrijke bosrand langs het hooiland. In de struikengordel zijn o.a. boswilg, rode kornoelje en hazelaar aanwezig. Typische soorten die hun plaats hebben in goed ontwikkelde Kempense valleigebieden.

3.4.3.5.5. Open zones (GA., H.) en Wip (WI)

In het oosten van het domein ligt een historisch permanent grasland dat deels als hooiland, deels als extensief grasland beheerd wordt. Soorten als gewoon biggenkruid, scherpe boterbloem, rode klaver, witte klaver komen er voor. Centraal is een houten staande wip aanwezig. In de noordoostelijke hoek van het grasland staat het gildehuis van de lokale boogschuttersgilde, de Sint-Sebastiaansgilde.

Naast de essendreef is eveneens een strook hooiland gelegen. Dit hooiland omvat gelijkaardige soorten als dat aan de wip.

3.4.3.6. Grote Nete en Trammetje

Water vormt in grote mate het uitzicht van het domein, zowel visueel (aanwezigheid van veel open water) als via de invloed op de abiotiek (nattere bossen en graslanden en grachtensystemen). Als hoofdelementen onderscheiden we de Grote Nete, de Kleine Laak en Varendonkse Beek. Als secundaire structuur is hier een grachtenstelsel gekoppeld, dat in sommige gevallen (zie Het Riet) als bevoeiingssysteem gebruikt werd en in de meeste andere gevallen als drainage van het gebied. Zo zien we ook in het Parkbos in de natte delen een rabattensysteem dat aangetakt is op de grachten langs de dreven.

De Grote Nete kent een rechtgetrokken, ingedijkt tracé langsheen het kasteeldomein en Het Riet. Langs de zuidkant van de Grote Nete is een jaagpad aanwezig, er komen geen bomen voor tussen jaagpad en de rivier. De tussenruimte kent een maaibeheer. Langs de noordkant van de Grote Nete is de structuur minder duidelijk. Op verschillende plaatsen komen oude bomen voor tussen jaagpad en Grote Nete. Bijvoorbeeld staat er een oude plataan op de dijk ter hoogte van het Neerhof (boomnr.58). Ook ten oosten van het Trammetje staan er oudere bomen ingeplant (haagbeuk met nr. 212 en paardenkastanje met nr. 211). Het Trammetje is onlosmakelijk verbonden met de Grote Nete en wordt in dit beheerplan besproken als bouwkundig element.

De Kleine Laak takt af op de Grote Nete voorgaand aan Het Riet, loopt vervolgens langsheen de noordkant van Het Riet en het kasteeldomein, om vervolgens naar het westen toe opnieuw in de Grote Nete te stromen. De actuele situering van deze waterloop is ongewijzigd ten opzichte van de historische ligging. Echter is de functionaliteit weggevalen. Vroeger was het bij stuwing van de Grote Nete mogelijk het water doorheen de Kleine Laak te sturen. Wanneer ook deze afgedamd werd, kon Het Riet bevoeid worden. Deze historische bevoeiingsstructuur van Het Riet (microreliëf) is verloren gegaan bij de bebossing in de 2de helft van de 20ste eeuw, toen werden er diepe rabatten aangelegd ter beluchting van de bosbodem en ter drainage van het overtollige water. De Kleine Laak is met name ter hoogte van het kasteeldomein sterk verruigd en kent een accumulatie van slib en bladval. Het Trammetje werd voor het laatst gebruikt omstreeks 1954.

De Varendonkse Beek kenmerkt zich langsheen het beheerplangebied als een (brede) baangracht van de Langedreef en takt aan op de Nete net voor het Trammetje. Deze plaatsing van Het Trammetje gebeurde heel bewust

net stroomafwaarts van deze samenvloeiing. Bij stuwing van Het Trammetje was het mogelijk de beemden ten oosten van de Langedreef te bevoeien. Ook werd het grachtenstelsel in het Parkbos bevoeid via een duiker onder de Langedreef. Bij stuwing kon er water invloeden in de Spiegelvijver. De duiker onder de Langedreef is actueel nog aanwezig en werd besproken als bouwkundig element. Het exacte traject tot de Spiegelvijver is actueel niet meer bekend (mededeling boswachter Marc Croonenborghs).

Het algemene functioneren van de vijvers in het beheerplangebied hangt minder dan vroeger samen met de Grote Nete, met name sinds het Trammetje niet meer gebruikt wordt om het water op te stuwen. Het waterpeil van de vijvers wordt momenteel beheerd met behulp van een pompinstallatie. De kasteelvijver kent een overloop naar de Kleine Laak langs de westkant (zie eerder onder deelgebied Kasteelpark). Met name het peil van de kasteelvijver dient op een constant niveau gehouden te worden om aantasting van de fundamente te voorkomen.

551	552
553	

Afbeelding 551. De aanwezigheid van een jaagpad op de zuidelijke dijk van de Grote Nete ter hoogte van het kasteelpark.

Afbeelding 552. De aanwezigheid van 2 oude bomen op de noordelijke dijk van de Grote Nete ter hoogte van de brug richting Lange Dreef. (links paardenkastanje met boomnr. 211, rechts haagbeuk met boomnr. 212).

Afbeelding 553. Beeld van de Varendonkse beek als brede baangracht langs de Lange Dreef. De 2 voorkomende bruggen op dit segment, alsook de historische duiker richting het grachtenstelsel van het parkbos, worden besproken als bouwkundig element (verwijzing).

3.4.4. DIAGNOSE

3.4.4.1. Relatie met de omgeving

Het kasteeldomein kent een erg lange continuïteit waarbij doorheen de jaren het landgebruik een geleidelijke evolutie kende. Dit gebeurde steeds in relatie tot de omgeving en de noden van de tijd. De evoluties in landgebruik vonden steeds plaats binnen een ongewijzigde hoofdstructuur van het domein. Daarnaast heeft de kasteelsite een connectie met de omgeving die verder reikt dan het kasteel eigendom zelf. Deze situeert zich in de relatie met historische landerijen, wegenstructuren en de connectie met de dorpskern van Westerlo.

3.4.4.2. Zichtassen

3.4.4.2.1. Zichtas vanuit het kasteel over de Spiegelvijver tot de toren van de abdij van Averbode

De voornaamste zichtas loopt vanuit het kasteel in zuidelijke richting over de Spiegelvijver, verder over een oplopende boscluster. De algemene staat van deze zichtas is goed. In de zin dat het perspectief over de Spiegelvijver mooi geleid wordt door de aanpalende symmetrische grazige randzones en bomenrijen. Waar de helling richting zuiden oploopt, vernauwen de bomenrijen langs de zichtas, als climax staat op deze locatie een parkbeplanting met rododendron ingeplant.

Volgende landschappelijke elementen op deze zichtas kunnen uitgelicht worden:

Landschappelijk element	Probleemstelling	Oorzaak
De cluster parkbeplanting - rododendron op de oplopende strook tussen de nauwer wordende bomenrijen.	Op deze locatie wordt de struiklaag van rododendron overschaduwd door relatief jonge opgaande bomen (berk, tamme kastanje). Op die manier komt de rododendron niet volledig tot zijn recht, ook betekenen de jonge bomen een bedreiging voor de vitaliteit van de veteranenbomen in de aanpalende bomenrijen (linde, zomereik, beuk)	De jonge bomen die ingeplant staan in de zichtas creëren een donkere bosclimax in deze zone door een afsluitend kronendak te vormen.
Voorkomen waterteunisbloem langs oeverzones.	Belangrijk is het watervlak vrij te houden van woekerende waterplanten om het spiegelen effect te behouden.	Deze invasieve exoot komt anno 2022 beperkt voor maar heeft de potentie sterk uit te breiden.
Bomenrijen op eindpunt van de zichtas over de Spiegelvijver	De bomenrijen langs de rododendrons zijn niet meer als dusdanig herkenbaar.	Verbossing in de middenzone heeft geleid tot de aanblik van 1 ononderbroken boszone. Er is uitval in de oude bomenrijen, die daarnaast last ondervinden van de aanpalende jongere bosbestanden (concurrentie om licht).

De randzones van de Spiegelvijver	De Spiegelvijver heeft een rechtlijnige randzone. De beschutting is relatief recent vervangen (omstreeks 2010). Anno 2022 komt er op vele plaatsen langs de oevers afkalving voor. Herstel op deze locaties is erg moeilijk, zand bijvullen leidt al snel tot nieuwe afkalving en vermindering van de waterkolom. Uit ervaring blijkt dat instandhouding van deze een terugkerende maatregel is. De plaatsing van een nieuwe beschoeiing was een erg kostelijke maatregel. Ook het jaarlijks bij aanvullen van de uitgespoelde zones kost veel tijd en geld. Zoals hiervoor aangehaald is dit slechts een korte-termijn herstelmaatregel met nadelige gevolgen.	Rotting van houten structuren en afkalving langs de randen. Door de hoge verticale rand (circa 1,2m waterkolom) is de beschoeiing erg gevoelig voor afkalving.
-----------------------------------	---	--

3.4.4.2.2. Zichtassen in de drevenstructuren

De rechte dreven in het Sterbos creëren lange zichtassen. Ook vanuit het centrum van de Ganzenvoet liggen verschillende vergezichten door de dreven. Het maaibeheer tussen de dreefbomen is erg bepalend voor de instandhouding van dit visuele effect omdat zo de dubbele dreef steeds goed zichtbaar blijft. De algemene staat van deze dreven en de beschreven doorzichten is goed. Volgende landschappelijke elementen kunnen uitgelicht worden:

Landschappelijk element	Probleemstelling	Oorzaak
Enkele dreefsegmenten zijn actueel in gedegradeerde staat of ontbreken. (D.6b en D.11a)	Het ontbreken van dreefbomen zorgt voor een afwijkend beeld. De begeleidende bomenformatie valt weg. Ook doorbreekt de verhoogde lichtinval in deze open zones de uniformiteit van het vergezicht.	In een ouder drevencomplex is het onvermijdelijk dat er segmenten voorkomen met verhoogde uitval. Vervanging van deze segmenten is een terugkerende maatregel. Concurrentie van aanpalende bosbestanden zorgt lokaal voor een vermindering in vitaliteit van de dreefbomen.
Ondergroei in de dreven	In de dreven verschijnt opslag van bomen en struiken. (o.a. Am. vogelkers, sporkehout, rododendron)	Dit is een natuurlijk gegeven in een bosdreef. Bosverjonging is een continue proces.

3.4.4.2.3. Vergezichten in het Kasteelpark

In het Kasteelpark liggen meerdere vergezichten. Vanop het padennetwerk en vanuit het kasteel kijkt men uit over gazonpartijen en vijvers. De kwaliteit van deze vergezichten hangt samen met het algemene beheer van deze landschapselementen. Verder onder de diagnose worden deze toegelicht.

3.4.4.3. Bomeninventaris

In het Kasteelpark bevindt zich een erg waardevol bomenpatrimonium. Eerder werd aangehaald dat deze inventaris zich kenmerkt door een hoge spreiding in leeftijd/diameterklassen, maar ook door zijn soortendiversiteit.

Landschappelijk element	Probleemstelling	Oorzaak
Het bomeninventaris bevat bomen over het hele kasteeldomein. Het is een selectie van aspectbepalende bomen.	Het bomenpatrimonium vertoont doorlopend bomen met een verhoogd veiligheidsrisico (langs wegen of infrastructuur), ook komen er voortdurend bomen voor in laatste levensfase (levensverwachting >5j).	Dit is een natuurlijke evolutie in een ouder wordend bomenbestand. De oudere bomen vertonen geen sporen van ondeskundig beheer of verstoring van standplaats.
	Snoeiwerken, vellingen en heraanplantingen zijn op vrij frequente basis nodig.	Eerder is deze vaststelling een staving van de erg hoge historische en ecologische waarde van het bomenbestand.
	Afname van de soortendiversiteit is een reële bedreiging die kan leiden tot en verminderde esthetische waarde van het park.	Lokaal kunnen boombeschermende maatregelen een herstel van vitaliteit mogelijk maken. O.a. kunnen enkele bomen ontdaan worden van klimop. Kunnen breukgevoelige takken teruggesnoeid worden, is standplaatsverbetering mogelijk.

3.4.4.4. Kasteelpark

Het Kasteelpark heeft een transitie doorgemaakt, namelijk de overgang van een functionele kasteelomgeving waarin de nutsfunctie centraal stond (naast de historische vestigingsfunctie) tot een esthetisch park in Engelse stijl. Vandaag is de Engelse parkstijl nog sterk aanwezig. Van de oorspronkelijke aanleg zijn reeds verschillende zaken gewijzigd, maar de identiteit van de oorspronkelijk aanleg is wel bewaard gebleven.

Hoewel het kasteel en Kasteelpark altijd sterk verbonden was met Westerlo en haar historie, is het altijd een afgesloten geheel geweest, enerzijds door de ligging tussen twee waterlopen, anderzijds door de aanwezigheid van begroeiing aan de randen van het domein. Het behoud, herstel en versterken van de schermfunctie is dus van belang, zeker langsheen de drukke Polderstraat en Merodedreef. Het pad langsheen de zuidelijke oever van de Grote Nete geeft duidelijk zicht op de waterburcht. Ook het zuidoostelijke deel van het park is hierdoor grotendeels te bezichtigen. Deze openheid zorgt voor inkijk op het Kasteelpark.

In het algemeen kan gesteld worden dat het Kasteelpark zich in goede staat bevindt. De verschillende parkelementen kenmerken zich als levende en dynamische structuren. Volgende elementen kunnen uitgelicht worden:

Landschappelijk element	Probleemstelling	Oorzaak
Vijvers	Accumulatie van organisch materiaal (bladeren en takken). Vooral langsheen bomengroepen. Dit heeft een afname van de waterkolom tot gevolg, tevens leidt dit tot een daling van de waterkwaliteit door eutrofiëring.	Accumulatie van organisch materiaal is een terugkomend probleem van parkvijvers die gelegen zijn langs bomengroepen.
Vijvers	De vijverranden bestaan grotendeels uit rechte oeverbeschoeiing, welke op sommige plaatsen in slechte staat is. Een meer schuine oeverstructuur zou vestigingsruimte bieden aan oevervegetatie. Dit kan een meer duurzame randzone creëren, minder gevoelig aan periodieke aftakeling (degradatie beschoeiing). Ook kan de esthetische waarde (conform oude postkaarten) sterk verhogen wanneer er een bepaald aandeel schuine oeverzones met oevervegetatie voorzien wordt. Langs bosranden is het moeilijk schuine oevers aan te leggen. Hier houden de wortels de oeverzone vast en zouden reliëfwerken de bomen kunnen beschadigen.	Dit is een gevolg van de eerder traditionele keuze voor rechte, beschoeide oevers. Oevervegetaties met zegges slagen er door beworteling beter in een oeverzone vast te leggen. De lokale keuze voor inferieure materialen zoals golfplaten en plastic platen geeft een rommelige indruk.
Vijvers	De vijvers hebben een mindere waterkwaliteit (troebel water). Vestiging van waterlelies blijkt erg moeilijk te zijn.	Een visbestand dat zich kenmerkt door aanwezigheid van vooral bodemwoelende vissen als karper en brasem. Minder door predatoren als snoek en baars.
Gracht (Kleine Laak) en randzone kasteelvijver (GR.2)	Sterke dominantie van bamboe en Japanse duizendknoop op de noordelijke oever van de kasteelvijver, in de randzone langs de achtertuinten van de Polderstraat.	Bamboe en Japanse duizendknoop zijn invasieve exoten en hebben de neiging in bedekking dominant te worden.
Gracht algemeen	De grachten hebben de neiging dicht te slibben door accumulatie van bladval en dicht te groeien door kruidontwikkeling. Dat heeft een negatieve impact op het functioneren van de gracht.	Grachten verzamelen makkelijk bladval en ander organisch materiaal. Kruidvegetatie in de grachtkanten heeft de natuurlijke neiging zich sterk te ontwikkelen.
Graspartijen	Bij het beheer van de graspartijen wordt soms de stam van individuele bomen beschadigd.	Maaischade is een veelvoorkomend probleem bij bomen in grasvlakten.
Graspartijen en bermen	Langs de randzones van graspartijen en in de bermen van de waterelementen en paden ligt een hoger ecologisch en esthetisch potentieel. Een extensief maaibeheer kan ontwikkeling van bloemenrijke zones mogelijk maken. Nu wordt het ecologisch en esthetisch potentieel van deze zones niet steeds benut.	De keuze voor een bepaald maairegime bepaalt het uitzicht van de vegetatie.
Bomengroepen met grazige kruidlaag.	Deze herbergen in enkele gevallen een waardevolle kruidlaag met o.a. voorjaarsflora. Een maaibeheer dat hierop niet voorzien is heeft een eerder nadelige impact op deze vegetatie. Ook zijn bomengroepen eerder gebaat bij een hogere grazige ondergroei die in de zomer minder aan verdroging gevoelig is (t.o.v. een kortere gazon in de boomspiegel).	De keuze voor een bepaald maairegime bepaalt het uitzicht van de vegetatie.

Bomengroepen algemeen	In de bomengroepen komen enkele invasieve exoten voor die de neiging hebben de struiklaag te domineren. O.a. Amerikaanse vogelkers komt gebiedsdekkend voor. Lokaal hebben rododendrons of bamboe de neiging om de struiklaag van bomengroepen te overheersen. In een parkcontext is de aanwezigheid van deze soorten een normaal gegeven. Dominantie kan echter verjonging van het bomenbestand in bomengroepen in de weg staan. Ook kan een dominante bedekking van deze soorten nefast zijn voor aanwezige voorjaarsflora die ook een belangrijke historisch/ecologische waarde heeft.	De aangehaalde soorten hebben in Vlaanderen de neiging zich invasief te gedragen. Dat betekent dat ze stelselmatig meer levensruimte in beslag nemen.
Bomengroepen langs de Merodedreef.	Probleemzone langs de Merodedreef met overhellende bomen en opgaande bomen die zich gevestigd hebben op een onstabiele wegtalud.	Het is een normale en terugkerende evolutie dat er zich bomen vestigen in deze zone en dat deze bomen naar het licht toe ontwikkelen.
Bomengroepen algemeen & solitaire bomen	Eerder werd deze problematiek al besproken onder de diagnose van de bomeninventaris. Het bomenbestand vertoont doorlopend bomen die veiligheidsrisico's met zich meebrengen. Ook heraanplant na sterfte is frequent nodig. Een zekere deskundigheid blijft in de toekomst vereist om te rigoureuze maatregelen te vermijden die het bomenbestand zouden impacteren. Gerichte verjonging blijft nodig om de diversiteit van het bomenbestand in stand te houden.	Natuurlijke evolutie en dynamiek, ongewilde schade en ondeskundig beheer of verstoring van standplaats zorgen voor een aftakeling van de boomvitaliteit.
Bomengroepen algemeen	In de bomengroepen heerst er een concurrentiestrijd om licht tussen de verschillende bomen. Dit kan tot gevolg hebben dat volgende probleemsituaties zich voordoen: – Jonge bomen met een hoog potentieel krijgen onvoldoende ruimte om een evenwichtige kruin te ontwikkelen. – Oude veteranenbomen met een terugvallende kruin worden overschaduwd en bijkomend verzwakt door lichtgebrek. – Meer lichtbehoevende soorten zoals zomereik, robinia pseudoacacia hebben de neiging weg te kwijnen tussen meer schaduwtolerante soorten zoals beuk en plataan. Zo kan de diversiteit nadelig beïnvloed worden.	Natuurlijke successie leidt in bossen en bomengroepen tot een dominantie van de meest schaduwtolerante soorten. Tenzij er grote verstoringen gebeuren, is dit mechanisme bepalend voor de afname van lichtbehoeven de soorten.
Lindedreef richting Markt Westerlo (D.1)	De historische lindedreef heeft nog een hoog aandeel originele bomen, echter in verschillende boomvorm. Vele bomen komen in fenix-vorm voor, als uitlopende stoof na het afsterven van de stam. De dreef is aan verruiging onderhevig, evenals overschaduwing door de aanpalende bosvegetatie. Langs de binnenbocht (vijverkant) hebben de bomen de neiging scheefstand te ontwikkelen.	De aanwezigheid van de fenix-vorm hoeft niet als een probleem gezien te worden, eerder als een normaal gegeven in een erg oud bomenbestand. Vanuit dit uitgangspunt worden problemen en oorzaken benoemd: – Overschaduwing door aanpalende bomen leidt tot vitaliteitsverlies van veteranenbomen. – De binnenbocht (vijverkant) is lokaal erg afgekalfd doorheen de tijd. Er is te weinig duurzame wortelruimte.

Bomenrij Canadapopulier (BR.2)	De Canadapopulieren op berm langs de Nete vragen een snoei-beheer om tot een takvrije onderstam te komen. Anno 2021 is dit licht achterstallig.	Achterstallig snoei-beheer.
Padennetwerk doorheen het Kasteelpark	In bepaalde zones hebben de onverharde paden de neiging op te gaan in het landschap. Bijvoorbeeld wanneer deze overlopen in gazonpartijen.	Minder intensief gebruik.
Padennetwerk doorheen het Kasteelpark	Op bepaalde plaatsen komen putten voor in de paden.	Intensief gebruik van paden, verwerking, wegspoelen van materiaal, verzakking.
Onthaalzone ter hoogte van brug naar kasteel	Historische kaarten en postkaarten tonen op het historische binnenplein van het Neefhof de aanwezigheid van 2 solitaire bomen. Tot na halverwege de 20ste eeuw bleef een monumentale linde aanwezig op deze locatie. Postkaarten uit begin 20ste eeuw geven de aanwezigheid van bordervegetaties aan op deze locatie. Anno 2022 geeft deze zone een eerder steriele indruk. Een smalle border van Ionicera is aanwezig als enige groenelement.	Gebrek aan heraanplant van de monumentale boom in de kasteelzone. In deze speelt ook het argument op het behoud van een zichtas op het kasteel vanuit de centrale oprijlaan vanuit het westen. Gebrek aan behoud van bloemende planten in deze zone. Keuze voor een eerder storende groenbedekker (Ionicera) als enige sierplant.
Moestuinzone ten zuiden van Neerhof	De moestuinzone is een waardevol relict van de ooit prominente nutsfunctie in de omgeving van het kasteel. Desondanks is deze zone niet in optimale staat.	Woekering van een laurierkers langs de rand van deze zone. Correcter is de aanwezigheid van enkele fruitbomen. De laurierkers neemt een te groot ruimtebeslag. Bij verwijdering is het mogelijk de moestuin enigszins uit te breiden en/of een duidelijke padenstructuur aan te leggen.

3.4.4.5. Parkbos

In het algemeen kan gesteld worden dat het Parkbos zich in goede staat bevindt. Enkele aandachtspunten kunnen belicht worden. Het is echter zo dat de meeste van deze aandachtspunten voortkomen uit het gegeven dat een landschap bestaat uit levende elementen die doorheen de tijd periodes van jeugd, climax en verval op elkaar laten volgen.

Landschappelijk element	Probleemstelling	Oorzaak
Drevenstructuur Sterbos en Ganzenvoet	In de dreven verschijnt opslag van bomen en struiken (o.a. Am. vogelkers, sporkehout, rododendron). Dit werd eerder al aangehaald onder – Diagnose: zichtassen.	Dit is een natuurlijk gegeven in een bosdreef. Bosverjonging is een continue proces.
Drevenstructuur Sterbos en Ganzenvoet	De grachten langs de dreven hebben de neiging te verondiepen en verzamelen bladval en vallende takken.	Dit is een terugkerend aandachtspunt voor grachten in bosverband.
Drevenstructuur Sterbos en Ganzenvoet	In de dreefformaties verschijnen geregeld dode bomen. Sterfte treedt voornamelijk op door verdrukking. Sommige aanpalende bosopstanden treden in concurrentie met de dreef. In de dreef zelf is een beperkte sterfte aanwezig. Vellingen van dode bomen in de dreefopstanden dienen steeds erg voorzichtig te gebeuren, beschadiging van stammen of wortelzones van aanpalende bomen kunnen op termijn een hogere aftakeling met zich meebrengen.	De oorzaak ligt soms in het aanplanten van het bosbestand op korte afstand van de dreef, daardoor komen de bomen snel in concurrentie. Echter ook bij een grotere afstand tussen de bomen komen de kruinen op termijn in concurrentie.
Drevenstructuur Sterbos en Ganzenvoet	De aanwezigheid van enkele zones waar de dreefformatie ontbreekt (D.6b) of een volledigheid kent < 50% (D.11a). In zone D.11c is er slechts 1 bomenrij aanwezig (westkant). Deze bomenrij is reeds een volgroeide hoogte bereikt. Het is niet mogelijk hier een uniforme dreefformatie te herstellen door het bijplanten van een 2de rij langs de oostkant.	Het achterwege blijven van een dreefaanplanting bij de aanleg van de aanpalende opstanden douglasspar en beuk
Drevenstructuur Sterbos en Ganzenvoet	In de onverharde wegtracés van de dreven komen oneffenheden voor. Indien herstel lokaal zou uitblijven, kan er de neiging zijn tot verslechtering van de staat. Ook kunnen voertuigen de neiging hebben het traject breder te rijden, waarbij de wortelzone van bomen kan beschadigd worden.	Betreding door voertuigen in natte periodes zorgt voor het ontstaan van rijsporen en/of putten.

Veteraanbomen aanwezig in D.6b, BR.3 (deels), BR4(deels), BR6 en BR.7	In deze landschappelijke elementen komen veteranenbomen voor. Deze bomen hebben in het algemeen een hoge levensverwachting. Zomereik, linde, tamme kastanje en beuk zijn langlevende soorten. Steeds is het zo dat jongere, naburige bomen in concurrentie treden. Dit kan tot een daling van de vitaliteit van de veteranenbomen leiden. In D.6b is het zo dat jonge beuken in de boomspiegel van oude zomereiken en tamme kastanjes werden geplant. Deze beuken groeien door in de kruin van de veteranenbomen en veroorzaken sterfte van takken onderin de kruin van de oude bomen.	Concurrentie tussen bomen is een gegeven in bossen en dreven. Een natuurlijke successie vindt plaats waarbij de ruimte van terugvallende veteranenbomen wordt ingenomen door meer concurrentiekrachtige bomen. Ook hebben schaduwtolerante soorten (als beuk) de neiging lichtboomsoorten (als zomereik) te verdrukken.
Bospaden	De bospaden in BB.8 verbinden de ijskelder met de dreefstructuur van het Sterbos. Deze bospaden hebben op bepaalde locaties de neiging tot verbossen, dit door uitdijende aanpalende struikgroei en bosverjonging. Ook de wegracés van deze bospaden hebben de neiging in te slijten.	Een minder frequent schaaf- en herstelbeheer van de wegracés. Een minder frequent beheer van de aanpalende vegetaties.
Droge Parkbossen	Op de drogere bosgronden komen de invasieve exoten Amerikaanse vogelkers en rododendron veelvuldig voor. Pontische rododendron heeft de neiging struikmassieven te vormen die de kruidlaag volledig overgroeien en toekomstige bosverjonging onmogelijk maken. Langs bosranden heeft rododendron in deze parkcontext een esthetische functie. In boskernen kan de soort om aangehaalde reden als problematisch beschouwd worden. Deze problematiek is algemeen op droge bodems in Vlaanderen. De problematiek van Amerikaanse vogelkers dient minder zwaar ingeschat te worden. De soort treedt in concurrentie met inheemse struiksoorten zoals sporkehout en lijsterbes en is in deze vrij concurrentiekrachtig. Wanneer er voldoende zaadzetting is, kan de Amerikaanse vogelkers vrij snel een dominantie verkrijgen in de struiklaag.	Deze problematiek is algemeen op droge bodems in Vlaanderen.

Droge Parkbossen	De droge bossen kenmerken zich door een hoge bedekking van zomereik en beuk in de boomlaag. Verschillende standplaatsgeschikte loofbomen zoals linde, haagbeuk, gewone esdoorn en boskers komen in bosverband erg beperkt voor (met uitzondering van een opstand linde in BB.11). De bossen zouden een verhoogde weerbaarheid vertonen indien deze soorten een hoger aandeel innemen. (betere strooiselkwaliteit, meer gespreide predatiedruk, meer gespreide impact van klimatologische omstandigheden).	De huidige soortensamenstelling is het gevolg van de keuzes bij aanplanting. De keuze viel eerder op aanplanting van soorten met productiewaarde, bijmenging werd slechts incidenteel toegepast.
Randzones Parkbos	Langs de randzones van het Parkbos groeit de bosvegetatie richting de aanpalende wegen uit. Gevaarlijke bomen langs de rand kunnen potentieel schade berokkenen.	De struikvegetaties hebben de natuurlijke neiging naar het licht (buitenkant) te groeien. In een ouder Parkbos zullen steeds bomen in eindfase voorkomen, deze vertonen een verhoogd risico op breuk of andere schade.
Randzone langs Hoge Dreef (BG.21)	Langs de Hoge Dreef ligt binnen de eigendomsgrens een parallelle dreef. Langs de westkant van dit tracé is de dreef momenteel vervaagd. De dreef is overgroeid door struiken en bosverjonging. Minder dan 50% van de oorspronkelijke dreefbomen is nog aanwezig.(veteraanbeuken en –eiken). Langs de oostkant zijn de relictten van deze dreef verdwenen, de opstand douglasspar werd aangeplant tot tegen de eigendomsgrens. Op de actuele Hoge Dreef is nog een relict aanwezig van een enkele bomenrij oude beuk.	Het uit gebruik geraken van dit dreeftraject leidde tot de vervanging (bosontwikkeling). Dreefbomen die uitvielen, werden niet ingeboet. Bij aanplant van het bosbestand douglasspar werd er geen heraanplant van dreefbomen voorzien. Bij uitval van beuken op de zuidelijke bomenrij (langs openbaar gebruikte weg) vond geen heraanplant plaats.
Langedreef (D.12)	In de Langedreef werden moeraseiken aangeplant. Deze bomen werden in hun jeugdfase nog niet opgesnoeid. Dit beheer is actueel erg achterstallig. Een groot aandeel van de moeraseiken kan niet meer gesnoeid worden tot het gangbare eindbeeld van een takvrije stam zonder te zware snoeiwonden te maken. De dreef kenmerkt zich actueel meer als een loofgang met een hoog aandeel struiken als Am. vogelkers en wilg die naast de dreefbomen concurreren om licht. Zolang de dreef geen kroonsluiting realiseert, kan dit beeld zich handhaven.	Het achterwege blijven van snoei-beheer. Het achterwege blijven van een beheer van de struiklaag tussen de dreefbomen (mee naar het zuiden toe)..
Poel	In de poel heeft zich veel slib en bladval geaccumuleerd. Ook wordt de poel sterk overschaduwd.	Aanpalende bomen en struiken groeien naar het licht toe.

Spiegelvijver	De vijverrand bestaan grotendeels uit rechte oeverbeschoeiing welke lokaal aan aftakeling onderhevig is. Door inkalving breidt de waterpartij naar buiten uit en verdwijnt de rechte oeverlijn.	Dit is een gevolg van de eerder traditionele keuze voor rechte, beschoeide oevers. Een meer schuine oeverstructuur zou vestigingsruimte bieden aan oevervegetatie. Dit kan een meer duurzame randzone creëren, minder gevoelig aan periodieke aftakeling (degradatie beschoeiing). Vermeden dient te worden dat de oeverzone zijn rechtlijnigheid verliest.
Spiegelvijver	De vijver heeft een mindere waterkwaliteit (troebel water).	Een visbestand dat zich kenmerkt door aanwezigheid van vooral bodemwoelende vissen als karper en brasem. Minder door predatoren als snoek en baars.
Spiegelvijver	Aanwezigheid waterteunisbloem.	Deze invasieve exoot heeft de neiging tapijten te vormen op het watervlak.
Hooiland rond Spiegelvijver	Het hooiland heeft momenteel een vrij hoge dominantie van grassen. Het ecologisch potentieel van dit grasland wordt op die manier niet optimaal benut. Ook esthetisch zou een hoger aandeel kruiden resulteren in een hogere bloemenrijkdom.	Dit volgt uit actuele en historische beheerkeuzes (na slibruiming kende het grasland een aanrijking met nutriënten).
IJskelder	Boven op de ijskelder ontwikkelde zich opnieuw een bosvegetatie. Actueel komen er enkele oudere, aftakelende bomen voor, deze betekenen een risico op beschadiging van het gewelf van de ijskelder. De aanplant van rododendrons die tevens op de afdeklaag gebeurde, houdt dit risico niet in.	Een toenemend risico op schade hangt samen met de toenemende ouderdom van de bomen op deze locatie.
Omgeving boswachterswoning	Deze historische cluster landbouwpercelen heeft momenteel zijn functionaliteit enigszins verloren. Een kleine hoogstamboomgaard aanpalend aan de boswachterswoning verkeert in gedegradeerde staat. Het beheer van begeleidende tuinbeplantingen is achterstallig. De kleinschalige structuur van landbouwkavels is nog intact. Het gebruik als paardenweide blijft wel een referentie bieden naar het landbouwverleden.	Dit is het gevolg van een afnemende gebruiksintensiteit van deze percelen.
Poorten langs eigendomsgrenzen	De poorten langs de Langedreef worden overwoekerd door bosvegetatie. Langs de Hoge Dreef zijn twee toegangen tot de drevenstructuur, echter hier zijn geïmproviseerde draadafsluitingen aangebracht als afsluiting. De platanen die als welkomstbomen geplant zijn langs de poort op de Langedreef ondervinden concurrentie van de aanpalende bosbestanden.	Samenhangend met een minder gebruik van deze toegangen. Gebrek aan vrijstelling van de platanen de voorbije decennia.

3.4.4.6. Het Riet

Voor de diagnosebepaling per individueel landschapselement, wordt verwezen naar het volgende hoofdstuk: Waardebepaling.

Landschappelijk element	Probleemstelling	oorzaak
Boscluster	In de boscluster situeert zich een jonge aanplant inheems loofhout. De aanplant heeft de stakenfase reeds doorgroeid. Een eerste dunning had reeds plaats kunnen vinden. Dit vanuit het idee de aanwezigheid van bosbomen met een diepe kruin te realiseren, naar het beeld van de bossen en bomengroepen op de site.	Achterstallig beheer van deze aanplanting
Essendreef	De vitaliteit van de essendreef is erg slecht. Kwijnend. De essendreef heeft geen historische waarde.	De uitheemse schimmel chalara fraxinea decimeert het essenbestand in Europa.
Hooiland	Achteruitgang kwaliteit hooiland	Er werden 2 kastanjes aangeplant in dit hooiland langs het wegtraject. Op deze locatie hebben historisch nooit bomen gestaan. Beschaduwning bij het uitgroeien van de bomen zal leiden tot achteruitgang van de kwaliteit en de herkenbaarheid van het hooiland.
Bomengroepen oude parkbomen BG.18 en BG.20	Afname van de esthetische kwaliteit van deze bomengroepen.	Historische beplanting uit 19de eeuw is aan veroudering onderhevig. Parkbomen werden niet vervangen bij sterfte. Italiaanse populier kwam voor in deze groepen (oude postkaarten, zie historische nota). De laatste rode beuken kennen actueel een sterk terugvallende vitaliteit.
Strook hooiland langs essendreef	De strook hooiland ondervindt veel schaduwwerking en kan zich op die manier niet optimaal ontwikkelen.	De kleinschaligheid van dit landschapselement maakt dat er steeds een hoge beschaduwning geldt.
Veteraanbomen	In Het Riet staat een aftakelend en afnemend aantal oude parkbomen. Een zone langs de Netdijk kende de laatste decennia de uitval van enkele oude paardenkastanjes. De geënte rode beuken langs de ingang aan de Rietstraat bevinden zich in veteraanfase.	Aftakeling van een ouder wordend bomenbestand is een natuurlijk proces. Het bomenbestand werd na uitval niet bij aangevuld.

Dreef naar trammetje (D.2.a)	Het eerste segment bestaande uit essen kent een terugvallende vitaliteit. Het tweede segment bestaande uit beuken > 200j kent een afnemende vitaliteit/stabiliteit.	De esseziekte veroorzaakt een sterfte in het essenbestand. Het dreefsegment zal zich niet herstellen. De oude beuken zijn onderhevig aan aftakeling, gaandeweg valt de stabiliteit weg die geboden werd door de dense dreefaanplant – zo neemt het tempo van verval nog toe.
Gracht	De gracht tussen het Kasteelpark en de beukendreef (D.2.a) kent een accumulatie van tak- en bladval.	Een ruimingsbeheer bleef lange tijd achterwege.

3.4.4.7. Grote Nete en Trammetje

Het aantal landschappelijke elementen binnen deze hoofdstructuur is eerder beperkt, maar bevindt zich in goede staat. De Grote Nete kent nog steeds zijn intacte, historische ligging. Dit dankzij de continuïteit in het beheer van de dijken en de bermvegetaties op de dijken.

Landschappelijk element	Probleemstelling	oorzaak
Bomen op dijk Grote Nete ter hoogte van Het Riet	Afname van het aantal bomen op de dijk/oever van de Grote Nete. Het gaat daarbij deels om oude parkbomen die dateren uit de 19de eeuw.	Historische beplanting uit 19de eeuw is aan veroudering onderhevig. Parkbomen werden niet vervangen bij sterfte. O.a. kwam er een waardevolle solitaire beuk voor naast de paardenkastanje met nr. 211.
Functionaliteit Trammetje	Het Trammetje heeft zijn functionaliteit verloren sinds circa 1954. Relicten van het circuit dat gebruikt werd om water richting de Spiegelvijver te sturen zijn nog aanwezig (o.a. een duiker onder de Langedreef).	Dit hoeft niet als een probleem gezien te worden. Aanvulling van de waterstanden van de kasteelvijver en de Spiegelvijver worden via pompen verzekerd.

3.5. ARCHEOLOGISCH ERFGOED

In het kader van het opstellen van dit beheersplan vond geen gericht archeologisch onderzoek plaats. Gezien de lange historie van het gebied en het wisselende landgebruik kan er aangenomen worden dat de bodems archeologische sporen bevatten. Op basis van de landschappelijke en bouwkundige studie kunnen volgende elementen benoemd worden (deze opsomming is niet limitatief):

- De historische aanwezigheid van een watermolen op de Grote Nete. De aanwezigheid van relict van toebehorende infrastructuur zoals beschoeiingen, waterkeringen, stuwen, bruggenhoofden, e.a. De Mogelijke aanwezigheid van een Watermolen op de Kleine Laak.
- De aanwezigheid van fundamenten van historische versterkings-elementen (omwallingen, omwalling, afboording waterelementen).
- De aanwezigheid van fundamenten van volgende bruggen: de Marlybrug en de Stenen Brug over de Kleine Laak. Beide bruggen zijn verdwenen en opgegaan in de steenweg (de Merodedreef).
- Elementen met betrekking tot de historische vestiging (heipalen, fundamenten, e.a.)
- In Het Riet en het Parkbos (de lagere beemden) vond mogelijk een ontginning van ijzeroer plaats. Er is mogelijk een aftekening van deze ontginning aanwezig in het bodemprofiel.
- In het Parkbos stonden voor 1710 enkele boerderijen. In de periferie van deze historische locaties (niet exact te bepalen op basis van de plannen) kunnen artefacten aanwezig zijn.
- Fundamenten van het historisch grotere neerhof. Fundamenten van een poortgebouw op de oude toegangs-dreef. Fundamenten van een poortgebouw ter hoogte van de kruising tussen Kleine Laak en de Merodestraat (Stenen Brugh) – mogelijk buiten het projectgebied.
- Artefacten verbonden aan landgebruik:
 - Het kasteel en het Neerhof (binnenplein) vormde een historisch handelscentrum.
 - De omgeving van het kasteel kende voorgaand aan de aanleg in Engelse landschapsstijl een intensieve nutsfunctie. Bv. moestuinen met doorkruisende padenstructuren, het houden van (klein)vee, e.a.
 - De transportfunctie die uitgeoefend werd overheen de Grote Nete (meerpalen, eventueel de aftekening van keerlussen, e.a.)
 - Elementen verbonden aan het historisch hydrologisch beheer van de kasteelvijver en de Spiegelvijver (schotten, duikers, aftekening van

grachten in bodemprofielen, e.a.).

- Relicten van de historische bevoeiingsinfrastructuur van het beemdenlandschap.
- Relicten van bouwkundige parkelementen in landschapsstijl (bv. aanmeerplaats voor bootjes op vijver, fundamenten vroegere prieeltjes, e.a.)
- Relicten van de woonfunctie rondom het kasteel, evenals relict van het kasteel als kernpunt van de aanwezigheid van een feodale levensgemeenschap. (bv. mogelijke aanwezigheid van historische stortplaatsen, de aanwezigheid van artefacten in de slotgracht, e.a.)

Invalshoek paleo-ecologie:

Het bodemprofiel is in hoofdzaak opgebouwd uit fluviale afzettingen. In deze ondergrond is er geen verhoogde kans op de vondst van fossielen. Mogelijk bevat het bodemprofiel ook enkele zones (doorstroomvallei – veenvorming) die later bedekt werden door fluviale afzettingen. In deze enkele elementen kunnen restanten van fauna en flora aanwezig zijn.

Hoewel het projectgebied geen beschermingen of vastgestelde zones kent met betrekking tot archeologie, kan de ondergrond, gezien haar geschiedenis, beschouwd worden als bodemarchief waar voorzichtig mee moet worden omgesprongen in functie van de potentieel archeologische erfgoedwaarden op de site (conform GRUP, de Merode 2021).

Enkele werken kunnen beschouwd worden als mogelijk impacterend met betrekking tot het (potentiële) archeologische erfgoed. Het betreft hier de werkzaamheden die gepaard gaan met ingrepen in de bodem zoals slibruiming en afschuiven van de oevers. Er is als dusdanig een potentiële invloed te verwachten op nog ongekend archeologisch erfgoed. (conform GRUP, de Merode 2021).

4. BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

4.1. KASTEEL EN KASTEELDOMEIN

Het kasteel, neerhof, kasteeldomein en alle toebehoren zijn beschermd omwille van historische en artistieke waarden. In het beschermingsbesluit MB 12/04/2002 worden de waarden als volgt omschreven:

Kasteel met neerhof

Historische waarde: Oorspronkelijk heerlijke versterking, strategisch gesitueerd aan de Grote Nete, vanaf de late 17de eeuw tot op heden voornamelijk residentiële functie als verblijfplaats van de familie de Merode. De waterburcht heeft zijn historische context met landschapspark en aansluitend Parkbos weten te bewaren.

Architectuur-historische waarde: Monumentale donjon, ca. 1400 gedateerd als één van de meest gaaf bewaarde woontorens van de Kempen met bewaarde initiële interieurelementen. Zestiende-eeuwse kasteel vleugels en hoektorens, opgericht o.l.v. Henricus van Paesschen vanaf 1568-1569, aangepast in de 17de en de 18de eeuw. Op het vroegere neerhof restanten van een 16de_ eeuwse toren met bewaarde renaissancepoorten. Interieurelementen bewaard, waaronder marmeren renaissanceschouwens, een gietijzeren kachel, 1539 gedateerd, en goudlederbehang uit het derde kwart van de 18e eeuw die de bouw- en interieurgeschiedenis documenteren en van een bijzondere kunsthistorische waarde getuigen.

Artistieke waarde: Het huidige architecturale uitzicht, alsook een deel van de historische interieurs zijn mede bepaald door gerenommeerde architecten als T.F.Suys, Claes en P.Langerock, die vanaf 1842 opeenvolgend wederopbouw-, renovatie- en restauratiewerken hebben geleid.

Archeologische waarde: De archeologische waarde maakt inherent deel uit van de historische waarde. De kasteelsite wordt voor het eerst vermeld in de 11de eeuw wat maakt dat het potentieel aan bodemarchief zeer groot is. Dit potentiële bodemarchief kan bijdragen tot een betere kennis van de ontstaansgeschiedenis van het kasteeldomein. Ook bevinden er zich op het domein mogelijk nog restanten van oudere bebouwing die doorheen de eeuwen verdwenen is. De fundamenten van het historisch grotere neerhof zijn hiervan een voorbeeld.

Kasteeldomein, bestaande uit een landschapspark en Parkbos

Historische waarde: Het kasteeldomein behoort tot de oudste landgoederen in het Vlaams Gewest. Park in de onmiddellijke omgeving, van het kasteel in landschappelijke stijl, aangelegd tijdens het laatste kwart van de 19e eeuw, waarin de aloude buitenwal integraal is bewaard en bestaande uit de voormalige noordelijke en oostelijke buitenwal, grasvelden

ten zuidoosten en ten zuidwesten met monumentale bomengroepen van gemengde loof- en naaldhoutsoorten. Het park ligt ter plaatse van de voormalige, traditionele tuinen voor nut en sier, die zich uitstrekten ten noorden en ten noordwesten van de kasteelmotte, alsook' op het voormalig neerhof. Aansluitend ten zuiden Parkbos in geometrische stijl met langgerekt kanaal en drevenstelsel, bestaande uit twaalf dreven van dubbele en vierdubbele rijen zomereiken, aangelegd in het begin van de 18de eeuw in opdracht van veldmaarschalk Jan-Filips Eugène de Merode. Het geheel van drevenstelsel en kanaal is gaaf bewaard en vormt daardoor een ankerplaats op de atlas van relikten van traditionele landschappen.

De architecturale waarde situeert zich in het ontwerp van het Kasteelpark en Parkbos dat vele structuur- en beeldbepalende elementen kent. Zo zijn er de geometrische drevenstructuur en de Spiegelvijver met zijn opvallende symmetrie. In het Kasteelpark zijn er vele decoratieve aanplantingen. Langs zichtassen en in het verlengde van waterpartijen komen bomen en struiken voor met opvallende bladkleur, herfstverkleuring of bloemen. Zo geven deze een climax aan het einde van een zichtas, of creëren ze een spiegelen effect op waterpartijen (bv. rododendron, rode beuk, robinia pseudoacacia). Op die manier hebben deze landschapselementen tevens een ruimtelijk-structurende waarde.

De culturele waarde is op quasi elk erfgoedelement toepasbaar, maar wordt uitdrukkelijk enkel vermeld indien het erfgoedobject refereert aan culturele tradities die voor een bepaalde tijdperiode erg belangrijk waren. De culturele waarde komt onder andere sterk naar voor in het hydrologisch systeem van het studiegebied. Dat werd ooit gebruikt bij het bevoelen van de beemden. Ook konden kasteelvijvers afgelaten worden. Ook is er het intacte rabbattenstelsel in de natte bossen, weergegeven door het Digitaal terreinmodel. In vele percelen komen op die manier 2 tijdslagen voor: historische brede rabatten die in het graslandbeheer hun functie hadden. Doorsneden door recentere, diepe en meer smalle rabatten die aangelegd werden voorgaand aan de bebossing van de beemden. Een mooi voorbeeld is ook de terugkerende vorm van de opgesnoeide onderstam van de dreefbomen. Deze refereert aan de historische functie van deze (soms al oudere) bomen: het gebruik als zaaghout.

De esthetische waarde leunt op dit kasteeldomein enigszins aan bij de architecturale waarde. Bij de aanleg van het Kasteelpark in Engelse stijl werd het actueel aanwezige padenstelsel zo aangelegd dat de bezoeker als waarnemer constant nieuwe landschapsbeelden ervaart. In bomengroepen werd erg bewust gekozen voor een combinatie van naald- en loofhout, een hoge variëteit aan boomsoorten resulteert in een steeds evoluerend landschapsbeeld doorheen het jaar met bijvoorbeeld bijzondere bloei, of bladverkleuring.

De wetenschappelijke waarde van het domein situeert zich onder andere in de aanwezigheid van een waardevolle inheemse, autochtone flora. Zo is er de aanwezigheid van moerasspirearuigte en struiksoorten als Gelderse roos, Europese vogelkers, rode kornoelje en wilde kardinaalsmuts in de natte bossen. Dit zijn eerder zeldzame inheemse soorten die

doorheen de jaren konden huisvesten op het domein. Ook de aanwezigheid van dalkruid als oud-bosplant is op gelijkaardige manier waardevol.

Omwille van de hoge ouderdom herbergen de vele veteranabomen in het park een uniek habitat. De hoge densiteit aan veteranabomen bepaalt in belangrijke mate deze waarde.

Archeologische waarde: De archeologische waarde maakt inherent deel uit van de historische waarde. De kasteelsite wordt voor het eerst vermeld in de 11de eeuw wat maakt dat het potentieel aan bodemarchief zeer groot is. Dit potentiële bodemarchief kan bijdragen tot een betere kennis van de ontstaansgeschiedenis van het kasteeldomein. Ook bevinden er zich op het domein mogelijk nog restanten van oudere bouwkundige of landschappelijke elementen die momenteel verdwenen zijn.

Boswachterswoning

Historische waarde: Typische boswachterswoning in pittoreske stijl, gekenmerkt door het decoratief gebruik van knoestig hout. Opgetrokken tijdens het laatste kwart van de 19e eeuw op het einde van een dreef, horende tot het Parkbos van het domein de Merode.

Kleine bouwkundige elementen

In de beschermingsbesluiten wordt evenwel niets vermeld over de waarde van andere bouwkundige elementen binnen het domein. De waarde ervan wordt hier verder toegelicht.

Staande wip: de Sint-Sebastiaansgilde is sinds de 17e eeuw opgericht en heeft een sterke historische verbondenheid met het kasteeldomein. De staande wip heeft een historische en volkskundige waarde als relict van een typische volkssport met een zeer lange traditie. De wip zelf wordt vaak vervangen, maar de locatie van de schuttersgilde is reeds op de 'de Ferraris'-kaart (1771-1778) afgebeeld.

Neogotisch kapelletje: historische waarde als onderdeel van het kasteeldomein en inherent verbonden met de 19e-eeuwse bouwfase van het kasteeldomein.

Ijskelder: draagt volledig bij tot de historische waarde, als typerend onderdeel van een kasteeldomein.

Bruggen, duiker en poorten: de bruggen, duiker en poorten waren en zijn nog steeds van belang voor de functionaliteit van het domein. In dit opzicht dragen ze bij tot de historische waarde van het kasteeldomein.

4.2. SLUIS HET TRAMMETJE

Sluis 'het Trammetje' werd apart beschermd als monument bij het ministerieel besluit 29/9/1999 omwille van historische, industrieel-archeologische en volkskundige waarde:

Als voorbeeld van een mobiele dam als sluis- of stuwsysteem met een oorspronkelijke en unieke typologie, horende bij het kasteeldomein van de Prins de Mérode, in 1874 geconstrueerd met o.a. een ijzeren geklonken vakwerkbalk en bedoeld om het waterpeil van een rivier - in casu de Nete - zo te beheersen dat een belangrijke landbouwactiviteit, nl. het hooien, twee maal per jaar kon gebeuren, dat de kasteelvijver kon gereinigd worden en dat de scheepvaart op de Nete zo kon geregeld worden dat het fluviale transport van de ijzerertswinning in het Netedal kon verzekerd blijven om aldus een belangrijke rol te spelen in het lokale en regionale economische en sociale leven temeer daar de plaatselijke bevolking deelnam aan de bediening van het 'Trammetje'.

5. VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER

5.1. VISIE

Het kasteeldomein is sinds de 15e eeuw in bezit van de familie de Merode, wat een belangrijk deel is van de historische waarde van het domein. De **instandhouding van het kasteel en het bijhorende domein** is een eerste belangrijke doelstelling. De praktijk van instandhoudings- en restauratiewerken die reeds uitgevoerd worden, wordt de komende jaren ook verder uitgebouwd. Daarnaast is het noodzakelijk om het kasteeldomein in stand te houden binnen een sterk veranderende context. De klimaatproblematiek is hier een belangrijk element van.

Visie m.b.t. het behoud van de landschappelijke erfgoedwaarden

Het behoud en waar mogelijk de opwaardering van de **erfgoedwaarden van het kasteeldomein staat voorop in de visie**. Deze erfgoedwaarde van de verschillende tijdslagen situeert zich in volgende landschapselementen:

Behoud van elementen uit de **tijdslaag voorheen 1710**. Een exact beginpunt is moeilijk te situeren, vermoedelijk was er een min of meer constant landgebruik sinds de late Middeleeuwen.

- Met name de nutsfunctie was alomtegenwoordig in het landschapsbeeld, in het Neerhof was bv. een boerderij gesitueerd. Deze functie wordt als relict behouden.
 - Het behoud en de opwaardering van de moestuinzone ten Zuiden van het Neerhof zorgt voor een referentie naar dit historisch prominent landgebruik. Net zoals de integratie van fruitbomen in deze. De integratie van sierperken in de toegangszone aan het kasteel kan ook refereren naar de aanwezigheid van sierplanten in de historische moes- en siertuinen.
 - Het toepassen van een hooilandbeheer of een begrazingsbeheer is mogelijk op de minder intensief beheerde parkzones. Dit middeleeuwse landgebruik (nutsfunctie) hield nog lange tijd aan na de aanleg (circa 1834) van het park in Engelse landschapsstijl. Dit wordt aangetoond door historische postkaarten.
 - Het kwalitatief behoud van het resterende hooiland in Het Riet blijft een referentie bieden naar dit historische gebiedsgebruik (gemeenschappelijke beemd).
 - Een duurzame invulling van de jachtfunctie en de houtproductiefunctie is mogelijk in het Parkbos. Indien deze niet intensief worden ingevuld, kunnen erfgoedwaarden behouden blijven.
 - In het Parkbos is een agrarisch gebruik (kavelstructuur, begrazing) behouden gebleven in de omgeving van de boswachterswoning. De doelstelling geldt dit landschapsbeeld intact te houden. (ook al is de boswachterswoning recenter).
- Het behoud van elementen uit de historische landschapsstructuur.
 - De historische toegangsduif naar het dorp van Westerlo langs de oostkant van het kasteel vormt een erg waardevol element in de landschapsstructuur. Dit wordt versterkt door de hoge leeftijd van de lindes in deze duif.

- Het behoud van het kasteel als waterslot. Het historische hydrologische beheer door stuwing is verloren gegaan, instandhouding van het huidige hydrologische beheer met pompen is noodzakelijk om de waterkolom op een constant niveau te houden.
- Herstel van de aanwezigheid van een solitaire boom langs de westkant van het kasteel. Dit in referentie naar de solitaire bomen die op de binnenplaats van het Neerhof stonden (reeds op kaart 1710). Dit mag niet conflicteren met de doelstelling tot behoud van een zichtas op het kasteel vanuit de westelijke richting. De aanplant van een nieuwe boom op deze prominente plaats wordt bij voorkeur gekoppeld aan een belangrijke gebeurtenis, zoals bijvoorbeeld de viering van 200j Belgische Onafhankelijkheid in 2030 – een gebeurtenis nauw verwant met de familiegeschiedenis.
- Het behoud van de Kleine Laak en Grote Nete als structurerende waterlopen.
- Het behoud van de staande Wip in Het Riet omwille van zijn volkskundige waarde.

Behoud van elementen uit het **18de-eeuws landgebruik**. Deze tijdslaag nam een aanvang omstreeks 1712, toen het Parkbos heraangelegd werd in Franse stijl. De Ferrariskaart (1777) toont de voltrekking van deze landschapsinrichting. De aanleg in Franse stijl, geïnspireerd op de omgeving van de kasteelomgeving van Versailles is actueel nog steeds dominant aanwezig in het landschapsbeeld van het Parkbos. Het integrale behoud van volgende structuren wordt vooropgesteld:

- De Spiegelvijver. Cruciaal hierbij is het behoud van rechtlijnige oeverstructuren, de waterhoudendheid, het spiegeland watervlak, de climaxvegetatie aan het einde van de zichtas (zuidkant).
- De hoofdreden langs de oost- en zuidkant van het domein: De Langedreef en Hoge Dreef. Niet alleen het behoud van het wegtracé is belangrijk, ook het herstel van de historisch imposante dreefstructuren.
- Het behoud van de Lange Brug overheen de Grote Nete, het functioneel behoud van de 2 bruggen over de Varendonkse Beek tussen de Langedreef en de oostelijke eigendommen.
- Behoud van de dreefstructuur binnen het Parkbos, met name het 'Sterbos' en de 'Ganzenvoet'. Op plaatsen waar de dreefsegmenten aan verval onderhevig zijn, worden deze hersteld. De waarde van de dreefsegmenten primeert daarbij op de waarde van de aanpalende bosbestanden.
- De oudste dreefsegmenten en bomenrijen geven aan dat er historisch een soortenmenging voorkwam in de dreven en bomenrijen met zomereik, linde, beuk en tamme kastanje. Vermoedelijk gaat het voornamelijk om een tweede generatie dreefbomen. De oudste plannen spreken van het gebruik van verschillende hoofdboomsoorten in de dreven (essendreef, kastanjedreef, etc.) De jongere dreefsegmenten bestaan quasi allen homogeen uit zomereik. De visie geldt om geleidelijk aan opnieuw een hogere soortenvariatie in te brengen in het dreefbestand. Dit kan door gerichte menging.

Elementen uit de aanleg van het park in **Engelse Landschapsstijl** vanaf 1834.

- Binnen het Kasteelpark bepaalt deze tijdslaag het dominante landschapsbeeld. De doelstelling geldt dit landschapsbeeld maximaal te behouden binnen het Kasteelpark.
 - Ruimtelijk-structureel gaat het om het behoud van de padenstructuur, de polygonen van de bomengroepen, grazige zones en de waterpartijen. Alsook de locaties van enkele bijzondere solitaire bomen. Samenhangend met deze structuur zijn er enkele zichtassen aanwezig die behouden dienen te blijven.
 - Kwalitatief geldt de ambitie tot het behoud van de esthetische inkleding volgens de landschapsstijl. O.a. gaat het daarbij om de aanwezigheid van bloeiende struikmassieven (rododendron), een hoge variatie in het bomenbestand met verschillende opmerkelijke soorten.
- Behoud van de bomengroepen en solitaire bomen in landschapsstijl zoals deze aangelegd zijn in Het Riet.

Behoud van het Trammetje als relict van een historisch hydrologische beheer (tussen circa 1874-1954).

- Een hernieuwd functioneren wordt niet nagestreefd. Het behoud van de historische infrastructuurelementen en grachtenstelsels zorgt voor het behoud van de referentie aan dit landgebruik.
- Samenhangend is een herstel van de vloeibeemden en de historische toevoer op de Spiegelvijver en de kasteelvijver niet meer aan de orde.

Behoud van oude bosstructuren in het Parkbos

- De oude loofbossen in het Kasteelpark hebben een hoge erfgoedwaarde, het betreft een typisch landgebruik op historische landgoederen gericht op de opbrengst van zaaghout.

Behoud van de Grote Nete als structurerend landschapselement

- Behoud van de openheid op de zuidelijke dijk. De afwezigheid van bomen op de oever herinnert aan het gebruik van het jaagpad ten tijde van de transporten van ijzeroer met platbodems tussen grofweg 1850 en 1915.
- Behoud van de dijkstructuren en aanpalende grachtenstelsels langs de Grote Nete. Een vernatuurlijking (hermeandering of creëren overstromingsgebied) is niet aan de orde in dit historisch waardevol cultuurlandschap.
- Behoud van de Kleine Laak als Noordelijke begrenzing van het Kasteelpark en Het Riet.

Te behouden elementen uit latere tijdsfasen

Doorheen de laatste eeuw onderging het landschap nog enkele veranderingen.

- Het gazonbeheer op de grotere parkgraslanden. Dit heeft geen verhoogde erfgoedwaarde t.o.v. extensief gras of beweiding, echter faciliteert dit de openstelling en

de belangrijke sociaal-culturele functie die zich ontwikkelde doorheen de laatste decennia.

- De toegangsweg langs de westkant die zich ontwikkelde als voornaamste entreezone. Vanop deze toegangsweg krijgt de bezoeker een impressionant vergezicht op het kasteel.
- Behoud van de aanwezigheid van de bebossingen in het Parkbos welke stelselmatig werden uitgevoerd doorheen de 19de en 20ste-eeuw. Ook al heeft de historische beemdenstructuur op de nattere locaties een duidelijke erfgoedwaarde. Het inzetten op de houtproductiefunctie door bebossing is ook als historisch relevant te beschouwen omwille van de langdurig progressieve tendens.
- Het behoud van de bebossing langs de Westkant van Het Riet. Historisch heeft een beemdenlandschap op deze locatie een hogere relevantie. Bij de bebossing vond echter een sterke verstoring plaats van het microreliëf (leggen rabatstructuur). Een eenvoudig herstel van een grotere beemd door ontbossing is in die zin moeilijk.

Synthesematrix visie behoud en herstel erfgoedwaarden per deelgebied

Onderstaande matrix geeft per deelgebied weer welke erfgoedwaarde behouden dienen te worden. Tevens wordt de aftoetsing gemaakt met de ecologische functie.

Tijdslaag	Visie Deelgebied Kasteelpark	Visie Deelgebied Parkbos	Visie Deelgebied Het Riet	Visie Deelgebied Grote Nete en Trammetje
Tijdslaag voorgaand aan 1710	Focus: – Behoud historische toegangsdreef Linde (D.1) met veteraanbomen. – Behoud kasteel als waterslot. – Heraanplant solitaire boom langs westkant kasteel (voorstel herdenkingsboom te 2030) Als relict: – Behoud relictten moestuinfunctie (inclusief fruitbomen) – Herstel enkele sierelementen rondom kasteel (binnen landschapsstijl, geen geometrische perken) – Lokaal herstel extensieve, al dan niet beweide graspartijen rondom kasteel. Referentie naar nutsfunctie die ook lang behouden bleef na aanleg Landschapspark	Focus: – Behoud kleinschalige agrarische kavelstructuur in omgeving boswachterswoning (ook al is die recenter). Dit met aanwezigheid typische elementen (hagen, hoogstamboomgaard, erfbeplanting).	Focus: – Behoud staande Wip – Kwalitatief behoud resterende graslandzone. (beschaduwte tegengaan).	Focus: – Behoud structuur bedding Grote Nete en Kleine Laak – Behoud dijkstructuren die bescherming bieden aan historisch waardevol cultuurlandschap valleigebied.
Periode 1710-1777. Aanleg Parkbos in Franse stijl.	Niet relevant	Focus: – Herstel Langedreef en Hoge Dreef – Behoud drevenstructuur Ganzenvoet en Sterbos. Streven naar hogere soortenvariatie in dreven. – Behoud vista's in dreven (over gemaaide kruidlaag). – Behoud Spiegelvijver met rechte oeveren, spiegelend watervlak. Herstel climaxvegetatie zuidkant.	Focus: – Heraanleg dreef richting Lange Brug (D2)	Focus – Behoud Varendonkse Beek en bruggen richting oostkant.

Periode 1834 en volgende decennia. Aanleg Kasteelpark in Engelse Landschapsstijl.	Focus: – Behoud ruimtelijk-structureel ontwerp (padenstructuur, bomengroepen, struikmassieven, grazige zones en kasteelvijver) – Behoud vista's. – Behoud soortenvariatie in bomenbestand.	Als beperkt aanwezige tijdslaag: – Behoud rododendronmassieven langsheen het snijpunt in het Sterbos.	Focus: – Herstel boommassieven in landschapsstijl. – Heraanplant solitaire bomen.	Niet relevant
Periode 19de eeuw tot circa 1950. Productiegericht beheer.	Niet relevant	Focus: – Behoud bosopstanden. Beheer hooghout inheems loofhout (gemengd eikenbos). Kwalitatief behoud bosopstanden. Behoud van de vitaliteit van de aanpalende dreven is steeds meer prioritair.	/	Relict: – Niet-functioneel behoud Trammetje – Behoud open jaagpad op zuidelijke dijk (slepen platbodems ijzeroer).
Recente wijzigingen in het landgebruik	Behoud hernieuwde toegangsweg langs westkant: deze creëert een mooie vista richting het kasteel. Behoud gazonbeheer en invulling event-functie.	Behoud laatste bebossingen op beemdenstructuur.	Behoud bebossing – zonder cultuurhistorische erfgoedwaarde	/
Afstemming met de ecologische functie	Ecologische ontwikkelingen zijn mogelijk binnen de structuur van de Engelse landschapsstijl: – Oevervegetaties vijvers. – Waterplaten in vijvers (waterlelies e.d.) – Lokaal extensief graslandbeheer (referentie naar historisch hooiland) – Behoud veteranenbomen. Heraanplant ook met uitheemse soorten.	Bosopstanden: – Inheemse kruid- en struiklaag heeft hoge natuurwetenschappelijke waarde. Ecologische opwaardering bosbestanden is complementair met behoud bosstructuren. Spiegelvijver: – Natuurlijke oevers zijn mogelijk als de aanleg rechtlijnig gebeurt. Als het watervlak niet overgroeit. Als het zicht niet ontnomen wordt door rietkragen.	Ontwikkeling extensief grasland is historisch correct. Behoud veteranenbomen. Ecologische ontwikkeling bosbestand is niet storend voor de erfgoedwaarde.	Geen hermeandering of overstroming (waterberging) gewenst in dit waardevol cultuurlandschap)

Visie m.b.t. het gebiedsgebruik

Het beheer van een kasteel en historisch landgoed vraagt een continue investering in **onderhouds- en herinrichtingswerken**. Dit hangt samen met de doorlopende veroudering van historische constructies en vegetaties. Uitgebreid herstel van erfgoedelementen of structuren is gezien de gaafheid van het domein niet noodzakelijk. Daar waar normale onderhoudswerken nodig zijn, wordt steeds gestreefd om eventuele afwijkingen van de referentieperiode te herstellen. Het is de visie een voldoende proactieve houding aan te nemen tegenover de onderhoudswerken die het domein vraagt. De opmaak van een erfgoedbeheerplan volgt uit deze visie. Er wordt gezocht naar structurele oplossingen om de gewenste visie te realiseren die in de mate van het mogelijke **onderhoudsvriendelijkheid** nastreven. Een te hoge onderhoudskost legt immers een hypotheek op de toekomstige (economische) leefbaarheid van het domein.

Om het kasteeldomein te kunnen blijven onderhouden is het **(economisch) zelfvoorzienend karakter** belangrijk. Dit betekent dat er uit het kasteeldomein inkomsten gehaald moeten kunnen worden om onderhoud te kunnen financieren. Dit economisch model bestaat reeds eeuwen, waarbij vroeger inkomsten gehaald werden uit pachten, landbouw- en bosexploitatie. In de 21e eeuw moet dit model heruitgevonden worden. Reeds enkele jaren worden er op het kasteel beperkte culturele evenementen voor een groot publiek georganiseerd. De grote open ruimtes in de periferie van het kasteel staan de organisatie hiervan prima toe, op zo'n manier dat er geen erfgoedwaarden vernield worden. De focus voor events ligt op de grasvelden ten zuiden en ten westen van het kasteel. Er zal verder ingezet worden op de eventfunctie, alsook op het verder economisch rendabel maken van de onbenutte ruimtes van de gebouwen. De bossen op het domein zullen ook in dit kader geëxploiteerd blijven worden, al mag exploitatie niet tot rooibouw leiden en dienen de erfgoedkundig waardevolle veteraanbomen behouden te blijven. Daar waar de erfgoedwaarden laag zijn en ingrepen de algemene structuur en beeld niet aantasten zijn nieuwe initiatieven mogelijk in functie van het verder ontwikkelen van de site en inkomsten genereren voor het onderhoud. In het beheer van het Parkbos blijft houtproductie een doelstelling, conform een beheerplan. De nuance wordt gemaakt dat de inkomsten uit bosbeheer in de 21ste eeuw van erg beperkte aard zijn.

Het is de ambitie om op het kasteeldomein een compromis te vinden tussen **duurzame energiebronnen** en de aanwezige erfgoedwaarden. Dit is een noodzakelijk element in de instandhouding van het domein. Een grondige studie naar de mogelijkheden zal worden uitgevoerd. Hierbij wordt onder meer gedacht aan zonnepanelen, geothermie, houtige biomassa, ... die geïmplementeerd kunnen worden op het domein, mits voorafgaande aftoetsing. Ook eventueel zelfvoorzienend zijn voor water valt hieronder.

Gezien de rijke geschiedenis en het bijzondere en unieke erfgoed wenst de eigenaar ook in te zetten op het **educatieve en wetenschappelijke aspect** van het domein en worden waar

nodig de erfgoedelementen volledig in ere hersteld. Zo kunnen bezoekers deze geschiedenis en de complexe maar fascinerende relatie van het domein met zijn omgeving ervaren.

5.2. DOELSTELLINGEN

5.2.1. KASTEEL EN NEERHOF

5.2.1.1. Grens privé-publiek

Het **kasteel** zelf heeft een voornamelijk **privaat karakter**, bedoeld voor bewoning. Hierbij kunnen de meeste representatieve ruimtes zoals de donjon occasioneel opengesteld worden voor publiek bij evenementen (beperkt in de tijd). Enkele vleugels van het kasteel worden bewoond, wat de beste manier is om een gebouw in stand te houden. Hierdoor is het belangrijk om **hedendaags wooncomfort** te kunnen realiseren, met respect voor de historisch en architecturaal waardevolle interieurs. Bijvoorbeeld het herinrichten van keukens en/of badkamers gebeurt in zogenoemde 'neutrale' interieurs, waarbij er geen waardevolle afwerkingen aanwezig zijn. De **historisch en architecturaal waardevolle interieurs worden in stand gehouden** als deel van rijke geschiedenis van het kasteel. Andere elementen waar aandacht voor moet zijn, is de waterhuishouding van het kasteel en energiebesparende maatregelen.

Het **neerhof** krijgt een **semi-publiek karakter**. Het gebouw is ruimtelijk meer afgesloten van het kasteel, waardoor een semi-openbare functie in harmonie kan verlopen met het private karakter van het kasteel zelf. Op het neerhof is momenteel de conciërgewoning gevestigd, de overige ruimtes worden deels ingezet bij de toneelspektakels op het kasteel maar staan verder de rest van het jaar leeg. Het is wenselijk om hier naar een meer duurzame herbestemming van de ruimtes te gaan. Het is hierbij niet wenselijk om een hoogdynamische functie te krijgen, maar wordt er gedacht in richting van kantoorruimtes voor personeel en dergelijke. Het is niet de bedoeling om het domein elke dag publiek toegankelijk te maken, gezien het gebouw in de nabijheid ligt van het privaat kasteel. De onthaalfunctie voor de toneelspektakels blijft hier wel behouden. Hierbij is een **restauratie en herinrichting van de ruimtes** een eerste belangrijke stap.

Het exterieur van de gebouwen, en zeker de historisch en architecturaal zeer waardevolle renaissancepoort, blijft behouden en in stand gehouden zoals ze vandaag is. De indeling van de ruimtes in het interieur is tevens zeer waardevol. Nieuwe invullingen gebeuren in harmonie met de historische waarde van het neerhof.

Tot slot bestaat er een belangrijk spanningsveld tussen het private en publieke karakter op de site. Gebruik van paden, en meer bepaald het jaagpad langs de Nete, worden toeristisch ontsloten hoewel ze privé-eigendom zijn.

Dit is voornamelijk een probleem van privacy voor de eigenaars en bewoners van het kasteel. Dit is een probleem dat in de toekomst verder uitgezocht moet worden om hier een passende oplossing voor te vinden.

5.2.2. KASTEELPARK

Voor het landschapspark blijft het in stand houden van het representatief karakter van groot belang in functie van de semi-publieke functie van het neerhof en de evenementen die in deze zone georganiseerd worden. Zo dienen de belangrijkste landschapselementen, zoals de parkbomen, gazonpartijen, bruggen en vijver, in goede staat te blijven. De benodigde infrastructuur voor het vervullen van de (moderne) woonfunctie, de semi-publieke functie van het neerhof en evenementsfunctie kan in het landschap geïntegreerd worden als nieuwe tijdslaag met respect voor de aanwezige erfgoedelementen en algemene stijl en structuur van het landschapspark. We beogen qua stijl de eclectische stijl waarin het landschapspark werd ingericht in stand te houden. De actuele situering van paden, waterpartijen, bomengroepen en grasvelden zal in dezelfde structuur bewaard blijven. Herinrichting is niet aan de orde.

Volgende randvoorwaarden worden opgenomen m.b.t. de eventfunctie:

- Er wordt geen (zichtbare) permanente infrastructuur voorzien in het Kasteelpark, noch permanente plaatsing van constructies.
- Er wordt steeds voldoende afstand gehouden tot de bomengroepen.

De **bomengroepen en solitaire bomen** hebben een erg prominente plaats in het Kasteelpark. Doorheen de tijd is een continue vernieuwing nodig omwille van sterfte van voornamelijk oudere bomen. Het is de doelstelling de aspectbepalende soorten in het Kasteelpark te behouden. Zo zijn linde, zomereik, (rode) beuk en plataan soorten die een hoge bedekking hebben. Daarnaast is het de doelstelling de variëteit aan boomsoorten te behouden. In het bijzonder is er bij vervanging van de bestaande uitheemse parkbomen gewenst dezelfde soorten te gebruiken. Bij het planten van nieuwe bomen worden bij voorkeur uitheemse (niet invasieve) soorten met contrasterend beeld (kleuren, bijzondere habitus etc.) gebruikt. De bomeninventaris zal als leidraad dienen, ook is het mogelijk andere typische parkbomen aan te planten die actueel niet aanwezig zijn. Denk bijvoorbeeld aan zwarte walnoot (*Juglans nigra*). Het is daarnaast de doelstelling de verhouding tussen loof- en naalddhout te behouden. Voor plantsoenen worden bij voorkeur ook bont gekleurde soorten gebruikt. In het algemeen worden bomen behouden tot ze een natuurlijke dood sterven. Enkel om veiligheidsoverwegingen of wanneer zij een drastische (negatieve) impact hebben op het landschappelijk beeld kunnen bomen geveld worden.

De **bescherming van de standplaats van de meest bijzondere** bomen is aangewezen om deze op lange termijn duurzaam te kunnen behouden. Met name wordt er geparkeerd tot

tegen de stammen van de plataan en linde langs het Neerhof (boomnummers 76 en 75).

De aanplant van een **solitaire linde wordt voorzien langs de westkant van het kasteel**.

Hier stond lange tijd de meest monumentale boom op het kasteeldomein. Aanplant gebeurt bij voorkeur enigszins naar het noorden toe, zo wordt het vergezicht op het kasteel niet ontnomen komende van de westkant. De aanplant gebeurt bij voorkeur op een bijzonder moment. Een suggestie is aanplant in het jaar 2030, als gedenkbom.

Een **structurele aanpak met betrekking tot boombeheer wordt nagestreefd** doorheen de beheerplanperiode. Met een tussentijd van 4j wordt een evaluatie van het bomenbestand uitgevoerd. Zo kunnen onderhoudswerken structureel gebeuren en minder ad-hoc. Telkens kan een herbeplantingsplan gemaakt worden, waarbij er met voldoende aandacht nagekeken wordt of de bestaande variatie in het bomenbestand behouden blijft.

De **westkant van het kasteel wordt verfraaid** door gerichte beplanting. Met name de border met *Lonicera* creëert een erg steriel beeld. Deze wordt verwijderd en vervangen door bloeiende planten.

De **moestuinfunctie langsheen de zuidkant van het Neerhof wordt behouden** en versterkt. Hierbij past ook het houden van kippen en de aanplant van fruitbomen. Storende elementen zoals de uitgroeiende laurierkers met diameter 15m worden verwijderd.

De **lindedreef (D1)** krijgt een meer prominente plaats in het bomenbestand. Het herstel van het plantverband zal plaatsvinden, waarbij oude bomen behouden blijven. Ook doorgroeiende wortelopslag op oude stronken wordt behouden. Zo zal de dreef een erg diffuus beeld krijgen, dat alle levensstadia van linde vervat. Vrijstelling is nodig door het wegnemen van de aanpalende struikvegetatie. Herstel van de afgekalfde binnenoever is benodigd om de bomen opnieuw voldoende wortelruimte te geven en kan plaatsvinden tegelijk met het ontslibben van de vijver. Ook voor de bomenrijen met metasequoia en tamme kastanje (BR.1a en BR.1b) geldt dezelfde doelstelling.

In de **bomengroepen** is het de doelstelling de bedekking van **invasieve exoten** als bamboe in toom te houden. Bosverjonging mag niet verhinderd worden, ook oud-bosplanten als lelietje van dalen dienen hun plaats te behouden. De aanwezigheid van rododendron wordt getolereerd langs de randen van de bomengroepen, waar deze exoten een esthetische functie vervullen. Binnen BG.6 dreigt de bedekking van rododendron actueel een te grote proportie aan te nemen.

Langs de **randen van het park** is het de doelstelling een schermfunctie te behouden, hierin is een verhoogde aanwezigheid van rododendron meer op zijn plaats. Al wordt beoogd ook taxus en hulst een verhoogde aanwezigheid te geven. Deze schaduwtolerante inheemse soorten worden typisch gebruikt in historisch parken, maar komen hier eerder beperkt voor. Ook in BG.10 wordt geopteerd de schermfunctie te behouden en te versterken. Langs de randen van het park geldt een verhoogde attentie ten opzichte van bomen die een verhoogd risico op schade inhouden. De **grachten** langs de parkranden worden in stand gehouden. Langs de grenszone met de achtertuinen van de Polderstraat wordt een hogere aanwezigheid van inheemse soorten nagestreefd. Actueel zijn de invasieve exoten bamboe en Japanse duizendknoop hier dominant. De schermfunctie dient echter behouden te blijven.

Het **gazonbeheer** zal op twee manieren plaatsvinden. Enerzijds is er het behoud van het klassieke gazonbeheer, dit laat perfect de organisatie van evenementen toe. Ook wordt dit als meer passend geacht in de kern van het domein, waar meer tuinelementen voorkomen. Daarnaast zal er ook een extensief gazon/graslandbeheer toegepast worden dat een hogere ecologische waarde ambieert. Het gewenste beeld is een bloemenrijk grasland. Dat vormt een mooie overgang met de dijk van de Grote Nete en de bomengroepen. Ook houdt een hogere vegetatie beter het vocht vast in de zomer, waardoor de aanpalende bomen minder stress ervaren. De kans op maaischade zal ook gevoelig afnemen. Doorheen het bloemenrijke grasland kunnen maipaden aangelegd worden om een goede toegankelijkheid te behouden. Beweiding is mogelijk, dit vormt een correct historisch landgebruik binnen ook de Engelse Landschapstijl.

Een opwaardering van de **kasteelvijver** wordt nagestreefd. Het herstel van de historische waterkolom is hierin belangrijk, actueel is deze sterk verslibt. Naast het herstel van de waterkolom wordt ook een verbetering van de waterkwaliteit beoogt, samenhangend met een goede ecologische balans. De te hoge aanwezigheid van bodemwoelende vissen zal aangepakt worden. Langs open zones zal een meer geleidelijke opgaande vijverrand aangelegd worden waarop een natuurlijke oevervegetatie zich kan ontwikkelen. Dit biedt op langere termijn een hogere duurzaamheid dan houten en plastic beschoeiingen die lokaal ook het zicht ontsieren. Het behoud van een constant waterpeil is een erg belangrijke doelstelling in functie van ook de bouwkundige stabiliteit.

Het herstel van de onverharde **padenstructuur** wordt nagestreefd. Deze is aangelegd conform de landschapstijl, de bochtige paden zijn plaatselijk verbost. Het onverharde of halfverharde karakter van de paden in het Kasteelpark wordt behouden. Langs de westelijke poort wordt een langere oprit in kassei aangelegd, dit grosso modo tot net voorbij de welkomstbomen.

5.2.3. PARKBOS

Het Parkbos met dreven en Spiegelvijver wordt grotendeels in zijn huidige vorm in stand gehouden. Hoewel de bebossing grotendeels afwijkt van de originele aanleg, beschouwen we deze als integraal onderdeel van het exploiteren van een kasteeldomein. De ontwikkelde natuurwaarden, die men als Europees beschermd habitat beschouwd, kunnen ook niet zonder meer teniet gedaan worden. Hier laten we dus erfgoed, ecologie en economie hand in hand gaan.

Gezien de **dreven** in goede staat zijn, is er geen ingrijpend herstel nodig. Op enkele punten valt er echter wel nog op eenvoudige wijze de erfgoedwaarde verder te versterken.

- We beogen een goede instandhouding van de dreven. In het algemeen geldt de doelstelling de dreefbomen steeds een maximale ouderdom te laten bereiken. De economische functie is in de dreven niet relevant, bij het ouder worden zal bijvoorbeeld stamrot ontstaan. Het is niet de bedoeling de bomen te kappen voordat zulke fenomenen zich manifesteren.
- Wanneer dreefsegmenten aftakelen, te bekijken als een volledigheid beneden 40% op niveau van zowel het stamtal als de kroonbedekking, zal integrale vervanging plaatsvinden. Enkel in de dreefsegmenten die opmerkelijk ouder zijn, is het de bedoeling naar een stamsgewijze leeftijdsvariatie te evolueren. In dreefsegment 6b zal zo'n leeftijdsvariatie getolereerd worden.
- Wanneer heraanplant van dreefsegmenten plaatsvindt, is het de doelstelling te kiezen voor een **heterogene soortenkeuze**. In de oude segmenten blijkt dat linde, beuk, zomereik en ook tamme kastanje individueel gemengd werden. Deze soortenmenging dient herhaald te worden.
- De vitaliteit van de dreven staat in prioriteit steeds hoger ten aanzien van de aanpalende bosbestanden. Gerichte vrijstellingen zijn lokaal nodig. In de boomspiegels van de dreven is de ontwikkeling van een struiklaag niet gewenst. Dit zou de doorzichten wegnemen. Het voldoende berijdbaar houden van de onverharde wegtrajecten door de dreven is een belangrijke doelstelling. Slechte wegen worden immers steeds breder gereden. Zo zouden de bomen schade kunnen ondervinden aan hun stamvoet.
- De **Langedreef (D.12)** zal aan een herinrichting onderworpen worden:
 - Het algemene beeld dient te evolueren van 'loofgang' naar 'dreef'. Zones waar de moeraseiken nog opgesnoeid kunnen worden én de dreefformatie voldoende zichtbaar is, worden behouden.
 - Zones waar de moeraseiken een te sterk achterstallig snoei-beheer kennen of hun plantverband verloren hebben, worden opnieuw aangelegd. De moeraseiken zullen gekapt worden. Heraanplant zal plaatsvinden met diverse soorten: inlandse eik, beuk, linde, tamme kastanje. Een dubbele bomenrij dreefstructuur wordt nagestreefd. Dit naar het historische beeld.

- De **Hoge Dreef (D.13)** wordt tevens hersteld.
 - Langs de zuidkant van het wegtracé wordt een bomenrij hersteld welke kan bestaan uit de soorten beuk, tamme kastanje, winterik, zomereik en linde. Dit naar het beeld van de aanpalende oudere bomenrijen. (historisch stond er langs dit traject slechts 1 bomenrij). Vitale en stabiele veteranenbomen worden behouden zodat dit dreefsegment (enkele bomenrij) ongelijkvormige kenmerken ontwikkeld.
 - Het aanpalende dreeftraject binnen de afsluiting wordt hersteld op de locatie waar de bebossing met douglasspar plaatsvond.
 - Het bestaande oude dreefsegment met veteranenbomen zomereik en beuk, langs de oostzijde binnen de afsluiting, wordt behouden. Het opnieuw openmaken als wegtraject is niet gewenst om de veteranenbomen niet te bruuskeren. Lokaal kan dit dreeftraject aangevuld of vrijgesteld worden.
- De **afscherming van het domein** is een voorname doelstelling. Het behoud van een dense struiklaag langs de aanpalende wegen wordt als doelstelling gesteld. Hier kan rododendron zijn plaats hebben. Het behoud van een draadafsluiting wordt voorzien.
- Langs de toegangsdraven worden steeds poorten in stand gehouden/ voorzien. Langs weerskanten van de toegangspoort dient opnieuw een **welkomstboom** aangeplant te worden. De 2 platanen die als welkomstboom langs de poort op de Langedreef staan, dienen als toekomstboom beheerd te worden zodat deze ten volle kunnen uitgroeien.
- Het **grachtenstelsel** begeleidend aan de draven in vooral de nattere zones dient in stand gehouden te worden.

Een instandhouding van het **historische rabattenpatroon** wordt nagestreefd in de **natte bossen**. Bij bosexploitaties dient hiermee rekening gehouden te worden. Een functionele instandhouding wordt niet voorzien, wel het behoud van het bodemprofiel. In de natte bossen is zowel plaats voor de aanwezigheid van spontaan evoluerende inheemse broekbossen als voor productiegericht bosbeheer met populier. Dit wordt verder uitgewerkt in het bosbeheerplan.

De **struiklaag** van de (droge) beboste zones wordt lokaal sterk gedomineerd door rododendrons en Amerikaanse vogelkers. Dit is een typische struiksoort voor Parkbossen en bepaalt in positieve zin ook het uiterlijk ervan. Het strategisch verwijderen ervan in bepaalde zones is echter noodzakelijk, enerzijds om de productiefunctie en ecologische functie van het bos te verbeteren en anderzijds om het beeld te verbeteren van het Parkbos. Zo zal de waardevolle structuur ervan beter zichtbaar worden. Ook dominantie van Amerikaanse vogelkers wordt als nefast gezien in het Parkbos en actief bestreden.

In de **droge bossen** wordt een bosbeheer toegepast met zowel ecologische als economische accenten. Dat maakt dat er zowel voor naald- als loofhoutopstanden plaats is. Een meer **diverse soortensamenstelling** van de eiken- en beukenopstanden wordt als wenselijk

gezien. Inmenging met secundaire soorten als haagbeuk, linde, gewone esdoorn, boskers en hazelaar wordt beoogd. Deze standplaatsgeschikte soorten kunnen het bos een verhoogde weerbaarheid geven. Enerzijds door de afname van dominantie van de hoofdboomsoorten, anderzijds door het bodemverbeterend effect van hun strooisel. Behoud van veteranenbomen in **verouderingseilanden** is een belangrijke doelstelling. Het soortenpallet dat gebruikt werd bij de historische aanplantingen dient terug te komen in deze verouderingseilanden.

De vegetatie op de **ijskelder** wordt beheerd in functie van de instandhouding van de ijskelder. Hierbij wordt geopteerd om de bomen in de omgeving te kappen en voor een struiklaag uit rododendron te kiezen. De **boswegen** richting de ijskelder worden in stand gehouden. Zo blijft de connectie tussen de vijver en de ijskelder intact.

De **Spiegelvijver** dient als element in stand gehouden te worden. Hiervoor zijn het behoud van strakke oevers noodzakelijk om aan het originele beeld te voldoen. De oeversbeschoeiing dient niet noodzakelijk behouden te worden, gezien binnen een termijn van 10j reeds afkalving optreedt. De onderhoudskost voor het aanvullen van de leegtes is hoog, deze 'herstelmaatregel' is nefast voor het behoud van de waterkolom. Een hernieuwing van de beschoeiing zou een nieuw te voorzien hoge inrichtingskost zijn binnen de beheerplantermijn.

Een alternatief is het creëren van een natuurlijke oeversvegetatie door egale afschuining van de wand. Wortelende oeversplanten fixeren beter de vijverrand en kunnen door middel van een maaibeheer met maaibalk onder controle gehouden worden. Zo blijft een recht doorgaande oeverszone behouden. Ook historische foto's geven natuurlijke oeversvegetaties aan. De aanwezigheid van de invasieve exoot 'waterteunisbloem' dient opgevolgd te worden. Deze soort heeft de neiging tapijten te vormen op waterpartijen en kan also het spiegelend effect wegnemen.

Het herstellen van de historische watertoevoer is hierbij niet gewenst, gezien hiervoor het Trammetje weer in werking moet gebracht worden (wat op zich niet wenselijk meer is). Het zicht van het kasteel naar het Kanaal dient behouden te blijven. Langs de randzones op de lange zijden kan een meer extensief bloemenrijk grasland rondom de Spiegelvijver ontwikkeld worden. Dit refereert naar het historische hooilandbeheer.

Een **herstel van de climaxvegetatie** met rododendron (S.2) aan het einde van de Spiegelvijver is een belangrijke doelstelling, actueel is deze verbod. Het vrijstellen van de oude bomen van de bomenrijen en het openmaken van de struiklaag zal dit effect enigszins herstellen. Een dense struikzone met rododendron wordt beoogd als visuele climax op de zichtas.

Het behoud van de **veteranenbomen** in de oudste dreefaanplantingen (BR.6, BR.7, BG.21) is een belangrijke doelstelling. Het historische wegtracé langs de Hoge Dreef, actueel door spontane bosontwikkeling disfunctioneel geworden, zal niet opnieuw in gebruik gesteld worden (BG.21).

Het **hooilandje** (H.8) wordt in stand gehouden als relict van het vroegere open landschap. Ook het **vijvertje (P)** is een differentiërend element in het Parkbos dat de jachtfunctie representeert. Een goede instandhouding van dit vijvertje wordt beoogd.

De directe omgeving van de boswachterswoning bevat een waardevolle **cluster landbouwpercelen** (We.1). Dit gebruik kent een historische continuïteit en de referentie hieraan dient behouden te blijven. Met verhoogde aandacht worden kavelgrenzen en afsluitingen in stand gehouden, ook de hoogstamboomgaard zal hersteld worden.

5.2.4. HET RIET

Het Riet wordt in zijn huidige vorm in stand gehouden. De grootste en meest recente wijziging is de bebossing van een deel van Het Riet langs de westkant. Tot en met de eerste helft van de 20e eeuw was deze zone en de omgeving weinig tot niet bebost. Vervolgens zijn op grote schaal populieren aangeplant in de vallei van de Nete als productiebos. Het lokaal verwijderen van dit bos is enerzijds economisch en ecologisch niet wenselijk en zou anderzijds maar een beperkte visuele verbetering hebben gezien de omgeving als bos behouden blijft. In de beboste zone zijn enkele bevoeiingsgrachten aanwezig van de vroegere vloeiveide en enkele grachten die de vorm van vroegere bomengroepen (aangeplant bij de inrichting van het landschapspark) aflijnen. Dit **microreliëf en grachtenstelsel** dient bewaard te blijven. Het vlakdekkende rabattenstelsel is dan weer van een latere tijdslaag en ondersteunde de bebossing.

De dreef D2 dient hersteld te worden als verbinding tussen het dorp en de Lange Brug. Het segment met de essen dient verwijderd te worden. ten gevolge van de essenziekte hebben deze bomen geen perspectief. Het gedeelte met de erg oude beuken kan niet behouden worden zonder te grote veiligheidsrisico's. Een integrale heraanleg is in die zin aangewezen. Ofwel kan de keuze opnieuw op beuk vallen. Ofwel kan de keuze gemaakt worden meerdere boomsoorten te combineren (linde, tamme kastanje, zomereik, beuk). Afstemming met de herinrichting van de Langedreef is hierin aangewezen. Heraanplant gebeurt in 4 rijen.

De bomengroepen BG18 en BG20 die refereren naar de landschapsstijl dienen in stand gehouden te worden. Dit betekent dat uitvallende veteranen vervangen worden door dezelfde soorten om het meer esthetische landschapsbeeld in stand te houden. Supplementair wordt Italiaanse populier aangeplant. Deze soort kwam historisch voor in deze bomengroepen (oude postkaarten tonen dit aan) en heeft reeds langere tijd zijn plaats verloren.

De kapellinde is een recentere toevoeging die echter in de traditie past van kapelbomen. Deze dient daarom tevens in stand te worden gehouden.

Het **grasland dient behouden te blijven**, als historisch permanent grasland en relict van de vroegere gemene weiden. Waar mogelijk dient het als ecologisch, extensief hooiland beheerd te worden, gezien dit het beste aansluit bij het historisch gebruik, de ecologische waarde zo verhoogt en het onderhoud verlaagt, maar het mag het functioneren van de schuttersgilde niet belemmeren.

De 2 solitaire tamme kastanjes (boomnummers 205 en 206) in het grasland worden verwijderd. Verdere groei van deze bomen zou de oppervlakte grasland nog doen inkrimpen.

De essendreef zal na verwijdering niet opnieuw aangeplant worden. Op die manier kan het aanpalende hooiland zich beter handhaven in het valleilandschap. Dit hooiland heeft een historische waarde en is daarom belangrijk te behouden. Omdat het om zo'n smalle strook gaat, zou verdere beschaduwning de kwaliteit en belevingswaarde van dit hooiland doen verdwijnen.

5.2.5. BOSWACHTERSWONING

Binnen het (economisch) zelfvoorzienend karakter van het kasteeldomein, zal de zone rond de boswachterswoning herbestemd worden.

De 19e-eeuwse boswachterswoning vormt hierbij een centraal element en zal gerestaureerd worden. De uitbreiding van het hotel zal gebeuren met maximaal respect voor het historische karakter van de boswachterswoning en van het karakter van het omliggende landschap.

5.2.6. GROTE NETE EN SLUIS HET TRAMMETJE

De sluis het Trammetje heeft een belangrijke historische, industrieel-archeologische en volkskundige waarde. Vandaag kan het sluisstelsel echter niet meer werken, wat afbreuk doet aan de erfgoedwaarden. Het doel is om het sluisstelsel te herstellen zodat de sluis terug in werking kan treden als onderdeel van een educatief programma. Er wordt niet gestreefd naar een herstel van de historische functionaliteit van Kleine Laak en het grachtenstelsel in het licht van bevoeiing en/of traditioneel vijverbeheer.

De economische functie van de sluis - namelijk voor het 'hooien' en transport op de Nete - is vandaag niet meer aanwezig. Het herstel van het sluisstelsel zal dus een louter educatieve functie hebben, waarbij de werking van de sluis gedemonstreerd kan worden zodat de industrieel-archeologische en de volkskundige waarde aan een groter publiek toegelicht kan worden.

De open oeverstructuur (tot en met het jaagpad) op de zuidelijke dijk wordt behouden.

Langs de Noordelijke zijde worden de aanwezige veteraanbomen op de oever behouden en bij uitval vervangen. Een solitaire beuk op de oever langs Het Riet, net ten oosten van de paardenkastanje met boomnr. 211, wordt opnieuw aangeplant.

5.3. ZEN-ERFGOED

Op het kasteeldomein zijn een aantal objecten - zowel bouwkundig als landschappelijk - die aanmerking komen voor een erkenning als 'zen-erfgoed' (erfgoed zonder economisch nut).

De bouwkundige elementen die voorgesteld worden als ZEN-erfgoed zijn de volgende:

- Sluissysteem Het Trammetje
- Neogotische kapel
- Ijskelder

De landschappelijke elementen die voorgesteld worden als ZEN-erfgoed zijn de volgende:

ID	Naam
D1 - D12 + BG.21	Dreven Parkbos en bijhorend grachtenstelsel + dreven in het Kasteelpark en Het Riet.
BG.1 - BG.16 + BG.22	Bomengroepen en solitaire bomen (zie bomeninventaris).
SpV + H.7 + SS.2	Kanaal met climaxvegetatie rododendron aan het einde van de zichtas.
Vijver1-Vijver3	Parkvijvers en hun oeverstructuren.

Voor toelichting en verantwoording van deze elementen wordt er verwezen naar **bijlage 2**.

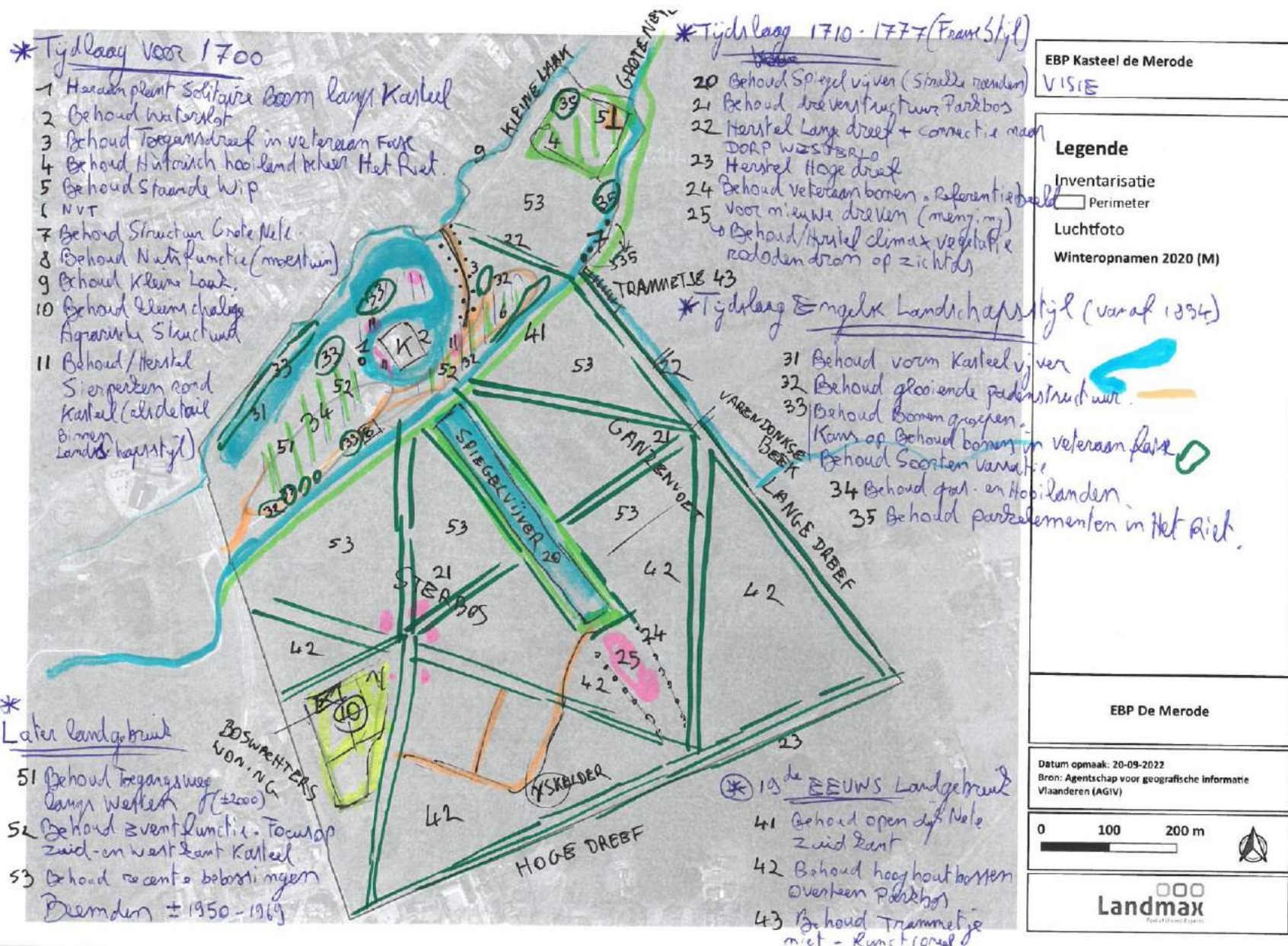
5.4. ARCHEOLOGISCH ERFGOED

Volgende principes worden gehanteerd met betrekking tot de (mogelijke) aanwezigheid van archeologisch erfgoed:

- Behoud in situ primeert steeds boven behoud ex situ van archeologische erfgoedwaarden.
- Toevalsvondsten dienen steeds gemeld te worden (vondstmeldingsplicht).
- Het voorzorgprincipe wordt toegepast met betrekking tot werken die de (mogelijke) aanwezigheid van archeologisch erfgoed kunnen impacteren. Met name gaat het om herprofielingswerken van oevers en uitvoering van slibuiming. De opmaak van een archeologienota is in deze noodzakelijk.

Afbeelding 554.
overzicht visie.

Kaart met

6. OPSOMMING EN VERANTWOORDING BEHEERSMAATREGELEN

6.1. BOUWKUNDIG ERFGOED

Hierna worden de eenmalige en de wederkerende maatregelen voor het bouwkundig erfgoed op het kasteeldomein opgesomd. De **eenmalige maatregelen** worden **per gebouw** op het domein beschreven. De eenmalige maatregelen zijn een rechtstreeks antwoord op de gebreken die vastgesteld werden in de diagnosenota. De werken wordt kort beschreven en komen overeen met de overzichtstabellen.

De **wederkerende maatregelen** worden **algemeen tekstueel omschreven**, die telkens overeen komen met de **overzichtstabel** die **per gebouw** werd opgemaakt. Deze overzichtstabellen dienen eveneens als een onderhoudslogboek om de werken in de toekomst te kunnen bijhouden.

De wederkerende maatregelen zijn de onderhoudswerken die over een periode van 24 jaar op regelmatige basis uitgevoerd moeten worden. De onderhoudsplicht van het onroerenderfgoeddecreet "art. 6.4.1. actief behoudsbeginsel" is hierop van toepassing. Voor de wederkerende maatregelen wordt eveneens verwezen naar de brochures van Monumentenwacht, die als leidraad kunnen dienen bij de onderhoudswerkzaamheden. De basisprincipes uit deze brochures werden bij de verschillende onderdelen reeds opgenomen. De timing van deze maatregelen werd gebaseerd op de principes die voorgesteld zijn in de onderhoudsgids van het WTCB.

6.1.1. EENMALIGE MAATREGELEN

6.1.1.1. Kasteel

6.1.1.1.1. Structuur

Metselwerk

- Uitvoeren van stabiliteit-technische vooronderzoeken in vleugels 1, 2, 3 en 5 (met inbegrip van de kapel) om de oorzaak van de scheurvorming in de bakstenen muren te achterhalen. Momenteel lijkt alles erop te wijzen in vleugel 5 dat de kapel aan het wegzakken is. Het stabiliteitsonderzoek zal gepaste behandelingen moeten voorschrijven.
- Verder stabiliteit-technisch onderzoek naar verzakking van de vloeren in vleugel 5 (NO-zijde), veroorzaakt door een ondergedimensioneerde stalen poutrel (toevoeging van de 19e eeuw). Gepaste maatregelen (bv versteviging van deze poutrel) zullen in het verdere onderzoek voorgesteld worden.

Houten structuren

- Reeds uitgevoerde vooronderzoeken naar de toestand van de houten balkstructuren in de donjon, wezen uit dat de toestand dramatisch slecht was. Er werden tijdelijke verstevigings- en stuttingswerken uitgevoerd. In een tweede fase zijn een permanenter herstel en restauratie van de balken noodzakelijk om te uit te voeren.
- In de andere vleugels (3 en 5) is ook aantasting van de houten dakstructuur zichtbaar, verder onderzoek (resistographboringen) dringt zich hier ook op waarna gepaste maatregelen genomen kunnen worden.
- In de westelijke hoek bij de aansluiting van vleugel 5 en 4 (donjon) moet de muurplaat en de kepervoet hersteld worden door de ingerotte delen weg te nemen en nieuw houtwerk te plaatsen.
- Vervangen van de ijzeren verankeringen van de dakstructuur van de hoektorens van de donjon met het onderliggend metselwerk.

6.1.1.1.2. Exterieur

Daken en regenwaterafvoeren

(Gefaseerd) herstel van de daken (alle daken met uitzondering van dakruiter en hoektorens donjon), waarbij de volgende werken uitgevoerd dienen te worden:

- **Dakbedekking**
 - Identificatie asbesthoudende leien. Indien asbesthoudende leien: vervangen van deze leien.
 - Plaatselijk herstel van de leien: vervangen beschadigde, scheefgezakte of weggezakte leien. Controleren vernagelingen van de leien, vervangen waar nodig.
 - Ontmossen van de daken.
 - Eventueel (waar mogelijk) ladderhaken voorzien.
- **Dakaansluitingen:**
 - Herstel van alle beschadigde aansluitingen door bv lood.
 - Waar nodig dun geworden aansluitingen, gebruik minder duurzaam materiaal vervangen door duurzaam materiaal (bv lood).
- **Dakdoorbrekingen:**
 - Herstel baksteenmetselwerk topgevels, dakkapellen en schoorstenen door plaatselijk bakstenen te vervangen en voegwerk te herstellen met kalkmortel.
 - Scheuren in witstenen lateien herstellen met restauratiemortel.
 - Sterk verweerde witstenen dekstenen op de topgevels en schoorstenen vervangen door hetzelfde materiaal.
 - Op plaatsen waar houten lateien geplaatst zijn ipv natuurstenen lateien, houtwerk vervangen door natuursteen.
 - Plaatsen afdekkapjes verluchtingsbuizen om vochtindringing te vermijden.
- **Regenwaterafvoeren:**
 - Vervangen PVC door zinken afvoeren.
 - Vervangen van roestige beugels van de afvoeren door RVS.
 - Herstel ingescheurde soldeernaden van goten en tapbuizen.
 - Duurzaam herstellen aansluiting gootranden en herstellingen van roofing.
- **Dakbekroningen:**
 - Ontroesten en zwart schilderen bekroningen schoorstenen

Gevels

Hierna worden maatregelen beschreven die van toepassing zijn voor alle gevels van het kasteel. De maatregelen kunnen indien gewenst ook gefaseerd uitgevoerd worden.

Metselwerk:

- Beschadigd metselwerk wordt plaatselijk hersteld door de beschadigde bakstenen uit te nemen en te vervangen door bakstenen van hetzelfde formaat, kleur en uitzicht.
- Uitgespoeld en beschadigd voegwerk wordt plaatselijk hersteld door het voegwerk uit te kappen en herop te voegen met kalkmortel.
- Vervangen van de zinken kraallijst in de oostelijke vleugel om het voegwerk van de plint te beschermen.
- Reinigen van de gevels (metselwerk en natuursteen) op een zachte manier, bv met verzadigde stoom.

Ijzerzandsteen:

- Vooronderzoek naar de verwerking van de ijzerzandsteen om een gepast restauratievoorstel te kunnen formuleren.

Ijzerwerk:

- Ontroesten en schilderen van muurankers.
- Ontroesten en schilderen van profielen troggewelven (aanpalende ruimtes van de toegangspoort).

Houtwerk:

- Terugplaatsen houten blokken in stellinggaten (waar nodig).

Afwerklagen:

- Opnieuw aanbrengen weggevallen pleisterwerk rondom de raamomlijstingen en toegangspoort. Het pleisterwerk is een imitatie van blauwe hardsteen, herstel betekent dat dit beeld ook hersteld wordt.
- Schilderen kroonlijsten met dampopen verf in huidige kleurstelling (oker-lichtbruin).

Buitenschrijnwerk

Het grootste deel van het schrijnwerk is reeds vervangen door nieuw houten schrijnwerk met dubbele beglazing.

- De overige oude ramen en dakvlakramen kunnen ook nog vervangen worden naar het oorspronkelijk model, aangepast aan de hedendaagse normen (dubbel glas).
- De stalen dakvlakvensters kunnen vervangen worden of ontroest worden.
- Ontbrekend sluitwerk van buitenschrijnwerk wordt vervangen.
- Gebarsten glas wordt vervangen.
- Afgescheurde stopverf wordt vervangen door nieuwe stopverf.

Toegangsbrug en keermuren

- Herstel bakstenen trapje aan de zuidoostzijde: vervangen beschadigde bakstenen door identieke bakstenen en herstel voegwerk met kalkmortel.

6.1.1.1.3. Interieur

Over het algemeen verkeren de interieurs in goede staat, voornamelijk in de ongebruikte ruimtes is er schade aan vloer-, wand- en plafondafwerkingen. Hierna worden werken algemeen beschreven, zonder specifiek in te gaan op een specifieke locatie.

Vloeren

- Vervangen gebroken vloertegels door tegels die aansluiten bij de omliggende tegels.
- Plaatselijk herstel van grote schade van houten vloeren.

Wandafwerkingen

- Herstel van verpoederd of verdwenen pleisterwerk door opnieuw aanbrengen van pleister op de wanden.
- Herstel schilderlagen
- Herstel sjabloonschildering in de kapel (na herstel scheuren)
- De waardevolle wandafwerkingen (Chinees behang en goudleder) worden deskundig

gereinigd en hersteld. Een proefrestauratie en/of vooronderzoek is wellicht aangewezen.

Plafondafwerkingen

- Vervangen beschadigd of verpoederd pleisterwerk.
- Herstel spreidseel tussen balken salon met goudleder door plaatselijk het spreidseel te vervangen.
- De gemaroufleurde doeken in de ridderzaal worden deskundig hersteld door een specialist.

Trappen

- Losgescheurd pleisterwerk wordt plaatselijk hersteld.

Waterhuishouding

Een onderzoek naar de waterhuishouding van het volledige kasteel is aangewezen. Op dit moment is het niet duidelijk hoe grijs en zwart water in de gracht rondom het kasteel terecht komen.

6.1.1.1.4. Samenvattende tabel

KASTEEL DE MERODE
EENMALIGE MAATREGELEN

	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR					
METSELWERK					
Stabiliteit-technisch onderzoek vleugels 1,2, 3 en 5					
Stabiliteit-technisch onderzoek verzakking vloeren vleugel 5					
Uitvoeren maatregelen volgend uit stabiliteit-technisch onderzoek					
Herstel metselwerk dakkapellen, hoekbekroningen en schoorstenen:					
- Uitnemen bakstenen					
- Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen					
- Opnieuw opmetsen bakstenen met gebruik kalkmortel					
HOUTEN STRUCTUREN					
Herstel en restauratie houten structuren donjon					
Stabiliteit-technisch onderzoek houten structuren vleugel 3 en 5 en nemen gepaste maatregelen					
Herstel en deels vervangen muurplaat en kepervoet bij westelijke hoek aansluiting vleugel 5 en 4					
Vervangen ijzeren verankeringen van de dakstructuur van de hoektorens (donjon) met onderliggend metselwerk					
EXTERIEUR					
DAKEN EN REGENWATERAFVOEREN					
DAKBEDEKKING					
Identificatie asbesthoudende leien					
> Vervangen asbesthoudende leien					
Plaatselijk herstel leien:					
- Vervangen beschadigde of weggeschoven leien					
- Controleren en indien nodig vervangen vernagelingen					
Ontmossen daken					
Waar mogelijk: voorzien ladderhaken					
DAKAANSLUITINGEN					
Herstel beschadigde aansluitingen		bv lood			
DAKDOORBREKINGEN					
Herstel metselwerk dakkapellen, hoekbekroningen en schoorstenen:					
- Uitnemen bakstenen					
- Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen (indien aanwezig)					
- Opnieuw opmetsen bakstenen met gebruik kalkmortel					
Herstel scheuren witstenen bekroningen met restauratiemortel					
Vervangen sterk verweerde witstenen bekroningen topgevels en schoorstenen		door hetzelfde materiaal			
Vervangen houten lateien door natuurstenen lateien					
Plaatsen afdekkapjes verluchtungsbuizen					
REGENWATERAFVOEREN					

Vervangen pvc door zink					
Vervangen roestige beugels door RVS					
Herstel ingescheurde soldeernaden goten en tapbuizen					
Duurzaam herstel aansluiting gootraden en roofing					

GEVELS

METSELWERK

Plaatselijk herstel metselwerk:		
- Uitnemen beschadigde bakstenen		
- Vervangen bakstenen		door bakstenen met zelfde grootte, kleur en uitzicht
- Herstel voegwerk met kalkmortel		
Vervangen zinken kraallijst oostelijke vleugel		om voegwerk plint te beschermen
Reinigen gevels		zachte manier, bv verzadigde stoom

IJZERZANDSTEEN

Vooronderzoek naar verwerking ijzerzandsteen en nemen maatregelen volgend uit het onderzoek		
---	--	--

IJZERWERK

Ontroesten en schilderen muurankers		
Ontroesten en schilderen profielen troggewelven		onder toegangspoort

HOUTWERK

Terugplaatsen houten blokken in stellinggaten (waar nodig)	x	
--	---	--

AFWERKLAGEN

Herstel pleisterwerk rondom ramen en toegangspoort		als imitatie blauwe hardsteen
Schilderen kroonlijsten met dampopen verf		in oker-bruine kleur

BUITENSCHRIJNWERK

Vervangen schrijnwerk waar nodig		naar oorspronkelijk model, met dubbele beglazing
Vervangen of ontroesten stalen dakvlakvensters		
Vervangen ontbrekend sluitwerk		naar oorspronkelijk model
Vervangen gebarsten glazen		
Vervangen gebarsten stopverf		

BUITENTRAPPEN

Herstel bakstenen trap zuidoost-zijde		naar oorspronkelijk model, met dubbele beglazing
---------------------------------------	--	--

INTERIEUR

VLOEREN

Vervangen gebroken vloertegels waar nodig		door vloertegels die aansluiten bij oorspronkelijk patroon
Plaatselijk herstel grote schade houten vloeren		

WANDAFWERKINGEN

Herstel pleisterwerk waar nodig		
Herstel schilderlagen		
Herstel sjabloonschildering in de kapel		na herstel scheuren pleisterwerk

Deskunig reinigen Chinees behang en goudleder					
PLAFONDAFWERKINGEN					
Herstel pleisterwerk waar nodig					
Herstel spreidsel tussen balken door plaatselijk te vervangen					
Deskundige restauratie gemaroufleurde doeken		door specialist			
TRAPPEN					
Herstel losgescheurde pleister					
WATERHUISHOUDING					
Onderzoek naar waterhuishouding		nvt			

6.1.1.2. Neerhof

6.1.1.2.1. Structuur

- Stabiliteit-technisch onderzoek van de balkkoppen in de koetshuizen om mate van aantasting in kaart te kunnen brengen. Uit het materiaal-technisch onderzoek zullen gepaste maatregelen moeten blijken, zoals bijvoorbeeld herstel met epoxy of volledig vervangen.

6.1.1.2.2. Exterieur

Daken en regenwaterafvoeren

- **Dakbedekking**
 - De leien zijn vermoedelijk asbesthoudend. Is het aangewezen bij een volledige dakrestauratie om de leien te verwijderen en te vervangen.
 - Ondertussen kunnen weggeschoven of gebroken leien plaatselijk aangevuld worden om te voorkomen dat er vocht binnen sijpelt.
 - Waar mogelijk kunnen ladderhaken voorzien worden.
- **Dakaansluitingen**
 - Ook beschadigde dakaansluitingen worden best plaatselijk hersteld (in afwachting van een volledige dakrestauratie).
 - Bij een volledige dakrestauratie wordt er gebruik gemaakt van duurzaam materiaal (zoals bijvoorbeeld lood).
- **Dakdoorbrekingen**
 - Herstel uitgespoeld voegwerk van dakkapellen en schoorstenen met kalkmortel.
 - Reinigen witstenen dekstenen.
- **Regenwaterafvoeren**
 - Vervangen PVC-afvoeren door zinken afvoeren.
 - Ontroesten en schilderen gietijzeren standpijpen.
 - Vervangen roestige beugels door RVS.
 - Gedetailleerd nazicht van de soldeernaden van de goten en indien nodig herstel.
 - Vervangen van ontbrekende gootklossen naar origineel model.

– **Dakbekroningen**

- Ontroesten en schilderen van de dakbekroningen (om verdere schade te vermijden).

– **Daktimmer**

- Ingerotte of weggevreten delen worden plaatselijk vervangen.
- Indien nodig wordt een behandeling tegen houtborende insecten uitgevoerd.

Gevels

Hierna worden maatregelen beschreven die van toepassing zijn voor alle gevels van het neerhof. De maatregelen kunnen indien gewenst ook gefaseerd uitgevoerd worden.

Metselwerk:

- Reinigen van de gevels op een zachte manier (bv met verzadigde stoom), zodat het metselwerk niet beschadigd wordt.
- Plaatselijk vervangen van sterk verweerde of mechanisch beschadigde bakstenen door bakstenen met hetzelfde uitzicht, formaat en kleur.
- Uitgespoeld voegwerk wordt hersteld met kalkmortel.

Natuursteen:

- Reinigen van de natuursteen op een zachte manier (bv met verzadigde stoom), zodat kans op schade minimaal is.
- Sterk verweerde natuursteen wordt plaatselijk vervangen door inzetstukken, uit dezelfde soort natuursteen en met dezelfde profilering.
- Kleine plaatselijke schade kan hersteld worden met restauratiemortel.
- De gebroken rijpaal wordt vervangen naar identiek model.
- Uitgespoeld voegwerk tussen de natuurstenen elementen wordt hersteld met kalkmortel.

Smeedwerk:

- Ontroesten en schilderen van smeedijzeren elementen.
- Te sterk verweerde elementen kunnen vervangen worden naar identiek model.
- Waar nodig worden de ontbrekende dievenijzers aangevuld naar oorspronkelijk model.

Afwerklagen:

- Schilderen van kroonlijsten

Schrijnwerk

- Houtwerk: het houten schrijnwerk is al grotendeels vernieuwd, waar dit nog niet gebeurd is en waarbij het schrijnwerk in slechte staat is, dringt restauratie of vervanging zich nog op:
 - Waar plaatselijk herstel mogelijk is (bv vervangen waterlijsten), is dit de eerste optie.
 - Als de schade te ver gevorderd is, wordt er geopteerd voor vervangen naar oorspronkelijk model.
 - Opnieuw aanbrengen van de loodaansluitingen bij de dakvlakvensters.
- Metaal:
 - De metalen dakvlakvensters moeten ontroest en geschilderd worden. Waar de schade te groot is of als ze niet verzoend kunnen worden met energetische maatregelen, kunnen de dakvlakvensters vervangen worden naar een model dat aansluit bij de historische context.
- Hang- en sluitwerk:
 - Ontroesten en schilderen van het hang- en sluitwerk.
 - Als de schade te groot is, kan het hang- en sluitwerk vervangen worden naar hetzelfde model.
- Beglazing: de afweging moet gemaakt worden of bij de ramen die in slechte toestand verkeren (oa met gebarsten glasplaten en losgescheurde stopverf), overgegaan wordt op dubbele beglazing en dat het schrijnwerk hier dus op aangepast wordt.

Renaissancepoort

Een volledige restauratie van de renaissancepoort dringt zich op, waarbij onder meer de volgende werken dienen uitgevoerd te worden:

- Volledige restauratie van de witte natuursteen (inclusief reinigen en voegwerkherstel)
- Restauratie pleisterwerk
- Herstel baksteenmetselwerk (doorrij)

6.1.1.2.3. Interieur

De schadepatronen in het interieur bevinden zich voornamelijk in de ongebruikte ruimtes, de bewoonde conciërgewoning is in goede staat.

Algemeen is het aangewezen om een asbestinventaris te laten opmaken, omdat nu niet duidelijk is of de isolatie rondom leidingen en de plaatmaterialen op de zolders asbesthoudend zijn.

De werken worden hieronder globaal per bouwonderdeel beschreven en zijn uit te voeren waar de schade zich voordoet.

Vloerafwerkingen

- Plaatselijk vervangen van delen van sterk verweerde stenen vloeren (voornamelijk in de koetshuizen).
- Aantaste delen van houten vloeren worden vervangen. Indien nodig wordt een behandeling tegen houtborende insecten uitgevoerd.

Wandafwerkingen

- Verpoederd of afgebrokkeld pleisterwerk wordt hersteld.
- Aangebrachte plaatmaterialen op de zolderverdieping zijn mogelijk asbesthoudend, een asbestinventaris moet hier uitsluitend over geven. De platen zijn aangetast door vocht en worden best verwijderd.
- Afbladderende schilderlagen worden verwijderd en opnieuw geschilderd.

Plafondafwerkingen

- Herstel van verpoederd of afgebrokkeld pleisterwerk.
- Afbladderende schilderlagen worden verwijderd en opnieuw geschilderd.
- Ontroesten en schilderen van ijzeren liggers van troggewelven.

Trappen

- Waar nodig kunnen sterk afgesleten treden (natuursteen of hout) plaatselijk vervangen worden.

Binnenschrijnwerk

- Ontroesten en schilderen hang- en sluitwerk. Indien nodig wordt het hang- en sluitwerk hersteld of vervangen.
- Plaatselijk herstel binnenschrijnwerk waar nodig, bij te grote schade kan vervangen worden naar oorspronkelijk model.

6.1.1.2.4. Samenvattende tabel

NEERHOF
EENMALIGE MAATREGELN

	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR					
Stabiliteit-technisch onderzoek naar stabiliteit balkkoppen in het koetshuizen					
Uitvoeren maatregelen volgend uit stabiliteit-technisch onderzoek					
EXTERIEUR					
DAKEN EN REGENWATERAFVOEREN					
DAKBEDEKKING					
Identificatie asbesthoudende leien					
> Vervangen asbesthoudende leien bij dakrestauratie					
Plaatselijk herstel leien:					
- Vervangen beschadigde of weggeschoven leien					
- Controleren en indien nodig vervangen vernagelingen					
Waar mogelijk: voorzien ladderhaken					
DAKAANSLUITINGEN					
Plaatselijk herstel beschadigde aansluitingen		bv lood			
Volledig vervangen dakaansluiting bij dakrestauratie		door duurzaam materiaal, bv lood			
DAKDOORBREKINGEN					
Herstel voegwerk dakkapellen en schoorstenen met kalkmortel					
Reinigen witstenen dekstenen					
REGENWATERAFVOEREN					
Vervangen PVC afvoeren door zinken afvoeren					
Ontroesten en schilderen gietijzeren standpijpen					
Vervangen roestige beugels door RVS					
Nazicht soldeernaden goten en indien nodig herstel					
Vervangen ontbrekende gootklossen naar oorspronkelijk model					
DAKBEKRONINGEN					
Ontroesten en schilderen dakbekroningen					
DAKTIMMER					
Plaatselijk vervangen ingerotte of weggevreten delen					
Indien nodig behandeling tegen houtborende insecten					

GEVELS					
METSSELWERK					
Reinigen gevels		bv met verzadigde stoom			
Plaatselijk herstel metselwerk:					
- Vervangen bakstenen		door bakstenen met zelfde grootte, kleur en uitzicht			
- Herstel voegwerk met kalkmortel					
NATUURSTEEN					
Reinigen natuursteen op zachte manier		bv met verzadigde stoom			
Vervangen sterk verweerde stukken door inzetstukken		zelfde soort en zelfde profilering			
Herstel plaatselijke schade met restauratiemortel					
Vervangen gebroken rijpaal naar identiek model					
Hersel uitgespoeld voegwerk met kalkmortel					
IJZERWERK					
Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen					
Vervangen te sterk verweerde elementen					
AFWERKLAGEN					
Schilderen kroonlijsten met dampopen verf		als imitatie blauwe hardsteen			
SCHRIJNWERK					
Plaatselijk herstel schrijnwerk waar mogelijk					
Bij vergevorderde schade: vervangen naar origineel model					
Waar gewenst, plaatsen dubbele beglazing (eventueel met vervangen schrijnwerk)					
Aanbrengen loodaansluiting bij dakvlakvensters					
Ontroesten en schilderen metalen dakvlakvensters					
Bij te grote schade: vervangen dakvlakvensters					
Ontroesten en schilderen hang- en sluitwerk					
Vervangen hag- en sluitwerk als de schade te groot is					
RENAISSANCEPOORT					
Volledige restauratie met onder meer volgende week					
- volledige restauratie witte natuursteen					
- restauratie pleisterwerk					
- herstel baksteenmetselwerk (doorrij)					
INTERIEUR					
Opmaak asbestinventaris	nvt				
VLOEREN					

Plaatselijk vervangen sterk verweerde vloeren		voornamelijk in de koetshuizen			
Vervangen aangetaste houten vloeren, indien nodig behandeling tegen houtborende insecten					
WANDAFWERKINGEN					
Herstel pleisterwerk waar nodig					
Herstel schilderlagen					
Verwijderen plaatmateriaal zolder	x	mogelijk asbesthoudend			
PLAFONDAFWERKINGEN					
Herstel pleisterwerk waar nodig					
Ontroesten en schilderen ijzeren liggers troggewelven					
TRAPPEN					
Plaatselijk vervangen sterk afgesleten treden		natuursteen of hout			
BINNENSCHRIJNWERK					
Waar nodig plaatselijk herstel van deuren, bij te grote schade volledig vervangen					
Waar nodig herstel of vervangen hang- en sluitwerk					

6.1.1.3. Boswachterswoning

6.1.1.3.1. Structuur

Op het eerste zicht zijn er geen grote structurele problemen zichtbaar bij de boswachterswoning. Plaatselijk is er schade te zien van inrotting en houtborende insecten. Bij de restauratiewerken is een gedetailleerde inspectie van de dakstructuur wel aangewezen om eventuele aantastingen door houtborende insecten of inrottingen te detecteren en van daaruit gepaste maatregelen te formuleren. Aangetaste delen worden plaatselijk vervangen of hersteld met epoxy.

6.1.1.3.2. Exterieur

Daken en regenwaterafvoeren

Algemeen dringt zich een volledige dakrestauratie op, waarbij de volgende werken minstens uitgevoerd moeten worden:

- **Bedaking:**
 - Het decoratief patroon in de dakbedekking met Sint-Andreaskruisen (aangebracht in gesmoorde dakpannen) is niet goed meer te herkennen, dit wordt hersteld.
 - Terugplaatsen van verschoven dakpannen en vervangen van gebroken dakpannen waar nodig in rode holle dakpannen of gesmoorde holle dakpannen (rekening houdend met het decoratief patroon).
 - Vervangen van ingerotte delen van de daklijsten naar identiek model.
 - Vervangen van verweerde leien op het torentje.
- **Dakaansluitingen:**
 - Vervangen van alle verweerde dakaansluitingen door lood.
- **Regenwaterafvoeren:**

Oorspronkelijk waren er geen regenwaterafvoeren voorzien (enkel een dakoversteek). De huidig geplaatste regenwaterafvoeren passen niet in het historisch kader. Bij de dakrestauratie dient een weloverwogen keuze gemaakt te worden hoe het regenwater zal afwateren en wordt er steeds voor materialen gekozen die passen binnen de historische context (geen gebruik van bijvoorbeeld PVC).

Gevels

- Verwijderen van overwoekerende beplanting.
- Zachte reiniging van de gevels (bv met verzadigde stoom) om het metselwerk niet te beschadigen.
- Herstel van uitgespoeld voegwerk door herop te voegen met kalkmortel.
- Opvullen van kleine scheuren met kalkmortel.
- Ontbrekende delen van de knoestige stammen plaatselijk aanvullen.
- Houten knoestige stammen schilderen om verdere verwerking en/of inrotting te voorkomen.

Buitenschrijnwerk

- Bij restauratie wordt de afweging gemaakt om dubbele beglazing te plaatsen in functie van energetische optimalisatie. Er moet bekeken worden of het bestaande schrijnwerk hierbij behouden kan worden of vervangen moet worden naar het oorspronkelijk model.
- Ontbrekende schrijnwerk terug plaatsen naar het oorspronkelijk model.

6.1.1.3.3. Interieur

Voornamelijk de afwerkingen in onbewoonde delen bevinden zich in slechte staat. De werken worden hieronder globaal per bouwonderdeel beschreven en zijn uit te voeren waar de schade zich voordoet.

Vloerafwerkingen

- Sterk beschadigde of verweerde delen van stenen vloeren worden plaatselijk vervangen (vervangen van bakstenen of gebakken tegels).
- Sterk beschadigde delen van houten vloeren worden vervangen.

Wandafwerkingen

- Herstel van verpoederd of beschadigd pleisterwerk.
- Verwijderen van afgebladderde schilderlagen en opnieuw schilderen.

Plafondafwerkingen

- Herstel van bepleistering waar er zich schade voordoet (scheuren, vochtaftekeningen).
- Ontroesten en schilderen van ijzeren liggers troggewelven.
- Verwijderen afbladderend schilderwerk en opnieuw schilderen.

Binnenschrijnwerk

- Ontroesten en schilderen hang- en sluitwerk. Indien nodig wordt het hang- en sluitwerk hersteld of vervangen.

Trappen

- Waar nodig worden sterk afgesleten of aangetaste delen van de houten trappen vervangen.

6.1.1.3.4. Samenvattende tabel

BOSWACHERSWONING
EENMALIGE MAATREGELEN

	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR					
Gedetailleerde inspectie met nazicht op houtborende insecten of inrottingen					
Aangetaste delen vervangen of herstellen met epoxy					
EXTERIEUR					
DAKEN EN REGENWATERAFVOEREN					
DAKBEDEKKING					
Volledige dakrestauratie, met minstens volgende werken:					
Herstellen decoratief patroon met Sint-Andreaskruisen in rod en gesmoorde pannen					
Vervangen gebroken dakpannen		door holle rode of gesmoorde dakpannen			
Vervangen ingerotte delen daklijsten naar identiek model					
Vervangen verweerde leien op torentje					
DAKAANSLUITINGEN					
Vervangen verweerde dakaansluitingen door lood					
REGENWATERAFVOEREN					
Ontwerp voor regenwaterafvoeren passend in historische context					
Verwijderen alle PVC afvoeren					
GEVELS					
Verwijderen overwoekerende beplanting		bv met verzadigde stoom			
Zachte reiniging gevels					
Herstel voegwerk met kalkmortel					
Opvullen kleine scheuren met kalkmortel					
Aanvullen ontbrekende delen knoestige stammen					
Schilderen knoestige stammen op verwerking te voorkomen					
SCHRIJNWERK					
Afweging plaatsen dubbele beglazing					
Terugplaatsen ontbrekend schrijnwerk naar oorspronkelijk model					
INTERIEUR					
VLOEREN					
Plaatselijk vervangen sterk verweerde vloeren		vervangen bakstenen of gebakken tegels			
Vervangen aangetaste houten vloeren, indien nodig behandeling tegen houtborende insecten					
WANDAFWERKINGEN					
Herstel pleisterwerk waar nodig					
Herstel schilderlagen					

PLAFONDAFWERKINGEN		
Herstel pleisterwerk waar nodig		
Herstel schilderlagen		
Ontroesten en schilderen ijzeren liggers troggewelven		

BINNENSCHRIJNWERK		
Ontroesten en schilderen hang- en sluitwerk		
Indien nodig herstel of vervangen hang- en sluitwerk		

TRAPPEN		
Waar nodig vervangen sterk afgesleten delen houten trappen		

6.1.1.4. Sluis het Trammetje

Een volledig herstel van de sluis dringt zich op, in samenspraak met een expert.

In eerste instantie dient de overwoekerende plantengroei verwijderd te worden om na te kunnen kijken of er nog delen van het sluissysteem ontbreken.

6.1.1.4.1. Samenvattende tabel

SLUIS HET TRAMMETJE
EENMALIGE MAATREGELEN

	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen
STRUCTUUR		
Verwijderen overwoekerende beplanting		
Gedetailleerd in kaart brengen schade en ontbrekende delen		
Volledige restauratie		uitgevoerd door specialist

Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag

6.1.1.5. Kleine bouwkundige objecten

6.1.1.5.1. Bruggen

Brug bij hoofdtoegang kasteel

- Herstel verweerd metselwerk van de brughoofden door verweerde bakstenen plaatselijk te vervangen en uitgespoeld voegwerk op te voegen met kalkmortel.
- Ontroesten van de brugleuning en plaatselijk herstel van ontbrekende delen.
- Herleggen van het wegdek, waar nodig met vervangen van beschadigde bakstenen naar identiek model.

Brug tuin oostkant

- Herstel verweerd metselwerk van de brughoofden door verweerde bakstenen plaatselijk te vervangen en uitgespoeld voegwerk op te voegen met kalkmortel.
- Verwijderen overwoekerende beplanting.
- Herstel van natuurstenen dekstenen met restauratiemortel of vervangen als schade te groot is.

Brug richting Zwaandonckse dreef en dreef Lange Blok

- Indien gewenst kan een stabiliteit-technisch onderzoek meer duidelijkheid geven over de stabiliteit van deze bruggen.
- Indien gewenst, restauratie van de bruggen, maar in eerste instantie behoud van de bruggen als functioneel element op het domein.

Duiker

- Bij voorkeur worden de nodige maatregelen getroffen om verder verval van de duiker tegen te gaan en duiker zo als relict in het landschap te behouden.

6.1.1.5.2. Ijskelder

Een volledige stabiliteit-technische inspectie van de kelder is aangewezen om vast te stellen of er bijkomende stabiliserende maatregelen noodzakelijk zijn.

6.1.1.5.3. Poorten langs de randzone

Poorten worden hersteld waar nodig:

- Ontroesten en schilderen smeedijzeren hekken
- Herstel bakstenen pijlers: heropvoegen met kalkmortel, vervangen bakstenen naar model van omliggend metselwerk

6.1.1.5.4. Samenvattende tabel

**KLEINE BOUWKUNDIGE ELEMENTEN
EENMALIGE MAATREGELEN**

	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
BRUG BIJ HOOFDTOEGANG KASTEEL					
Herstel verweerd metselwerk brughoofden					
- plaatselijk vervangen bakstenen					
- heropvoegen met kalkmortel					
Ontroesten brugleuning en aanvullen ontbrekende delen					
Herleggen wegdek met plaatselijk aanvullen ontbrekende stenen					
BRUG TUIN OOSTKANT					
Herstel verweerd metselwerk brughoofden					
- plaatselijk vervangen bakstenen					
- heropvoegen met kalkmortel					
Verwijderen overwoekerende beplanting					
Herstel scheuren natuurstenen dekstenen met restauratiemortel of vervangen					
BRUG RICHTING ZWAANDONCKSCHE DREEF EN DREEF LANGE BLOK					
Indien gewenst, stabiliteitstechnisch vooronderzoek	nvt				
Indien gewenst, restauratie van de bruggen, maar in 1ste instantie behoud van de bruggen als functioneel element op het domein					
DUIKER					
Nodige maatregelen om verder verval van de duiker tegen te gaan en duiker zo als relict in het landschap te behouden					
IJSKELDER					
Volledige inspectie van de stabiliteit van de kelder	nvt				
Indien nodig consoliderende maatregelen					
POORTEN LANGS DE RANDZONE					
Herstel waar nodig:					
- Indien nodig consoliderende maatregelen					
- Herstel bakstenen pijlers: heropvoegen met kalkmortel, vervangen bakstenen naar model van omliggend metselwerk					

6.1.2. WEDERKERENDE MAATREGELEN

De hierna opgesomde maatregelen zijn onderhoudsmaatregelen die noodzakelijk zijn voor het goed beheer van de site. Door regelmatige controles en onderhoud kunnen de gebouwen in goede staat behouden worden en worden grootschalige restauratiecampagnes vermeden. De hierna omschreven maatregelen gelden net zoals de eenmalige maatregelen als leidraad voor de eigenaars, die het onderhoud van hun goederen moet faciliteren. Om die reden zijn ze ook steeds ruim beschreven. Werken worden steeds uitgevoerd volgens de financiële mogelijkheden van de eigenaar.

De omschrijving van de maatregelen werden hieronder algemeen beschreven. De onderhoudstabellen zijn wel per gebouw opgevat, om de opvolging van het onderhoud te kunnen faciliteren en goed te kunnen opvolgen. De onderstaande toelichtingen van de maatregelen geldt als verduidelijking bij de onderhoudstabellen.

Algemeen is het aangewezen om een regelmatige inspectie door Monumentenwacht te laten uitvoeren.

6.1.2.1. Structuur

De eigenaars maken halfjaarlijks een rondgang om mogelijke problemen te signaleren (en eventueel een nadere inspectie door een specialist of Monumentenwacht aan te vragen).

Hierbij wordt er gelet op:

- Op de zolders: tekenen van vochtinsijpeling. Dit kan zich typisch aftekenen door vochtige plekken op de vloeren en bij de aansluitingen van de spantbenen en het opgaand muurwerk en de muurplaat.
 - Bij vochtinsijpeling: Monumentenwacht of dakwerker contacteren, het probleem situeert zich aan de buitenzijde. Dakaansluitingen en/of -bedekkingen moeten nagekeken en hersteld worden. Eventueel aangetaste delen van de structuur worden vervangen of hersteld met epoxy.
- Op plekken waar er mogelijk sprake is van vochtinsijpeling moet er ook aandacht zijn voor zwamaantastingen. Zwammen kunnen verschillende vormen aannemen en kunnen zich ook in het metselwerk aftekenen (vaak als vlekken).
 - Bij (vermoeden van) zwamaantasting: Monumentenwacht en/of aannemer contacteren om de grootte van de aantasting te bekijken. Laten uitvoeren van een zwambehandeling waarbij alle aangetaste delen verwijderd en hersteld worden.
- Op de zolders, alle houten balkenstructuren en overige houten objecten: aandacht voor aantasting door houtborende insecten. Houtborende insecten kunnen ontdekt worden door kleine gaatjes in het hout (uitvliegopeningen) en boormeel dat zich rond de aantasting voordoet (actieve periode van maart tot en met juni). Testen of een aantasting actief is, kan eenvoudig door op de vermoedelijk aangetaste locatie een stuk papier te plakken. Als er na een paar weken in dit papier ook gaatjes op te merken zijn, is de aantasting actief.

- Bij (vermoeden van) aantasting: behandeling tegen houtborende insecten laten uitvoeren. Indien de aantasting groot lijkt te zijn in structurele elementen, is een controle van de samenhang van het houtwerk (door bv. resistographboringen) belangrijk om de stabiliteit van het hout te verzekeren.
- Oplettendheid voor scheuren in de houten balkenstructuren (plafonds) en in de keldergewelven.
 - Bij (vermoeden van) instabiliteit: plaatsen van scheurmeters en eventueel het uitvoeren van een stabiliteit-technisch onderzoek.
 - Uitgespoeld of verweerd voegwerk in de keldergewelven wordt opgevoegd met een compatibele mortel (kalkmortel).

6.1.2.2. Extérieur

Bedaking

Het is aangewezen om de daken om de 2 à 3 jaar te laten inspecteren, bijvoorbeeld door Monumentenwacht. Hierdoor worden slechte aansluitingen, schade en verstopte afvoeren snel gedetecteerd en wordt schade in het interieur beperkt.

Na de inspecties kunnen volgende werken mogelijk uitgevoerd moeten worden.

Dakbedekking

- De daken, goten en afvoeren worden regelmatig gecontroleerd en periodiek onderhouden.
- Indien nodig worden weggevallen of beschadigde leien vervangen door leien.
- Alle dakaansluitingen worden om de 2 à 3 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht vzw en indien nodig vervangen met lood.

Regenwaterafvoeren

- Regelmatig opkuisen van de goten om verstopping te voorkomen.
- Schade (bv. ingedeukte afvoeren of openstaande gootbekledingen) wordt plaatselijk hersteld, overeenkomstig de omliggende materialen.
- De afvoeren worden indien nodig ad hoc hersteld.

Dakornamenten

- De ijzeren ornamenten op de schoorstenen worden regelmatig gecontroleerd op roestvorming. Indien nodig worden de elementen ontroest, voorbehandeld en voorzien van een roestwerende verflaag in passende kleurstelling.
- Herbevestigen van de dakornamenten, aanwerken van de loodslabben.

Dakdoorbrekingen

- Herstel van uitgespoeld voegwerk van schouwen: herstel met een compatibele mortel (kalkmortel).
- Herstel van metselwerk van schouwen: vervangen beschadigde bakstenen door bakstenen met identiek uitzicht.
- Herstel verankeringen schoorstenen.

GevelsBaksteenmetselwerk en voegwerk

- De gevels worden geïnspecteerd en periodiek onderhouden.
- Het voegwerk wordt jaarlijks nagekeken op scheurvorming. Indien nodig wordt het voegwerk plaatselijk hersteld met een aangepaste kalkmortel.
- Indien nodig wordt de baksteenschade plaatselijk hersteld door vervanging. Bakstenen kunnen vervangen worden door een model met dezelfde kleur en grootte.
- Verpoederd metselwerk wordt behandeld met steenverharder.
- Indien nodig kan het parement zacht gereinigd worden, bijvoorbeeld met verzadigde stoom of biologische producten. Mosgroei en vochttekeningen worden verwijderd.

Ijzerzandsteen en voegwerk

- Indien nodig wordt beschadigde of verpoederende ijzerzandsteen gepast behandeld. Een gepaste behandeling zal in een vooronderzoek (zie eenmalige maatregelen) onderzocht worden.
- Het voegwerk wordt jaarlijks nagekeken op scheurvorming. Indien nodig wordt het voegwerk plaatselijk hersteld met een aangepaste kalkmortel.
- Indien nodig kan het parement zacht gereinigd worden, bijvoorbeeld met verzadigde stoom of biologische producten. Mosgroei en vochttekeningen worden verwijderd.

Natuursteen en voegwerk

- Plaatselijk herstel beschadigde natuursteen met restauratiemortel.
- Bij te grote beschadigingen wordt er gewerkt met inzetstukken, met gebruik van dezelfde natuursteen en met dezelfde profilering.
- Beschadigd of uitgespoeld voegwerk wordt plaatselijk hersteld met kalkmortel.
- Indien nodig kan de natuursteen zacht gereinigd worden, bijvoorbeeld met verzadigde stoom of biologische producten. Mosgroei en vochttekeningen worden verwijderd.

Smeedwerk

- De ijzeren delen worden regelmatig ontroest en geschilderd. Dit geldt zowel voor diefijzers, roosters, ankers als voor gietijzeren standpijpen van de regenwaterafvoeren.

Afwerkklagen

- Schade aan het pleisterwerk rondom de gevelopeningen wordt ad hoc hersteld met kalkpleister.
- Het pleisterwerk rondom de raamopeningen wordt regulier (ca. om de 10 jaar) opnieuw geschilderd in een blauw-grijze kleur (imitatie blauwe hardsteen) met dampopen verf.
- De houten kroonlijsten worden regulier (ca. om de 7 jaar) opnieuw geschilderd in de huidige kleurstelling (oker-lichtbruin) met dampopen verf.

Buitenschrijnwerk

De ramen worden tweejaarlijks gecontroleerd door de eigenaars. Hierbij worden de volgende aspecten nagekeken:

- Hang-en sluitwerk: nazicht op goed sluitend vermogen. Indien nodig wordt het hang- en sluitwerk opnieuw afgesteld en gesmeerd.
- Glas-in-lood:
 - Bindloodjes worden aangedraaid.
 - Gebroken glasplaatjes worden plaatselijk vervangen door glasplaten die van uitzicht passen in het glasraam.
 - Bindroeden worden geïnspecteerd, indien nodig worden ze ontroest.
 - Indien het loodnet verzwakt is (doorbuigt): vervangen van het loodnet met recuperatie van de beglazing.
- De soepele voegen en kitvoegen worden nagekeken op een goed sluitend vermogen. Indien nodig worden de beschadigde soepele voegen hersteld.
- Nazicht van het houtwerk en de beglazing: openstaan van verbindingen, beschadigde glasplaten, ... Indien nodig wordt het houtwerk hersteld of worden beschadigde glasplaten vervangen. Gebroken glasplaten worden ad hoc hersteld.
- Nazicht van metalen schrijnwerk of roedeverdelingen. Indien nodig roestwerend behandelen of herstellen.
- Deuren en poorten worden jaarlijks nagekeken op een goed sluitend vermogen. Indien nodig wordt het hang- en sluitwerk opnieuw afgesteld en gesmeerd.
- Ook het houtwerk van de deuren en poorten wordt jaarlijks nagekeken op schade. Indien nodig wordt het houtwerk plaatselijk hersteld. Volledige vervanging wordt zoveel mogelijk vermeden. Indien de schade te groot is, wordt het schrijnwerk vervangen naar het historisch model.

Buitentrappen

- Schade aan de natuurstenen buitentrappen wordt ad hoc hersteld, met behoud van de oorspronkelijke materialen en detailleringen.

Schilderlagen

- Het schilderwerk wordt jaarlijks nagekeken op schade door de eigenaars. Delen die gevoelig zijn aan schade, zoals de onderzijde van gevels, deuren en poorten, worden ad hoc hersteld indien het schilderwerk beschadigd is. Dit gebeurt in de oorspronkelijke kleuren en met een dampopen verfsysteem.
- Het houten schrijnwerk wordt om de 5 à 7 jaar opnieuw geschilderd in de oorspronkelijke kleurstelling.

Verhardingen

- De verhardingen (ook deze op de brug) worden regelmatig nagekeken:
 - Controle van de beloopbaarheid.
 - Losliggende kasseien worden teruggeplaatst.
 - Herstel van verzakking en op een normaal en geschikt peil houden van de toegangen.
 - Onkruid vrijhouden van de verhardingen.

6.1.2.3. INTERIEUR

De waardevolle interieurs worden opgevolgd door de eigenaars. Om de 5 jaar kunnen de waardevolle salons indien gewenst bijvoorbeeld beoordeeld worden door Monumentenwacht.

Onderstaande maatregelen zijn een leidraad om de interieurs op te volgen en correct te onderhouden. Er wordt aanbevolen om een logboek bij te houden, waarin de resultaten van de inspecties genoteerd kunnen worden. De tabellen behorende bij dit beheersplan kunnen hier de leidraad voor zijn.

Insecten en/of schimmels

- Net zoals bij de structuren moeten ook de interieurobjecten regelmatig gecontroleerd worden op insectenvraat en/of schimmelaantastingen. Nazicht van de interieurs gebeurt jaarlijks in het voorjaar en de zomer. Tussen maart en juni kan bijvoorbeeld kleine klopper gedetecteerd worden. Aantastingen van houtborende insecten kunnen gedetecteerd worden door de aanwezigheid van uitvliegopeningen in het hout en het boormeel. Indien er vermoeden is van aantasting kan een zone afgeplakt worden met een papiertje om te controleren of er na een paar weken ook uitvliegopeningen in het papiertje aanwezig zijn. Let op: te kwetsbare of waardevolle objecten kunnen niet afgeplakt worden omdat risico op oppervlakteschade te groot is.
 - Bij (vermoeden van) aantasting: behandeling tegen houtborende insecten uitvoeren.

Vloeren

Natuurstenen vloeren:

- Reinigen
 - Beperkt reinigen met water tot minimum; in eerste instantie met stofzuiger en dan minimum aan zuiver water. Indien detergent noodzakelijk is, moet dit met een PH-neutrale zeep gebeuren (geen zepen die een 'glanslaag' leggen, dit verhindert uitdamping).
 - De vloer wordt na poetsen met nat ook best met een droge dweil gedroogd, om te vermijden dat water stagneert in putjes of oneffenheden.
- Nazicht en onderhoudswerken
 - Indien natuurstenen tegels verzakkingen vertonen, worden de tegels uitgenomen, de ondergrond gestabiliseerd en de natuurstenen tegels teruggelegd.
 - Gebroken of beschadigde tegels worden vervangen door tegels met identiek uitzicht, materiaal en kleur.

Gebakken tegelvloeren en cementtegelvloeren

- Reinigen
 - Reinigen met stofzuiger en weinig water.
- Nazicht en onderhoudswerken
 - Indien de tegels verzakkingen zouden vertonen, worden ze uitgenomen en wordt de ondergrond gestabiliseerd en worden de tegels terug gelegd. De keramieken tegels worden regelmatig gereinigd met een weinig water en zeep
 - Gebroken tegels kunnen indien gewenst vervangen worden door tegels die qua uitzicht aansluiten bij de rest van de vloeren.
 - Voegwerk van de tegels wordt bij poetsen van de ruimtes nagekeken. Indien de voegen gebarsten zijn of leemtes vertonen, worden de vloeren plaatselijk heropgevoegd met kalkmortel om te vermijden dat tegels gaan bewegen en zo kapot kunnen gaan.

Houten vloeren

- Reinigen
 - Zoveel mogelijk droog reinigen met stofzuiger.
- Nazicht en onderhoudswerken
 - Planken die losgekomen zijn, worden deskundig opnieuw bevestigd.
 - Indien er grote schade is aan de houten vloeren, worden houten planken plaatselijk vervangen.

Wanden

- De wanden worden regulier geschilderd met een dampopen verfsysteem.
- Indien er zich scheuren of andere beschadigingen in de bepleistering zouden voordoen, wordt dit hersteld met kalkpleister. Er moet wel steeds nagegaan worden of de scheuren niet bouwkundig gerelateerd zijn.

Goudleder

- Reinigen
 - Regulier ontstoffen door een specialist.
- Nazicht en onderhoudswerken
 - Indien er zich schade voordoet aan het goudleder, wordt een restauratie door een specialist uitgevoerd.

Chinees behangpapier

- Nazicht en onderhoudswerken
 - Indien er zich schade voordoet aan het behangpapier, wordt een restauratie door een specialist uitgevoerd.

Houtwerk

- Nazicht en onderhoudswerken:
 - Bij schade aan houten lambriseringen, wordt restauratie door een specialist uitgevoerd.

Plafonds

- Nazicht en onderhoudswerken
 - De plafonds worden regulier geschilderd met een dampopen verfsysteem.
 - Indien er zich scheuren of andere beschadigingen in de bepleistering of stucwerk zouden voordoen, wordt dit hersteld met kalkpleister. Er moet wel steeds nagegaan worden of de scheuren niet bouwkundig gerelateerd zijn.
 - Schade aan de houten plafonds wordt ad hoc hersteld met behoud van de oorspronkelijke detailleringen.

Binnenschrijnwerk

- Nazicht en onderhoudswerken
 - Hang- en sluitwerk van deuren wordt jaarlijks gecontroleerd op een goed sluitend vermogen. Indien nodig wordt het hang- en sluitwerk opnieuw afgesteld en gesmeerd.
 - Schade aan het houtwerk (deuren, ornamenten, etc.) wordt ad hoc hersteld, door bijvoorbeeld plaatselijk te vervangen. Volledige vervanging is de allerlaatste optie, als de schade onherstelbaar blijkt.

Schilderwerk

- Nazicht en onderhoudswerken
 - Het schilderwerk wordt jaarlijks nagekeken op schade. Delen die gevoelig zijn aan schade zoals de onderzijde van deuren worden ad hoc hersteld indien het schilderwerk beschadigd is. Dit gebeurt met een dampoven verfsysteem en in de oorspronkelijke kleurstelling.
 - Decoratieve schilderingen en goudafwerking (oa in de ridderzaal): de schilderingen worden regelmatig nagekeken en hersteld of geretoucheerd waar nodig door een specialist.

Haarden en schouwen

- Reinigen
 - De haardtegels worden enkel droog gereinigd (bv. met microvezeldoek). Gebruik geen agressieve producten of water, dit kan de tegels beschadigen.
 - Haardwangen en decoratie wordt eveneens enkel droog gereinigd met een microvezeldoek of borstels.
- Nazicht en onderhoudswerken
 - Gedegrademd voegwerk van tegels of bakstenen wordt hersteld met kalkmortel.
 - Indien er zich (mechanische) schade voordoet aan de haardwangen of haardbalk, wordt deze hersteld met restauratiemortel of met inzetstukken.
 - De smeedijzeren haardplaten worden indien nodig ontroest.

Trappen

- Nazicht en onderhoudswerken
 - Losliggende treden en delen worden ad hoc plaatselijk hersteld met behoud van het oorspronkelijke uitzicht.
 - Beschadigde ornamenten worden plaatselijk en indien nodig hersteld met herneming van de detaillering.

6.1.2.4. Samenvattende tabellen

KASTEELDOMEIN DE MERODE - KASTEEL
WEDERKERENDE MAATREGELEN

	Timing	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR						
Rondgang om mogelijke problemen te signaleren, met aandacht voor:	halfjaarlijks	nvt				
Vochtinsijpeling						
> Bij vochtinsijpeling: herstel dakaansluitingen en/of -bedekkingen	ad hoc					
> Aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
> Aandacht voor zwamaantastingen: indien nodig zwambehandeling	ad hoc					
Houtborende insecten						
> Bij actieve aantasting: behandeling tegen houtborende insecten	ad hoc					
> Te sterk aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
Scheuren in houten balkstructuren en keldergewelven						
> Bij vermoeden instabiliteit: plaatsen van scheurmeters of stabiliteit-technisch onderzoek	ad hoc	nvt				
> Uitgespoeld of verweerd voegwerk bij keldergewelven: opvoegen met kalkmortel	ad hoc					
EXTERIEUR						
BEDAKING						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
DAKBEDEKKING						
Plaatselijk herstel dakaansluitingen	ad hoc					
Vervangen weggevalen of beschadigde leien door natuurleien	ad hoc	x				
REGENWATERAFVOEREN						
Opkuisen goten en controle goten en afvoeren	1x/jaar	nvt				
Indien nodig : plaatselijk herstel van afvoeren of gootbekledingen	ad hoc	x	overeenkomstig de omliggende materialen			
DAKORNAMENTEN						
Ontroesten en roestwerend schilderen dakornamenten	om de 5 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			
Verstevigen of vervangen bevestiging dakornamenten	ad hoc					
DAKDOORBREKINGEN						
Heropvoegen uitgespoeld voegwerk schoorstenen en dakkapellen met kalkmortel	ad hoc					
Herstel metselwerk schoorstenen en dakkapellen	ad hoc					
Herstel verankeringen schoorstenen	ad hoc					
GEVELS						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
BAKSTEENMETSELWERK EN VOEGWERK						
Baksteen- en/ of metselwerkherstel door ontbrekende of beschadigde stenen te vervangen	ad hoc					
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Verpoederd baksteenmetselwerk behandelen met steenverharder	ad hoc					
Reinigen van baksteenmetselwerk op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
NATUURSTEEN EN VOEGWERK						
Plaatselijk natuursteenherstel met een restauratiemortel	ad hoc					
Natuursteenherstel door middel van inzetstukken bij ontbrekende of beschadigde natuurstenen elementen	ad hoc					
Plaatselijk voegwerkherstel (verpoedering, vorstschade,...)	ad hoc		met kalkmortel			

Reinigen van natuursteen op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	x				

IJZERZANDSTEEN EN VOEGWERK						
Behandelen van beschadigde of verpoederde ijzerzandsteen	ad hoc					
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Reinigen van ijzerzandsteen op een zachte wijze	ad hoc					
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	x				

SMEEDWERK						
Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen	om 5 à 7 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			

AFWERKLAGEN						
Herstel pleisterwerk rondom de gevelopeningen	ad hoc					
Schilderen van pleisterwerk rondom de gevelopeningen	om 10 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling (blauw-grijze kleur, imitatie blauwe hardsteen)			
Schilderen van houten kroonlijsten	om 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling (oker-lichtbruin)			

BUITENSCHRIJNWERK

RAMEN, DEUREN en POORTEN						
Rondgang om mogelijke gebreken te signaleren, met aandacht voor:	om 2 jaar	nvt				
Nazicht goed sluitend vermogen hang- en sluitwerk en indien nodig opnieuw afstellen	jaarlijks	nvt				
Glas-in-lood						
> Bindloodjes aandraaien	jaarlijks	nvt				
> Gebroken glasplaatjes vervangen	ad hoc		door glas dat past binnen historisch kader			
> Inspectie van bindroeden en indien nodig: ontroesten	ad hoc	nvt				
> Bij verzwakt loodnet: vervangen van het loodnet	ad hoc					
Nazicht dichtingen (soepele voegen en kitvoegen) en indien nodig herstel	jaarlijks	x				
Nazicht houten buitenschrijnwerk op barsten, kwasten of knoesten, houtrot, aantasting,... en indien nodig herstellen of vervangen	ad hoc					
Nazicht houtwerk en verbindingen, en indien nodig plaatselijk herstellen of vervangen	jaarlijks					
Nazicht goed sluitend vermogen van de opengaande vleugels	jaarlijks	nvt				
Indien nodig vervangen van gebroken of gebarsten glasplaten	ad hoc		door glas dat past binnen historisch kader			
Nazicht van metalen buitenschrijnwerk of roedeverdelingen en indien nodig herstellen of roestwerend behandelen	ad hoc					

BUITENTRAPPEN

Herstel schade aan natuurstenen trappen	ad hoc					
---	--------	--	--	--	--	--

SCHILDERLAGEN

Nazicht schilderwerk op schade	jaarlijks	nvt				
Schilderen beschadigde delen	ad hoc		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			
Schilderen houten schrijnwerk	om 5 à 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			

VERHARDINGEN

Controle beloopbaarheid	jaarlijks	nvt				
Terugplaatsen losliggende kasseien	ad hoc	x				
Herstel verzakkingen	ad hoc					
Onkruidvrij houden	regulier	nvt				

INTERIEUR						
Opvolgen waardevolle interieurs door eigenaars	jaarlijks	nvt				
Inspectie monumentenwacht	om 5 jaar	nvt				
INSECTEN EN/OF SCHIMMELS						
Nazicht interieurobjecten op insectenvraat of schimmelaantastingen	jaarlijks	nvt				
> Bij vermoeden aantasting: behandeling	ad hoc					
VLOEREN						
NATUURSTENEN VLOEREN						
Reinigen met weinig water	regulier	nvt				
Verzakkingen herstellen	ad hoc					
Vervangen gebroken of beschadigde tegels	ad hoc		door identieke tegels			
GEBAKKEN TEGELVLOEREN OF CEMENTTEGEL VLOEREN						
Reinigen met stofzuiger en weinig water	regulier	nvt				
Verzakkingen herstellen	ad hoc					
Vervangen gebroken of beschadigde tegels	ad hoc		door identieke tegels			
Herstel uitgespoelde voegen met kalkmortel	ad hoc					
HOUTEN VLOEREN						
Droog reinigen met stofzuiger	regulier	nvt				
Opnieuw bevestigen van losgekomen planken	ad hoc	x				
Bij grote schade, planken vervangen	ad hoc					
WANDEN						
BEPLEISTERIING						
Schilderen met dampoven verfsysteem	regulier		in de huidige kleurstelling			
Indien nodig herstel bepleistering met kalkpleister	ad hoc					
GOUDLEDER						
Ontstoffen door specialist	regulier	x				
Herstel schade door restaurateur	ad hoc					
CHINEES BEHANGPAPIER						
Herstel schade door restaurateur	ad hoc					
DECORATIEVE SJABLOONSCHILDERINGEN KAPEL						
Herstel schade door restaurateur	ad hoc					
HOUTWERK						
Herstel schade door restaurateur	ad hoc					
PLAFONDS						
Schilderen met dampoven verfsysteem	regulier		in de huidige kleurstelling			
Indien nodig herstel bepleistering met kalkpleister	ad hoc					
Herstel schade houten plafonds	ad hoc		met behoud oorspronkelijke detailleringen			
Herstel schade decoratieve sjabloonschilderingen kapel door restaurateur	ad hoc					
Herstel schade gemaroufleerde doeken ridderzaal door restaurateur	ad hoc					

BINNENSCHRIJNWERK				
RAMEN, DEUREN en POORTEN				
Nazicht hang- en sluitwerk en goed sluitend vermogen, indien nodig opnieuw afstellen	jaarlijks	nvt		
Herstel houtwerk, enkel vervangen bij té grote schade	ad hoc			
SCHILDERWERK				
Nazicht schilderwerk op schade	jaarlijks	nvt		
Schilderen beschadigde delen	ad hoc		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling	
Schilderen houten schrijnwerk	om 5 à 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling	
HAARDEN EN SCHOUWEN				
Reinigen				
Droog reinigen haardtegels (microvezeldoek)	jaarlijks	nvt		
Droog reinigen haardwangen en decoratie (met microvezeldoek of borstels)	jaarlijks	nvt		
Nazicht en onderhoudswerken				
Herstel voegwerk tegels of bakstenen met kalkmortel	ad hoc			
Herstel mechanische schade met restauratiemortel of inzetstukken	ad hoc			
Ontroesten smeedijzeren haardplaten	ad hoc	x		
TRAPPEN				
Herstel losliggende treden en andere delen	ad hoc			
Herstel beschadigde ornamenten	ad hoc			

KASTEELDOMEIN DE MERODE - NEERHOF
WEDERKERENDE MAATREGELEN

	Timing	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR						
Rondgang om mogelijke problemen te signaleren, met aandacht voor:	halfjaarlijks	nvt				
Vochtinsijpeling						
> Bij vochtinsijpeling: herstel dakaansluitingen en/of -bedekkingen	ad hoc					
> Aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
> Aandacht voor zwamaantastingen: indien nodig zwambehandeling	ad hoc					
Houtborende insecten						
> Bij actieve aantasting: behandeling tegen houtborende insecten	ad hoc					
> Te sterk aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
Scheuren in houten balkstructuren						
> Bij vermoeden instabiliteit: plaatsen van scheurimeters of stabiliteit-technisch onderzoek	ad hoc	nvt				
EXTERIEUR						
BEDAKING						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
DAKBEDEKKING						
Plaatselijk herstel dakaansluitingen	ad hoc					
Vervangen weggevalen of beschadigde leien door natuurleien	ad hoc	x				
REGENWATERAFVOEREN						
Opkuisen goten en controle goten en afvoeren	1x/jaar	nvt				
Indien nodig : plaatselijk herstel van afvoeren of gootbekledingen	ad hoc	x	overeenkomstig de omliggende materialen			
DAKORNAMENTEN						
Ontroesten en roestwerend schilderen dakornamenten	om de 5 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			
Verstevigen of vervangen bevestiging dakornamenten	ad hoc					
DAKDOORBREKINGEN						
Heropvoegen uitgespoeld voegwerk schoorstenen en dakkapellen met kalkmortel	ad hoc					
Herstel metselwerk schoorstenen en dakkapellen	ad hoc		met bakstenen met identiek uitzicht			
Herstel verankeringen schoorstenen	ad hoc					
GEVELS						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
BAKSTEENMETSELWERK EN VOEGWERK						
Baksteen- en/ of metselwerkherstel door ontbrekende of beschadigde stenen te vervangen	ad hoc		naar identiek model			
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Verpoederd baksteenmetselwerk behandelen met steenverharder	ad hoc					
Reinigen van baksteenmetselwerk op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
NATUURSTEEN EN VOEGWERK						
Plaatselijk natuursteenherstel met een restauratiemortel	ad hoc					
Natuursteenherstel door middel van inzetstukken bij ontbrekende of beschadigde natuurstenen elementen	ad hoc					
Plaatselijk voegwerkherstel (verpoedering, vorstschade,...)	ad hoc		met kalkmortel			
Reinigen van natuursteen op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			

Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt			
SMEEDWERK					
Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen	om 5 à 7 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling		
AFWERKLAGEN					
Herstel pleisterwerk	ad hoc		met kalkpleister		
Schilderen van pleisterwerk	om 10 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling		
Schilderen van houten kroonlijsten	om 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling (oker-lichtbruin)		

BUITENSCHRIJNWERK

RAMEN, DEUREN en POORTEN					
Rondgang om mogelijke gebreken te signaleren, met aandacht voor:	om 2 jaar	nvt			
Nazicht goed sluitend vermogen hang- en sluitwerk en indien nodig opnieuw afstellen	jaarlijks	nvt			
Nazicht dichtingen (soepele voegen en kitvoegen) en indien nodig herstel	jaarlijks	x			
Nazicht houten buitenschrijnwerk op barsten, kwasten of knoesten, houtrot, aantasting,... en indien nodig herstellen of vervangen	ad hoc				
Nazicht houtwerk en verbindingen, en indien nodig plaatselijk herstellen of vervangen	jaarlijks				
Nazicht goed sluitend vermogen van de opengaande vleugels	jaarlijks	nvt			
Indien nodig vervangen van gebroken of gebarsen glasplaten	ad hoc		door glas dat past binnen historisch kader		
Nazicht van metalen buitenschrijnwerk of roedeverdelingen en indien nodig herstellen of roestwerend behandelen					

SCHILDERLAGEN

Nazicht schilderwerk op schade	jaarlijks	nvt			
Schilderen beschadigde delen	ad hoc		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling		
Schilderen houten schrijnwerk	om 5 à 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling		

RENAISSANCEPOORT

NATUURSTEEN					
Plaatselijk natuursteenherstel met een restauratiemortel	ad hoc				
Natuursteenherstel door middel van inzetstukken bij ontbrekende of beschadigde natuurstenen elementen	ad hoc				
Plaatselijk voegwerkherstel (verpoedering, vorstschade,...)	ad hoc		met kalkmortel		
Reinigen van natuursteen op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom		
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	x			
Herstel verzakkingen	ad hoc				
Onkruidvrij houden	regulier				
AFWERKLAGEN					
Herstel pleisterwerk	ad hoc		met kalkpleister		
Schilderen van pleisterwerk	om 10 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling		
AFDEKLOOD FRONTONS					
Nazicht en indien nodig plaatselijk herstel van het afdeklood	ad hoc	x			
SMEEDWERK					
Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen	om 5 à 7 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling		
VLOERTEGELS POORTDOORGANG					
Controle beloopbaarheid	jaarlijks	nvt			
Terugplaatsen losliggende kasseien	ad hoc	x			
Herstel verzakkingen	ad hoc				

Onkruidvrij houden	regulier	nvt				
--------------------	----------	-----	--	--	--	--

INTERIEUR

Opvolgen interieurs door eigenaars	jaarlijks	nvt				
Inspectie monumentenwacht	om 5 jaar	nvt				

INSECTEN EN/OF SCHIMMELS

Nazicht interieurobjecten op insectenvraat of schimmelaantastingen	jaarlijks	nvt				
> Bij vermoeden aantasting: behandeling	ad hoc					

VLOEREN

STENEN VLOEREN						
Reinigen met stofzuiger en weinig water	regulier	nvt				
Verzakkingen herstellen	ad hoc					
Vervangen gebroken of beschadigde tegels	ad hoc		door identieke tegels			
Herstel uitgespoelde voegen met kalkmortel	ad hoc					

HOUTEN VLOEREN						
Droog reinigen met stofzuiger	regulier	nvt				
Opnieuw bevestigen van losgekomen planken	ad hoc	x				
Bij grote schade, planken vervangen	ad hoc					

WANDEN

Schilderen met dampopen verfsysteem	regulier		in de huidige kleurstelling			
Indien nodig herstel bepleistering met kalkpleister	ad hoc					

PLAFONDS

Schilderen met dampopen verfsysteem	regulier		in de huidige kleurstelling			
Indien nodig herstel bepleistering met kalkpleister	ad hoc					
Indien nodig herstel troggewelvenplafond	ad hoc					

BINNENSCHRIJNWERK

RAMEN, DEUREN en POORTEN						
Nazicht hang- en sluitwerk en goed sluitend vermogen, indien nodig opnieuw afstellen	jaarlijks	nvt				
Herstel houtwerk, enkel vervangen bij té grote schade	ad hoc					

SCHILDERWERK

Nazicht schilderwerk op schade	jaarlijks	nvt				
Schilderen beschadigde delen	ad hoc		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			
Schilderen houten schrijnwerk	om 5 à 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			

HAARDEN EN SCHOUWEN

Nazicht haarden en schouwen en indien nodig herstel	ad hoc					
---	--------	--	--	--	--	--

TRAPPEN	
---------	--

Herstel losliggende treden en andere delen	ad hoc				
Herstel beschadigde ornamenten	ad hoc				

KASTEELDOMEIN DE MERODE - BOSWACHERSWONING
WEDERKERENDE MAATREGELEN

	Timing	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR						
Rondgang om mogelijke problemen te signaleren, met aandacht voor:	halfjaarlijks	nvt				
Vochtinsijpeling						
> Bij vochtinsijpeling: herstel dakaansluitingen en/of -bedekkingen	ad hoc					
> Aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
> Aandacht voor zwamaantastingen: indien nodig zwambehandeling	ad hoc					
Houtborende insecten						
> Bij actieve aantasting: behandeling tegen houtborende insecten	ad hoc					
> Te sterk aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
Scheuren in houten balkstructuren						
> Bij vermoeden instabiliteit: plaatsen van scheurimeters of stabiliteit-technisch onderzoek	ad hoc	nvt				
EXTERIEUR						
BEDAKING						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
DAKBEDEKKING						
Plaatselijk herstel dakaansluitingen	ad hoc					
Vervangen weggevalen of beschadigde leien door natuurleien	ad hoc	x	torentje westzijde			
Vervangen weggevalen of beschadigde dakpannen door identieke dakpannen	ad hoc	x				
Indien nodig : houterstel van de dakoverstekten en randplanken	ad hoc					
REGENWATERAFVOEREN						
Opkuisen goten en controle goten en afvoeren	1x/jaar	nvt				
Indien nodig : plaatselijk herstel van afvoeren of goten	ad hoc	x	overeenkomstig de omliggende materialen			
DAKORNAMENTEN						
Ontroesten en roestwerend schilderen dakornament torentje westzijde	om de 5 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			
Verstevigen of vervangen bevestiging dakornament torentje westzijde	ad hoc					
DAKDOORBREKINGEN						
Heropvoegen uitgespoeld voegwerk schoorstenen en dakkapellen met kalkmortel	ad hoc					
Herstel metselwerk schoorstenen en dakkapellen	ad hoc		met bakstenen met identiek uitzicht			
Herstel verankeringen schoorstenen	ad hoc					
GEVELS						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
BAKSTEENMETSELWERK EN VOEGWERK						
Baksteen- en/ of metselwerkherstel door ontbrekende of beschadigde stenen te vervangen	ad hoc		naar identiek model			
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Verpoederd baksteenmetselwerk behandelen met steenverharder	ad hoc					
Reinigen van baksteenmetselwerk op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
HOUTWERK						
Nazicht van de decoratieve houten knoesten	jaarlijks	nvt				
Indien nodig : plaatselijk herstel van de decoratieve houten knoesten	ad hoc					

BUITENSCHRIJNWERK						
RAMEN, DEUREN en POORTEN						
Rondgang om mogelijke gebreken te signaleren, met aandacht voor:	om 2 jaar	nvt				
Nazicht goed sluitend vermogen hang- en sluitwerk en indien nodig opnieuw afstellen	jaarlijks	x				
Nazicht dichtingen (soepele voegen en kitvoegen) en indien nodig herstel	jaarlijks	x				
Nazicht houten buitenschrijnwerk op barsten, kwasten of knoesten, houtrot, aantasting,... en indien nodig herstellen of vervangen	ad hoc					
Nazicht houtwerk en verbindingen, en indien nodig plaatselijk herstellen of vervangen	jaarlijks					
Nazicht goed sluitend vermogen van de opengaande vleugels	jaarlijks	nvt				
Indien nodig vervangen van gebroken of gebarsten glasplaten	ad hoc		door glas dat past binnen historisch kader			
SCHILDERLAGEN						
Nazicht schilderwerk op schade	jaarlijks	nvt				
Schilderen beschadigde delen	ad hoc		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			
Schilderen houten schrijnwerk	om 5 à 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			
INTERIEUR						
Opvolgen interieurs door eigenaars	jaarlijks	nvt				
Inspectie monumentenwacht	om 5 jaar	nvt				
VLOEREN						
STENEN VLOEREN						
Reinigen met stofzuiger en weinig water	regulier	nvt				
Verzakkingen herstellen	ad hoc					
Vervangen gebroken of beschadigde tegels	ad hoc		door identieke tegels			
Herstel uitgespoelde voegen met kalkmortel	ad hoc					
HOUTEN VLOEREN						
Droog reinigen met stofzuiger	regulier	nvt				
Opnieuw bevestigen van losgekomen planken	ad hoc	x				
Bij grote schade, planken vervangen	ad hoc					
WANDEN						
Schilderen met dampopen verfsysteem	regulier		in de huidige kleurstelling			
Indien nodig herstel bepleistering met kalkpleister	ad hoc					
PLAFONDS						
Schilderen met dampopen verfsysteem	regulier		in de huidige kleurstelling			
Indien nodig herstel bepleistering met kalkpleister	ad hoc					
Indien nodig herstel troggewelvenplafond	ad hoc					
BINNENSCHRIJNWERK						
RAMEN, DEUREN en POORTEN						
Nazicht hang- en sluitwerk en goed sluitend vermogen, indien nodig opnieuw afstellen	jaarlijks	nvt				
Herstel houtwerk, enkel vervangen bij té grote schade	ad hoc					
SCHILDERWERK						
Nazicht schilderwerk op schade	jaarlijks	nvt				

Schilderen beschadigde delen	ad hoc		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			
Schilderen houten schrijnwerk	om 5 à 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			

TRAPPEN	
---------	--

Herstel losliggende treden en andere delen	ad hoc					
--	--------	--	--	--	--	--

KASTEELDOMEIN DE MERODE - SLUIS HET TRAMMETJE
WEDERKERENDE MAATREGELEN

	Timing	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR						
ALGEMEEN						
Nazicht en herstel gaande werk	ad hoc					
VEGETATIE						
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
NATUURSTEEN EN VOEGWERK						
Natuursteenherstel door middel van inzetstukken bij ontbrekende of beschadigde natuurstenen elementen	ad hoc					
Plaatselijk voegwerkherstel (verpoedering, vorstschade,...)	ad hoc		met kalkmortel			
Reinigen van natuursteen op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
SMEEDWERK						
Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen	om 5 à 7 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			

KASTEELDOMEIN DE MERODE - KAPEL
WEDERKERENDE MAATREGELEN

	Timing	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR						
Rondgang om mogelijke problemen te signaleren, met aandacht voor:	halfjaarlijks	nvt				
Vochtinsijpeling						
> Bij vochtinsijpeling: herstel dakaansluitingen en/of -bedekkingen	ad hoc					
> Aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
> Aandacht voor zwamaantastingen: indien nodig zwambehandeling	ad hoc					
Houtborende insecten						
> Bij actieve aantasting: behandeling tegen houtborende insecten	ad hoc					
> Te sterk aangetaste houten delen plaatselijk herstellen	ad hoc					
EXTERIEUR						
BEDAKING						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
DAKBEDEKKING						
Plaatselijk herstel dakaansluitingen	ad hoc					
Vervangen weggevalen of beschadigde leien door natuurleien	ad hoc	x				
DAKORNAMENTEN						
Ontroesten en roestwerend schilderen dakornament	om de 5 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			
Verstevigen of vervangen bevestiging dakornament	ad hoc					
GEVELS						
Nazicht door Monumentenwacht	om 2 à 3 jaar	nvt				
BAKSTEENMETSSELWERK EN VOEGWERK						
Baksteen- en/ of metselwerkherstel door ontbrekende of beschadigde stenen te vervangen	ad hoc		naar identiek model			
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Verpoederd baksteenmetselwerk behandelen met steenverharder	ad hoc					
Reinigen van baksteenmetselwerk op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
NATUURSTEEN EN VOEGWERK						
Plaatselijk natuursteenherstel met een restauratiemortel	ad hoc					
Natuursteenherstel door middel van inzetstukken bij ontbrekende of beschadigde natuurstenen elementen	ad hoc					
Plaatselijk voegwerkherstel (verpoedering, vorstschade,...)	ad hoc		met kalkmortel			
Reinigen van natuursteen op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
SMEEDWERK						
Ontroesten en schilderen smeedijzeren hekwerk	om 5 à 7 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			
AFWERKLAGEN						
Herstel pleisterwerk	ad hoc		met kalkpleister			
Schilderen van pleisterwerk	om 10 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			
Schilderen van houten onderdelen	om 7 jaar		met een dampopen verf en in de huidige kleurstelling			

KASTEELDOMEIN DE MERODE - DE WIP
WEDERKERENDE MAATREGELEN

		Timing	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
STRUCTUUR							

HOUTWERK						
Nazicht van het houtwerk	jaarlijks	nvt				
Indien nodig : plaatselijk herstel van het houtwerk of volledige vervanging	ad hoc					

KASTEELDOMEIN DE MERODE - KLEINE BOUWKUNDIGE OBJECTEN
WEDERKERENDE MAATREGELEN

	Timing	Vrijgesteld van toelating	Opmerkingen	Datum uitvoering	Uitvoerder	Bedrag
BRUGGEN EN DUIKER						
VERHARDINGEN						
Controle beloopbaarheid	jaarlijks	nvt				
Terugplaatsen losliggende kasseien of bakstenen	ad hoc	x				
Herstel verzakkingen	ad hoc					
Onkruidvrij houden	regulier	nvt				
BAKSTENEN BRUGGENHOOFDEN						
Baksteen- en/ of metselwerkherstel door ontbrekende of beschadigde stenen te vervangen	ad hoc		naar identiek model			
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Verpoederd baksteenmetselwerk behandelen met steenverharder	ad hoc					
Reinigen van baksteenmetselwerk op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
NATUURSTENEN ONDERDELEN						
Plaatselijk natuursteenherstel met een restauratiemortel	ad hoc					
Natuursteenherstel door middel van inzetstukken bij ontbrekende of beschadigde natuurstenen elementen	ad hoc					
Plaatselijk voegwerkherstel (verpoedering, vorstschade,...)	ad hoc		met kalkmortel			
Reinigen van natuursteen op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
SMEEDWERK						
Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen	om 5 à 7 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			
IJSKELDER						
BAKSTEENMETSELWERK EN VOEGWERK						
Baksteen- en/ of metselwerkherstel door ontbrekende of beschadigde stenen te vervangen	ad hoc		naar identiek model			
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Verpoederd baksteenmetselwerk behandelen met steenverharder	ad hoc					
Reinigen van baksteenmetselwerk op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
NATUURSTEEN EN VOEGWERK						
Plaatselijk natuursteenherstel met een restauratiemortel	ad hoc					
Natuursteenherstel door middel van inzetstukken bij ontbrekende of beschadigde natuurstenen elementen	ad hoc					
Plaatselijk voegwerkherstel (verpoedering, vorstschade,...)	ad hoc		met kalkmortel			
Reinigen van natuursteen op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
POORTEN LANGS DE RANDZONE						
BAKSTENEN PIJLERS						
Baksteen- en/ of metselwerkherstel door ontbrekende of beschadigde stenen te vervangen	ad hoc		naar identiek model			
Herstel uitgespoeld voegwerk	ad hoc		met kalkmortel			
Verpoederd baksteenmetselwerk behandelen met steenverharder	ad hoc					
Reinigen van baksteenmetselwerk op een zachte wijze	ad hoc		met verzadigde stoom			
Verwijderen mosbegroeiing en plantengroei	regulier	nvt				
SMEEDWERK						
Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen	om 5 à 7 jaar	x	schilderen in de huidige kleurstelling			

6.2. LANDSCHAPPELIJK ERFGOED

Onder dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken die genomen worden in de deelgebieden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen éénmalige en terugkerende maatregelen. De maatregelen worden steeds besproken per type voorkomende landschapseenheden.

6.2.1. KASTEELPARK

6.2.1.1. Eenmalige maatregelen

In het algemeen worden er in het Kasteelpark weinig éénmalige maatregelen uitgevoerd, een structurele herinrichting van het Kasteelpark wordt niet voorzien. In volgende gevallen worden er wel éénmalige maatregelen uitgevoerd:

Landschapseenheid kasteelvijver:

- In de kasteelvijver zal een **achterstallige slibruiming** plaatsvinden. Accumulatie van organisch materiaal zal verwijderd worden. Daarbij gaat het vooral op blad- en takval. Zo wordt de waterkolom tot de historische diepte hersteld. Deze maatregel vindt plaats in de periode augustus-september. Het water wordt afgevoerd naar de Grote Nete langs de historische afwateringsgracht (GR.1). Op die moment is de ecologische impact het meest beperkt. Steeds dient nog wel een omgevingsvergunning tot vegetatiewijziging en reliëfwijziging aangevraagd te worden. Bijkomend is ook een archeologienota vereist. De ingreep dient getoetst te worden aan de zorgplicht, een ecologische stand-still of opwaardering dient bereikt te worden. Daarnaast dient de omgevingsvergunning toe te lichten op welke manier het slib verwerkt of afgevoerd wordt (Bodemattest conform bodemdecreet).
- Bij het droogtrekken van de vijver zal het visbestand afgevangen worden. Bodemwoelende vissen worden naderhand niet opnieuw in de vijver uitgezet. Met name karper wordt niet opnieuw uitgezet. Wanneer de waterkolom zich na 1j terug gestabiliseerd heeft, zal snoek en baars uitgezet worden. Deze soorten helpen een gezond visbestand in stand te houden.
- In de kasteelvijver worden naderhand enkele waterlelies aangeplant. Het ontbreken van bodemwoelende vissen zal de vestigingsmogelijkheid van deze planten een goede kans geven.
- In de kasteelvijver zal een **algemeen herstel plaatsvinden van de oeverbeschoeiing**. Enkel hout kan hiervoor gebruikt worden. De timing van de plaatsing van de nieuwe

oeverbeschoeiing wordt gekoppeld aan de ruiming van het slib.

- Op 2 plaatsen wordt naderhand een **natuurlijke oevervegetatie** nagestreefd in plaats van een kunstmatige oeverbeschoeiing.
 - Op de vijverpartij rondom het kasteel. Langs de Noordelijke oeverzone. Op deze locatie grenst de vijverrand aan een brede grazige zone. Een beperkte afschuining heeft geen vernauwend effect. Een hellingshoek van 20% wordt gerealiseerd ter hoogte van de waterlijn. Jutte matten kunnen in eerste instantie de oeverzone enkele jaren vastleggen. Oevervegetatie zal vervolgens door beworteling het schuine profiel tegen inkalving beschermen. Op deze zonbeschenen oeverzonen kan een natuurlijke vegetatie ontwikkelen (oeverzegge, gele lis, kattenstaart, watermunt, moerasspirea, e.a.).
 - Op de lange vijverpartij parallel aan de Polderstraat, ten oosten van de toegangsbrug. Anno 2022 kent deze zone een weinig esthetische aanblik op de kunstmatige oeverbeschoeiing. Een vooroever kan geconstrueerd worden door het plaatsen van een beschoeiing op circa 2,5m afstand van de huidige oever. Deze ruimte wordt deels opgevuld met slib. Op deze zonbeschenen oeverzonen kan een natuurlijke vegetatie ontwikkelen (oeverzegge, gele lis, kattenstaart, watermunt, moerasspirea, e.a.). Deze maatregel is vergunningsplichtig conform dezelfde bepalingen als de slibruiming.

Beide locaties worden zo aangelegd dat het beheer naderhand kan plaatsvinden met een maaibalk. Zo wordt verruiging voorkomen. De ontwikkeling van 2 zones met natuurlijke oeverkenmerken zorgt voor een opwaardering van ecologische waarde van de kasteelvijver. Historische postkaarten geven aan dat deze vijver ooit rijker was aan water- en oeverplanten. Typische flora van waterpartijen in valleigebieden. Deze inrichtingsmaatregelen trachten een zekere aansluiting te zoeken bij dit historische beeld. Deze maatregel is niet mogelijk rondom de volledige rand van de kasteelvijvers. Langs de beboste randen wordt geen herprofilering van de oevers voorzien. Dit zou nefast zijn voor het wortelgestel van de bomen. Ten tweede is het ecologisch potentieel lager, in de schaduw van de bomen kan een oevervegetatie zich niet ontwikkelen. Ook waar er steile bermzones voorkomen (groot hoogteverschil watervlak en maaiveld aanpalend landgebruik) is het niet opportuun om afschuiningen of vooroevers te realiseren.

Deze maatregel (lokale aanleg van een natuurlijke oeverzone) wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden. Zonder toelating van het AOE dient de actuele situatie behouden te blijven (houten oeverbeschoeiing).

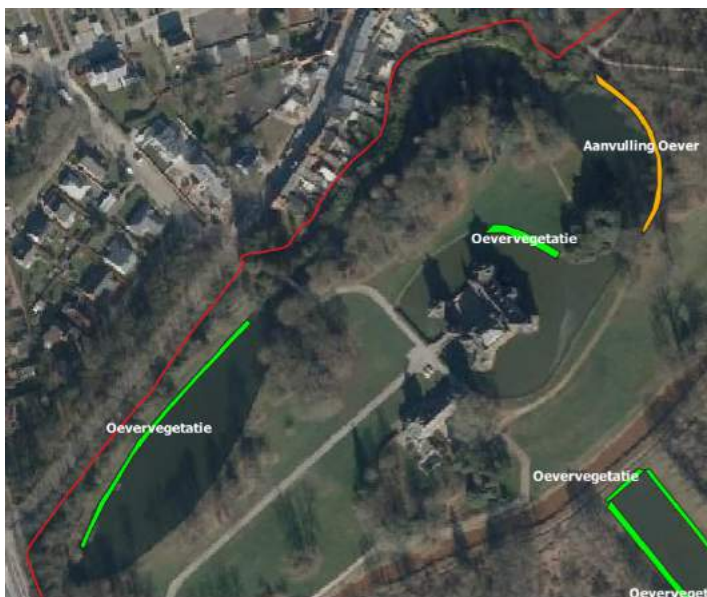
- Een **verbreding van de oeverzone** wordt nagestreefd ter hoogte van de historische toegangsdreef D1.

De bomen langs de binnenbocht in de historische toegangsdreef zijn onderhevig aan de gevolgen van een te beperkte standplaats. Afkalvende oevers hebben geleid tot een eenzijdig georiënteerd wortelgestel en vele grotere bomen vertonen een scheefstand. De

doelstelling geldt om hier de bermzone van de dreef te verbreden. De dreef is een erg belangrijk erfgoedelement en dit knelpunt dient opgelost te worden. Bij de heraanleg van de vijverpartij zal de bermzone verbreed worden door het aanvullen van aarde langs deze zijde. Deze grond zal vervolgens gefixeerd worden door een beschoeiing die 2 à 3 m ver in het water staat. Zo krijgen de bomen naar de toekomst toe extra wortelruimte. De beperkte inkrimping van de vijverbreedte heeft een minimaal effect op de morfologie van de vijver, de bestaande glooiende buitenlijn wordt iets naar binnen getrokken. Dit creëert geen stilistisch verschil. Daarnaast zullen de dreefbomen in de toekomst meer hun weg in de hoogte kunnen zoeken. De actueel sterk overhangende bomen richting de vijver creëren een vernauwend effect op deze waterpartij. Deze maatregel is vergunningsplichtig conform dezelfde bepalingen als de slibruiming.

Deze maatregel wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden. Zonder toelating van het AOE dient de actuele situatie behouden te blijven (houten oeverbeschoeiing op korte afstand nabij de dreef).

Onderstaand kaartje geeft de locaties weer van de besproken inrichtingsmaatregelen (2 natuurlijke oeverzones en de uitbreiding van een bermzone naar de vijver toe).

555

Afbeelding 555. Locaties inrichtingsmaatregelen.

Landschapseenheid Gracht 2 + dijkvegetatie (GR.2):

- De dominantie van de invasieve exoten Japanse Duizendknoop en bamboe wordt doorbroken. Bij de heraanleg wordt een maaipaadje aangelegd geschikt voor een smalle klepelmaaier (circa 1,5m). Dit paadje blijft het onderhoud van de gracht mogelijk maken. Enkele opties:
 - Langs dit maaipaadje (vijverkant) worden struiken aangeplant, zo creëren deze een dichte visuele border met kleurrijke bloemen en bessen. (o.a. vlier, gelderse roos, Europese vogelkers, rode kornoelje, meidoorn, 20% rododendron). Enkele opgaande bomen kunnen voorzien worden (bv. fladderiep, metasequoia, zwarte els)
 - Langs dit maaipaadje worden opgaande bomen aangeplant met tussenafstand 8m.
 - Langs dit maaipaadje worden knotwilgen aangeplant.
 - Een integraal maaibeheer realiseren lijkt moeilijk haalbaar gezien het karakter van de aanwezige vegetatie.

Herstel achterstallig beheer bomenbestand:

De uitvoering van een Visual Tree Assessment in 2021 toonde het achterstallig beheer aan van het bomenbestand in het Kasteelpark. De gedetailleerde lijst van benodigde werken wordt meegegeven in bijlage. Onderstaande synthese geeft een beeld op de staat van het bomenbestand en de benodigde werken. Onder andere is een snoei-beheer wenselijk voor 37 bomen uit deze lijst. Daarnaast dienen er nog bomen ontdaan te worden van woekerende klimop. Ook kunnen er vrijstellingen uitgevoerd worden en zijn er enkele vellingen van kwijnende of dode bomen aangewezen.

Op volgende locaties is heraanplant op korte termijn aangewezen: boomnr. 51 en 47. Nr. 51 betreft een vervanging van een bomengroep linde. Het bosplantsoen dat gebruikt werd, slaat onvoldoende aan en dient vervangen te worden, bij voorkeur door hoogstammen. Op boomnr. 47 werd een groep beuk vervangen. Ook het bosplantsoen dat hier geplant werd, slaat onvoldoende aan en dient vervangen te worden, bij voorkeur door hoogstammen.

Instellen beschermingsperimeter monumentale plataan met boomnr. 76

Een beschermingszone van circa 4m rondom de stam wordt vrij gemaakt van parkeermogelijkheid. Deze zone wordt fysiek aangeduid. Op die manier worden de gestelwortels en de stamvoet beschermd tegen beschadiging.

Heraanplant van solitaire boom langs westkant kasteel:

Langs de westkant van het kasteel stond eeuwenlang een monumental linde. Dit was de meest bijzondere boom op het hele kasteeldomein, niet in het minst omwille van zijn situering op het binnenplein van het historisch ruimere Neerhof. Een nieuwe linde kan herplant worden op deze locatie om op de lange termijn opnieuw monumentale dimensies te bereiken. Om het zicht op het kasteel vanuit de westkant niet te zeer te belemmeren, kan deze linde ten opzichte van de standplaats van de vorige boom iets naar het noorden aangeplant worden. Gezien het de heraanplant van de meest bijzondere boom van het domein betreft, is het aangewezen het jaar van aanplant te koppelen aan een bijzondere gebeurtenis. Bijvoorbeeld bij de viering van 200j Belgische onafhankelijkheid. Deze boom dient een beschermde boomspiegel van minstens 10 doorsnede te krijgen.

556

Afbeelding 556. Zoekzone aanplant solitaire linde.

Verfraaiing van de omgeving van het kasteel:

Het landschap rondom het kasteel geeft anno 2022 in het algemeen een vrij steriele indruk. Dit is het gevolg van een gebiedsdekkend maaibeheer. Er komen geen perkjes voor, langsheen het kasteel staat een strook met de groenblijvende bodembedekker *Lonicer*a. Ook de oevers van de vijver zijn in het algemeen scherp afgeboord (zie eerder suggestie tot lokale afschuining voor vestiging bloemende oevervegetatie). Een verfraaiing van de omgeving van het kasteel is gewenst. Dit kan gebeuren door het aanplanten van perken met bloemende vaste planten. Met name eerder robuuste planten met grote bloemen passen goed in deze omgeving.

Rondom het kasteel kunnen bloemende planten voorzien worden:

- De strook *Lonicer*a wordt verwijderd. Een heraanplant kan bijvoorbeeld gebeuren met rozen. Zo blijft er het jaar rond een groenvolume behouden.
- Langsheen de wegen en de vijvers worden enkel perken aangeplant met grotere bloemen. Bijvoorbeeld *Canna* is een erg geschikte plant hiervoor (zie referentie kasteel Herenthout).

557

558

Afbeelding 557. Ter referentie: de aanwezigheid van enkele perken met vaste planten ter verfraaiing van de directe omgeving van het Kasteel van Herlaar. (de *Canna* zorgt een rode schakering).

Afbeelding 558. Een suggestie tot het de aanplant van bloemende vaste planten rondom het kasteel van Westerlo ter verfraaiing van het landschapsbeeld.

Uitbreiding en herstel moestuinzone

De moestuinzone ten zuiden van het Neerhof zorgt voor het behoud van een historisch er waardevol en prominent landgebruik in het Kasteelpark.

Volgende maatregelen kunnen genomen worden ter herinrichting en opwaardering van de moestuinzone:

- Wegnemen van de grote, uitgroeiende laurierkers die voor beschaduwing en ruimtebeslag zorgt.
- Na wegnemen Laurierkers: voorzien van een symmetrische padenstructuur in deze moestuin door het leggen van rechthoekige plantvakken. (naar het historische beeld, al is het op iets kleinere schaal).
- In de uitbreiding kunnen ook sierplanten deel uitmaken van de moestuin. Ook fruitbomen kunnen (eventueel in leivorm) deel uitmaken van de moestuin. Ook bijzondere fruitbomen kwamen typisch voor in de omgeving kasteeltuinen. Bv. zwarte moerbeï of kweeper.

Opwaardering van de inrijzone ter hoogte van de Merodestraat:

Een uitbreiding van het met kassei geplaveide wegtraject, tot net voorbij de welkomstbomen zal voor een opwaardering van deze zone zorgen. Bij het openen van de poort moeten bezoekers niet meer uitstappen op het grind. Het beeld van de kasseien en de welkomstbomen zal een ensemblewaarde creëren.

6.2.1.2. Wederkerende maatregelen

Boomgerichte maatregelen in Bomengroepen en solitaire bomen:

- Met tussenfrequentie van 6 jaar wordt een update uitgevoerd van de inventaris van Aspectbepalende bomen. Een opmeting wordt uitgevoerd, een visuele analyse van vitaliteit en stabiliteit (VTA) wordt per boom doorlopen. Het bomenbestand kent een onvoorspelbare dynamiek. Volgende maatregelen kunnen op basis van deze inventaris ingepland worden:
 - Opname van nieuwe bomen in de lijst. Jonge bomen ontwikkelen zich spontaan of groeien verder uit aanplantingen. Uit het geheel van jonge bomen kunnen enkele bomen geselecteerd worden die de kans krijgen om door te groeien en een stabiele kruin te vormen. Rond deze jonge bomen (toekomstbomen) is dunning mogelijk.
 - Het snoeien van bomen kan uitgevoerd worden omwille van veiligheidsoverwegingen, of om overlevingskansen te verhogen. Bijvoorbeeld de uitvoering van een veteraansnoei die het gewicht van takken doet afnemen of de boom minder gevoelig maakt voor windbelasting.
 - Indien een visuele controle doet vermoeden dat bomen langs constructies een verhoogd veiligheidsrisico betekenen, kan nader veiligheidsonderzoek uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld door uitvoering van een trekproef of tomografie. Indien uit visuele controle blijkt dat bomen uit de inventaris van Aspectbepalende bomen een verhoogd risico vertonen, en velling de enige optie is die de veiligheid kan garanderen, kunnen de bomen geveld worden.
 - Klimopbeheer kan uitgevoerd worden indien de klimop de vitaliteit of stabiliteit van bijzondere bomen nadelig beïnvloedt.
 - Indien bomen sterven, worden ze vervangen. De geometrie van de bomengroepen wordt behouden. De verhouding naald- en loofhout wordt behouden. Bij vervanging van bomen wordt gestreefd naar behoud van de soortenvariëteit, door het heraanplanten van dezelfde boomsoort. Daarnaast kan de dendrologische variatie in het Kasteelpark behouden blijven door gerichte aanplant van volgende soorten:

Bijzondere naaldboomsoorten:

Cryptomeria japonica

Ginkgo biloba

Picea breweriana

Sequoiadendron giganteum

Sequoia sempervirens

Taxodium distichum 'Nutans'

Bijzondere loofboomsoorten:

Acer campestre
 Acer negundo
 Acer monspessulanum
 Acer rubrum
 Acer saccharum
 Acer saccharinum
 Alnus cordata
 Betula papyrifera
 Betula alleghaniensis
 Carya ovata
 Cercidiphyllum japonicum
 Cornus controversa
 Davidia involucrata
 Fagus grandifolia
 Gelditsia triacanthos
 Juglans regia
 Juglans cinerea
 Juglans nigra
 Magnolia acuminata
 Magnolia kobus
 Magnolia salicifolia
 Platanus orientalis
 Pterocarya rhoifolia
 Quercus cerris
 Quercus frainetto
 Quercus macrocarpa
 Quercus phellos
 Tilia tomentosa
 Zelkova serrata

Steeds is het mogelijk de boomgerichte maatregelen niet te koppelen aan de zesjaarlijkse opvolging van de bomeninventaris. Bijvoorbeeld na storm of een hitteperiode is het mogelijk dat een snellere interventie nodig is.

Een bijkomende toelating van het Agentschap Onroerend erfgoed in functie van het vervangen van hoogstammige bomen is enkel nodig wanneer het gaat om 1 van de erfgoedkundig meest waardevolle bomen. De kaart in bijlage geeft aan waar deze bomen zich situeren.

Beheer ondergroei van bomengroepen en bosbestanden:

- De bomengroepen met een bosvegetatie krijgen volgend terugkerend beheer:
 - Bestrijding van Amerikaanse vogelkers. Bestrijding gebeurt mechanisch (herhaaldelijk afzetten als uitputtingsbeheer of uittrekken).
 - Inperking van rododendron en bamboe. Deze soorten worden enkel langs de randen van bomengroepen getolereerd. Zo hinderen deze soorten de natuurlijke verjongingsdynamiek in de bomengroepen niet. Deze soorten worden mechanisch bestreden.
 - Vrijstelling van jonge bomen ten opzichte van bramen en ruigtekruiden.
- De bomengroepen met een grazige kruidlaag krijgen volgend terugkerend beheer:
 - Deze bomengroepen worden jaarlijks 1 maal gemaaid. Deze maaibeurt gebeurt in oktober, zodat de kruidlaag kort de winter in gaat. Op die manier krijgt voorjaarsflora in het voorjaar alle kansen om te verschijnen. 30% van de oppervlakte van deze bomengroepen wordt steeds overgeslagen. Zo blijft hier overlevingsruimte voor bijvoorbeeld overwinterende insecten. Het maaisel dient afgevoerd te worden om woekering van netels tegen te gaan.
 - De aanplant van typische voorjaarsflora als boshyacint, narcis, lelietje-van-dalen in deze bomengroepen creëert een esthetisch erg waardevol effect.

De kasteelvijver krijgt volgend terugkerend beheer:

- De grazige oevers worden jaarlijks gemaaid in oktober. Steeds wordt 30% van deze oevers niet gemaaid. Dit creëert een ecologische meerwaarde voor bijvoorbeeld overwinterende insecten. Het maaisel dient afgevoerd te worden om verruiging tegen te gaan.
- Takken en bomen die in de vijver vallen, worden verwijderd. In de zone tussen de 2 bruggen kunnen bomen die in de vijver vielen behouden blijven. aansluitend op de bomengroepen creëren deze een erg natuurlijk effect. Dit is passend binnen de landschapstijl.

De gazonpartijen en grasvlakten krijgen volgend terugkerend beheer:

- Een typisch gazonbeheer vindt plaats op de centrale locaties langs de Zuid- en Westkant van het kasteel. Op deze locaties kunnen evenementen plaatsvinden.
- Een extensief maaibeheer vindt plaats in de boomspeigel van solitaire bomen. Onder deze bomen wordt een eerste keer gemaaid in de 2de helft van juli. Een tweede maal in

oktober. Het maaisel wordt afgevoerd. In de boomspiegel kan voorjaarsflora aangeplant worden (boshyacint, narcis; lelietje-van-dalen).

- Langs de randen van bomengroepen en bossen wordt tevens een extensief maaibeheer toegepast zoals in het vorige punt beschreven. Ook wordt dit maaibeheer toegepast in bermen.
- Volgende grotere zones lenen zich omwille van hun mindere betreding goed tot een meer extensief maaibeheer:
 - Het oostelijke grasland, gesitueerd tussen de start van de lindedreef D1 en het tennisveld.
 - Het grasland ten Noorden van het kasteel, gelegen binnen de bocht die de kasteelvijver maakt.
- In de extensief gemaaide locaties zullen maaipaden aangelegd worden die een gazonbeheer kennen. Zo wordt toegang behouden in deze zones. Langs wegen kunnen netheidsstroken aangelegd worden.

Langs de parkranden vindt volgend terugkerend beheer plaats:

- Beheer bomen vanuit veiligheidsperspectief. (zie eerder onder terugkerende maatregelen – bomen)
- Behoud van een visuele barrière door middel van een dichte vegetatie met hoog aandeel groenblijvende struiken. Waar in de struiklaag ruimte ontstaat, wordt gestreefd naar een balans tussen rododendron, hulst en taxus.

Begrazing:

Begrazing is een maatregel die facultatief toegepast kan worden op alle grazige zones. Belangrijk is de begrazing laagintensief te houden. door een lage bezetting of het gebruik van kleinvee zoals schapen. Bomengroepen en solitaire bomen dienen afgeschermd te worden om vraatschade te voorkomen. Verruiging dient tegengegaan te worden door het eventueel supplementair toepassen van een maaibeurt.

Een instandhoudingsbeheer van de paden:

- Putten worden gedicht.
- Verharding van onverharde paden is niet gewenst.
- Grazige paden worden twee à 4 maal jaarlijks gemaaid.

Een ruimingsbeheer van de grachten.

- Slib en accumulatie van bladval wordt verwijderd.

Tuinelementen worden op volgende manier beheerd:

- Regulier terugkerend scheren van hagen en snoeivormen.
- Beheer perkjes door wieden en onderhoud plantsoenen. Bijplanten waar uitval.

De lindedreef (D.1) krijgt een uniek veteranabeheer

De actueel aanwezige lindes worden behouden zo lang deze bomen leven, ook wanneer het gaat om meerstammige stronkopslag. De doelstelling is de aanwezige bomen maximaal te behouden, waarbij de dreef een meer en meer diffuus uitzicht zal verkrijgen (elke boom is anders). Stronkopslag zal in die zin maximaal behouden worden en dient de kans te krijgen door te groeien. De hoge aanwezigheid van veteranabomen met bv. stambreuk en wortelopslag sluit in die zin goed aan bij de landschapstijl van het park waarin knoestige stammen als stijlelement gebruikt werden.

- Eerder werd de éénmalige maatregel in de vijverrand toegelicht. Zo verkrijgt de rij op de binnenbocht een bredere standplaats.
- In de boomspiegels zal andere houtige opslag verwijderd worden. Ruigteontwikkeling wordt tegengegaan door een jaarlijkse maaibeurt in oktober.
- Inwoekerende struiken in het aanpalende bosbestand worden periodiek verwijderd.
- De oude opgaande bomen krijgen een veteranabeheer, zie eerder de toegelichte boomgerichte maatregelen.
- Bij uitval van oude bomen in deze bomenrij, en het ontbreken van doorlevend stronkopslag, kunnen nieuwe lindes aangeplant worden.

De bomenrij met metasequoia (BR.1a) en tamme kastanje (BR.1b) wordt behouden:

De actueel aanwezige bomen worden behouden, ook wanneer het gaat om meerstammige stronkopslag (tamme kastanje). De doelstelling geldt om de oudste bomen in deze formaties maximaal te behouden.

- In de boomspiegels zal andere houtige opslag verwijderd worden. Ruigteontwikkeling wordt tegengegaan door een jaarlijkse maaibeurt in oktober.
- Inwoekerende struiken in het aanpalende bosbestand worden periodiek verwijderd.
- De oude opgaande bomen krijgen een veteranabeheer, zie eerder de toegelichte boomgerichte maatregelen.
- Bij uitval van oude bomen in deze bomenrij, en het ontbreken van doorlevend stronkopslag, kunnen nieuwe lindes aangeplant worden.

De bomenrij populier op de dijk van de Grote Nete krijgt een snoeibeheer:

- De bomen worden in drie fasen opgesnoeid tot een takvrije onderstam van 8m.
- Wanneer deze bomen kaprijp zijn (60cm doorsnede), kan deze bomenrij gekapt en vervangen worden conform het typische beheer van rijbeplantingen populier.

6.2.2. HET PARKBOS

6.2.2.1. Eenmalige maatregelen

In het Parkbos wordt in het algemeen een instandhouding van de huidige landschapsstructuur nagestreefd. Het aantal éénmalige maatregelen is om die reden eerder beperkt.

Herstel poel in Parkbos.

- Slib verwijderen met kraan – tot op oorspronkelijke bodem van de vijver. Dit gebeurt in de periode augustus-september. Zo is de impact op amfibieën en broedende vogels minimaal.

Deze maatregel (ontslibbing) wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg/aanpak zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden. Zonder toelating van het AOE dient de actuele situatie behouden te blijven.

- Kappen aanpalende bomen (fijnsparren) voor voldoende lichtinval. Heraanplant met laagblijvende struiksoorten. Behoud van een kruidachtige zoom rond de vijver.

Heraanleg van dreefsegment D.6b.

- In dit dreefsegment is per uitzondering een heterogene opstand de doelstelling. Deze historische opstand heeft een volledigheid beneden 50%. Omwille van de erg hoge dimensies van de resterende tamme kastanjes en zomereiken vindt er geen eindkapping plaats. De waarde van deze individuele bomen is hoger in te schatten dan de waarde van een gelijkvormig dreefsegment op deze locatie.
- Enkele jonge beuken die tussen de veteranenbomen groeien, worden gekapt. Deze beuken groeien in de kruinen van de oude eiken en kastanjes en zorgen voor taksterfte.
- Op de locaties waar dreefbomen ontbreken, wordt linde als schaduwtolerante soort aangeplant langs de oude veteranenbomen. Verder van de veteranenbomen kan ook beuk aangeplant worden. Zo zullen de beuken als meest schaduwtolerante soort niet in de kruinen van de veteranenbomen groeien.
- Regulier snoei-beheer van de jonge dreefbomen. Aanplant gebeurt met hoogstam.

Situering dreefsegment: zie kaartje onder inventaris, **afb. X**

Heraanleg van dreefsegmenten D.6c en D.11a.

- Heraanleg met enkele dreef. Een menging van tamme kastanje, winterlinde/zomereik, winterlinde/zomerlinde en beuk wordt hierbij gebruikt. Deze menging komt voor in de aanpalende, erg oude bomenrijen. Plantverband tussenafstand 8m. In beide segmenten

kan een dubbele dreefstructuur gerealiseerd worden.

- Regulier snoei-beheer van de jonge dreefbomen. Aanplant gebeurt met hoogstam.

Heraanleg dreefsegment 11c.

- Actueel ontbreekt een dreefformatie in dit wegsegment en er is de ambitie tot herstel van de dreefstructuur.
- Als startbeheer dient een zoomsgewijze kapping plaats te vinden in de aanpalende bosbestanden (douglasspar en beuk). heraanplant kant plaatsvinden met schaduwtolerante soorten: beuk en linde.
- Als plantverband wordt voor een dubbele dreefstructuur gekozen. Een tussenafstand van 8m is aangewezen. Aanplant gebeurt met hoogstam. Regulier snoei-beheer van de jonge dreefbomen.

Herstel van Langedreef (D12)

- De Langedreef kan hersteld worden naar het beeld van de dubbele dreefstructuur die tot eind jaren 1990 aanwezig was.
- De opstand moeraseik wordt gekapt, net als de spontane verjonging van o.a. wilg die zich tussen deze bomen ontwikkelde. (eventueel kan een beperkt segment behouden blijven, waar de moeraseiken zich tot een duidelijke dreefformatie hebben ontwikkeld.
- Een heraanplanting wordt uitgevoerd met hoogstam boompjes. Naar het beeld van de oudste bomenrijen wordt ook hier gekozen voor een gevarieerde soortensamenstelling (zomereik/winterlinde + tamme kastanje + winterlinde/zomerlinde + beuk). Gezien de eerder bepekte ruimte is heraanplant in geschrapt plantverband het meest aangewezen. De afstand in de rijen kan 10m bedragen.

Het herstel van dit dreefsegment wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden. Zonder toelating van het AOE dient de actuele situatie behouden te blijven.

Herstel van de Hoge Dreef (D13)

De Hoge Dreef heeft de voorbije decennia zijn climaxbeeld verloren waardoor de dreefformatie niet meer waarneembaar is. Volgend herstelbeheer zal plaatsvinden:

- Voorgaand vind een zoomkapping plaats in de opstand douglasspar. Ook de aanwezige nevenetage wordt afgezet. De vitale oude dreefbomen worden behouden.
- De enkele bomenrij langs de zuidkant van het wegtraject wordt hersteld. De vitale oude bomen worden behouden. Hun individuele waarde is omwille van hun uitzonderlijke dimensies hoger dan de waarde van een volledig gelijkvormige bomenrij. Enkel bomen met een levensverwachting > 20j kunnen behouden blijven. Naar het beeld van de

oudste bomenrijen wordt ook hier gekozen voor een gevarieerde soortensamenstelling (zomereik/wintereik + tamme kastanje + winterlinde/zomerlinde + beuk). Een plantafstand in de bomenrijen van 8m is aangewezen.

- De verboste dreef langs de binnenzijde van de draad, langs de oostkant, wordt behouden. Op segmenten waar veel uitval is, worden nieuwe bomen aangeplant in de lijn van de formatie.
- Langs de opstand douglasspar is de dreef langs de binnenzijde van de draad verdwenen. Deze dreef wordt hersteld. Naar het beeld van de oudste bomenrijen wordt ook hier gekozen voor een gevarieerde soortensamenstelling (zomereik/wintereik + tamme kastanje + winterlinde/zomerlinde + beuk). Een plantafstand in de bomenrijen van 8m is aangewezen.

Het herstel van dit dreefsegment wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden. Zonder toelating van het AOE dient de actuele situatie behouden te blijven.

Spiegelvijver:

- In de Spiegelvijver zal een slibuiming plaatsvinden. Accumulatie van organisch materiaal zal verwijderd worden. Daarbij gaat het vooral op blad- en takval. Zo wordt de waterkolom tot de historische diepte hersteld. Deze maatregel vindt plaats in de periode augustus-september. Het water wordt afgevoerd naar de Grote Nete. Op die moment is de ecologische impact het meest beperkt. Steeds dient nog wel een omgevingsvergunning tot vegetatiewijziging en reliëfwijziging aangevraagd te worden. De ingreep dient getoetst te worden aan de zorgplicht, een ecologische stand-still of opwaardering dient bereikt te worden. Daarnaast dient de omgevingsvergunning toe te lichten op welke manier het slib verwerkt of afgevoerd wordt (Bodemattest conform bodemdecreet). Deze maatregel werd een laatste keer uitgevoerd omstreeks 2010. Een nieuwe slibuiming is vermoedelijk rond het einde van de beheerplanperiode aan de orde. Bijkomend is ook een archeologienota vereist. Deze maatregel (ontslibben) wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanpak zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden.
- Langs de randen (Oost- en Westkant) die grenzen aan graspartijen wordt een schuin opgaande oeverzone gerealiseerd waar actueel een rechte beschoeiing voorkomt. Deze herprofilering gebeurt door afschuining van de bestaande oever. Belangrijk is deze afschuining volgens een rechte lijn gebeurd. Het latere maaibeheer is in staat deze rechte lijn in stand te houden. De vijver heeft voldoende breedte opdat de maatregel geen benauwend effect realiseert. Een hellingshoek van 20% wordt gerealiseerd ter hoogte van de waterlijn. Opvulling van deze zone gebeurt met het slib van de vijver zelf. Jutte matten kunnen in eerste instantie de oeverzone enkele jaren vastleggen. Oevervegetatie

zal vervolgens door beworteling het schuine profiel tegen inkalving beschermen. Een inheemse oevervegetatie wordt gerealiseerd (met o.a. gele lis, kattenstaart, watermunt, moerasspirea, oeverzegge). Deze oevervegetatie krijgt een terugkerend maaibeheer (zie verder).

Deze maatregel (aanleg van een natuurlijke oeverzone) wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden. Zonder toelating van het AOE dient de actuele situatie behouden te blijven (houten oeverbeschoeiing).

Verwijderen waterteunisbloem uit de Spiegelvijver

- Waterteunisbloem wordt verwijderd uit de Spiegelvijver. Deze invasieve exoot heeft de neiging tapijten te vormen op de waterspiegel. Een meer maal jaarlijkse verwijdering van deze soort is noodzakelijk. Dit dient volgehouden te worden tot de soort verdwenen is.

Heraanleg van climaxvegetatie aan einde zichtas:

- Snoei-beheer van massief rododendron SS.2. doel is doorzicht te behouden, geleidelijk opgaande vegetatie. Anno 2022 heeft de eerste rododendronstruik zich sterk in de hoogte ontwikkeld.
- In de bomengroep tussen de 2 rijen (BG.22) worden de opgaande bomen gekapt. De struiklaag van rododendron komt zo opnieuw in het licht en krijgt kans om te floreren. Inheemse struiken worden uitgetrokken.

Verwijderen rododendron in onderetage droge bosbestanden (BB. 7b, 8, 9, 10 11).

Behoud langs bosranden. Behoud in centrum van Sterbos, echter doorzicht dient behouden te blijven. Rododendron wordt met een kleine kraan (max 5 ton) uitgetrokken en op compacte hopen gelegd.

Opwaardering poort naar Langedreef .

Langs de poort naar de Langedreef zijn 2 toekomstbomen aanwezig. Deze platanen met boomnummers 199a en 199b werden geplant in de 2de wereldoorlog, nadat een bominslag een bomengroep had platgelegd (mondelinge mededeling boswachter Marc Croonenborghs). Deze bomen worden vrijgesteld van concurrerende bosopstanden.

6.2.2.2. Wederkerende maatregelen

Vogelkersbestrijding in onderetage bossen en dreven. Dit is gezien de sterke zaadverspreiding een terugkerende maatregel. Bestrijding gebeurt conform een vergund bos/natuurbeheerplan.

Regulier bosbeheer conform beheerplan:

- Behoud bodemstructuur door bodemvriendelijke exploitatie met vaste uitrijpistes.
- Behoud voldoende veteraanbomen in alle opstanden. (referentie naar eerdere soortenkeuze en toegepaste bosbeheer).
- Evolutie naar stabiele bossen met een goed afbreekbare strooisellaag. In bossen gedomineerd door eik en beuk wordt in de ondergroei beperkt bosverjonging aangeplant van soorten met een goed afbreekbaar strooisel. (linde, haagbeuk, gewone esdoorn, hazelaar, boskers). Dit gebeurt in groepjes van 5 à 10 stuks. Tot 20 groepjes per hectare.
- Een geïntegreerd bosbeheer met aandacht voor zowel ecologie als houtproductiefunctie is mogelijk binnen het erfgoedkundig kader. Dit is uitgewerkt binnen een vergund bos/natuurbeheerplan.

Dreven:

- Maaibeheer 1 x jaar. Oktober.
- Onderhoud grachten aanpalend
- Kappen van concurrerende bomen uit aanpalende bosbestanden. Zo blijven de dreefbomen voldoende licht behouden.
- Verwijderen dode bomen in de dreven.
- Onderhoud wegtrajecten. Jaarlijks schaven. Dichten putten. Voorkomen van het 'breed rijden'.
- Verwijderen dode bomen in de dreven. Heraanplant vindt niet plaats tenzij op niveau van grotere segmenten. Integrale vervanging van dreefsegmenten is mogelijk wanneer er uitval plaatsvindt en er minder dan 60% volledigheid is op niveau van het stamtal én de kroonbedekking.
 - Het is gezien de levensverwachting van de voorkomende soorten zomereik en beuk niet de verwachting dat dreven zullen aftakelen in de loop van de beheerplanperiode, maar moest dit plaatsvinden, kan er een eindkapping plaatsvinden in gedegradeerde segmenten.
 - Deze segmenten worden aansluitend heraanplant. De soortenkeuze dient zich te richten op de soorten zomereik/wintereik, winterlinde/zomerlinde, beuk en tamme kastanje. Dit kan in individuele menging.
 - Eenzelfde plantverband dient aangehouden te worden. Een minimum plantafstand in dubbele dreven is echter 6m x 6m.

Veteraanbeheer bomenrijen BR.6 en BR.7

- Kappen van concurrerende bomen uit de aanpalende bosbestanden. Zo blijven de veteraanbomen voldoende licht behouden.
- Inboeten met beuk, zomerlinde/winterlinde, zomereik/wintereik, tamme kastanje.
- Geen bomen kappen zo lang ze leven.

Randzones Parkbos:

- Kappen overhangende en gevaarlijke bomen.
- Behoud dense gordel met rododendron. Aanplant hulst en taxus waar ruimte.

Extensief maaibeheer hooiland (H.8)

- 2 maal per jaar maaien en afvoeren. Eerste maal tussen 15/6 en 15/7, tweede maal in oktober.
- Steeds wordt circa 20% van de oppervlakte niet gemaaid om overlevingsruimte te bieden aan o.a. insecten.

Maaibeheer grasland langs Spiegelvijver:

- 2 x per jaar. (2de helft juni en oktober). Afvoeren maaisel. Behoud (rechtlijnige) maaipaden die frequenter gemaaid worden.
- Steeds wordt circa 20% van de oppervlakte niet gemaaid om overlevingsruimte te bieden aan o.a. insecten.

Hakhoutbeheer op beboste zone boven ijskelder.

- Op de beboste zone boven de ijskelder worden opgaande bomen als hakhout beheerd. Zo wordt vermeden dat er grote bomen groeien die ooit, wanneer ze vallen, schade berokkenen. Rododendron wordt behouden in deze zone.

Onderhoud padenstelsel richting ijskelder.

- In de beboste zone BB.8, tussen de 2 zuidelijke dreven van het Sterbos, liggen enkele bospaden die toegang geven aan de ijskelder. Deze paden hebben de neiging te verbossen en worden onderhouden. Putten en sporen worden gedicht zodat het traject begaanbaar blijft. Aanpalende bosvegetatie wordt teruggezet zodat het traject vrij blijft.

Instandhouding landbouwcluster (We.1):

- Behoud en heraanleg van hagen en heggen op grenzen van de historische landbouwkavels. (gemengde hagen met beuk, haagbeuk, éénstijlige meidoorn)
- Onderhoud afsluitingen en poorten.

- Onderhoud hoogstamboomgaard. Heraanplant na sterfte. Terugkerend snoei-beheer van de fruitbomen (2-jaarlijks). Het grasland onder de hoogstamboomgaard kan extensief gemaaid worden, 2 keer per jaar (15/6-15/7 en oktober). Ook is beweiding in het algemeen mogelijk mits bescherming van de bomen.
- Een invulling als moestuinzone is tevens gepast op de open kavels, net als een gebruik als kleinschalig akkerland.

Maaibeheer randen Spiegelvijver:

- De oevervegetatie van de Spiegelvijver wordt jaarlijks gemaaid. Het maaibeheer gebeurt in oktober. Het maaisel wordt afgevoerd. Ook opschietende bosverjonging wordt verwijderd. Het maaibeheer gebeurt met een maaibalk op een zijarm. Specifiek geldt de instructie een rechte lijn te houden in de maaibeweging.

Onderhoudsbeheer toegangspoorten:

- De toegangspoorten langs de Hoge Dreef en de Langedreef worden onderhouden. Woekerende bosvegetatie wordt weggenomen. Aanpalende gevaarlijke bomen worden verwijderd. Indien de aanpalende welkomstbomen (langs poort op Hoge Dreef) in verdrukking komen, worden deze vrijgesteld. Indien deze bomen sterven, worden ze vervangen door dezelfde soort.

6.2.3. HET RIET

6.2.3.1. Eenmalige maatregelen

In Het Riet zal de huidige landschapsstructuur in grote mate behouden blijven. Op die manier is het aantal éénmalige maatregelen beperkt.

Eindkap essendreef (D.2)

- Omwille van de sterke afname in vitaliteit zal een eindkap van deze essendreef plaatsvinden. De dreef wordt achteraf niet heraangeplant, historisch is de dreef minder relevant, ze werd pas aangelegd in de 20ste eeuw. Op die manier blijft er langs de noorkant van Het Riet een brede grazige strook aanwezig die een hooilandbeheer kent. Zo wordt er een bijkomende referentie naar het historische landschapsbeeld gelegd. Dit hooilandje zal zich ecologisch kunnen ontwikkelen. Op die manier wordt de impact van de kapping van de dreef gecompenseerd.

Herstel en uitbreiding beukendreef (D.2.a)

- Een algemeen herstel van de dreef tussen het dorp en de Lange Brug wordt beoogd. Een kaalslag van het segment met essen kan plaatsvinden. Ten gevolge van de essentaksterfte heeft dit dreefsegment immers een te beperkte levensverwachting. In het oudere segment met de monumentale beuken kan een kaalslag plaatsvinden gezien de meerderheid van deze bomen vergevorderd wortelrot vertoont. De hoge mate van aantasting verzwakt ook de weinige gezonde bomen. Met name is er de toenemende windbelasting.
- Na de kaalslag, waarbij ook de nevenetage wordt afgezet, vind een heraanzetting plaats. Daarbij geldt de doelstelling een continue beeld te creëren in de overgang naar de verder gelegen Langedreef. Naast beuk kan ook tamme kastanje, linde en inlandse eik geïntegreerd worden in de heraanleg. Een dubbele dreefformatie wordt opnieuw ontwikkeld. Op de zuidkant dient daarbij eventueel een inspringing voorzien te worden waarbij 3 rijen langs de westkant gepositioneerd worden.

Deze maatregel (heraanleg dreef) wordt bij goedkeuring van dit erfgoedbeheersplan niet vrijgesteld van toelating Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden

Heraanplant parkbomen:

- Met name langs de ingang ter hoogte van de Rietstraat en op de Netedijk ter hoogte van het Trammetje zijn de laatste decennia oude parkbomen verdwenen – een herplanting werd niet uitgevoerd. Om deze meer esthetische soorten aanwezig te houden in het landschapsbeeld wordt een herstelbeplanting uitgevoerd (paardenkastanje, rode beuk, haagbeuk). Deze heraanplant van parkbomen is enkel mogelijk in de bomengroepen BG18 en BG20. Dit zijn de historische locaties waar parkbeplantingen in beperkte mate

werd voorzien binnen Het Riet.

- Met name ook Italiaanse populier kan gebruikt worden wanneer er voldoende licht beschikbaar is. De historische postkaarten tonen de aanwezigheid van deze soort aan.

Verwijderen tamme kastanjes met boomnummer 205 en 206 uit grasland.

- Deze verwijdering gebeurt ten behoeve van het behoud van het behoud van de graslandkwaliteit. Een verdere inkrimping van het grasland is niet gewenst. Deze bomen zouden op termijn voor een sterke beschaduwning zorgen.

6.2.3.2. Wederkerende maatregelen

Beheer grachten:

- De grachten in dit deelgebied worden open gehouden. Periodiek wordt bladval/takhout verwijderd. Het gaat om de grachten langs de dreven en paden: D2a, D2b en HK1.

Regulier bosbeheer:

- In het bosbestand BB.3 worden dunningen uitgevoerd in de jonge loofhoutopstand. Daarbij wordt de toekomstbomenmethode gebruikt. Zo kan een gevarieerde bosopstand ontstaan met stabiele bomen die een brede kruin kunnen ontwikkelen. (gelijkaardig beeld als de oude loofbomen in de bomengroepen en bosopstanden op het kasteeldomein).
- Invasieve exoten zullen verwijderd worden.
- Een beheer met vaste uitrijpistes wordt toegepast. Zo kunnen bodemvriendelijke exploitaties plaatsvinden.

Onderhoudsbeheer individuele bomen:

- Een identiek beheer van individuele bomen vindt plaats zoals in het Kasteelpark. (zie titel 5.1.1).
- Specifiek: indien de linde aan het kapelletje of de geënte rode beuk zou sterven, wordt vervanging doorgevoerd met dezelfde boom(type).

Het kappen van bomen die opgenomen zijn in de lijst van erfgoedkundig meest waardevolle bomen kan niet gebeuren zonder vrijstelling van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inrichtingsplan dient opgesteld te worden. In een motiverende begeleidende nota dient aangetoond te worden hoe de voorgestelde aanleg zorgt voor het behoud van de erfgoedwaarden

Hooilandbeheer

- Beheer als extensief grasland. Zo wordt een soortenrijkdom gecreëerd eigen aan vochtige graslanden. Twee maal jaarlijks maaien en afvoeren maaisel. Steeds 20% laten staan van de oppervlakte in functie van fauna.

Gazonbeheer:

- De gazonperimeter binnen het hooiland wordt frequenter gemaaid om pick-nick en andere activiteit mogelijk te maken.

Beheer knotbomen.

- De rij knotwilgen parallel aan de Grote Nete wordt beheerd via een regulier knotbeheer. (knotten in de winter, laten staan saptrekker, omloop 8j).

6.2.4. GROTE NETE EN HET TRAMMETJE

6.2.4.1. Eenmalige maatregelen

- Inrichtingsmaatregelen aan de hydrologische structuur worden niet voorzien.
- De heraanplant van een solitaire beuk op de berm van de Grote Nete ter hoogte van Het Riet (circa 40m ten oosten van de paardenkastanje met boomnr. 211) wordt voorzien.

6.2.4.2. Wederkerende maatregelen

- Het behoud van het bomenbestand op de noordelijke oever van de Grote Nete wordt nagestreefd. Conform de algemene bepalingen vindt op de betreffende bomen een frequente controle plaats (Visual Tree Assessment). Desgevallend worden er specifieke maatregelen genomen in het belang van de vitaliteit of stabiliteit. Bij sterfte worden bomen herplant.
- Het open karakter van de zuidelijke dijkzone wordt behouden. (maaibeheer, open houden jaagpad). Er kunnen geen bomen ontwikkelen op de zuidelijke oever.
- De aangetakte waterlopen 'Kleine Laak' en 'Varendonkse Beek' dienen behouden te blijven. het tegengaan van woekering van invasieve exoten is een belangrijk aandachtspunt.

6.2.5. BEHEERRICHTLIJNEN

6.2.5.1. Graslandbeheer

Bij maaien wordt het bovengrondse plantenmateriaal weggenomen tot een bepaalde hoogte. Een goed uitgevoerd maaibeheer zorgt voor een lagere onderhoudsintensiteit, hogere weerbaarheid tegen droogte en voor een toename van de soortenrijkdom ten opzichte van een nulbeheer.

Op de site zijn twee verschillende maaieregimes gewenst:

- Een extensief maaibeheer (hooilandbeheer) waarbij tot tweemaal per seizoen wordt gemaaid. Maaien in voorjaar en nazomer (juni en september) is het meest aangewezen. Het maaisel dient steeds, na maximaal 10 dagen, afgevoerd te worden.
- Een intensief maaibeheer, waar een kort grazige vegetatie (gazon) wordt nagestreefd door tot 12 maal per groeiseizoen te maaien. Deze maaivorm wordt omwille van de cultuurhistorische waarde geprefereerd in het formele tuingedeelte net rondom het landhuis en langs weerskanten van de paden met een breedte van ongeveer 1m.

6.2.5.2. Regulier bomenbeheer

6.2.5.2.1. Veiligheidscontrole

Om de veiligheid van de bomen te garanderen moeten de bomen regelmatig gecontroleerd worden op gebreken. Een controle, aan de hand van de VTA methodiek, gebeurt driejaarlijks en geeft aan welke specifieke maatregelen er verder genomen moeten worden. Bomen die verzwakt of aangetast zijn dienen, zoals voorgeschreven in een voorgaand boomveiligheidsonderzoek, jaarlijks opgevolgd door een erkend boomverzorgers.

6.2.5.2.2. Nader onderzoek

Afhankelijk van de boomveiligheidscontrole, vraag van de eigenaar of extreme meteorologische condities (droogte, hoge waterstand, windvlagen, sterke vorst,...) kan nader onderzoek noodzakelijk zijn. De stabiliteit kan bepaald worden door een trekproef en een proefsleuf, de breukgevoeligheid door een tomografie, elastometrie, resistografie en een krooninspectie. De oorzaken van conditieverlies worden onderzocht door een standplaatsonderzoek. Hierbij worden parameters als bodemverdichting, vochtgehalte, nutriëntenhoeveelheid, organisch koolstofgehalte, het bodemprofiel, het waterprofiel en eventuele vervuilingen bepaald.

6.2.5.2.3. Snoei-beheer

Om de vorming van probleemtakken te voorkomen is een reguliere snoei aangewezen. Deze houdt een driejaarlijkse begeleidingssnoei in bij bomen in de jeugdfase en een vijfjaarlijkse onderhoudssnoei bij volwassen bomen. Op deze manier komt de duurzaamheid van de boom niet in het gedrang.

6.2.5.2.4. Begeleidingssnoei

Het doel van de begeleidingssnoei is het verkrijgen van een takvrije stam. De tijdelijke kruin van bomen in de jeugdfase worden driejaarlijks opgesnoeid, hierbij dient volgende prioriteit in acht genomen te worden:

1. Dode en aangetaste takken
2. Gebroken takken
3. Dubbele toppen
4. Zuigers en elleboogtakken
5. Takparen en takkransen
6. Relatief dikke takken
7. Waterlot
8. Verwijderen van stamschot
9. Verwijderen van uitlopers uit de onderstam

Bij levende takken wordt gesnoeid net buiten de takkraag, de overgangszone tussen tak en stam, gesteltak of wortel. De takkraag en de takschorsrichel mogen niet beschadigd worden, een tak mag dus nooit vlak langs de stam, gesteltak of wortel afgezaagd worden. Doorgaans leidt dit tot een zaagsnede haaks op de lengterichting van de tak. Zware takken worden eerst op stomp gezet om uitscheuren te voorkomen. Na de snoei mogen geen takstompen overblijven. De snoei gebeurt wanneer de bladeren volledig ontplooid zijn en er mag niet meer als 20% van het bladvolume gesnoeid worden per keer.

Bij dode takken wordt de tak zodanig afgezaagd dat de overgroeïende takkraag niet beschadigd of verwijderd wordt. Er mag dus enkel door dood hout gezaagd worden, nooit door levend hout, zelfs als dit inhoudt dat een takstomp behouden blijft. Het eindbeeld en de gewenste takvrije stamlengte zijn op voorhand gespecificeerd door de opdrachtgever.

6.2.5.2.5. Onderhoudssnoei

In de blijvende kruin worden probleemtakken weggesnoeid, met respect voor de natuurlijke groeivorm van de boom. Bij de reguliere controle van de bomen wordt bepaald of er een onderhoudssnoei noodzakelijk is. Volgende onveilige takken worden gesnoeid:

1. Dood hout dikker dan 4 cm wordt volledig weggehaald
2. Zieke en beschadigde takken
3. Breukgevoelige takken worden teruggesnoeid (topzware takken, plakoksels,...)
4. Het vrijhouden van de doorrijhoogte

Als takken van de blijvende kroon teruggesnoeid worden, dan moet dit gebeuren tot op een vitale omhooggerichte zijtak met een diameter van minstens 1/3 van de snoeiwonde. De maximale takdikte die hierbij mag weggesnoeid worden is 8 cm. Er worden geen wondafdekmiddelen gebruikt. Bij onderhoudssnoei mag er niet meer als 20% van het bladvolume weggesnoeid worden, wanneer de bomen hun bladeren volledig ontplooid zijn.

6.2.5.2.6. Scheren van hagen

Het scheren van hagen en massieven bestaat erin ze alzijdig gelijkmatig kort af te snijden zonder ze te beschadigen. De zijvlakken en bovenvlakken worden taps geschoren. De uitvoering van alle eventueel nodige zaag- en snoeiwerk is inbegrepen. Het scheersel en alle afval dat zich in of onder de haag of massieven zou bevinden moet onmiddellijk verzameld en verwijderd worden. De hagen dienen twee keer per jaar, begin juni en eind augustus, geschoren te worden.

6.2.5.2.7. Vellen van bomen

Het afzagen van het bovengrondse deel van de bomen. Het vellen gebeurt zo dicht mogelijk tegen het maaiveld (maximaal 5 cm boven het maaiveld). Om veiligheidsredenen mogen geen uitstekende splinters blijven staan op het zaagvlak. De onderbegroeiing van kruidachtige en houtachtige gewassen moet gespaard worden. Eventuele beschadigingen van houtige gewassen moeten bijgesnoeid worden.

6.2.5.2.8. Snoeien van struiken

Het regulier snoeien van struiken (in struikmassieven) behelst onder meer het verwijderen van dood hout en wegknippen van storende, uithangende takken. Afhankelijk van de soort dient het juiste tijdstip voor snoei gerespecteerd te worden. Een jaarlijkse snoeibeurt is nodig voor de beste beeldkwaliteit en zorgt voor kleinere snoeiwonden en zo langere levensduur.

6.2.5.2.9. Standplaats

De ondergrondse standplaats van bomen dient beschermd te worden. Dit betekent dat de bodem dient gevrijwaard te blijven van verdichting door voertuigen, bosbouwmachine of een constante betreding van personen. Ook verstoring van de bodem door graaf- of freeswerken (met uitzondering op stobbefrezen) dient worden tegen gegaan. Pesticiden gebruik binnen de beschermde zone is net als andere vervuilingen niet toegelaten. Een standplaatsverbetering gebeurt telkens na een bodemonderzoek waardoor de standplaatsverbetering gefundeerd en gericht kan de verlopen.

6.2.5.2.10. Beheer veteranabomen

Van bepaalde monumentale bomen wordt verwacht dat ze in de periode van het beheerplan gaan veteraniseren. Tijdens dit proces van natuurlijke kroonreductie ontstaat zwaar dood hout in de kroon en vormt de veteranboom een secundaire kroon lager op de stam. Door de aanwezigheid van rot en holtes, normaal voor een veteranboom, kan een overmatige mechanische belasting ontstaan op bepaalde boomdelen. Omdat er een lichte gebruiksdruk zal zijn in het Kasteelpark dienen veteranabomen begeleid te worden om de veiligheid van de bewoners en bezoekers niet in het gedrang te laten komen.

6.2.5.2.11. Dood hout en habitat bomen

Het kappen van oude en dode loofbomen met hollen in het bos wordt vermeden of zolang mogelijk uitgesteld. Indien het kappen noodzakelijk is, wordt vooraf door zichtwaarneming en met behulp van een batdetector nagegaan of al dan niet vleermuizen in de boom aanwezig zijn. Indien dit het geval is wordt de mogelijkheid bekeken om enkel de delen van de boom te kappen die een gevaar opleveren en blijft het gedeelte waarin de vleermuizen verblijven gevrijwaard. In het ergste geval wordt tot volledige kapping van de boom overgegaan op een ogenblik dat de boom niet door de vleermuizen wordt bewoond.

6.2.5.2.12. Beheer sierbeplanting

De vaste planten in de plantvakken dienen vrij gehouden te worden zodat ze een afgelijnd beeld geven. Overwoekerende kruiden dienen daarom verwijderd te worden en de sierstruiken en vaste planten dienen op regelmatige basis geschoren en gesnoeid te worden.

6.2.5.2.13. Beheer van de waterpartijen

De sliblaag van moet worden verwijderd tot op de minerale bodem. De beste tijd om de vijver te ruimen is begin september tot half oktober. Een gefaseerde ruiming is noodzakelijk om de bestaande waterplanten te behouden. Bodemverdichting langs de oevers moet

vermeden worden door het gebruik van aangepaste graafmachines. Slibruiming behoort tot de normale onderhoudswerken van een waterpartij en is niet vergunningsplichtig. Indien mogelijk wordt enkel het middelste deel geruimd, in functie van het behoud van de waterplanten.

6.2.5.2.14. Specifieke maatregelen ter bescherming van fauna

Waar mogelijk vinden beheerwerken gefaseerd plaats. Dit vergroot ten eerste de overlevingskansen van dieren, en zorgt bovendien voor een vergroting van de structuurvariatie, wat ook voordelig is voor vele diersoorten.

Door variatie van het landschap is er voor meerdere vleermuissoorten geschikt jachtterrein. Voor vleermuizen belangrijke elementen zijn een afwisseling in de leeftijdsopbouw, kruinsluiting en samenstelling van de bosbestanden, de ontwikkeling van een gevarieerde struiklaag, een afwisseling van open en halfopen plekken, structuur- en soortenrijke overgangsvegetaties en een veelheid aan kleinschalige landschapselementen waartoe ook de waterpartijen worden gerekend.

Voor niet-specialisten is het niet gemakkelijk in te schatten of een boom op dit vlak belangrijk is of niet. Bij inspectie van bomen op aanwezigheid van holten, zijn gaten in de stam vaak de eerste holten die opvallen. Holten kunnen echter ook op plaatsen aanwezig zijn waar ze voor een mens niet zichtbaar zijn, zoals in de vork van twee takken. Ook kunnen hoog in zijtakken spechtengaten of andere holten aanwezig zijn die op het eerste gezicht niet opvallen. Hetzelfde geldt voor scheuren of loshangende schors: ook die kunnen zich hoog in een boom bevinden. Dikwijls is het pas bij het omzagen van een boom dat men tot ontdekking komt dat er vleermuizen in huisden. Voordat er kappingen plaatsvinden dienen de bomen eerst te worden gecontroleerd door specialisten. Het kappen van oude en dode loofbomen met hollen wordt vermeden of zolang mogelijk uitgesteld. Indien het kappen noodzakelijk is, wordt vooraf door zichtwaarneming en met behulp van een batdetector nagegaan of al dan niet vleermuizen in de boom aanwezig zijn. Indien dit het geval is wordt de mogelijkheid bekeken om enkel de delen van de boom te kappen die een gevaar opleveren en blijft het gedeelte waarin de vleermuizen verblijven gevrijwaard. In het laatste geval wordt tot volledige kapping van de boom overgegaan op een ogenblik dat de boom niet door de vleermuizen wordt bewoond.

6.2.5.2.15. Schadelijke soorten

De verjonging van invasieve soorten zoals Amerikaanse eik, valse acacia en Amerikaanse vogelkers moet jaarlijks mechanisch verwijderd worden. Dit kan met behulp van een bosmaaier uitgevoerd worden. Ondanks hun invasieve karakter worden waardevolle zaadbomen van invasieve soorten behouden voor hun cultuurhistorische en landschappelijke waarde. Deze boomsoorten worden echter bij uitval niet vervangen door dezelfde soort.

De Amerikaanse vogelkers produceert massaal zaden, waardoor het niet mogelijk is om de soort via eenmalig beheer onder controle te houden. Het is dan ook zaak de bestrijding vol te houden tot de soort volledig verdwenen is. Om verdere verspreiding van de planten te voorkomen, kunnen best de individuen die gaan bloeien prioritair worden verwijderd.

Rhododendron wordt lokaal getolereerd gezien de cultuurhistorische waarde van deze parkplant. Bij sterke uitbreiding dient deze echter mechanisch bestreden te worden door af te zetten, de wortelkruit voorzichtig uit te trekken en te verwijderen.

6.2.6. SAMENVATTENDE TABELLEN

Deelgebied	Element	Eenmalig	Wederkerend	Vrijgesteld van melding aan de gemeente én toelating bij AOE	Datum uitvoering	Bedrag	Uitvoerder
Kasteelpark	Landschapseenheid kasteelvijver						
	Ontslibben (vergunningsplichtig)	x		Toelating benodigd			
	Herstel rechte beschoeiing	x		x			
	Lokaal inrichting natuurlijke oeverstructuur (vergunningsplichtig)	x		Toelating benodigd			
	oeververbreding langs Oude Lindedreef (D1) (vergunningsplichtig)	x		Toelating benodigd			
	Maaibeheer langs natuurlijke oevers		x (1 maal jaarlijks oktober)	x			
	Maaibeheer langs rechte beschoeide oevers		x (2 à 3 maal jaarlijks)	x			
	Behoud stabiele waterstand in vijver		x (doorlopend)				
Kasteelpark	Dijkvegetatie langs Kleine Laak						
	exotenbestrijding (Japanse duizendknoop)	x		x			
	Herstel paadje	x		x			
	Onderhoudsbeheer paadje		x (2 maal jaarlijks vrijmaken)	x			
	Aanplant bomen op dijk	x		x			
Kasteelpark	Bomenbestand: solitaire bomen en bomen in bomengroepen						
	Achterstallig onderhoudsbeheer (veteraansnoei, vrijstellingen, klimopbeheer) conform boominspectieronde 2021. Zie bijlage beheerplan.	x		x			
	Frequente controle van bomenbestand. Methodiek Visual Tree Assessment op aandachtsbomen.		x (6-jaarlijks). Bij aandachtsbomen kan dit (3-jaarlijks)	x			
	Uitvoeren boomtechnische maatregelen in functie van behoud vitaliteit en stabiliteit bomenbestand. Uitvoeren vellingen indien verregaande en onomkeerbare vitaliteit- of stabiliteitsproblemen. Volgend op boomcontrole (vorige lijn).		x (6-jaarlijks). Bij aandachtsbomen kan dit (3-jaarlijks)	x			
	In afwijking op de vorige 2 lijnen m.b.t. de bomen met de hoogste erfgoedwaarde. Zie kaartje in bijlage. Velling kan enkel mits toelating.	x (facultatief)		Toelating benodigd			
	vrijstellen jonge opgaande bomen in het park, watergift in droge zomers.		x (jaarlijks, in de veronderstelling dat er doorlopend pas aangeplante bomen aanwezig zijn)	x			
	Maaibeheer in bomengroep BG4 langs kasteelvijver ter behoud van vista op de vijver.		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	x			
	Aanplant van voorjaarsflora in bomengroepen	x		x			
	tegengaan woekering invasieve exoten in struiklaag bomengroepen. Vrijstellen jonge bomen. Wegnemen opgaande klimop en verbraming (verruiging)		x (4-jaarlijks)	x			
Kasteelpark	Instellen beschermingsperimeter rond plataan met boomnr. 76 aansluitend aan het Neerhof						
	Instellen beschermingsperimeter 4 à 5m parkeervrije zone	x		x			
Kasteelpark	Heraanplant van solitaire linde langs westkant kasteel						
	Heraanplant van linde langs westkant Kasteel (met behoud vista op kasteel vanuit toegangsweg)	x (bv. 2030)		x			
	Instellen van een betredingsvrije zone rondom deze boom	x (bv. 2030)		x			
Kasteelpark	Verfraaiing van omgeving Kasteel						

Verwijderen struiklonicera langs ommuring kasteelvijver aan westkant kasteel	x		x
Heraanplant van deze zone met vaste planten die uitbundig bloeien (bv. rozen)	x		x
Aanplant van enkele accentperken met vaste bloeiende planten in de omgeving van het kasteel (bv. canna). Herstel van geometrische moes-of siertuinen aanpalend aan het kasteel is niet aan de orde.	x		x

Kasteelpark	Herstel en uitbreiding moestuinzone ten Zuiden van Neerhof
--------------------	---

Verwijderen uitgegroeid massief laurierkers	x		x
aanleg van een (beperkte) geometrische, kruisende padenstructuur in de moestuin	x		x
Onderhoud van de moestuinzone (spitten, wieden, planten, gieten, snoeien)		x (8 maal per jaar)	x

Kasteelpark	Grazige zones
--------------------	----------------------

gazonbeheer op grotere graslanden ten westen en zuiden van het kasteel (ook focuszones evenementen).		x (doorlopend door maairobot)	x
Beheer extensief gras. Facultatief in afwijking op gazonbeheer. Zone ten Noorden kasteel in binnenbocht kasteelvijver. Grasland langs oostkant vanaf aanzet lindedreef.		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	x
Beheer extensief gras in boomsiegels solitaire bomen en aanpalend in een strook langs de bomengroepen.		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	x
Facultatieve, laagintensieve begrazing van de parkgraslanden		x (doorlopend)	x

Kasteelpark	Opsnoeien bomenrij Canadapopulier (BR.2)
--------------------	---

Opsnoeien tot takvrije stamlengte circa 6 à 8m naar historisch beeld bomenrijen Canadapopulier		x (tussentijd 4j - 3 à 4 snoeibeurten)	x
--	--	--	---

Kasteelpark	Beheer veteraandreef linde (D1) Historische toegangsreef
--------------------	---

Verbreiding oeverzone langs kant vijver. (eerder besproken onder landschapselement 'kasteelvijver')	(zie eerder)		Toelating benodigd
achterstallig beheer: vrijstellingen	x		x
achterstallig beheer: veteraansnoei	x		x
terugkerend beheer vrijstelling tov aanpalende bosvegetatie		x (4-jaarlijks)	x
Terugkerend beheer: maaien in kruidlaag, wegnemen boom- en struikopslag. Snoeien vrije doorrijbreedte.		x (jaarlijks in september-oktober)	x
Behoud bomen in veteraanfase en in fenix-fase (stoofopslag)		x	x
Bijplanten bij sterfte van een boom (inclusief ontbreken wortelopslag). Indien er vrije ruimte is voor kroonontwikkeling	x		x

Kasteelpark	Beheer veteraan-bomenrijen metasequoia en tamme kastanje (BR.1a en BR.1b)
--------------------	--

achterstallig beheer: vrijstellingen	x		x
achterstallig beheer: veteraansnoei	x		x
terugkerend beheer vrijstelling tov aanpalende bosvegetatie		x (4-jaarlijks)	x
Terugkerend beheer: maaien in kruidlaag, wegnemen boom- en struikopslag. Snoeien vrije doorrijbreedte.		x (jaarlijks in september-oktober)	x
Behoud bomen in veteraanfase en in fenix-fase (stoofopslag, enkel bij Tamme kastanje)		x	x
Bijplanten bij sterfte van een boom (inclusief ontbreken wortelopslag bij tamme kastanje). Indien er vrije ruimte is voor kroonontwikkeling	x		x

Kasteelpark	padenstructuur		
	Herstel verboste aarden paden in Engelse landschapsstijl.	x	x
	Instandhoudingsbeheer van de padenstructuur: effenen wegdek. Wegnemen overgroeïende vegetatie.		x (jaarlijkse opvolging)

Parkbos	Herstel Lange Dreef (D12)		
	Wegnemen van de spontane opslag in de dreef en de moerasedijken waarin de dreefformatie moeilijk te herkennen is.	x	x
	Heraanplant als gemengde dubbele dreef. Opstellen beplantingsplan	x	Toelating benodigd
	snoei jonge dreefbomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)
	watergift jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)
	maaibeheer van grazige kruidlaag		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)

Parkbos	Herstel Hoge Dreef		
	Wegnemen van de spontane opslag langs het wegetraject. Behoud van rododendrons.	x	x
	heraanplant als gemengde bomenrij langs zuidkant van openbaar wegetracé. Behoud vitale erfgoedbomen (beplantingsplan)	x	Toelating benodigd
	Kapping van strook douglasspar van circa 12m .	x	x
	Heraanplant als gemengde dreef. Opstellen beplantingsplan	x	
	snoei jonge dreefbomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)
	watergift jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)
	maaibeheer van grazige kruidlaag		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)
	Behoud veteranenbomen langs westkant dreefsegment binnen afsluiting. Herstel zones met veel uitval. (achterstallig beheer). Het wegetraject wordt niet hersteld in deze dreef.	x	x

Parkbos	Dreefstructuur binnen Sterbos en Ganzenpoot: algemene maatregelen		
	Onderhoud van de grachten langs de natte dreefsegmenten (D3, D4, D5, D9, D10). Wegnemen tak- en bladval.		x (2-jaarlijks)
	Maaibeheer van de grazige kruidlaag, wegnemen boom- en struikopslag		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)
	Uitvoeren kapping in aanpalende bosbestand ter vrijstelling van de boomkruinen van de dreefformatie.		x (8 à 12-jaarlijks)
	Beheer van de onverharde wegetraces: egaliseren van sporen en putten ter voorkomen 'breed rijden'.		x (jaarlijks)
	Bij uitval van bomen: kappen boom. Inboeten gebeurt enkel op segmentniveau. Indien er meer dan 60% uitval is in het stamtal én de kroonlaag.	x (facultatief)	x

Parkbos	Heraanleg dreefsegment D6b binnen Sterbos. Afwijking op algemene maatregelen		
	Behoud van alle veteranenbomen, de individuele waarde van deze bomen is hoger in te schatten dan de waarde van een uniforme dreefbeplanting	x	x
	wegnemen van de ingroeïende jongere beuken in de kruinen van de veteranenbomen	x	x

Bijplanten in de dreefformatie; Gemengde soortenkeuze conform historische beeld. In boomspiegels veteranabomen kiezen voor haagbeuk. (welke in nevenetate zal blijven).	x		x
snoei jonge dreefbomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)	x
watergift jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)	x

Parkbos	Heraanleg dreefsegment D6c binnen Sterbos. Afwijking op algemene maatregelen.
----------------	---

vrijmaken van de dreefranden van verruiging en boomopslag	x		x
Heraanplant als gemengde dubbele dreef.	x		x
snoei jonge dreefbomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)	x
watergift jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)	x

Parkbos	Heraanleg dreefsegment D11a binnen Ganzenpoot. Afwijking op algemene maatregelen.
----------------	---

vrijmaken van de dreefranden van verruiging en boomopslag, kappen resterende	x		x
Heraanplant als gemengde dubbele dreef.	x		x
snoei jonge dreefbomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)	x
watergift jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)	x

Parkbos	Heraanleg dreefsegment D11c binnen Ganzenpoot. Afwijking op algemene maatregelen.
----------------	---

vrijmaken van de dreefranden van verruiging en boomopslag. Zoomsgewijze kapping in aanpalende opstanden beuk en douglasspar.	x		x
Heraanplant als gemengde dubbele dreef.	x		x
snoei jonge dreefbomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)	x
watergift jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)	x

Parkbos	Beheer oude bomenrijen in verlengde Spiegelvijver (BR.3 + B.4 + BR.6 + BR.7)
----------------	--

Vrijstelling van de oude bomen. Kapping uitvoeren in aanpalend bosbestand		x (8 à 12-jaarlijks)	x
Behoud van de oude bomen in veteranafase. Streefbeeld ongelijkvormige gemengde dreef. Individuele waarde veteranabomen is hoger dan uitzicht uniforme bomenlijn.		x (doorlopend)	x
Inboeten als gemengde bomenrij op segmenten waar voldoende ruimte is voor kroonontwikkeling. Behoud vitale erfgoedbomen (beplantingsplan)	x		x
snoei jonge bomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)	x
watergift jonge bomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)	x

Parkbos	Poel langs centrum Sterbos
----------------	----------------------------

achterstallig beheer: wegnemen overgroeïende bosvegetatie	x		x
achterstallig beheer: uitvoeren ontslibbing en afvoer slib	x		Toelating benodigd
Heraanplant eerder laagblijvende struiksoorten in mantel rond poel	x		x
maaibeheer van oeverzone		x (1 à 2-jaarlijks in september-oktober)	x

Parkbos	Spiegelvijver
----------------	---------------

Uitvoeren van een slibruiming bij sterke accumulatie en verondieping van de waterkolom.	x (facultatief in 2de helft beheerplanperiode)		Toelating benodigd
Behoud van de houten beschoeiing.		x (tot zolang afkalving achter de beschoeiing beperkt blijft tot circa 30% van de omtrek)	x
Heraanleg van de oevers door egale afschuining. Aanplant oeverplanten. Een ontwerp van deze vergunningsplichtige reliëfwijziging dient gemaakt te worden waarbij aangetoond wordt hoe de geometrie van dit typisch landschapselement behouden blijft, alsook het spiegelen effect van het watervlak.	x		Toelating benodigd
maaibeheer van de oevers		x (jaarlijkse maaibeurt in september-oktober)	
bestrijding waterteunisbloem	x		x

Parkbos	Beheer van de Climaxvegetatie in het verlengde van de Spiegelvijver
----------------	--

Wegnemen van ale boom- en struikopslag tussen de 2 historische bomenrijen.	x		x
Terugsnoeien van de rododendrons. Aanplant rododendron op open locaties	x		x
terugkerend snoei-beheer rododendrons (hoogteontwikkeling dient hoogtegradiënt te volgen)		x (3-jaarlijks)	x

Parkbos	Grasland rondom Spiegelvijver
----------------	--------------------------------------

Extensief maaibeheer van dit grasland (maaien en afvoeren).		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	
---	--	--	--

Parkbos	Bosbestanden - hooghout.
----------------	---------------------------------

Exotenbestrijding: wegnemen Amerikaanse vogelkers	x		x
Exotenbestrijding: Japanse duizendknoop	x		x
Exotenbestrijding: wegnemen rododendron in struiklaag bossen. Langs de boswegen kunnen stroken van 8m behouden blijven - op maximaal 50% van de de wegen om voldoende doorzichten in de bossen te behouden. Behoud cluster rododendron rondom centrale punt Sterbos.	x		x
Bijplanten inheemse boom- en struiksoorten na exotenbestrijding. Type gemengd eikenbos (aanvulling met o.a. haagbeuk, gewone esdoorn, linde, beuk, hazelaar)	x		x

Parkbos	Welkomstbomen langs poort op Lange Dreef
----------------	---

Vrijstellen van welkomstbomen op Lange Dreef		x (elke 8 à 12j)	x
--	--	------------------	---

Parkbos	Randzone langs Openbare wegen
----------------	--------------------------------------

Bosrandbeheer. Behoud van een denses struiklaag met een hoge aanwezigheid van groenblijvende struiken (o.a. hulst en taxus, ook rododendron). Wegnemen van breukgevoelige bomen die een verhoogd risico betekenen.		x (2-jaarlijkse opvolging)	x
--	--	----------------------------	---

Parkbos	Ijskelder (landschappelijk omgeving van het bouwkundig element)
----------------	--

Wegnemen instabiele bomen op en rondom Ijskelder. Voorkomen beschadiging door vallende bomen	x		x
--	---	--	---

Aanplant van struiksoorten op en rondom Ijskelder. Voorkomen ontwikkeling zware bomen die op termijn risico's veroorzaken	x		x
Behoud toegangspaden. Vrijhouden van overwoekering. Voorkomen insporing en ontwikkeling putten op wegtracé.		x (jaarlijks)	
hakhoutbeheer in zone boven Ijskelder		x (12 à 15-jaarlijks)	x

Parkbos	Landbouwcluster
----------------	------------------------

Behoud van de kleinschalige kavelstructuur, behoud agrarisch (geïnspireerd) landgebruik		x (doorlopend)	
Opwaardering hoogstamboomgaard	x		x
Maaibeheer onder hoogstamboomgaard		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	x
Behoud en herstel van kavelgrenzen door haagstructuren		x (jaarlijks 2 maal scheren haag)	x

het Riet	Hooiland rondom Staande Wip
-----------------	------------------------------------

Frequent maaibeheer in zone rondom Staande Wip		x (jaarlijks 4 à 8 maal)	x
Extensief maaibeheer naar beeld historisch soortenrijk valleigrasland.		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	x
Verwijderen ingeplante tamme kastanjes met boomnr. 205 en 206	x		x

het Riet	Grazige strook langs parallelweg met Kleine Laak
-----------------	---

Extensief maaibeheer naar beeld historisch soortenrijk valleigrasland.		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	x
Eindkap Essendreef (D2b) aangetast door essentaksterfte. Geen heraanplanting dreefsegment. Keuze voor open vegetaties naar historisch dominante beeld.	x		x

het Riet	Herstel dreef D2a richting Lange Brug
-----------------	--

Eindkap van het segment met essen omwille van verregaande aantasting door essentaksterfte. Eindkap van het segment met beuken omwille van veelvoorkomende rottingen aan de stamvoeten. Eindkap spontane verjonging in deze dreef.	x		Toelating benodigd
Heraanplant als gemengde dubbele dreef. Opstellen beplantingsplan - afstemming zoeken met beplantingsplan lange Dreef.	x		Toelating benodigd
snoei jonge dreefbomen tot takvrije onderstam 6m		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)	x
watrigte jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)	x
maaibeheer van grazige kruidlaag		x (2 maal jaarlijks: na 15/6 en na 15/9)	x

het Riet	wegsegmenten
-----------------	---------------------

Behoud van wegsegmenten - effenen putten en eventuele insporing		x (jaarlijkse opvolging)	x
Open houden van de grachten (blad- en takval)		x (jaarlijkse opvolging)	

het Riet	Rij 11 knotwilgen parallel aan Grote Nete langs rand hooiland
-----------------	--

Uitvoering regulier knotbeheer		x (frequentie 6 à 8 jaar)	x
--------------------------------	--	---------------------------	---

het Riet	Herstelbeheer bomengroepen (BG.18 en BG.20) in landschapstijl
-----------------	--

Wegnemen van spontane opslag binnen de perimeter van deze bomengroepen	x		x
--	---	--	---

Heraanplant van parkbomen (rode beuk, Italiaanse populier, paardenkastanje) binnen deze bomengroepen	x		x
snoei jonge bomen. Vomsnoei voor uitnemen probleemtakken. Minimaal opkronen		x (3-jaarlijks - circa 5 snoeibeurten)	x
watergift jonge dreefbomen		x (eerste 2 jaar in droge periodes)	x

het Riet	Bomenbestand: solitaire bomen en bomen in bomengroepen (BG.18 en BG.20)
----------	---

Achterstallig onderhoudsbeheer (veteraansnoei, vrijstellingen, klimopbeheer) conform boominspectieronde 2021. Zie bijlage beheerplan.	x		x
Frequente controle van bomenbestand. Methodiek Visual Tree Assessment op aandachtsbomen.		x (6-jaarlijks). Bij aandachtsbomen kan dit (3-jaarlijks)	x
Uitvoeren boomtechnische maatregelen in functie van behoud vitaliteit en stabiliteit bomenbestand. Uitvoeren vellingen indien verregaande en onomkeerbare vitaliteit- of stabiliteitsproblemen. Volgend op boomcontrole (vorige lijn).		x (6-jaarlijks). Bij aandachtsbomen kan dit (3-jaarlijks)	x
In afwijking op de vorige 2 lijnen m.b.t. de bomen met de hoogste erfgoedwaarde. Zie kaartje in bijlage. Velling kan enkel mits toelating.	x (facultatief)		Toelating benodigd
vrijstellen jonge opgaande bomen watergift in droge zomers.		x	x

het Riet	Invasieve exoten
----------	------------------

Exotenbestrijding Japanse Duizendknoop langs Noordzijde	x		x
---	---	--	---

Grote Nete en het Trammetje	Invasieve exoten
-----------------------------	------------------

Exotenbestrijding Japanse Duizendknoop op Kleine Laak	x		x
---	---	--	---

Grote Nete en het Trammetje	Zuidelijke oeverzone
-----------------------------	----------------------

behoud openheid. Blijven uitvoeren maaibeheer. Wegnemen verjonging bomen en struiken.	x	x (2 maal jaarlijks maaien: na 15/6 en na 15/9)	x
---	---	---	---

Grote Nete en het Trammetje	Noordelijke oeverzone
-----------------------------	-----------------------

Behoud veteranabomen. (beheer conform beschrijving in aanpalende deelgebieden 'kasteelpark' en 'Het Riet')		x	x
Heraanplant van een solitaire beuk op de oever van de Grote Nete circa 60m ten oosten van de Lange Brug	x		x

Grote Nete en het Trammetje	Algemene hydrologische structuur
-----------------------------	----------------------------------

Behoud hydrologische structuur bepaald door beddingen Grote Nete, Varendonkse Beek en Kleine Laak. Behoud dijkstructuren Grote Nete die een cultuurhistorisch waardevol valleilandschap beschermen tegen rivierwerking.		x (doorlopend)	x
Behoud van relictten die bepalend waren in het historisch functioneren van de Spiegelvijver en de kasteelvijver. Deze elementen worden op een niet-functionele manier behouden. (Trammetje, duiker onder Lange Dreef, grachtenstelsels, schotten, e.d.)		x (doorlopend)	x

6.3. ARCHEOLOGISCH ERFGOED²³

Conform het luik archeologie van het Onroerend Erfgoeddecreet zal in het kader van een vergunningsaanvraag voor een stedenbouwkundige of verkavelingsvergunning een bekrachtigde archeologienota dienen te worden toegevoegd. Verplichting tot opmaak van een archeologienota is afhankelijk van onder meer de oppervlakte van de ingreep, de ruimtelijke bestemming, de ligging binnen of buiten vastgestelde archeologische zones of beschermde archeologische site, de aard van de vergunning en de aard van de aanvrager (GRUP, de Merode 2021). Specifiek voor dit planvoornemen, zal de verplichting tot opmaak van een archeologienota afhangen van de oppervlakte van het grondverzet en het volume van het slib. Deze oppervlaktes en volumes dienen in kaart te worden gebracht.

Daarnaast is ook de vondstmeldingsplicht van toepassing. Wanneer er bij een archeologisch vooronderzoek of archeologische opgraving, een roerend of onroerend goed wordt gevonden waarvan er een vermoeden is dat het over een archeologische erfgoedwaarde beschikt, is men verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap.

²³ Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (2021), Kasteelpark de Merode in Herselt en Westerlo – startnota 2. Geraadpleegd op: <https://www.sarovlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%203004%20DOC.0471-2%20GRUP%20De%20Merode%20de%20startnota%20-%20SN2.pdf>.

7. VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE

Het beheersplan heeft een doorlooptijd van 24 jaar. De uitgevoerde werken op de site worden om de 6 jaar bij het Agentschap Onroerend Erfgoed gerapporteerd. Dit gebeurt aan de hand van een onderhoudslogboek. De eigenaar houdt dus een dergelijk logboek bij voor zijn/haar eigendom. De samenvattende tabellen uit hoofdstuk 6 kunnen gebruikt worden als onderhoudslogboek om zo bij te houden wanneer welke werken uitgevoerd werden. De rapporten zullen steeds opgemaakt worden door de eigenaar van de site.

Monumentenwacht stimuleert het onderhoud van historisch waardevol erfgoed. Door regelmatige controle van het erfgoed en het stimuleren van tijdige ingrepen worden grote herstellingen en restauraties overbodig. Monumentenwacht zal naar mate van hun beschikbaarheid de aangesloten gebouwen inspecteren en een rapport van hun bevindingen opmaken. Deze rapporten kunnen als basis dienen voor de motivering van erfgoedpremie- aanvragen en/of toelatingen. Een bouwkundige inspectie wordt best om de 3 à 4 jaar uitgevoerd door Monumentenwacht om zo mogelijke gebreken tijdig op te merken en ernstige vervolgschade te vermijden. Voor meer informatie zie www.monumentenwacht.be.

Bij de uitvoering van restauratie- en onderhoudswerken worden, conform de geldende wetgeving, de nodige toelatingen gevraagd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed. Indien de werken in het beheersplan zijn vrijgesteld van toelating, is dit niet noodzakelijk. Als er grote restauratiewerken (eventueel met een erfgoedpremie) worden uitgevoerd, wordt er een restauratieverslag opgemaakt en bezorgd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

8. BIJLAGEN

<i>Bijlagen</i>	<i>Niet van toepassing (en dus niet bijgevoegd)</i>	<i>Bijgevoegd (nummer)</i>
Perimeter van het gebied waarvoor het beheersplan wordt uitgevoerd		Hoofdstuk 1
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		Hoofdstuk 6
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart		Bijlage 2
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van ontsluitingswerken die in aanmerking komen voor premie met aanduiding op kaart	x	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	x	
Lijst van cultuurgoederen die in aanmerking komen voor een premie	x	
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	x	
Foto's interieur		Bijlage 1
ZEN-erfgoed		Bijlage 2
Aspectbepalende bomen		Bijlage 3